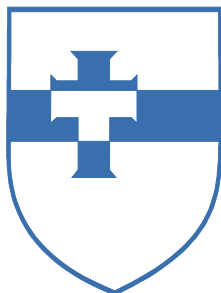

Bodajk város településfejlesztési konceptiója

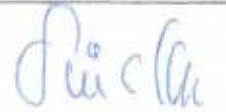

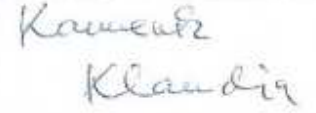
I. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Készült: Bodajk város megbízásából
2017 március

Készítette: *ARTOMEL Kft.*

ALÁÍRÓLAP

Tervező neve	Szakképzettsége	Szakmai cím	Névjegyzéki jelölés	Aláírás
Rápli Pál József	Építésmérnök	Településtervezési szakterület	É, TT, SZÉSZ, SZTT 18-0047	
Szűcs Gábor	Táj és kertépítész mérnök	Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakterület	TK1 05-0480	
Pálffy György	Útépítési és fenntartási ü.mérnök	Településtervezési közlekedési szakterület	KÉ-T, TRK-T, Th-k/07-0808	
dr. Kerék János	Építőmérnök	Településtervezési vízközmű szakterület	VZ/07-0092	
Kamenik Klaudia	Építésmérnök	Építészeti tervezési terület	É, MV-É, MV-É-M, ME-É 01-4361	

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	3
BEVEZETÉS	8
1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	10
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	10
1.1.1 Fekvés, vonzáskörzet, kapcsolatrendszer	10
1.1.2 Településhálózati funkciók az intézmények ellátókörzete alapján.....	12
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	14
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	14
1.2.2 Kapcsolódás Fejér Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához	14
1.2.3 Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz.....	17
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	19
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT).....	19
1.3.2 Fejér Megye Területrendezési Terve	20
1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Bodajk Város fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai.....	25
1.4.1 Mór (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 194/2012. (VII.26.)</i>).....	25
1.4.2 Csókakő (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 21/2003. (IV.29.) Kt. határozat</i>).....	26
1.4.3 Fehérvárcsurgó (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 70/2004. (IX.22.)</i>)26	
1.4.4 Sőréd (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 53/2004. VI.30.)</i>	27
1.4.5 Balinka: (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 133/2009. (X.30.)</i>)	27
1.4.6 Nagyveleg: (<i>Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 44/2004. (VII.23.)</i>).....	27
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása.....	27
1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és a korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai, megvalósulása	27
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	32
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata.....	32
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	32

1.6.2	Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei.....	32
1.7	A település társadalma.....	35
1.7.1	Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	35
1.7.2	Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	44
1.7.3	Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)	45
1.8	A település humán infrastruktúrája	47
1.8.1	Humán közszolgáltatások.....	47
1.8.2	Esélyegyenlőség biztosítása	55
1.9	A település gazdasága	61
1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	61
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	63
1.9.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelésee	70
1.9.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.).....	71
1.9.5	Ingatlanpiaci viszonyok	72
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere.....	74
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	74
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	80
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	82
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	83
1.10.5	Lakás és helyiséggazdálkodás.....	84
1.10.6	Intézményfenntartás.....	85
1.10.7	Energiagazdálkodás,.....	85
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások	86
1.11.1	A főbb településüzemeltetési feladatok, és ellátásuk bemutatása	86
1.12	Táji és természeti adottságok vizsgálata.....	89
1.12.1	Természeti adottságok.....	89
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet	92
1.12.3	Védett, védendő táji- és természeti értékek, területek.....	95

1.12.4	Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése	98
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	99
1.13.1	A település zöldfelületi rendszerének elemei:.....	99
1.13.2	Zöldfelületi ellátottság értékelése	100
1.13.3	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	100
1.14	Az épített környezet vizsgálata	101
1.14.1	A terület-felhasználás vizsgálata	101
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	104
1.14.3	Önkormányzati tulajdon kataszter.....	106
1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	108
1.14.5	Az építmények vizsgálata	108
1.14.6	Az épített környezet értékei.....	110
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	114
1.15	Közlekedés.....	114
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	114
1.15.2	Közúti közlekedés.....	119
1.15.3	Közösségi közlekedés	121
1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	124
1.15.5	Parkolás	125
1.15.6	Egyéb.....	125
1.16	Közművesítés.....	126
1.16.1	Víziközművek.....	126
1.16.2	Energia	131
1.16.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	132
1.17	Környezetvédelem	135
1.17.1	Talaj.....	135
1.17.2	Felszíni és felszín alatti vizek	137
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	141
1.17.4	Zaj, és rezgésterhelés.....	143
1.17.5	Sugárzás védelem.....	145
1.17.6	Hulladékkezelés.....	145

1.17.7	Vizuális környezetterhelés	148
1.17.8	Árvízvédelem.....	148
1.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	148
1.18	Katasztrófavédelem	148
1.18.1	Építésföldtani korlátok.....	148
1.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség	149
1.18.3	Egyéb katasztrófavédelmi tényezők	150
1.18.4	Ásványi nyersanyag lelőhely	151
1.18.5	Városi klíma.....	152
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	155
2.1	A település jellemzői, sajátosságai	155
2.1.1	Bodajknak összességében SWOT- analízissel az alábbiak emelhetők ki	156
2.1.2	A 2010-ben elfogadott IVS célok és azok megvalósulásának vizsgálata:	157
2.2	Társadalom, humán infrastruktúra	159
2.3	A település gazdasága	162
2.4	Táji, természeti adottságok, környezeti állapot	163
2.5	Környezetvédelem, közszolgáltatások:.....	164
2.6	Közlekedés:.....	164
2.7	Egyéb infrastrukturális jellemzők.....	165
2.8	Kérdőíves felmérés.....	165
2.9	Településfejlesztési koncepció partnerségi egyeztetése.....	168
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	169
3.1	Helyzetelemzés eredményeinek értékelése.....	169
3.1.1	A folyamatok értékelése	169
3.1.2	A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	173
3.1.3	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata	178
3.2	Problématérkép / Értéktérkép.....	179
3.2.1	Bodajk város értéktérképén ábrázoltak a következők (piros színű területek):.....	180
3.2.2	Bodajk város problématerképén ábrázoltak a következők (kék színű területek):..	180
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek	181

3.3.1	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatás.	181
3.3.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek	183
3.3.3	Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek	184
4	MELLÉKLETEK	185
4.1	Partnerségi egyeztetés dokumentumai	185
4.2	Felügyeleti véleményezés dokumentumai.....	185
4.3	Tervezői válaszok	185

BEVEZETÉS

Bodajk városa 2015-ben készítette el Bodajk Város Integrált Településfejlesztési Stratégiáját és 2016-ban kidolgozta a „BODAJK VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2015-2020”-as anyagot is. Ezen anyagokra támaszkodva került kidolgozásra a város településfejlesztési koncepciója. A koncepció alkotást jelentősen befolyásolták azok a változások, melyek az elmúlt időszakban következtek be:

- a pénzügyi, gazdasági élet dinamikus változása,
- demográfiai, és társadalmi környezet megváltozása,
- az önkormányzatok feladat- és hatáskörének módosulásai,
- a településfejlesztést érintő szakpolitikai és jogszabályi környezet, legfontosabb elemeinek változása.

A változások indokoltá tették a hosszútávú koncepció felülvizsgálatát és aktualizálását. A felülvizsgálat egyik kiemelt célja, hogy az aktualizált koncepció a település alapvető fejlődési irányát hosszú távon úgy határozza meg, hogy igazodva a változó világhoz biztosítsa a település lakóinak a lehető legjobb életformát.

Annak érdekében, hogy az elmúlt időszak változásainak hatását figyelembe tudjuk venni, részletes helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészekből álló **új kiegészített Megalapozó vizsgálat** kidolgozását végeztük el. Ez számos tématerületet elemezve mutatja be a város térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét, a koncepcióalkotás számára meghatározva a város és az egyes városrészek legfőbb erősségeit, gyengeségeit, illetve a külső környezet városfejlesztési szempontból releváns jellemezőit. E munkafázis eredményeit ebben a dokumentumban összegeztük.

Az új megalapozó vizsgálatnál csak a várost leginkább érintő kérdések kiegészítésére vontunk be új szakági tervezőket, más területeken elfogadtuk ITS készítésekor tett a korábbi megállapításokat. A **314/2012. Korm. rend. 3/A. §¹⁶** (1) Melléklet szerinti megalapozó vizsgálat (a továbbiakban: megalapozó vizsgálat) - a (2) és a (3) bekezdésben meghatározott keretek között - felhasználható a stratégia és a településrendezési eszköz készítése, valamint a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz módosítása során is. A koncepció készítés időszakában az önkormányzat nem rendelkezett főépítésszel, így a Kormányrendelet betartásával az állami főépítész iránymutatása és a más területen dolgozó és jelen anyagba is bedolgozó főépítész kolléga javaslatai alapján lett összeállítva a jelenlegi anyag.

A **településfejlesztési koncepció** a megalapozó vizsgálaton és az ITS-en túl nagymértékben támaszkodott a korábbi releváns helyi koncepciókra és programokra és azok megvalósításának tapasztalataira. Mind ezek mellett a **Megalapozó vizsgálat** fontos inputját jelentette a tervezési folyamatot végig kísérő partnerség (szakmai konzultációk, workshopok, kérdőíves felmérés); a helyi társadalom, a gazdasági és civil szféra szereplőinek véleménye, elképzeléseiknek megismerése. Ez a folyamat két részből tevődött össze, egyrészt az ITS időszakában végrehajtott, a település összes lakosára kiterjedő kérdőíves felmérésből és az ITS-es workshopokból, valamint a 2017-ben megalkotott partnerségi rendelet alapján történő véleményezésekből.

A **Megalapozó vizsgálat** eredményeit felhasználva készült el a **Településfejlesztési Koncepció**, a város **hosszútávú 10-15 éves városfejlesztési tevékenységét, célrendszerét, meghatározó dokumentum**. Ez

segíti a tervezett fejlődést meghatározó beavatkozások, támogatási pályázatok előkészítését, a város arculatának és az itt élők életkörülményeinek az adott időszak elvárásaihoz való igazítását.

A Megalapozó vizsgálatnak kell megállapítania:

- Az uniós, országos, megyei célrendszerekhez való kapcsolódás lehetőségét,
- A korábbi célok megvalósulását esetleges gátló tényezőit,
- Az elmúlt években végbement társadalmi változások hatását,
- A megvalósult fejlesztések hatását,
- A település gazdasági szerepkörét, fejlődésre gyakorolt hatását,
- Az önkormányzati munka városi fejlődésre gyakorolt hatását,
- A környezet védelme formáját, irányát,
- A közlekedési kapcsolatoknak változását, szükséges fejlesztések hatását, és
- A természeti tényezők változása, hogyan befolyásolja a város életét.

Mind a megalapozó, mind a koncepció a településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben meghatározott formai követelmények szerint lett kidolgozva.

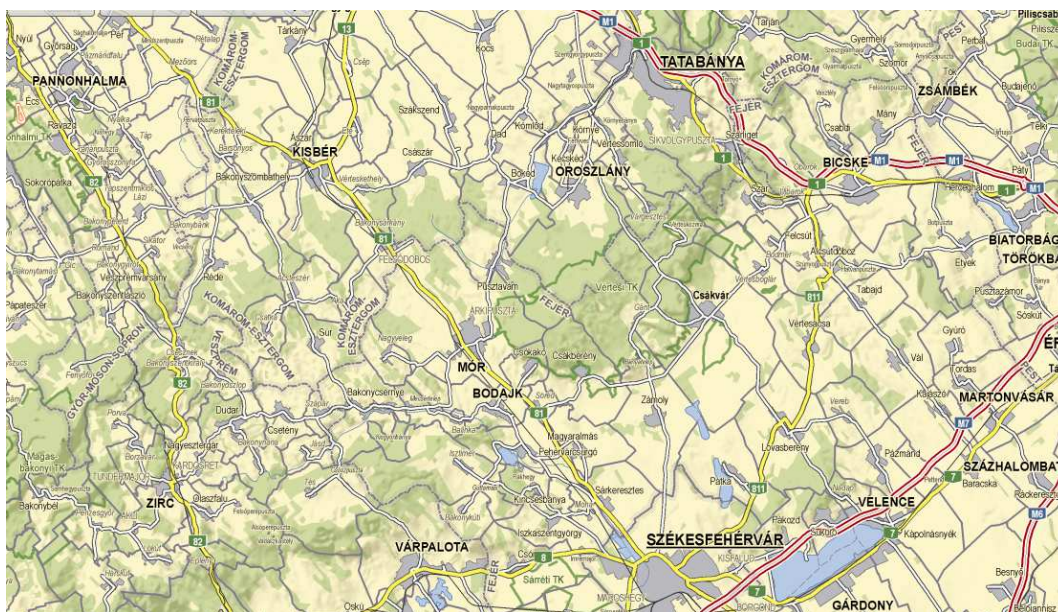
1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1 Fekvés, vonzáskörzet, kapcsolatrendszer

Bodajk a Dunántúli-középhegység második fő vonulatának, a Bakonynak aljában, a Móri-árok peremén fekszik. A jelentős ipari potenciállal rendelkező Közép-dunántúli régióban található település, Fejér megye Móri járás egyik városa. A megye nyugati oldalán, a Móri-árokban elhelyezkedő település Székesfehérvártól a megyeszékhelytől a 81-es számú közlekedési főúton mintegy 25 km-re van. A település városi rangját 2008. évben kapta nagyfokú fejlődésének és a térségben betöltött szerepének köszönhetően.

1. ábra. Bodajk tágabb környezete

Forrás: www.geox.hu

1. táblázat. Bodajkról a főbb városok elérhetőségi adatai

	Távolság (km)	Elérési idő (perc)	Lélekszám 2013 (fő)
Mór	10	11	14 319
Székesfehérvár	25	25	99 060
Tatabánya	42	47	67 043
Bicske	43	40	12 009
Veszprém	58	60	60 788
Győr	67	60	128 902
Dunaújváros	74	74	46 320
Budapest	87	70	1 744 665
Kecskemét	163	111	112 071

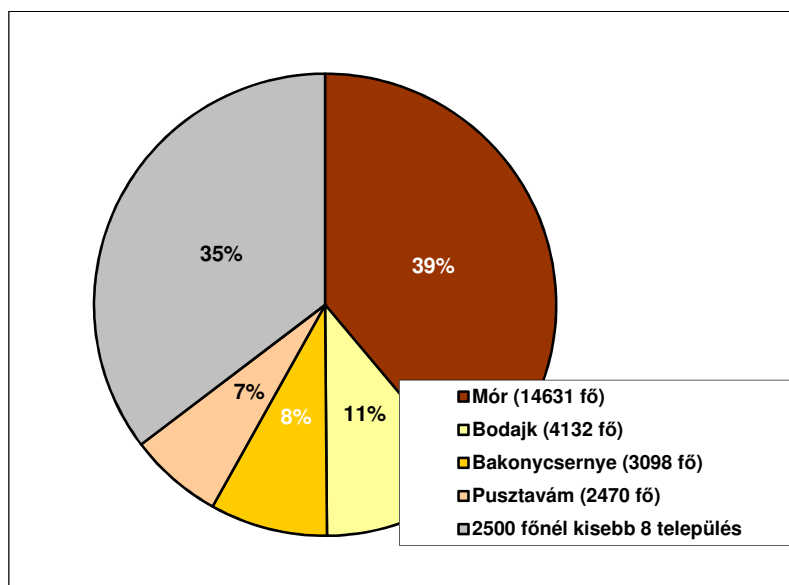
2013-ban a T-Star adatai szerint 4 132 fős város a járásnak a második legnépesebb települése. Móri járás 13 települése és mintegy 35 ezer fős lélekszámán belül is viszonylag domináns településnek számít, hiszen **közvetlen 6 km-en belüli környezetével 30%-át képviseli a járás lélekszámának**. A járáson belüli többi település lakosság száma elég alacsony, mindössze 3 település népességszáma haladja meg a 3000 főt.

2. táblázat. Bodajk közvetlen szomszédos települései és elérésük

	Távolság (km)	Elérési idő (perc)	Lélekszám 2013 (fő)
Balinka	4	6	891
Fehérvárcsurgó	5	7	1 958
Söréd	6	8	498
Csókakő	6	9	1 319

A 29 km² területű város **népsűrűsége** mind országos, mind regionális, mind pedig megyei viszonylatban magasnak számít (143 fő/km²). A járásban Mór és Bodajk a városi rangú település, ami nem csupán települési jogállás tekintetében jelent városi rangot, hanem településszerkezet, településképp tekintetében is.

2. ábra. A népesség koncentrációja a Móri járáson belül

Adatforrás: KSH T-Star, a népszámlálás végleges adataiból továbbszámított lakónépesség az év közepén, 2013

Bodajk **gazdaságát** elsősorban a közeli városok gazdasága határozza meg. A két jelentős munkaerőt felvevő város Székesfehérvár és Mór. Itt található a Dunántúl gazdasági dinamikájának legsikeresebb ágazatai, amelyekhez beszállítói kör tud csatlakozni. Ennek eredményeképpen Bodajkon jelentős vállalkozások eddig nem tudtak letelepülni, vagy kialakulni. Jellemző példa, hogy Móron ahol 3.5-ször annyian élnek mint Bodajkon, a város által előállított termelési érték 67-szer nagyobb mint a Bodajki.

Sajnos a jelenlegi szabályozás ennek a különbségnek a hátrányait kiemeli és így jelentősen befolyásolja a megvalósítható fejlesztéseket.

A városi funkciókat kiegészíti a turizmus– legalábbis a lehetőségekhez képest. Testvérvárosi kapcsolatot ápol a németországi Rödermarkkal, valamint a lengyelországi Plesna városával.

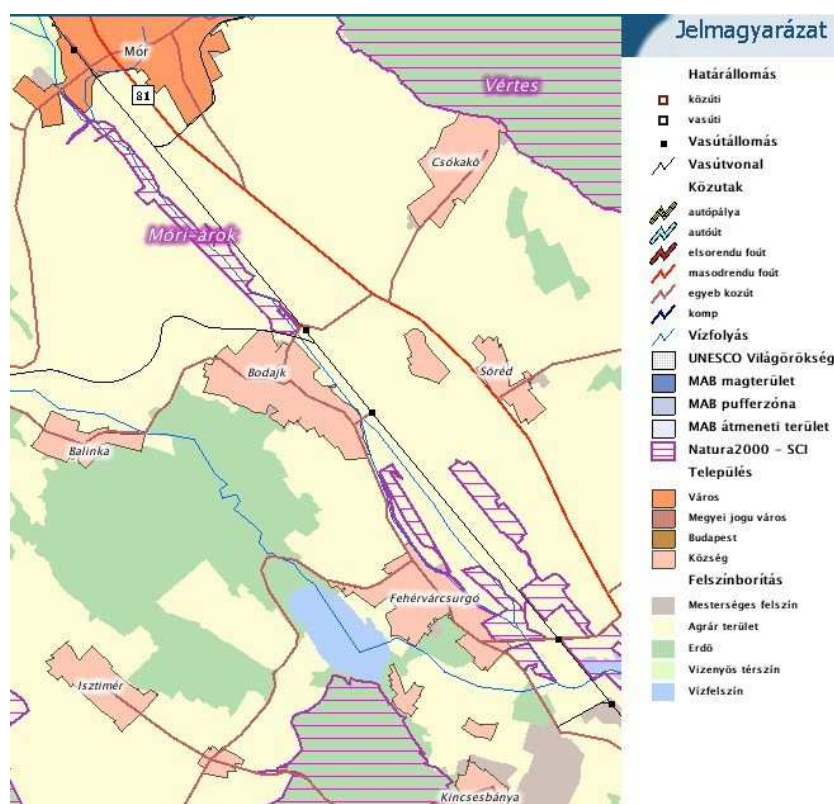
Bodajk – és térségének – **közlekedési hálózata** fejlett, a település mind vasúti, mind pedig közúti kapcsolatokkal rendelkezik, a vasúti kapcsolat viszont gyenge. A Móri járást (amihez Bodajk is tartozik) átszelő Székesfehérvár-Győr irányú 81. sz. főút a település mellett halad el jó kapcsolattal, az ipari területtel. Az út forgalma zsúfolt, mivel a dunántúli kamionforgalom észak-déli irányban és a balatoni forgalom egy része is ezen az úton halad. Az M1-es és az M7-es autópálya is 40 perc alatt elérhető a településről.

Bodajk a közlekedéshierarchiában betöltött szerepe alapján kis jelentőségű. A várost ugyanis nem érintik a legfontosabb országos közlekedési főtengek. A térségi szerepkörének kialakulását viszont elősegítette az a tény, hogy szemben a peremhelyzetben lévő Mórral, a járás közlekedési súlypontjában fekszik: az észak-déli irányú fő tengelyt Bodajk területén keresztezi a kisebb forgalmú, de komoly térségi jelentőségű mellékút, a Csákvárról Bakonycsernyén át Zircre vezető pálya.

Bodajk a Komáromot Kisbéren keresztül Székesfehérvárral összekötő 5-ös számú vasútvonal mentén fekszik, azonban jelenleg csak mind Komárom, mind pedig Székesfehérvár irányába 2 vonatpár közlekedik. Kisbér 30, Székesfehérvár 22, Komárom pedig 60 perc alatt érhető el vonattal.

1.1.2 Településhálózati funkciók az intézmények ellátókörzete alapján

3. ábra. Bodajk térsége

Forrás: Természetvédelmi információs rendszer

Táji, természetföldrajzi szempontból a város térsége, a Móri-árokhoz tartozik (Bodajk mellett, Mór Fehérvárcsurgó, Kincsesbánya), sőt a kistáj kiterjed a Székesfehérvári járás (Moha és Sárkeresztes) is.

Az OTK a Móri járás és környékét rurális kistérség kategóriába sorolja. A fejlesztések során célszerű az egész járásban gondolkodni pl. elérhetőség, közszolgáltatás-szervezés, térségi turisztikai fejlesztések), az elaprózott, pontszerű fejlesztések nem célravezetők, globális, egymásra épülő fejlesztések révén felerősödnek egymásra gyakorolt pozitív eredményeik.

A Móri járáshoz 13 település tartozik Bakonycsérnye, Balinka, Bodajk, Csákberény, Csókakő, Fehérvárcsurgó, Isztimér, Kincsesbánya, Mór, Nagyveleg, Pusztavám, Söréd, 2014-től Magyaralmás. A járás a megye 9 járása közül a hatodik legnagyobb területű és negyedik legnépesebb térsége.

A térségben működő **főbb intézmények központja** Móron és Székesfehérváron található. A móri székhelyű intézmények illetékességi területe jobbára egybeesik a Móri járás területével.

A megyei és regionális szintű intézmények többsége (Fejér Megyei Kormányhivatal továbbiakban FMK szervezeti egységei, NAV és a Járási Bíróság) esetében a központi funkciók többnyire Székesfehérvárhoz tartoznak. A Bányakapitányság és a Területi Főépítési Iroda esetében a járás települései Veszprémhez, a Növényegészségügy esetében pedig Velencéhez tartoznak. Az Erdészeti Igazgatóságnál a járás nem egységes, a települések többsége Budapesthez, a délkeleten fekvő Bakonykúti és Isztimér Veszprémhez tartozik. A járás településeinek lakossága a Móri Járási Hivatalban (továbbiakban MJH) intézhetik hivatali ügyeiket.

3. táblázat. A megyei és regionális hatáskörű intézmények központjai

	Bakonycsernye	Balinka	Bodajk	Csókakő	Mór	Nagyveleg	Pusztavám	Söréd	Csákberény	Kincsesbánya	Magyaralmás	Fehérvárcsurgó	Bakonykúti	Isztimér
Móri Járási Hivatal	Mór													
MJH Földhivatali Osztály	Mór													
Rendőrkapitányság	Mór													
MJH Gyámügyi Osztály	Mór							Székesfehérvár						
I. fokú építési hatóság	Mór							Székesfehérvár						
MJH Okmányiroda	Mór							Székesfehérvár						
FM Katasztrófavédelmi Ig.	Székesfehérvár													
FMK Járványügyi és Állatvédelmi O	Székesfehérvár													
NAV	Székesfehérvár													
Bányakapitányság	Veszprém													
Erdészeti Igazgatóság	Budapest							Veszprém						
MJH Foglalkoztatási Osztály	Mór													
Növényegészségügy	Velence													
FMK Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály	Székesfehérvár													
Járási Bíróság	Székesfehérvár													
Járási Ügyészség	Székesfehérvár													

Adatforrás: 2015. 04. 15-től

Gazdasági funkciók szempontjából a móri székhelyű vállalatok nagyobb térségre gyakorolnak gravitációs hatást. Ingázók a járáson kívülről is érkeznek, így a térségben egyre inkább égetőbb problémát jelent a munkaerőhiány, sok ingázó jár Bodajkról Móra és Székesfehérvárra.

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió Fejér megyére vonatkozóan megállapítja, hogy alacsony településszámú (108), kevésbé kistelepülési szerkezetű, a Mezőföld és a Dunántúli-középhegység határán elhelyezkedő, fontos közlekedési folyosók által átszelt megye. A multinacionális vállalatok jelenléte, a modern feldolgozó-ipari technológia és a piacgazdaságba való beilleszkedés pozitív hatású, de a hazai kkv-k kapcsolódása nem teljes körű, főleg a megye déli részén. A gazdasági válság felerősítette az építő- és járműipar visszaesését, az agrárgazdaság és feldolgozóipar egyoldalú szerkezetét. Az ipari központokban és vonzáskörzetükben nőtt a munkanélküliség. A visszaesést követően az egy főre jutó GDP közelít az országos átlaghoz. Jövedelem összehasonlításban a központi régiótól és a nyugat- magyarországi megyéktől továbbra is elmarad, foglalkoztatási mutatója relatív fejlettségéhez képest alacsony.

A megye fejlesztési irányai tekintetében a Móri Járásra az alábbi megállapítások kiemelten vonatkoznak:

- **A Győr-Tatabánya-Komárom-Mór-Székesfehérvár-Dunaújváros-Paks-Kecskemét** ipari/logisztikai nagyklaszterek közötti közlekedési hálózatok kialakítása,
- A termőföld és az ivóvízkincs védelme; a Velencei-tó, a Séd-Gaja-Nádorrendszer revitalizációja, részvétel a Duna Stratégiában; a természeti értékek megóvása,
- **Fenntartható energiamix** kialakítása hosszú távú megyei energiamérleg alapján,
- **Hálózatosodó helyi gazdaságra** és együttműködésre építkező gazdaság-, társadalomfejlesztés, a piacokon versenyképes szereplők támogatása, intenzív fejlesztések a K+F sikereit kiaknázó növekedés és a fenntarthatóság érdekében,
- **Integrált megyei turisztikai fejlesztések**, a Nemzeti Emlékhely méltó kialakítása,
- A közép-magyarországi kórház és fekvőbeteg ellátó rendszerhez való kapcsolódás minőségi megvalósítása, a területi szak- és járóbeteg-ellátás teljessé válása.

1.2.2 Kapcsolódás Fejér Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához

Mór és térsége kapcsolódását a Területfejlesztési Konceptióhoz úgy határozza meg a program, hogy **Prosperáló vállalkozói paradicsom**.

A térség gazdasági szerepe a Győr- Komárom - Tatabánya- Székesfehérvár négyszögben önálló arculattal bír. A Velencei-tó – Vértes – Váli-völgy térséggel, valamint a Bakony lábi településekkel jó alapot jelentenek a turizmus különböző válfajai összekapcsolására.

Az egyes prioritásokhoz való kapcsolódás, az alábbiakban részletezett:

1. Területi prioritás: A kormányhivatalok és önkormányzatok közigazgatási és területfejlesztési szerepének erősítése

- IKT alkalmazások és tartalmak fejlesztése, az online elérhető közszolgáltatások körének bővítése, színvonaluk javítása és magas szinten történő biztosítása,
- E-ügykövetési, elektronikus számlázási megoldások meghonosítása, felhő alapú, központosított ügyintézési rendszerek kiépítése nyilvános interfészekkel,
- Önkormányzatok IKT eszközfejlesztései,
- Az önkormányzatok elektronikus szolgáltatásainak fejlesztése, színvonaluk javítása és folyamatos biztosítása.

4. Területi prioritás: Országos közlekedési csomópontokhoz köthető közlekedési és logisztikai fejlesztések

A Fejér megyében működő nagyvállalatok, logisztikai központok gazdasági hálózataként, ipari/logisztikai nagyklaszterben történő együttműködése érdekében szükséges a nagytérégi (közúti, vasúti, vízi) kapcsolatok fejlesztése. Ezek legfontosabb helyszínei a (Győr – Komárom – Tatabánya) - Mór – Székesfehérvár - Dunaújváros – (Kecskemét) tengely. Versenyképességük megőrzése érdekében a meglévő multimodális logisztikai központok infrastruktúrájának fejlesztése és újak létrehozása szükséges.

Két jelentős fejlesztési terület, amely Bodajk városát is érinti:

- Váli-völgy, Székesfehérvár (8. sz. főút kezdő csomópont),
- 81. sz. főút és 63. sz. főút fejlesztése.

5. Területi prioritás: A pólusok és a turisztikailag preferált térségekben az épített környezet megóvása, az összehangolt településfejlesztések megvalósítása.

- A megye turisztikai centrumainak sokszínűvé, élhetővé és vonzóvá alakítása,
- A fejlesztések hatékonyságának fokozása integrált, közösségi alapú település- és területi tervezéssel (térégi, ágazatközi, rendezési és fejlesztési).

A hagyományos településrészek arculatának újraélesztése segít a helyi identitás megőrzésében, erősítésében. A különböző településtípusokat és tájakat egyedi arculatúvá tevő építészeti stílusok, településszerkezeti jellemzők megőrzendőek. Bodajk a városmag tudatos alakításával fejlesztésével segíti ennek a prioritásnak teljesülését.

8. Területi prioritás: A megye turisztikai centumaiban integrált turisztikai fejlesztések megvalósítása

Fejér megye épített környezeti értékei és ezek bemutatását szolgáló intézményei révén kedvező turisztikai potenciállal rendelkezik, melyek hasznosítását akadályozza a megfelelő szolgáltatási rendszer alacsony színvonala vagy hiánya.

A turisztikai programokat, szolgáltatásokat a TDM szervezeti rendszerébe kell bekapcsolni. Reális, valós potenciállal rendelkező szolgáltatásfejlesztési igényeik támogatásával rejtett „export” valósul meg, hiszen a vonzerők meglátogatásán és rekreációs célú szolgáltatások igénybe vételén túl a turista jelentős fogyasztást generál a helyszínen. Más gazdasági ágakkal (helyi speciális termékek előállítása, értékesítése) összekapcsolva komplex kínálatot nyújt a térségben, növelve a vidéki térségekben a helyi multiplikációt és gazdasági diverzifikációt.

Olyan célcsoport orientált turisztikai infrastruktúra kiépítésére van szükség, ami biztosítja az attrakciók egyedi és minőségi kínálatát. Kiemelten fontos a turisztikai szolgáltatók és helyi termék előállítók (pl. kézművesek, helyi élelmiszer előállítók stb.) együttműködése, komplex turisztikai kínálat, tematikus út szervezésében, fejlesztésében, helyi termék előállítók együttműködése közös termékfejlesztésben, közös termékcsomagok kialakításában és marketingben.

- Bodajk esetében is fontos a turizmus eszközeinek fejlesztése és támogatása,
- Hazai és nemzetközi hálózatba illeszkedő nemzeti kulturális kínálatfejlesztés kulturális tematikus utak, kulturális rendezvények,
- Hazai és nemzetközi hálózatba illeszkedő természeti értékek megőrzése és turisztikai attrakcióként való hasznosítása.

11. Horizontális prioritás: Társadalmi befogadás erősítése

A különböző szintű és társadalmi kiterjedésű fejlesztési programok eredményessége, valamint a helyi társadalom tájékozottságának növelése érdekében szükséges a helyi lakosság bevonása a helyi és térségi fejlesztési folyamatokba. Ennek egyik lehetséges formája a civil szervezetek, egyesületek bevonása.

Fejér megyében 2012-ben összesen 2483 civil szervezet található. A megyében a 1000 lakosra jutó civil szervezetek száma 5,8. Számszerűen a legtöbb civil szervezet a városokban van.

A fentiek is indokolják a helyi civil szervezetek, egyesületek támogatását, illetve a civil szervezetek közötti kapcsolatok erősítést, a hálózatépítést.

12. Horizontális prioritás: Munkaerő-piaci mobilitás támogatása

A településközi kapcsolatok fejlesztése a napi munkába járás feltételeinek javításán túl, hozzájárul a térségi együttműködések megkönnyítéséhez, valamint a kerékpárutak kialakítása a turisztikai forgalom lehetőségeit is bővíti.

A mellékúthálózat kiépítettsége Fejér megyében mennyiségi szempontból átlagosan jónak mondható és ez Bodajkra is igaz. Kiemelten fontos a Mór – Székesfehérvár közti összeköttetés javítása és ezzel a környező településekről munkába járók jobb mobilitásának biztosítása.

13. Horizontális prioritás: A természeti és épített környezet megóvása, életminőség javítása és szemléletformálás

A magyar társadalom az elmúlt időszakban számos területen igyekszik lépést tartani a fejlettebb világgal a környezet-, klíma- és egészségtudatosság, a természetesség, tradíciók és a helyi termékek iránti kereslet terén. A környezetbarát, harmonikus településekkel, a kulturális intézmények, közösségi terek fejlesztésével és aktív használatával, megóvásával a helyi társadalom számára összeköthetők az általános és helyi értékek.

A lakosság szabadidejének hasznos eltöltése, a rekreációs és sport tevékenységek népszerűsítése szükséges.

Gyakorlati feladat az épületek energiahatékonyságának növelése, és az energetikai rendszerek korszerűsítése, illetve a vidéki településeken a nagy rendszereknek való kiszolgáltatottság csökkentése.

15. Horizontális prioritás: Info-kommunikációs csatornák bővítése, fejlesztése, interaktivitási lehetőségek kihasználása

Az IKT használatának elterjedése a lakosság e-szolgáltatásokhoz való hozzáférését könnyíti meg, és jelentős szerepet játszik a népesség digitális kompetenciáinak növelésében. Az e-gazdaság és e-kereskedelem szereplői kommunikációs spektruma is bővül.

A szélessávú infrastruktúra, az aktív hálózat megteremtése a növekedés és a versenyképesség kulcsfontosságú tényezője.

A XXI. században már az alapvető szolgáltatások közé tartozik az internet elérhetősége, ezért az esélyegyenlőségért, minden lakos számára biztosítani szükséges a szolgáltatást.

A szélessávú hálózatok infrastruktúrájának rendelkezésre állása hozzájárul az oktatás színvonalához, illetve az atipikus foglalkoztatási formák alkalmazását is ösztönzi. A közösségi info-kommunikációs pontok, illetve az ingyenes WIFI elérhetőség csökkentik a szociális helyzetből adódó hátrányokat.

A leghátrányosabb célcsoportok esetében a kereslet iránti igény megteremtése az első feladat.

16. Horizontális prioritás: A vidéki területeken az adottságokra épülő, magas multiplikációjú agrárgazdálkodás támogatása

A kiváló termőhelyi adottságokra épülő zömében nagytáblás szántóföldi gazdálkodás Fejér megyében egyrészt káros környezeti hatásokkal, másrészt az alacsony foglalkoztatási képességgel párosul. Ehhez segítséget nyújt a gazdálkodók klímatudatosságának növelése, a kedvezőtlen hatásokat mérséklő agrotechnikák elterjesztése, továbbá az agrártermelés diverzifikációja.

Fejér megye erdősültsége az országos átlagnál alacsonyabb. Az új telepítéseknek a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak csökkentésében (mikroklimatikus viszonyok javítása, dekarbonizáció), valamint a mezővédő erdősávoknak a szélerózió elleni védekezésben van fontos szerepe.

A magas kézimunka igényű agrártermelés elterjesztésével kiteljesedhet a ma alacsony eltartó- és jövedelemtermelő képességgel rendelkező vidéki térségek éléskamra szerepe, a tradicionális helyi termékek előállításával (szőlő, bor, kertészeti kultúrák, állattenyésztés). A helyi termékek minél magasabb szintű feldolgozása hozzájárul a helyi gazdaság és foglalkoztatás, jövedelmezőség növeléséhez.

1.2.3 Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz

1.2.3.1 Fejér Megye Integrált Területi Programja

A forrásfelhasználás hatékonnyá tétele érdekében szükségessé vált tehát a fejlesztési koncepciókon, programokon kívül egy olyan dokumentum elkészítése, amely a helyi igényekkel összhangban a rendelkezésre álló TOP (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program) forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését támasztja alá a 2014-2020-as költségvetési időszakra vonatkozóan. Ez a dokumentum az Integrált Területi Program (továbbiakban: ITP).

Az ITP-ben tervezett fejlesztések kialakítása a megyei jogú városok és a szomszédos megyék fejlesztési elképzeléseivel összhangban lettek meghatározva, ezáltal biztosítva a minél magasabb fokú integráltságot.

1.2.3.2 A Móri kistérség fejlesztési programja

A Móri kistérség fejlesztési programja 14 települést foglal magában, melynek központja Mór városa. A 2005-ben készült stratégiai és operatív program célja egy **„versenyképes kistérség létrehozása, amely a változó gazdasági és politikai környezetben is képes megfelelő életminőséget biztosítani az itt élőknek, amely vonzó perspektívákat kínál mind a lakosság, mind a üzleti szféra szereplői számára.”**¹

A versenyképes kistérség megvalósítása érdekében a program két fő célt tűzött ki maga elé:

a) A több lábon álló kistérség megvalósítása

Móri kistérségben a fejlődés motorja Mór városa, melynek ipari tevékenysége, térségi szolgáltatásai fejlődő hatást gyakorol a térség egészére. A jövő fejlődési irányai viszont nem csupán az ipari vállalatok termeléséről, de **új ágazatok megjelenéséről** is szólnak. A vállalkozói aktivitás növelésében és a térségi foglalkoztatás emelésében a turizmusnak a jövőben kulcsszerepet kell vállalnia.

b) A „szolgáltató kistérség” megvalósítása

*„Egy kistérség akkor lehet versenyképes, ha a benne élő lakosság – vagyis a „humán erőforrás” – állapota jó, az emberek elégedettek.”*² A lakosság elégedettségének több dimenzióját kell egyszerre szem előtt tartani, melyek között szerepel az **infrastruktúra és környezet magas szinten tartása, oktatásminőségének emelése, a közigazgatási rendszer racionalizálása.**

A felvázolt célok elérése érdekében hét fő prioritást jelöltek ki, ebből csak a Bodajkot érintőket emeljük ki.

1. Prioritás: Vállalkozói aktivitás növelése

- 1.1. Intézkedés: A felnőttképzési kínálat bővítése;
- 1.2. Intézkedés: A vállalkozóvá válás támogatása regionális is kistérségi programokkal, know-how transzferrel;

2. Prioritás: A hagyományos és új gazdasági ágazatok hozzáadott érték növelése elősegítése

- 2.1. Intézkedés: Telephelyek kialakítása új gazdasági ágazatok letelepítése céljából;
- 2.2. Intézkedés: A helyi vállalatok beágyazódásának elősegítése;
- 2.3. Intézkedés: Befektetés-ösztönzés, közös tőkevonzó marketing;

3. Prioritás: Vonzó turisztikai környezet kialakítása

- 3.1. Intézkedés: Közös kínálat megteremtése;
- 3.2. Intézkedés: Turisztikai fogadóképesség javítása a szálláshelyek kapacitásának növelésével;

4. Prioritás: A kistérség humán erőforrásának fejlesztése

- 4.1. Intézkedés: Fiatalok térségbe településének ösztönzése;
- 4.2. Intézkedés: Általános- és középiskolai oktatás színvonalának javítása;
- 4.3. Intézkedés: Gyermekek napközbeni ellátó rendszerének kibővítése;

5. Prioritás: A térségi-mikrotérségi szintű infrastruktúra-hálózatok kiegészítése

- 5.2. Intézkedés: Közlekedési infrastruktúra fejlesztése;

¹ A Móri kistérség fejlesztési programja 2005, pp. 28

6. Prioritás: A környezet állapotának javítása

6.1. Intézkedés: Vízbázis védelme, minőségének javítása;

1.2.3.3 A Móri Kistérség Környezetvédelmi Programjában (2002)

A fő célok az egyes környezeti elemek tekintetében a következők:

- a környezet állapotát, minőségét, potenciálját befolyásoló társadalmi-gazdasági tevékenységek tudatos irányíthatósága,
- korábbi tevékenységek okozta környezeti károk okainak és kedvezőtlen hatásainak megszüntetési/mérséklési lehetőségeinek felderítése,
- az egyes kedvezőtlen, illetve haváriát okozó természeti vagy gazdasági események/folyamatok kezelésére való felkészülés biztosítására.

FELADATOK:

- Turisztikai infrastruktúra fejlesztése (kastély)
- A helyi turisztikai kínálat összekapcsolása a térségi kínálattal
- Erősebb településmarketing
- A települési utak, járdák felújítása, csapadékvíz, belvíz-elvezetés megoldása
- Saját fenntartású sportpálya létesítése
- Oktatási, egészségügyi együttműködés kialakítása a szomszédos településekkel
- Iskola-felújítás, óvodabővítés
- Szolgáltatásfejlesztés
- Polgármesteri hivatal, művelődési ház felújítása

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata**1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)**

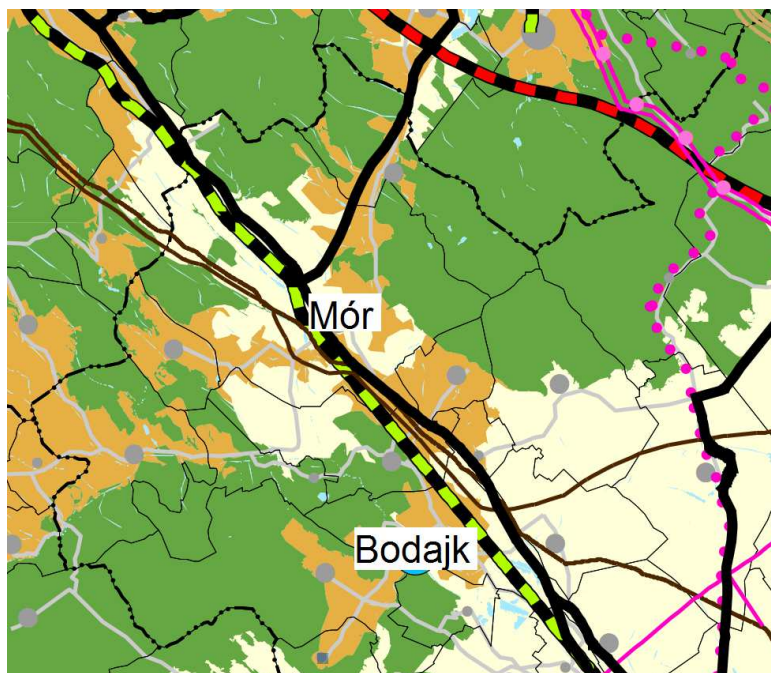
Az Országos Területrendezési Tvről szóló 2003. évi XXVI. törvényt (továbbiakban: OTrT törvény) az Országgyűlés 2003-ban fogadta el. A törvény első átfogó módosítására 2008-ban került sor. Az OTrT törvény 29. §-a úgy rendelkezik, hogy a terv felülvizsgálatát legalább 5 évente el kell végezni. Ennek megfelelően a törvény soron következő módosítása 2013-ban megtörtént: az Országgyűlés a módosító javaslatot 2013. december 9-én elfogadta, a törvény 2014. január 1-jén hatályba lépett.

A jelenleg hatályos OTrT. 45 – részben új vagy pontosított – fogalmat tartalmaz.

Az OTrT. 2. számú melléklete az ország szerkezeti tervét tartalmazza.

Az OTrT törvény 3. számú melléklete tartalmazza a hatályos országos övezeteket. Az övezetek köre, száma és elnevezése is módosult. A módosulás Bodajk települést is érinti. A kilenc országos övezet közül a település közigazgatási területe az alábbi övezetekkel érintett:

- a) országos ökológiai hálózat,
- d) kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,
- e) országos jelentőségű tájképvédelmi terület,
- g) országos vízminőség-védelmi terület (a korábbi két, vízminőség-védelmi célokat szolgáló országos övezet egyesítésével jött létre)

4. ábra. Bodajk az Országos Területrendezési Tervben (OTrT), 2015*Forrás: TÉRPORT 2015***1.3.2 Fejér Megye Területrendezési Terve**

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 70.§ (1) bekezdés c) pontja, valamint a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 11. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdés b) pontja alapján az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény megyei területrendezési tervekhez vonatkozó előírásainak megfelelően készült el a Fejér megye területrendezési terve. Meghatározza a megye egyes térségei terület-felhasználásának feltételeit, a műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve az erőforrások védelmére.

A területfejlesztési koncepciók és programok, valamint a területrendezési tervek egyeztetéséről és elfogadásáról szóló 184/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet 19.§-ának első bekezdése alapján biztosítható. Ennek értelmében a megyei területrendezési terv a megye területén lévő önkormányzatok egyeztetett anyagára épült.

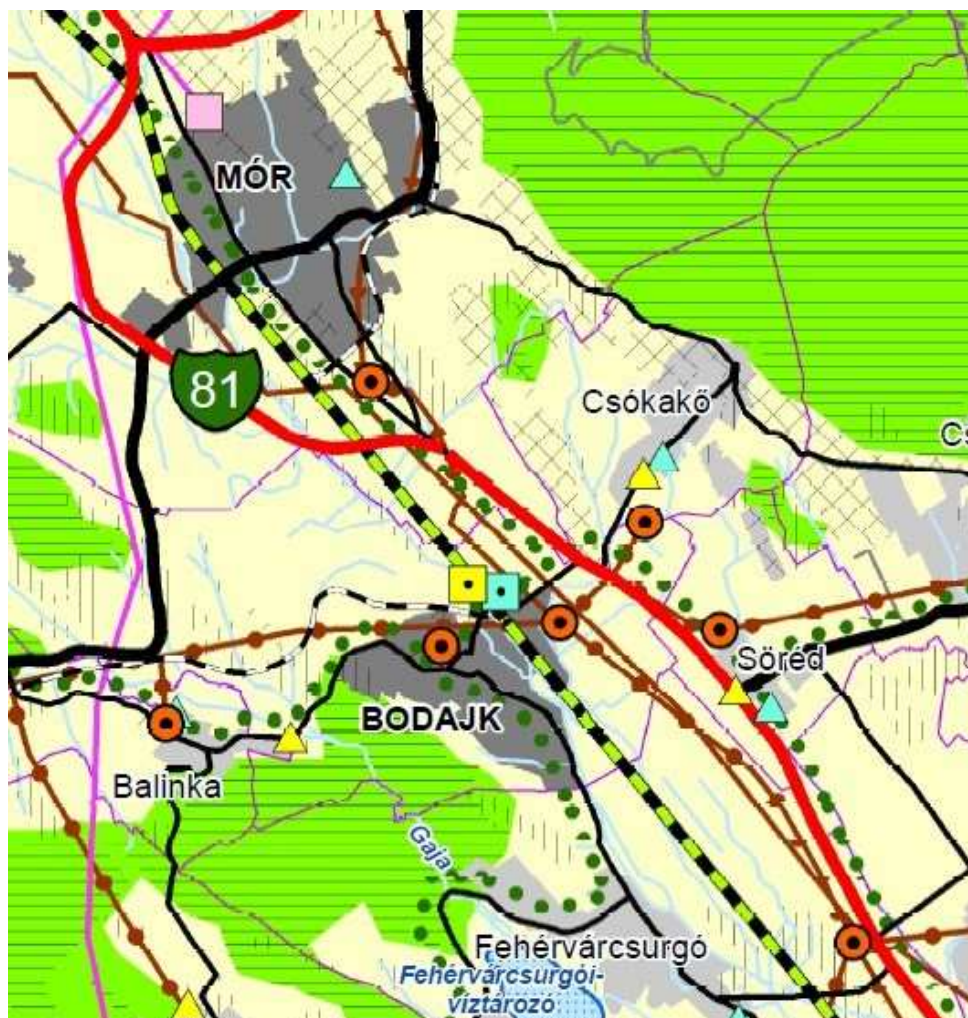
A rendelet az OTrT-ről szóló törvény alapján jellemző területhasználat szempontjából hét különböző, a megyei területrendezési tervben alkalmazható terület felhasználási kategóriát állapít meg.

A szabályok mozgásteret adnak a településrendezési tervek számára oly módon, hogy a megyei tervben meghatározott elsődleges rendeltetésről a településrendezési tervek különböző mértékben (10 és 15% között) eltérhetnek.

A városias települési térség, amely bármely települési terület-felhasználási kategóriába, bármely települési területfel-használási egységbe sorolható.

A 6. §-hoz Az OTTrT alapján a rendelet különleges figyelmet fordít az erdőterületek, továbbá a borvidéki és gyümölcssterületek sajátos jellegének megőrzésére. Erdőgazdálkodási térségre vonatkozó ajánlás.

5. ábra. Fejér megye területrendezési terve, térségi szerkezeti terv

	Erdőgazdálkodási térség		Főút
	Mezőgazdasági térség		Térségi mellékút
	Városias települési térség		Egyéb mellékút
	Hagyományos vidéki települési térség		Transzeurópai vasút
	Térségi vízmű		Térségi jelentőségű kerékpárút
	Térségi szennyvíztisztító telep		Erdőterület
	Térségi szénhidrogén szállító vezeték		Gyepterület
	Gázfogadó állomás		Szőlőterület

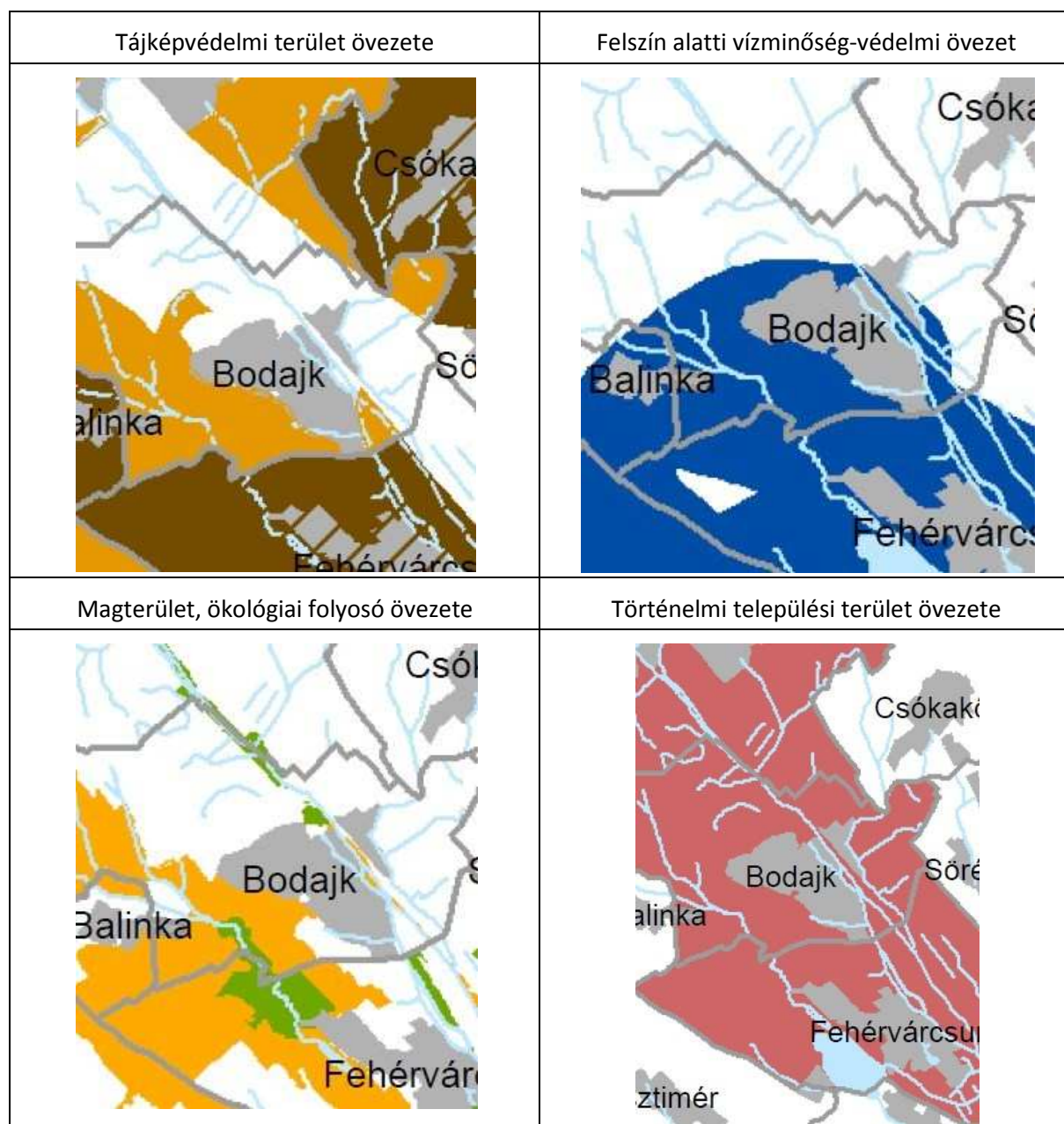
forrás: FMTrT

4. táblázat. FEJÉR MEGYE BODAJKOT ÉRINTŐ TÉRSÉGI ÖVEZETEK

<i>Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete</i>	
<i>Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete</i>	x
<i>Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete</i>	x
<i>Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete</i>	
<i>Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete</i>	
<i>Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete</i>	x
<i>Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete</i>	x
<i>Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete</i>	
<i>Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete</i>	
<i>Együtt tervezhető térségek övezete</i>	
<i>Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete</i>	
<i>Magterület övezete</i>	x
<i>Ökológiai folyosó övezete</i>	x
<i>Pufferterület övezete</i>	
<i>Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete</i>	x
<i>Világörökség és világörökségvárományos terület övezete</i>	
<i>Történeti települési terület övezete</i>	x
<i>Rendszeresen belvízjárta terület övezete</i>	
<i>Nagyvízi meder övezete</i>	
<i>Földtani veszélyforrás területének övezete</i>	
<i>Vízerózióknak kitett terület övezete</i>	x
<i>Szélerózióknak kitett terület övezete</i>	x

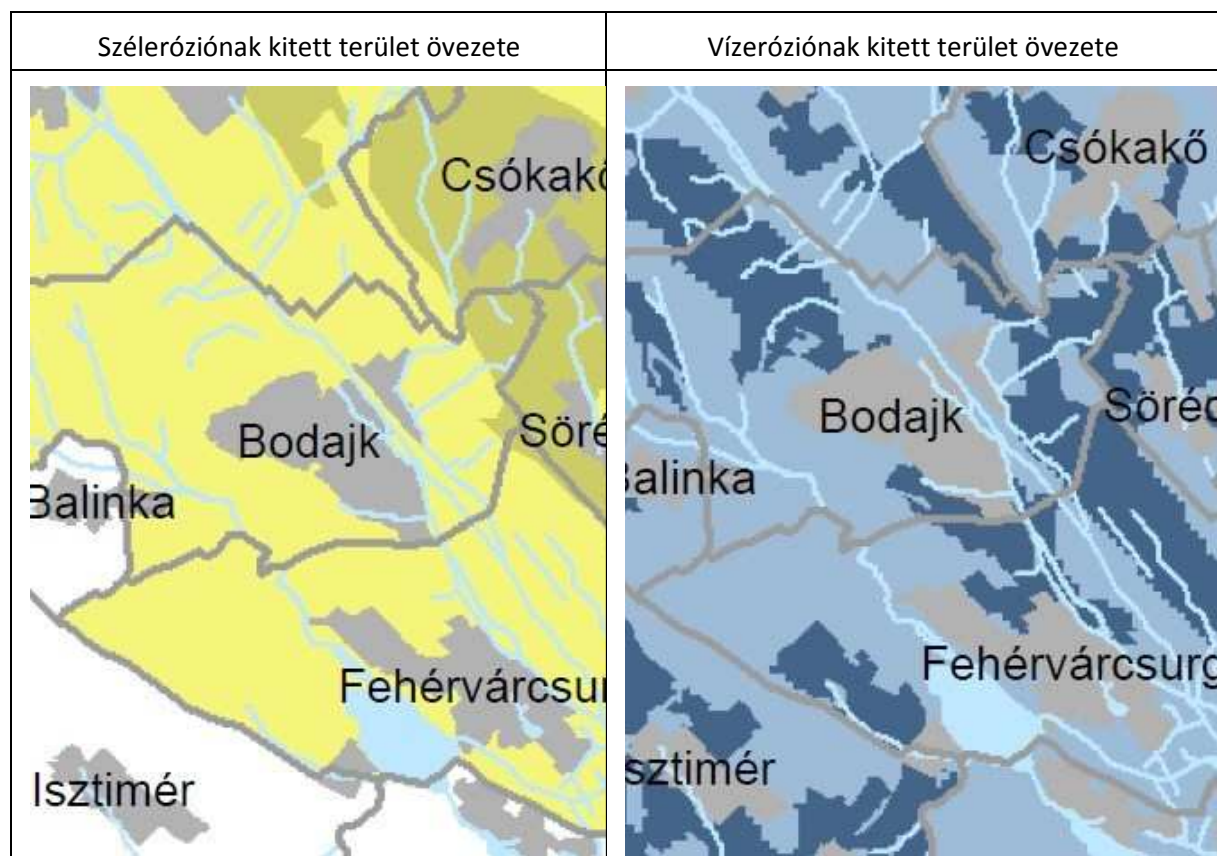
forrás: Fejér megye Trt.

6. ábra. Bodajkot érintő térségi övezetek térképi ábrázolása

Forrás: Fejér megye Trt

	Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
	Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
	Történelmi települési terület övezete
	Magterület övezete
	Ökológiai folyosó övezete
	Pufferterület övezete

Forrás: Fejér megye Trt

	Vízerózióknak kitett terület övezete
	Vízerózióknak kitett terület övezete által érintett település
	Szélerózióknak kitett terület övezete által érintett település
	Szélerózióknak kitett terület övezete

Országos ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat a természetvédelmi szempontból jelentősebb természet közeli állapotokat tükröző területeket köti össze és a területek közötti ökológiai kapcsolatokat biztosítja.

Bodajk közigazgatási területén védendő elemként jelennek meg továbbá a nyílt karsztterületek.

A lehatárolásnak elsősorban környezetvédelmi vonatkozásai vannak, melyekből fakadóan területhasználati korlátozások is adódhatnak.

A természeti területek védelme érdekében a mezőgazdasági, ill. a turisztikai használatot, és a tájvédelmet össze kell hangolni, ezért a terület mezőgazdasági használat esetén korlátozott funkciójú mezőgazdasági területként besorolt.

1.3.2.1 Bodajkra vonatkozó ajánlás

- a) Termőföldek művelésből való kivonása elsősorban a gyengébb minőségű földeken és csak legszükségesebb mértékben valósuljon meg.
- b) Kiváló termőhelyi adottságokkal rendelkező termőföldek (szántó, szőlő, gyümölcsös ágbán) művelési ágának megváltoztatását kerülni kell.
- g) Javasolt megőrizni a települések kialakult egyedi karakterét, szerkezetét, valamint a települési összenövés megakadályozására meghagyni a települések közötti megfelelő nagyságú – legalább a terület ökológiai funkcióinak biztosításához elegendő méretű – beépítetlen területsávokat, különös tekintettel a városi település együttesekbe tartozó településekre.
- h) Javasolt a tényleges geográfiai adottságok figyelembevételével a településeket védő zöldövezeti erdők, fásítások létesítése, a beépített területeken zöldfelületek, parkok növelése.
- i) Történelmi településmagok rehabilitálása, a közművek lehetőség szerinti rejtett vonalvezetése a településképi megjelenés javítása érdekében ajánlott.
- j) Települések belterületei és a mellettük tervezett főútvonalak, elkerülő utak között védő-takaré zöldsávok létesítése javasolt.

1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Bodajk Város fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Bodajk szomszédos települései: Mór, Csókakő, Balinka, Sőréd, Fehérvárcsurgó, Nagyveleg.

A szomszédos települések szerkezeti terveiben szerepelnek Bodajk városának fejlődését lényegesen befolyásoló megállapítások.

1.4.1 Mór *(Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 194/2012. (VII.26.))*

- Iparterület fejlesztést kíván végrehajtani a Velegi úti ipari területen, ez pedig Bodajk külterületén a Velegi úton lévő kis ipari létesítmény fejlődésére is kihat és ennek a területnek a fejlesztését is előtérbe helyezheti.
- Tovább bővítené az É-NY Ipari Parkot új vállalkozások letelepítése céljából. Az új munkahelyek erős elszívó hatást gyakorolhatnak a bodajki munkaerőre.
- Erős turisztikai fejlesztések, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.
- Közigazgatás fejlesztése kihat a járás egészére, könnyebb ügyintézészt eredményezhet.
- Járási fejlesztések összehangolása, sikeresebb pályázatokat eredményesebb fejlesztéseket eredményez a térségben.,
- Gyermekeintézményi és egészségügyi fejlesztések, a bodajkiakat is kedvezően érinti a jobb ellátás biztosítása.
- Új modern piac-csarnok építése, a bodajki kistermelőknek is új lehetőségeket biztosít.
- Kapcsolódás a térségi kerékpárúthoz, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.

7. ábra Mór településszerkezeti terve

Forrás: [www.http://mor.hu/telepulesrendezesi-terv](http://mor.hu/telepulesrendezesi-terv)

1.4.2 Csókakő (Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 21/2003. (IV.29.) Kt. határozat)

- Ipari zónák, telephelyek fejlesztése, lehetőséget teremt közös fejlesztésre az ipari területen, mivel a két terület szomszédos.
- A felvevő ipar számára szakemberképzés. A közelség miatt Bodajki szakemberképzésben is fontos szerepet játszhat.
- Térségi kerékpárút építése, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.

1.4.3 Fehérvárcsurgó (Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 70/2004. (IX.22.)

- Károlyi kastély turisztikai attrakcióhoz kapcsolódó szolgáltatásfejlesztés, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.

- Múzeumfejlesztés, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.

1.4.4 Sőréd *(Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 53/2004. VI.30.)*

- Infrastruktúra fejlesztés GKSZ. területen. Munkaerő elszívó hatást fejthet ki.
- Kerékpáros közlekedés fejlesztése, növelhetik a térség iránt érdeklődő turisták számát.

1.4.5 Balinka: *(Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 133/2009. (X.30.)*

- A fejlesztések nincsenek hatással Bodajkra.

1.4.6 Nagyveleg: *(Település szerkezeti terv jóváhagyó határozata: 44/2004. (VII.23.)*

- Egyházi turizmus fejlesztése, jól kapcsolódhat a bodajki hasonló törekvésekhez.

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és a korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai, megvalósulása

A 2011-ben készült IVS az elmúlt időszak több jelentős változását figyelembe vette, de nem teljesen tudott igazodni az EU 2015-2020 közötti és az ehhez kapcsolódó hazai fejlesztési irányzatokhoz. Az IVS főbb megállapításait és iránymutatását ez a rész röviden tartalmazza, és **helyzetelemző részben van kifejtve a megvalósulás és megvalósíthatóság, tehát az IVS értékelése.**

1.5.1.1 A város fejlesztésének alapjai – segítő és hátráltató tényezők

„Bodajk mind földrajzi, mind pedig igazgatási és gazdasági szempontból kedvező helyen fekvő város, adottságai lehetővé teszik, hogy alkalmazkodjon a XXI. század városfejlesztési kihívásaihoz, amelynek alapját a vállalkozói szféra nagy arányú jelenléte és fejlesztési kedve, valamint a foglalkoztatottság és a magas életszínvonal jelentik. A város, történelmi nevezetességeinek (Hochburg-Lamberg-kastély, Kapucnis kolostor, Szent-kút, Nagytemplom), valamint természeti adottságainak köszönhetően kedvelt úti cél a turisták és zarándokok körében.

A település területén található, korábban meleg forrás által táplált tó kiemelkedő lehetőséget biztosít a város idegenforgalmának fejlesztésére.”

„A város fejlesztését segítő tényezők közé sorolható, hogy Bodajk 2008. óta városi ranggal rendelkezik, amelynek következtében nőtt a város kistérségben betöltött szerepe.

A fejlesztést elősegítő tényezők figyelembe vétele mellett azonban három olyan fejlesztést gátló tényező definiálható, amelyek következetes megoldása nélkül nem valósítható meg sikeres fejlesztések.

Az egyik legfontosabb gátló tényező, hogy a rendszerváltás óta a **városban nem vagy csak kis számban valósultak meg helyi gazdaságot és ipart erősítő beruházások**, amelynek következtében a helyi vállalkozások más, környező településeken működnek, csökkentve ezzel az önkormányzat bevételeit. A probléma megoldására átfogó fejlesztések megvalósítására van szükség, amelyek hozzájárulnak a

befektetések ösztönzéséhez. Szintén megoldásra váró, gátló tényező a **város egyes, külső városrészeinek eltérő fejlettsége, fejlődése**. Bodajk mindig is sokszínű – az egyes településrészeit, lakóövezeteit tekintve eltérő sajátosságokkal, igényekkel jellemezhető – város volt. Az egykori mezővárosban, a bányák jelenlétének köszönhetően egyszerre volt jelen a „falu” és a „város”. A város külterületei (Egrestanya, Kajmáti, Nádasztó, Öregtárnok, Pincevölgy, Tárnok, Varjúvár) és a dinamikusan átépülő belső városrészek eltérő igényekkel, elképzelésekkel rendelkeznek.

A felmerülő igények rendszerezése és összehangolása az egyik legfontosabb fejlesztési feladat.

További fejlődést gátló tényező a városi közlekedési helyzete, valamint az utak állapota.

Az országon tendenciához hasonlóan az elmúlt évek során Bodajkon is megnövekedett a gépkocsiforgalom. Ennek egyik oka, hogy Bodajkról és vonzáskörzetéből egyre növekszik az ingázó lakosok száma, akik munkába járási, kereskedelmi és más ügyintézési céllal keresik fel a közeli nagy városokat (Zirc, Székesfehérvár).

A megnövekedett gépkocsi használat következtében jelentősen romlott a közutak állapota, amelynek megoldása a városüzemeltetés számára szintén fontos, megoldandó feladat.”

1.5.1.2 Bodajk Város Befektetés-ösztönzési stratégiája

A 2012-ben elkészült és elfogadott „Befektetés-ösztönzési stratégia” rövidtávra kívánta megadni a feladatokat, így sokkal konkrétabb projekt meghatározást adott, mint az IVS ezek a következőkbe lettek összefoglalva:

Bodajk Város Önkormányzat beruházási, városfejlesztési elképzései

- a hazai és nemzetközi befektetők számának növelése,
- közigazgatási reformtól függően a városi rangból eredő szerepvállalás növelése,
- általános iskola felújítása,
- városközpont fejlesztés,
- Művelődési Ház épületének felújítása,
- Sportcentrum fejlesztés,
- úthálózat fejlesztése, járdaépítések,
- óvoda bővítése, bölcsődei csoport kialakítása,
- turizmusfejlesztések:
 - kastély,
 - tó,
 - sípálya,
 - hagyományőrző és -teremtő rendezvények,
 - település marketing fejlesztése,
- játszóterek fejlesztése,
- szennyvíztisztító korszerűsítése,
- hulladékkezelés korszerűsítése,
- települési vízrendezés;

Megcélzott befektetői szegmensek

A városfejlesztési elképzeléseket tekintve a cél egy kiegyensúlyozottan fejlődő, megújuló és versenyképes város, amelynek alapja

- a hazai és nemzetközi befektetők számára egyaránt vonzó gazdasági lehetőségek,
- színvonalas köz- és piaci szolgáltatások, jól működő intézményrendszer,

- a helyi identitástudat és kultúra,
- igényes, gondozott városi környezet.

Befektetés ösztönzési célok meghatározása

- karsztvízre épülő fejlesztések,
- golfpálya beruházás megkezdése,
- szélérőművek telepítése,
- turizmus fejlesztése.

Befektetés ösztönzési eszközrendszer

- igényes, gondozott városi környezet kialakítása és védelme,
- iparterület nagyságának és szabad alakíthatóságának népszerűsítése,
- környező településekre, ipari parkokba betelepült befektetők felé kapcsolatfelvétel kezdeményezése, bővítéshez, beszállítók letelepítéséhez helyszínek ajánlása,
- színvonalas ajánlati anyagok összeállítása és terjesztése, együttműködések kezdeményezése ingatlanhasznosítók, ingatlanfejlesztők, közvetítők (HITA) felé, adatbázisokba való bekerülés,
- ráépülés a település német nyelvtudására és kapcsolatrendszerére,
- adottságokra épülő direkt partnerkeresések indítása.

1.5.1.3 Az IVS stratégia alapvető fejlesztési irányai a következők:

„Bodajk váljon:

- gazdaságilag innovatív, kvalifikált munkaerőre és információs technológiákra támaszkodó modern, szolgáltató várossá;
- a helyi társadalom hosszú távú sokféle érdekét érvényesítő, az itt élők életkörülményeit tudatosan és körültekintően fejlesztő, az egyes településrészek infrastruktúráját és szolgáltatásait szintre hozó, harmonikus környezetű várossá;
- történelmi múltját és természeti adottságait kihasználva a kistérség kulturális és idegenforgalmi életében is aktív szerepet töltsön be.

A városfejlesztési elképzeléseit tekintve a cél egy kiegyensúlyozottan fejlődő, megújuló és versenyképes város, amelynek alapja:

- a hazai és külföldi befektetők számára egyaránt vonzó gazdasági lehetőségek;
- színvonalas köz- és piaci szolgáltatások, jól működő intézményrendszer;
- a városban található közösségek közti kapcsolat megerősítése, a helyi identitástudat növelése;
- a kultúra szerepének növelése;
- igényes, gondozott városi környezet kialakítása és védelme.”

„A város hosszú távú célja, hogy gazdaságában és társadalmában egyaránt megújulni képes, innovatív, európai értékeket hordozó és hagyományait tisztelő, környezettudatos várossá váljon.

A célok elérése érdekében Bodajk a jövőben:

- alkalmazkodik a sajátos településkörnyezeti adottságokhoz, valamint tudatosan él azokkal az új technológiákkal, amelyek hozzájárulnak a környezeti erőforrások megóvásához;
- segíti társadalmának kiteljesedését, az újdonságokra nyitott, innovatív és kreatív szellemiség kialakulását;
- befektetés-támogató szolgáltatások létrehozásával hozzájárul új vállalkozások indításához, valamint a meglévő vállalkozások működési költségeinek csökkentéséhez;

- természeti adottságait kihasználva támogatja a turisztikai szolgáltatások kialakítását és fejlesztését;
- törekszik a lakóközösségeinek harmonikus együttélésére és a társadalmi szolidaritás megteremtésére;
- lakói számára minőségi életkörülményeket és kellemes, egészséges lakókörnyezetet nyújt;
- kölcsönös együttműködést valósít meg a természetes vonzáskörzet településeivel;
- valamint a szociális alapellátások fejlesztésével hozzájárul az életszínvonal növekedéséhez.”

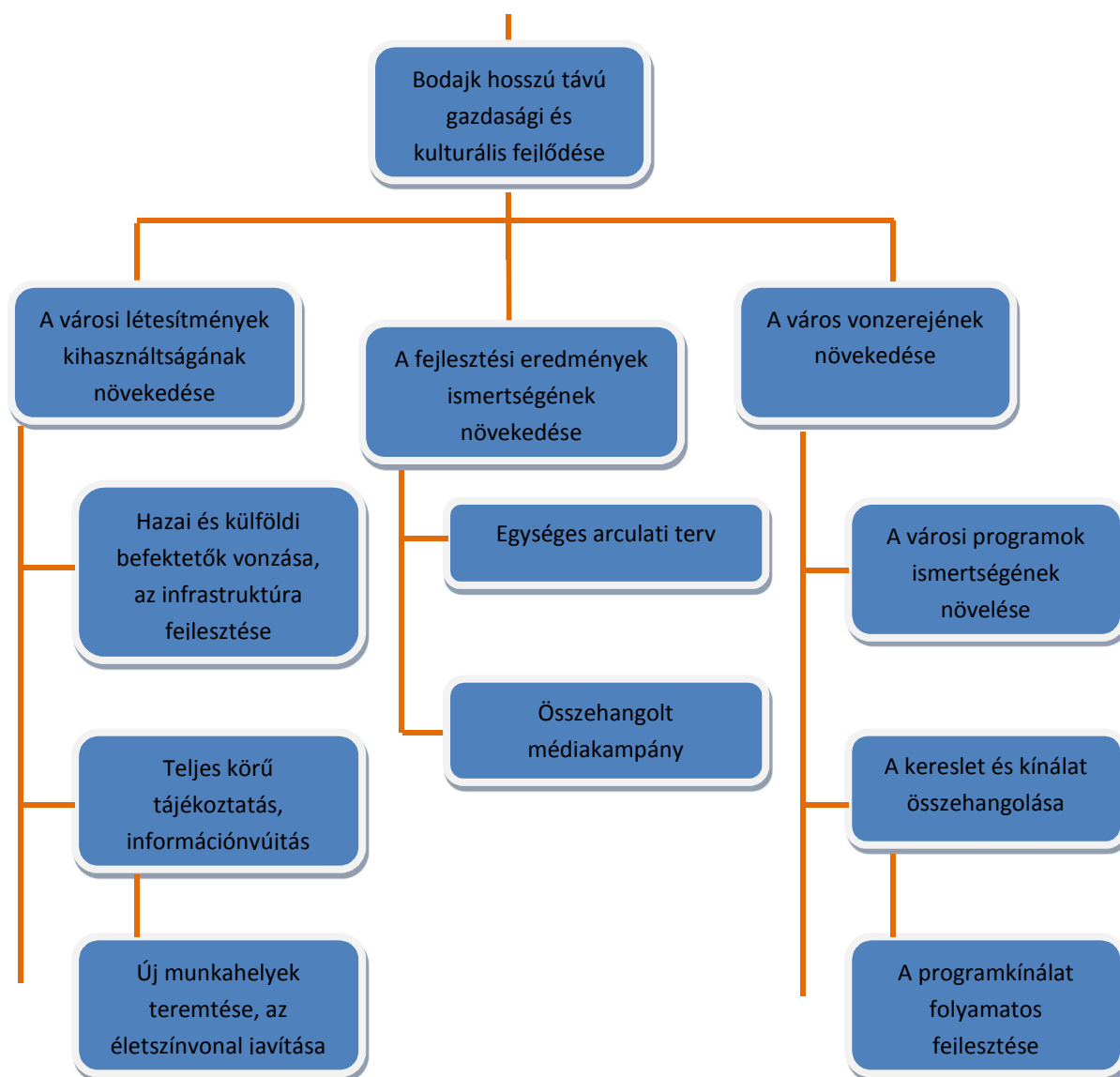
„A város kiemelt célja, a lakosságszám csökkenésének megakadályozása, megfelelő életszínvonal biztosítása, továbbá a gazdasági funkciók és a turizmusfejlesztés erősítése.”

„Bodajknak a jövőben olyan minőségi települési hátteret kell kialakítania, amely egyszerre képes előrelépést mutatni a magas szintű vállalkozási-, szolgáltatási- és infrastrukturális környezet kialakítása, a helyi társadalom képzettsége, az épített- és természeti környezet védelme, valamint a kulturális élet formálása terén.”

1.5.1.4 Tematikus fejlesztési irányok

- a közúthálózat-fejlesztése és közlekedésszervezés keretében a külső városrészekben a még hiányzó városszerkezeti jelentőségű közlekedési kapcsolatok kiépítése, valamint a belvárosban a gépkocsiforgalom visszaszorítása érdekében a gyalogos és kerékpáros közlekedés előtérbe helyezése:
- járdák felújítása;
- csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítése és karbantartása;
- a helyi adottságokra épülő gazdaságfejlesztés ösztönzése, vállalkozóbarát gazdasági környezet kialakítása, komplex piaci szolgáltatások biztosítása, a helyi lakosság vállalkozó kedvének növelése;
- a munkaerő-piaci igényekhez illeszkedő oktatási rendszer kialakítása;
- iskola felújítás;
- óvodai férőhelyek bővítése;
- szociális alapellátások funkcióinak bővítése, a meglévő szociális ellátások infrastrukturális fejlesztése;
- nappali ellátás fejlesztése;
- családsegítő szolgálat fejlesztése;
- étkezés, Házi segítségnyújtás, Gyermekjóléti Szolgálat fejlesztése;
- oktatási, egészségügyi együttműködés kialakítása a szomszédos településekkel;
- szolgáltatásfejlesztés;
- aktív szabadidő eltöltési lehetőségek széles skálájának biztosítása;
- a művelődési ház épületének felújítása, funkcióbővítés;
- helyi programskála bővítése;
- erősebb településmarketing kialakítása; a városkép és a lakókörnyezet minőségének javítása;
- turisztikai infrastruktúra fejlesztése;
- a helyi turisztika összekapcsolása a térségi kínálattal;
- környezettudatos gondolkodásmód erősítése, környezetbarát alkalmazások városi szintű elterjesztése, a rendelkezésre álló megújuló energiaforrások nagyobb arányú használata.”

8. ábra. A városmarketing stratégia jövőbeli céljait a következő célfa mutatja be:

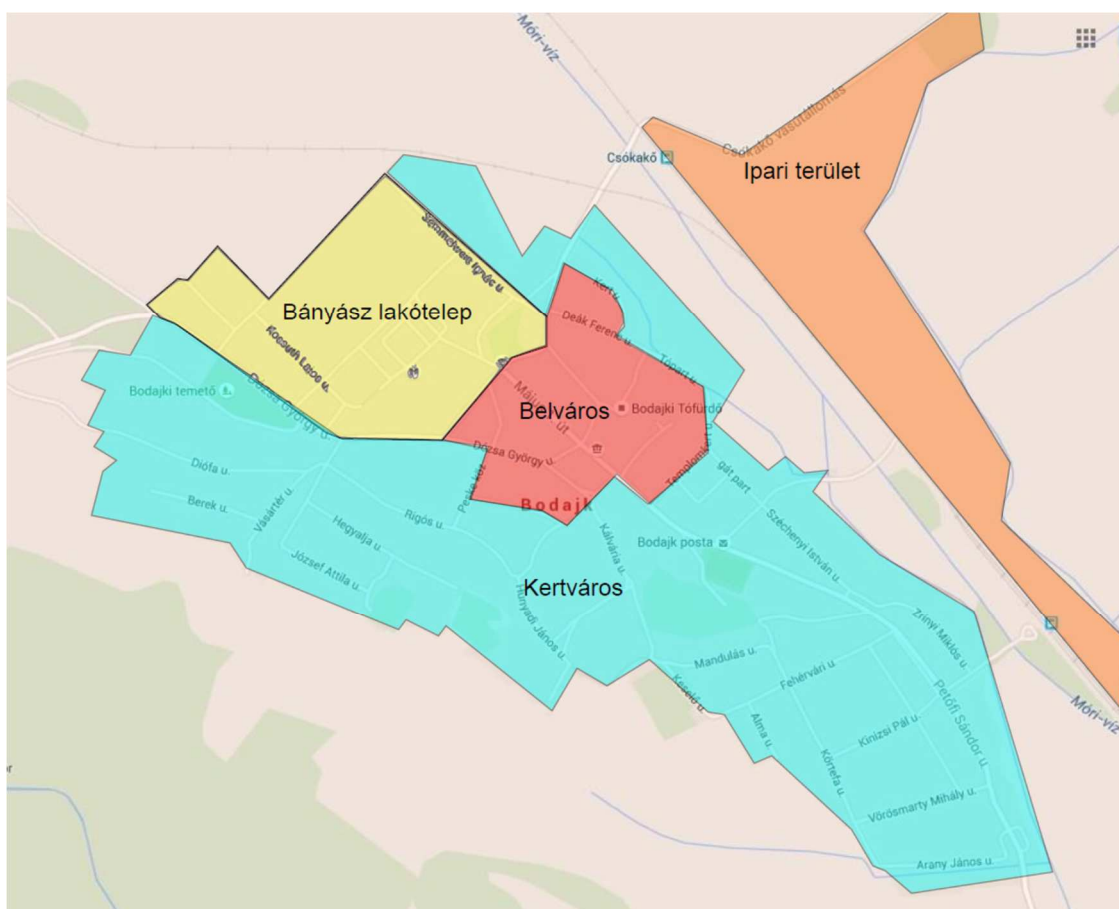
Forrás: IVS

1.5.1.5 Az IVS célok és azok megvalósulásának vizsgálata:

Az elemzés a 2.1-es fejezetben található.

A településrendezési terv az IVS-től eltérő városszerkezetet tartalmaz.

9. ábra. IVS városfejlesztési körzetei

Forrás: IVS

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Jelenleg érvényes és a folyamatban lévő településrendezési terv módosításokhoz kapcsolódó szerződések: **nincsenek**

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Bodajk Város Önkormányzat Képviselő-testülete 8/2010. (IX. 30.) rendeletben fogadta el Bodajk város helyi építési szabályzatát.

Bodajk Város Önkormányzat Képviselő-testülete 152/2010. (IX. 28.) határozatában fogadta el Bodajk város településszerkezeti tervét.

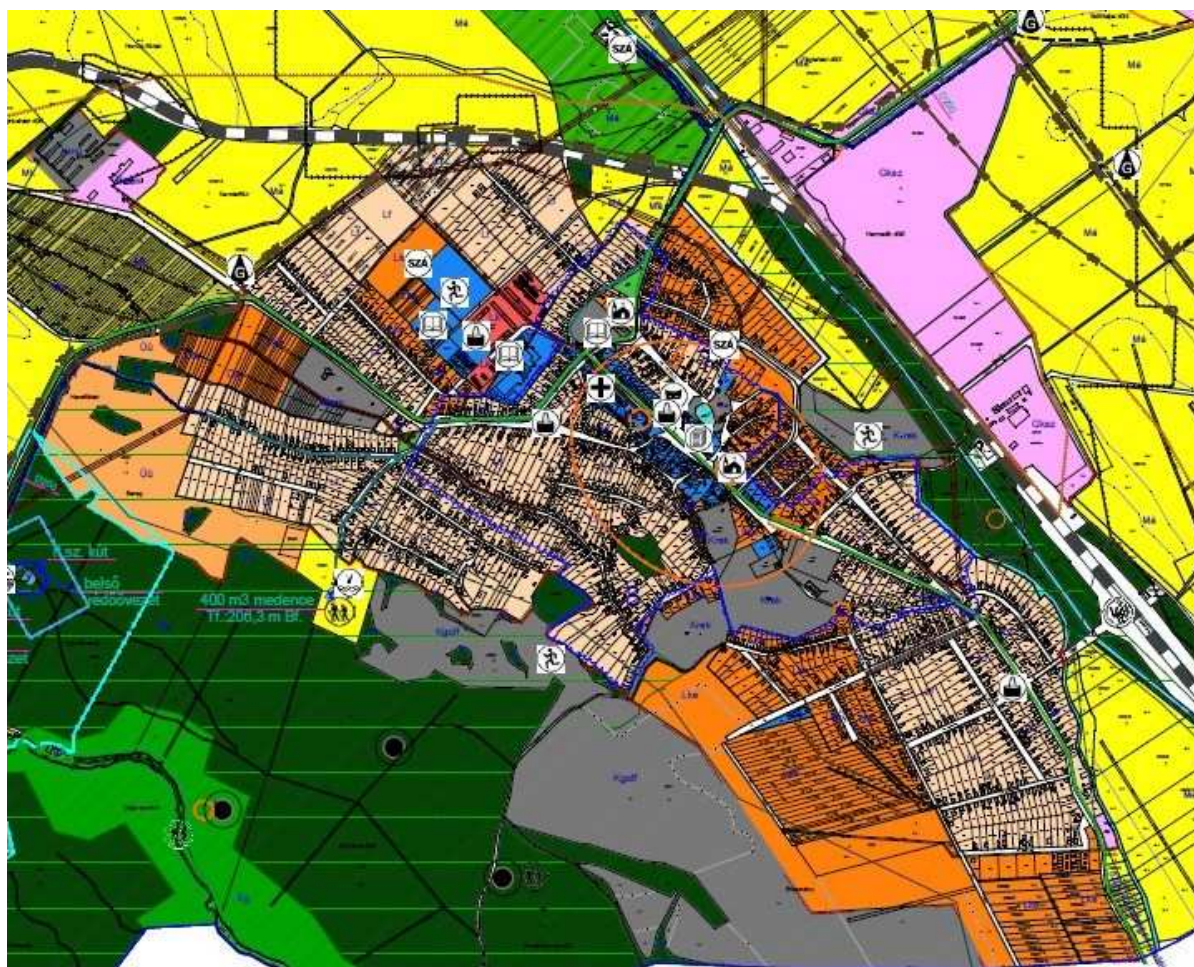
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

A hatályos településszerkezeti terv a legfontosabb részfeladatokat az alábbiak szerint határozta meg:

- Ki kell jelölni a kerékpárturizmus, illetve a bodajki strandot látogató turisták szabadidő eltöltésére szolgáló terület helyét, biztosítani kell a rekreációs terület kialakításának lehetőségét;
- Kerékpárút építésére helyet kell biztosítani;
- Területet kell biztosítani magas színvonalú golfpálya építésére és az ezt kiszolgáló létesítmények elhelyezésére;
- A működő mezőgazdasági telephelyek fejlődési lehetőségeit biztosítani kell, úgy, hogy azok ne zavarhassák az egyéb települési funkciókat;
- A város kedvező környezeti állapotának megőrzése érdekében, a környezetet minimális mértékben terhelő ipari jellegű, illetve mezőgazdasági feldolgozó üzemek kialakítását célszerű támogatni, ezeket is erre kijelölt helyen;
- A város kedvező környezeti állapotának megőrzésére nagy hangsúlyt kell fordítani;
- A település területén biztosítani kell a lehetőséget annak, hogy bárki kereskedelmi, vendéglátási tevékenységet folytathasson úgy, hogy azzal nem zavarja környezetét az elfogadhatónál nagyobb mértékben;
- Az új közművek építéséhez helyet kell biztosítani a közterületen, és figyelmet kell fordítani a műtárgyak tájképet legkevésbé zavaró kialakítására;
- Kisebb telephelyek kialakítására alkalmas terület kijelölése ipari jellegű tevékenység folytatására;
- A közösségi zöldterületeket kell kialakítani;
- Meg kell oldani a lakóterületre alkalmas területek beépíthetőségének feltételeit
- A jelenlegi belterületen biztosítani kell a tömbbelsőik feltárhatóságát;
- A kereskedelmi, gazdasági funkciónak helyet kell biztosítani úgy, hogy a lakóterületet ne zavarja;
- A területfelhasználások igazodjanak a használati módhoz;

A jelenlegi településszerkezetből kiindulva nem javasol jelentős funkcionális változásokat. A belterületen a meglévő településszerkezet tartalékai a jelentősek, a külterület használata is gyakorlatilag közel van az optimumhoz.

A megvalósulás és módosítással kapcsolatos észrevételek a helyzetelemző munkarészben található.

10. ábra. Hatályos településszerkezeti terv

	Település központ		Falusias lakóterület
	Kereskedelmi szolgáltató terület		Kertvárosi lakóterület
	Rekreációs terület		Kisvárosi lakóterület

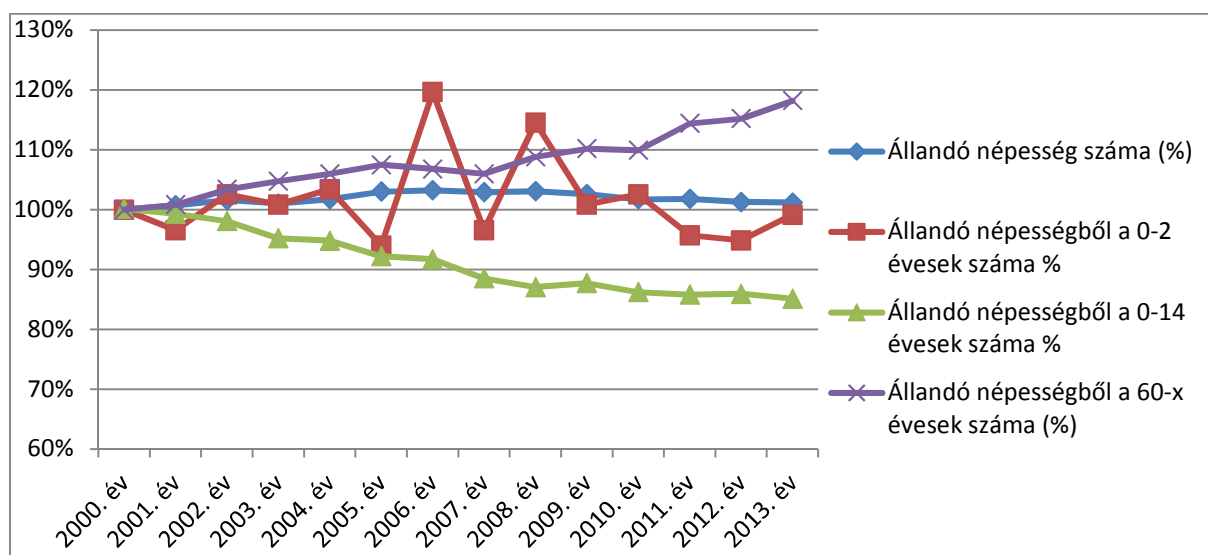
1.7 A település társadalma

1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1 Demográfia

A 29 km² területű város állandó népességszáma 2014. január 1-jén 4.132 fő volt, népsűrűsége így 143 fő/km². Népességszáma alapján a járásban a második helyen áll. A 2000-2013-as időszakban vizsgálva Bodajk népességszáma meglehetősen állandó képet mutat (2000-ben 4.029 fő alkotta az állandó népességet), ami az országos tendenciákat figyelembe véve kiemelkedő, és kevés településre jellemző.

11. ábra. Állandó népesség alakulása Bodajkon, a 2000 évhez viszonyítva.

Forrás: KSH

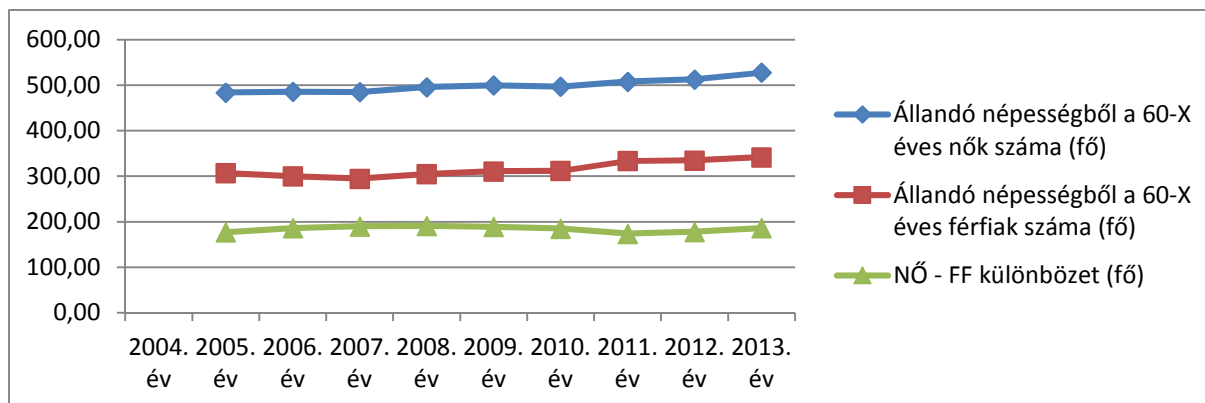
Az 1870. évi, első hivatalos népszámlálás idején a település lakossága még csupán 2.019 fő volt, ami a századfordulóra kétezer fő alá süllyedt és a XX. század első harmadában ezen a szinten állandósult.

A fordulat Bodajk életében a II. világháború után következett be, amikor a környék iparosítása, a kincsesi bauxit bányában, a balinkai szénbányában, a betonelem gyárban megnyíló munkahelyek idevonzották a betelepülőket. Az itt élők száma 1960-ra 4 ezer fő fölé emelkedett, s a bányabezárások következtében történt kismértékű visszaesést kivéve ezen a szinten állandósult.

A lakónépesség alakulását 2000-ben 4.029 főt véve alapul, mint 100%, (lakónépességét azaz a városban lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanitt tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma) a változás nem jelentős.

Ha a korcsoportok szerinti alakulást nézzük az országos tendenciáknak megfelelően Bodajk társadalma is egyre inkább előregedő korstruktúrát mutat, a 0-14 évesek aránya csökken, a 60-x évesek aránya nő. Nem teljesen magyarázza a helyzetet a 0-2 évesek számának alakulása, amely trendjében a 100% körüli értéken van. A fiatalok létszámának visszaesése a 14-17 éves korcsoportnál mutatkozik és az 1997-2000-es években esett vissza a születések száma.

12. ábra. 60 év feletti lakosság nemek szerinti változása Bodajkon

Forrás: KSH

Ezt mutatja az időskorúak számának alakulása is ahol jelentős a nemek számbeli eltérése. Az időskorúak számának növekedése valószínűleg a jobb egészségügyi ellátásnak és a magasabb életszínvonalnak köszönhető.

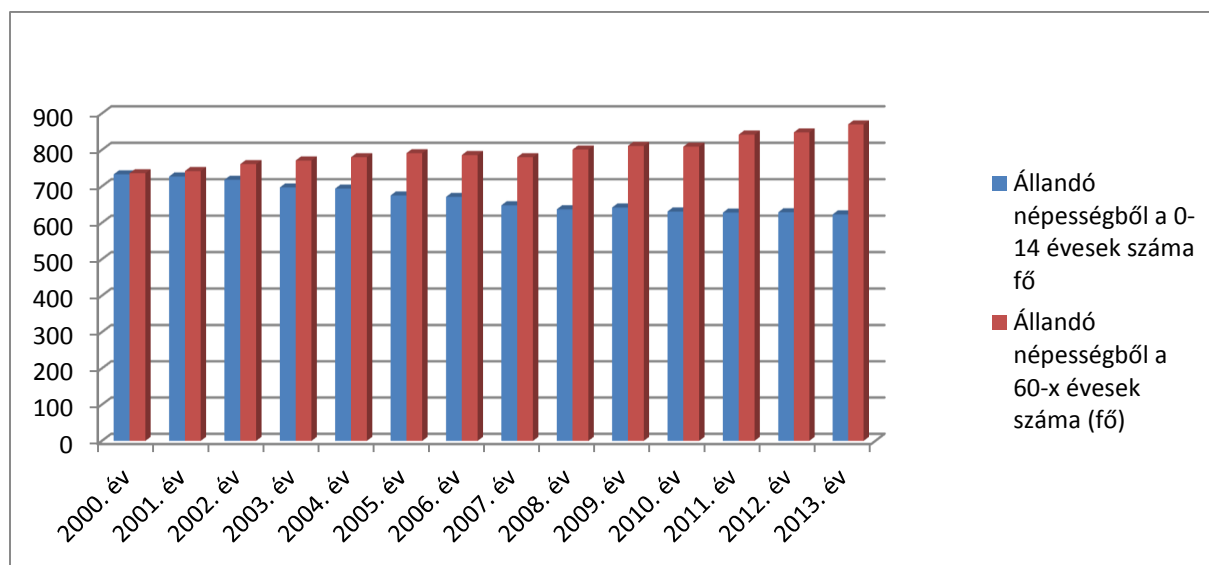
Az arányok idős kor felé eltolódását jó nyomon követhetjük, mind az EU-28 tagországában mind Magyarországon.

5. táblázat. Az EU-28 és Magyarország korszerinti népességének arányváltozása 2003-2014 között

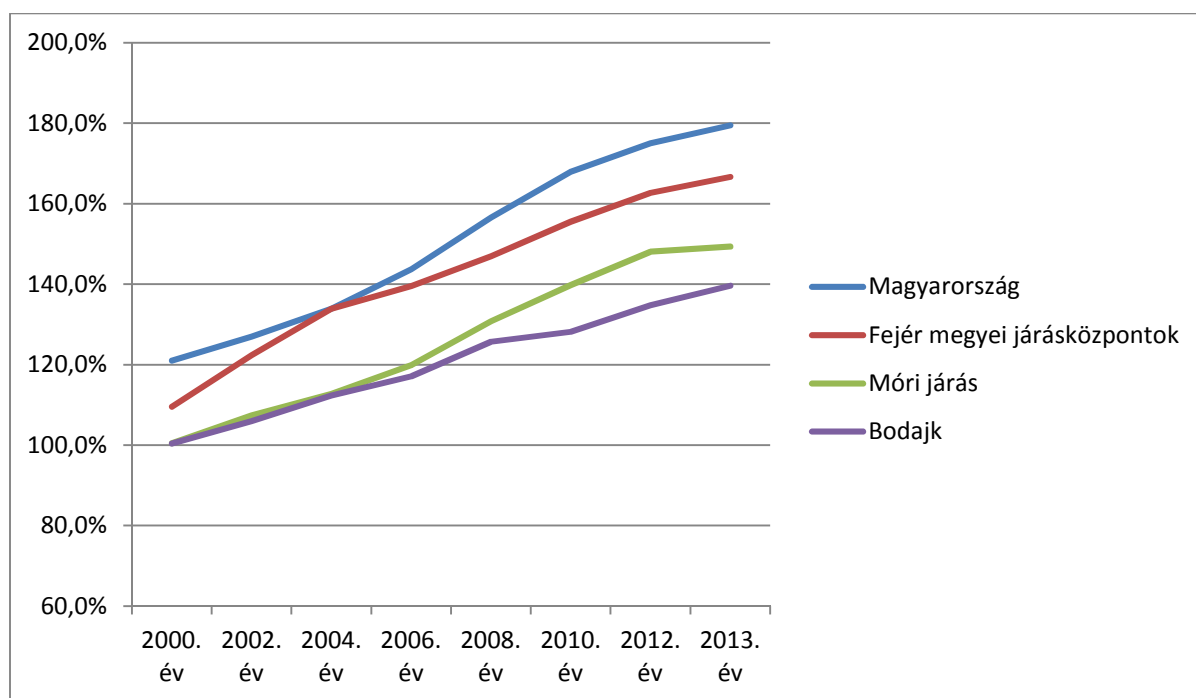
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	%-os változás
0–14 évesek aránya a népességből													
EU–28	16,6	16,4	16,2	16	15,9	15,8	15,7	15,7	15,7	15,6	15,6p	15,6p	93,98%
Magyarország	16,1	15,9	15,6	15,4	15,2	15	14,9	14,7	14,6	14,5	14,4	14,4	89,44%
15–24 évesek aránya a népességből													
EU–28	12,9	12,9	12,8	12,6	12,5	12,4	12,2	12	11,8	11,7	11,5p	11,3p	87,60%
Magyarország	13,7	13,4	13,1	12,9	12,8	12,7	12,6	12,5	12,3	12,2	12,1	11,9	86,86%
25–49 évesek aránya a népességből													
EU–28	36,5	36,5	36,4	36,3	36,2	36,1	35,9	35,7	35,4	35,2	35,0p	34,7p	95,07%
Magyarország	36,1	36,1	36	35,8	35,7	35,7	35,7	35,8	35,9	35,4	35,5	35,6	98,61%
50–64 évesek aránya a népességből													
EU–28	17,7	17,9	18	18,2	18,4	18,7	18,9	19,1	19,4	19,6	19,7p	19,9p	112,43%
Magyarország	18,7	19,1	19,7	20,1	20,4	20,4	20,5	20,3	20,4	21	20,8	20,5	109,63%
65–79 évesek aránya a népességből													
EU–28	12,5	12,5	12,6	12,7	12,7	12,7	12,7	12,8	12,8	12,9	13,1p	13,4p	107,20%
Magyarország	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,5	12,5	12,7	12,7	12,9	13,1	13,4	108,94%
80 évesek és idősebbek aránya a népességből													
EU–28	3,7	3,9	4	4,1	4,3	4,4	4,5	4,7	4,8	4,9	5,1p	5,1p	137,84%
Magyarország	3,1	3,2	3,3	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9	4,1	4	4,1	4,2	135,48%
p Előzetes adat.													

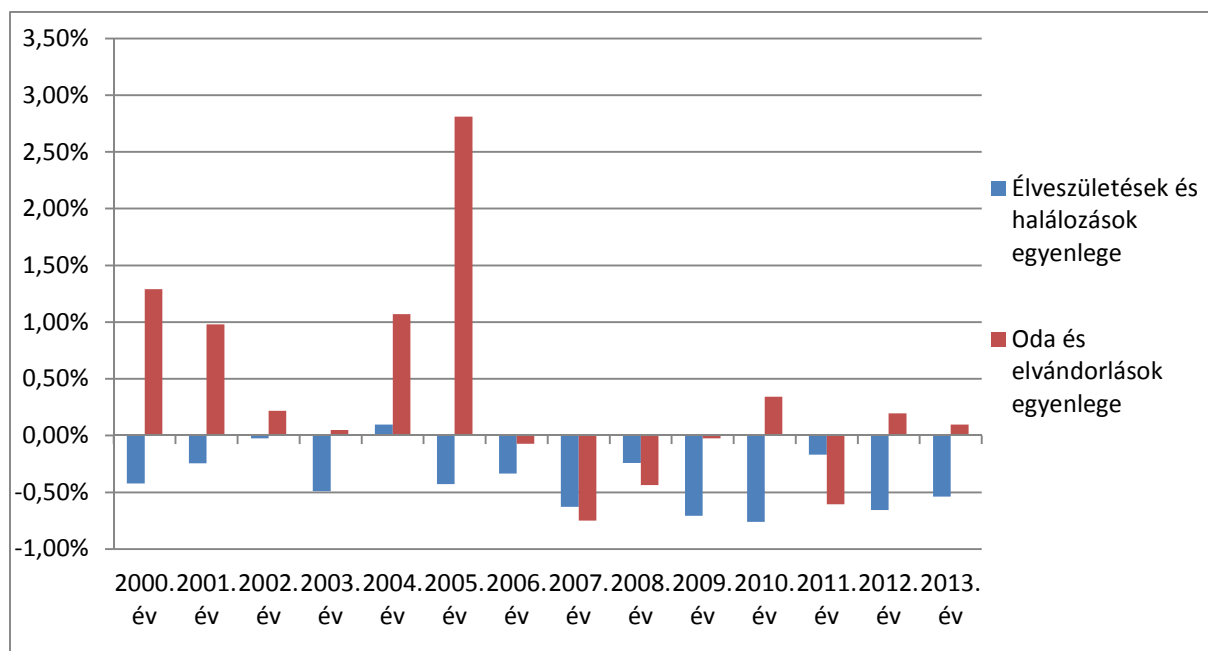
Forrás: Eurostat

Mindezek fényében nem meglepő, hogy az előregedési index (100 0-14 évesre jutó 60-x éves) határozott növekedést mutat, 2000 és 2013 közt 40%-kal emelkedett a mutató mértéke (2000-ben: 100%, míg 2013-ban: 140%). Azonban így is sokkal kedvezőbb még, mint a Fejér megyei járásközpontok átlaga (175,1%) vagy az országos átlag (166,7%).

13. ábra. Az öregségi indexet meghatározó adatok

Forrás: KSH

14. ábra. Az öregségi mutató alakulásának összehasonlítása

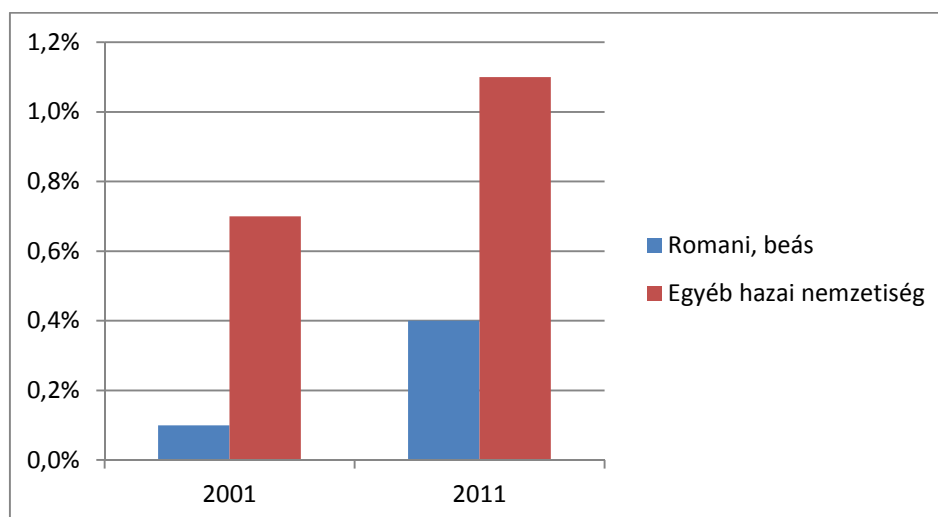
15. ábra. Természetes szaporodás, fogyás egyenlege

Forrás: KSH

1.7.1.2 Nemzetiségi összetétel

Bodajkon a cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya 0,4 %, az egyéb hazai nemzetiségnek vallók aránya 1,1 %.

Településen nincs nemzetiségi önkormányzat.

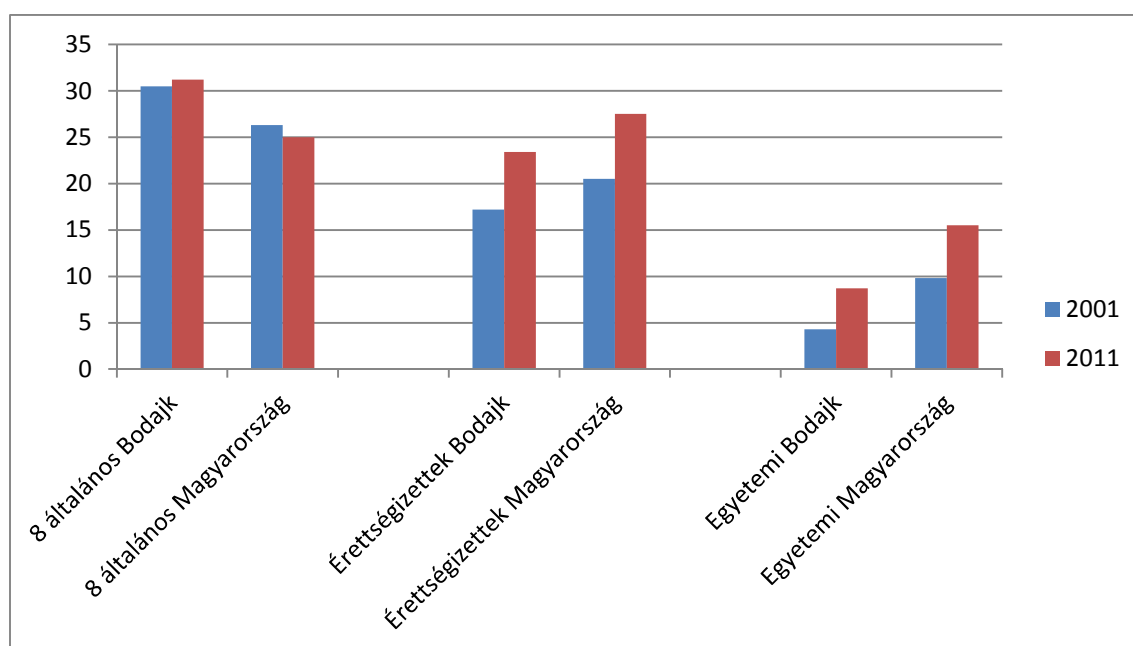
16. ábra. Bodajkon a nemzetiségek aránya és változása.

Forrás: TelR

1.7.1.3 Képzettség

A lakosság képzettségi szintjét tekintve elmondható, hogy mindenben az országos átlag alatt van. A legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya nem követte az országos arány változás csökkenését sem. Az országos átlaggal megegyező trendet mutat az érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya és a változás üteme is nagyjából megegyezik az országos átlaggal. Mindez feltehetőleg a kisvárosi jelleggel és a helyi munkaerő-piaci kínálat sajátosságaival függ össze. Megjegyzendő azonban, hogy a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva ezek a különbségek jelentősen nem változtak, tehát a bodajki lakosság képzettségi struktúrája 2011-ben is elmaradt az országos átlagtól.

17. ábra. Képzettség változása 2001 és 2011 között

Forrás: TelR

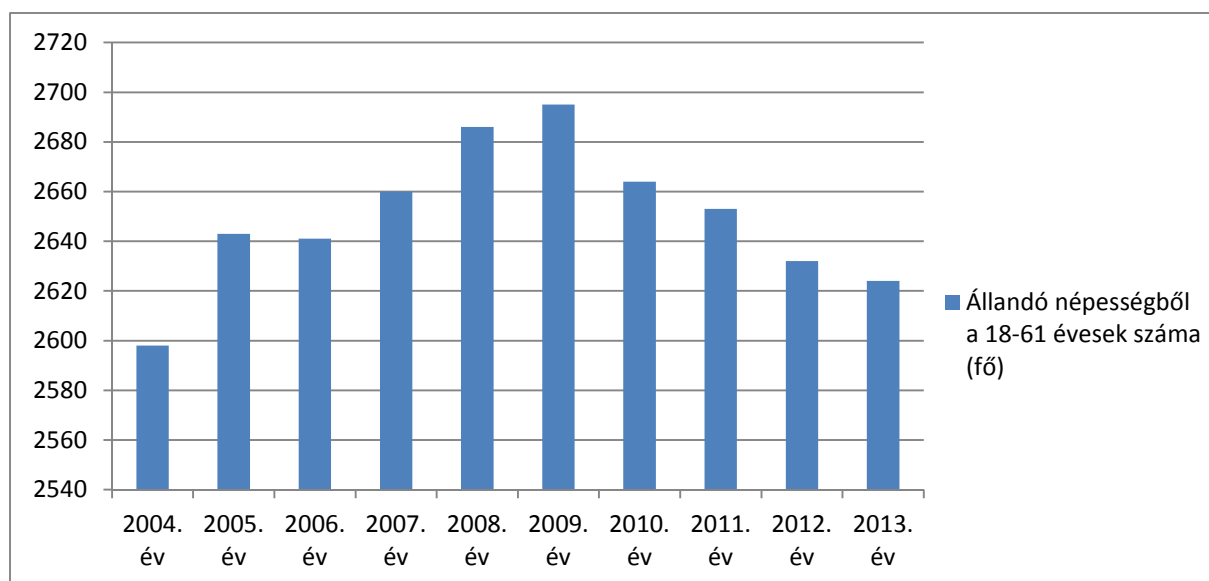
A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya 2011-ben a 7 éves és idősebbek körében 31,2% Bodajkon, a Móri járási arány 26,5%, a Fejér megyei járásközpontok aránya pedig ennél is alacsonyabb, 22,9%.

Az érettségivel mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben a 7 éves és idősebbek körében 23,4% Bodajkon, a Móri járási arány 25,1%, a Fejér megyei járásközpontok aránya pedig ennél is jóval magasabb, 31%.

Az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben a 7 éves és idősebbek között 8,7% Bodajkon, a Móri járási arány 9,8%, a Fejér megyei járásközpontok aránya pedig ennél is jóval magasabb, 17,1%.

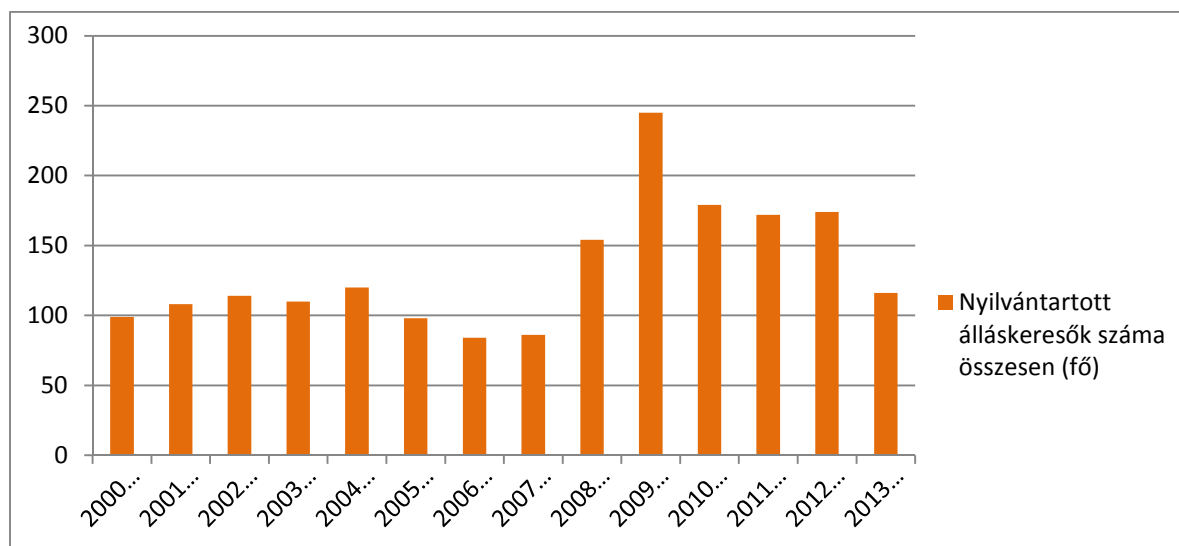
1.7.1.4 Foglalkoztatottság

A munkaképes lélekszám alakulása az elmúlt 10 évben úgy alakult, hogy 2009-ig folyamatosan növekvő, majd ezután folyamatosan csökkenő értéket vett fel. A csökkenés megállására utaló jel nem látszik.

18. ábra. Állandó népességből a 18-61 évesek száma (fő)

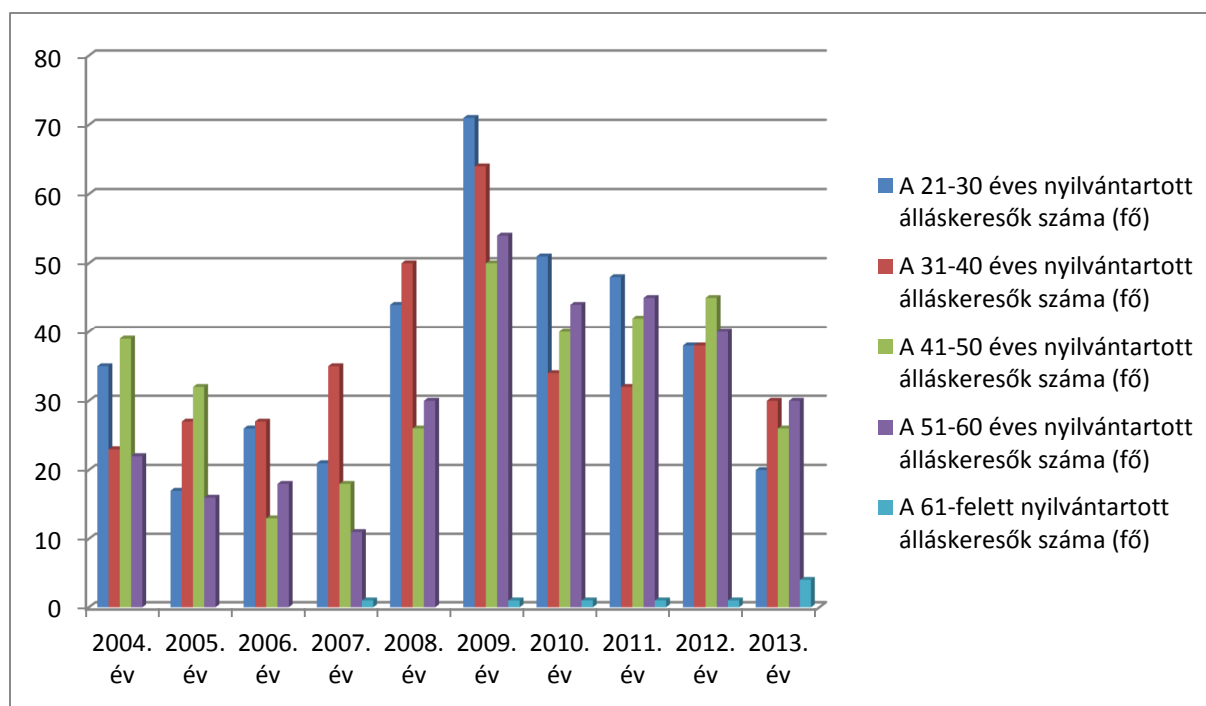
Forrás: KSH

A regisztrált munkanélküliek száma Bodajkon a 2000-2007 között 100 fő körül mozgott, a válság idején mintegy a duplájára szökkent ez a szám (2009-ben 245 fő), és csak lassan tér vissza a korábbi évek szintjére.

19. ábra. Nyilvántartott álláskeresők száma Bodajkon összesen (fő)

Forrás: KSH

Mint a fenti grafikon is mutatja, 2013-ra ismét visszaesett a válságot megelőző évek szintjére a regisztrált munkanélküliség (116 fő), ami azt jelzi, hogy a város kezd „magára találni” a válság éveit után.

20. ábra. Nyilvántartott álláskeresők Bodajkon korösszetétel szerint (fő)

Forrás: KSH

A regisztrált munkanélküliek körében a legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya természetesen magas, hiszen ők igen sérülékeny rétegét alkotják a munkaerőpiacnak, és Bodajkon az országos aránynál (39,7%) kisebb mértékben (34,1%) vannak jelen a munkanélküliek közt. Viszont a szakmunkás végzettségűek aránya is közel ennyi (32,8%). A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya a munkanélkülieken belül 13,7%, ez nem tér el jelentősen sem az országos, sem a megyei aránytól.

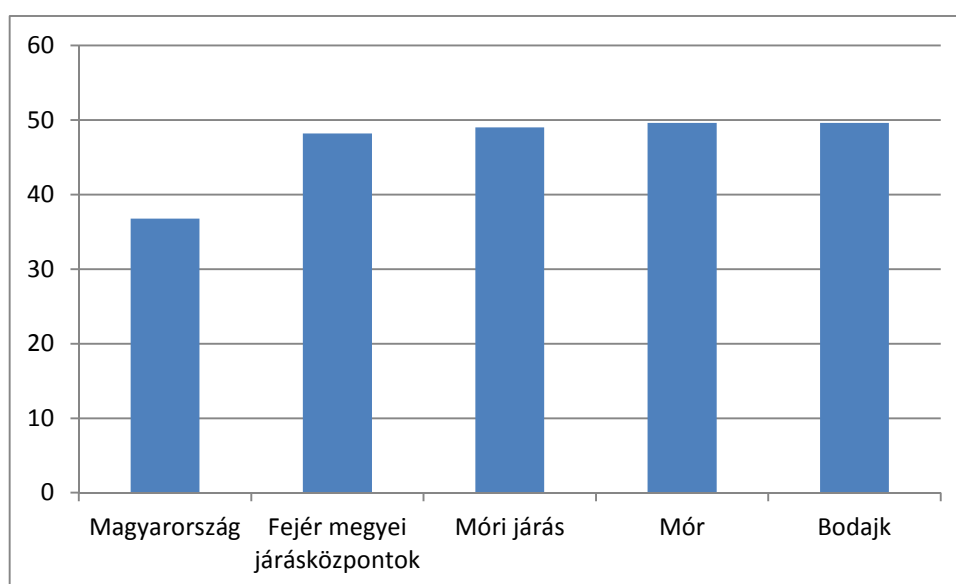
A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) mutató 2004 óta eltér az országos átlagtól, amely stabilan emelkedik, itt némi hullámváz után beállt a korábbi szintre. A 2004-es évben 32% volt az arányuk Bodajkon, 2013-ban pedig 30%.

A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 58,2% volt Bodajkon 2011-ben, ez kedvezőbb volt, mint az országos arány (57,9%). Ennek megfelelően a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is alacsonyabb Bodajkon (35,8%), mint országosan (40,9%) a 2011-es népszámlálás adatai alapján.

A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya a 2001-es népszámláláskor 71,6% volt Bodajkon, tehát a foglalkoztatottak közel háromnegyede járt el más településre dolgozni naponta. 2011-ben ez 76%-ra nőtt. Tehát kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része, több mint háromnegyede nem helyben dolgozik.

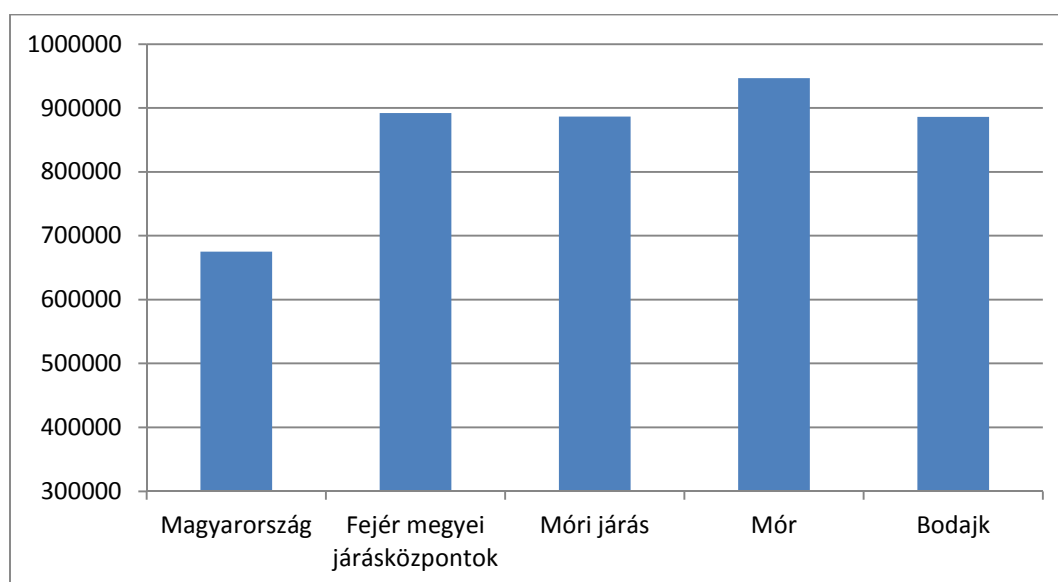
1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

A száz lakosra jutó adófizetők száma Bodajkon meghaladja az országos arányt: a városban ez 49,6%, országos szinten 36,8%. Mindez indokolható a kedvezőbb foglalkoztatási mutatókkal.

21. ábra. Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő) 2013-ban

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem emelkedő tendenciát mutat 2000-től kezdve, 2013-ra eljutott a 885.886,4 Ft/fő értékig. A tendencia nem egyenletes, 2008-ig viszonylag magasan emelkedik a mutató, utána némileg visszaesik 800.000 Ft alá 2009-ben (nyilvánvalóan a válság hatására). Kétéves stagnálás után 2011-től kezd el újra emelkedni, és rögtön meg is haladta a 2008-as értéket, tehát a bodajki lakosság – átlagos – jövedelmi szintjében már egyáltalán nem érződik a gazdasági válság hatása.

22. ábra. Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) 2013

Forrás: TEIR

A bodajki érték teljesen azonos a Fejér megyei járásközpontok és a Móri járásértékeivel, míg Móron közel 7 %-kal magasabb a jövedelem, de a magyarországi érték a 674.902,3 Ft/fő a bodajki jövedelem 76%-a.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül 36,3% 2001-ben, majd 37,9% volt 2011-ben. Az érték nagyobb az országos 33%-nál, illetve a járási 34,3%-os adatoknál.

1.7.1.6 Életminőség

A városi életminőséget több tényező határozza meg, ezek között legfontosabbként említhetők a humán közszolgáltatások, az élhető városi környezet, valamint a rekreációnak, a szabadidő minőségi eltöltésének lehetőségei.

1.7.1.6.1 Humán közszolgáltatások, egészségügy

Bodajk Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően gondoskodik a humán közszolgáltatások biztosításáról (szociális szolgáltatások, közoktatás, egészségügy), azonban ezen felül is számos intézkedés történt a hozzáférés javítása, szolgáltatások minőségének fejlesztése érdekében.

A humán infrastruktúra állapotát részletesen az 1.8 fejezetben elemezzük.

1.7.1.6.2 Élhető lakókörnyezet

Bodajk infrastrukturális szempontból (pl. közművek, épített környezet, közlekedés) megfelelően kiépített település, a városi élet fizikai feltételei rendelkezésre állnak, és jelentős fejlesztések is történtek ezen a téren az utóbbi években. *A városi infrastruktúra részletes elemzését az 1.12 – 1.20 fejezetek tartalmazzák.*

A városi élet minőségét azonban olyan, a mindennapi tevékenységekhez szükséges feltételek is meghatározzák, mint például játszóterek, bevásárló- és szolgáltató központok megléte, illetve zöldfelületek kellő aránya. Míg játszóterek és a zöldfelületek aránya a lakosság szerint is megfelelő addig a jelenlegi bevásárló- és szolgáltató központtal nincs megelégedve a lakosság nagy része.

A városrészi elemzésből is kitűnik, hogy funkcióhiányos terület nincs Bodajk városában, tehát az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosított. Az Önkormányzat ezen felül számos kezdeményezéssel igyekszik hozzájárulni a lakókörnyezet élhetőbbé tételéhez, csak a közelmúlt fejlesztései közül kiemelhetjük a:

- Épületenergetika fejlesztés
- Parkoló felújítás
- Játszótérépítés
- Művészeti Szakközépiskola fejlesztés
- Járda felújítások

1.7.1.6.3 Jelenleg előkészített beruházások:

- Temető előtti árokfedés
- Malomcsatorna vízrendezés
- Vörösmarty utca vízrendezés
- Arany János utca vízrendezés

- Arany János utca útburkolat felújítás
- Egészség ház felújítás
- Általános Iskola műfüves pálya
- Köztéri szobor

1.7.1.6.4 Rekreáció, szabadidő

A szabadidő minőségi eltöltésének feltételei alapvetően rendelkezésre állnak a városban. A sportéletnek helyet adó Városi Sportcentrum sok sportági lehetőséget biztosít.

A várost körülvevő természeti környezet a Gaja völgy a városon belüli három domb jó lehetőségeket kínál a kapcsolódásra. A mozi épülete mely kulturális rendezvénytérre alakult át és foglaltsága meghaladja a kapacitását, a civil szervezetek annyi programmal töltik ki.

Nagy lehetőség volna a Hochburg-Lamberg-kastély és a körülvevő park kihasználása, de a jelenlegi tulajdon viszonyok ezt korlátozzák.

Gyakori a szabadidő hasznos kitöltése, az egyházak által szervezett rendezvényekkel.

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az egyes települések társadalmi szerkezetét vizsgálva összefüggéseket lehet találni a területi és társadalmi tagolódás közt, melyek visszavezethetők a város gazdaságfejlődésére, városfejlesztési programokra és beavatkozásokra. Bodajk esetében, a város méretéből és a település történelméből adódóan markánsan elkülönülő hat városrész határozható meg. Kijelölhető természetesen a városközpont területe, a város hossz tengelyében ahol a fő közlekedési útvonalak összefutnak, ahol a város hivatalai, közintézményei, temploma található. Ettől egyértelműen jellegében elválik a város észak-nyugati részén lévő városias jellegű Bányász lakótelep, általános iskola és sportcentrum területe, észak-kelet felé eső a várostól elkülönülő ipari terület. Ezen városrészeken kívül a város „szövetét” alkotó kertvárosias és falusias jellegű övezet inkább tradicionálisan válik szét alsó és felsővárosra. Külön kell kiemelni a kastély környékét és a város DNY oldalán lévő nagy területet amely lehetőséget adna közösségi és rekreációs fejlesztésekre.

A 2011-ben készült Integrált Városfejlesztési Stratégia 3 városrészt, belvárost, bányász lakótelepet és kertvárost azonosított, leírta társadalmi és gazdasági sajátosságait, bemutatta egymáshoz viszonyított helyzetüket. Az alábbiakban ismertetjük az IVS ezen városrészekről adott főbb megállapításait.

1.7.2.1 Belváros

Polgármesteri Hivatal, tőle mindössze néhány méterre az egyházi- és közösségi szempontból is központi szerepet betöltő katolikus templom, a rekreációs központ a tófürdővel, valamint több kereskedelmi és szolgáltató egység, nem utolsósorban pedig az új egészség ház és a szakrendelések épületei. Az oktatás és a kulturális élet központja ettől északra fekszik az általános és a művészeti szakközépiskolával.

A funkciók koncentrációját tekintve kijelenthető, hogy valódi központi funkciókat betöltő területről beszélhetünk, más település részekén részben decentralizált működési formában elérhetőek bizonyos egészségügyi és oktatási funkciókkal rendelkező intézmények.

A települési terület kb. 15%-a, azaz 435 ha kiterjedésű a belvárosi akcióterület. Lakónépességének száma az önkormányzati adatszolgáltatás alapján kb. **450 fő**. A belvárosi lakosság átlagéletkora nem különbözik a további városrészekben lakók korával.

A városrész építészeti környezetében megtalálhatóak a kisvárosias, téglalapítású épületek, és a műemléki épületek is, de található leromlott állapotú, felújításra szoruló létesítmények is.

1.7.2.2 Bányász lakótelep

A város morfológiai egységéből viszonylag elkülönülten helyezkedik az ún. Bányász lakótelep városrész, épületei jó állapotúak. A házakat rendezett környezet, korszerű nyílászárók, fűtési rendszerek jellemzik.

A városrész közmű ellátottsága (víz, gáz, szennyvíz elvezetés) közel 100%-ban kiépített.

Az akcióterületen található óvoda és általános iskolai intézménye.

A rendelkezésre álló népesség-nyilvántartási adatok alapján megállapítható, hogy **407 fő** él az említett akcióterületen.

1.7.2.3 Kertvárosias beépítésű területek

A kertvárosra többségében valóban kertvárosias, illetve falusias családi házas beépítés a jellemző. Ebben a városrészben él a lakosság több mint 80%-a, csaknem 3280 fő. A korstruktúra szinte teljesen megegyezik a városi átlaggal: 0-14 évesek aránya 18,2%; 15-59 évesek aránya: 61,8%; 60-x évesek aránya pedig 19,3%. Hosszútávon valószínűsíthető, hogy tartósan egyre magasabb lesz továbbra is az idősek aránya.

Összességében megállapítható, hogy fokozatosan előregedő, települési szinten kedvező paraméterekkel bír a kertváros. Célzott segítség által elérhető a lakossági elégedettség, foglalkoztatás mértékének növekedése.

Az IVS-től eltérő új városrészi akcióterületi elhatárolást a stratégiai részben részleteztük.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A városhoz kötődést, helyi identitást alakító tényezők közül elsősorban a közösségteremtő, közösségi élményeket adó akciók, rendezvények emelendők ki, valamint a városi értékek, hagyományok tudatos ápolása, fenntartása. Ennek természetesen fizikai, infrastrukturális feltételei is vannak (például megfelelő rendezvényterek, közösségi terek rendelkezésre állása), de legalább ennyire fontos a közösségi „hajtóerők” (pl. művelődési intézmények, civilek) működése is.

1.7.3.1 A közösségi élet terei

A város közösségi életének felpozíciójában sok szervezet, csoport vesz részt. Ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, az oktatási, szociális intézmények, az egyházak, a civil szervezetek, a sportegyesületek. Nagyon erős az egyházi és civil szervezetek jelenléte, és az ő általuk szervezett programok, rendezvények igen népszerűek.

A közösségi élet legfontosabb színtere a Bodajk Önkormányzat fenntartásában működő mozi épület, a Városi Könyvtár, a katolikus és református templom. A belvárosi mozi épületében működnek a szakkörök, műhelyek, tanfolyamok és civil szervezetek tartják foglalkozásaikat.

Kiemelendő még a városközpontban Tófürdő környéke, amely teljes felújítás után alkalmassá válhat közösségi, kulturális rendezvények befogadására.

A városi közművelődési intézményhálózat részletes bemutatását az 1.8.1 Humán közszolgáltatások fejezet tartalmazza.

1.7.3.2 Városi hagyományok

A városi hagyományok, rendezvények – igen színes és bő – választékából kiemelkedik a minden év szeptemberében megrendezésre kerülő Bodajk őszi zárandokhely búcsúja. A búcsú több ezer látogató számára kínál rendkívül sokrétű hagyományőrző, programot. Jelentősek a sporthoz kötődő rendezvények amelyeken az idelátogató hazai és külföldi vendégek megismerkedhetnek a város egyre gazdagodó kulturális értékeivel.

Egyéb kiemelkedő városi programok:

január	Forraltbor főző verseny
január	Magyar Kultúra Napja
február	Hagyományos Pogácsa és borverseny
március	A hölgyeket köszöntése nőnap alkalmából
március	Március 15-i megemlékezés
május	Majális
május	Az anyák napi ünnepség
május	Bodajki Egészségnap
május	Hősök Napja
június	Nemzeti Összetartozás Napja.
június	Pedagógusnap
július	Városnap
augusztus	Augusztus 20-i ünnepség
szeptember	Bodajk őszi zárandokhely búcsúja
szeptember	Szüreti felvonulás Szent Mihály napi ünnep
október	Idősek napja
október	Október 23-ai ünnepség
december	Karácsonyi kézműves kiállítás
december	Adventi rendezvények
december	Városi Karácsony

1.7.3.3 Civil szféra

Bodajkon igen színes, sokrétű a közösségi élet, melynek hajtóereje a különböző egyesületek, klubok, civil szerveződések tevékenysége. A település történelméből, máig megőrzött hagyományaiból adódóan igen jelentős a kulturális, hagyományőrző, művészeti szervezetek jelenléte, illetve kapcsolódó civilek működése.

Jelen Stratégiában a *teljesség igénye nélkül* kerülnek felsorolásra a legfontosabb városi civil szervezetek, az alábbi kategóriákban:

- Városvédő szervezetek: **Bodajki Helytörténeti Egyesület, „Bodajkért” Közalapítvány, Bodajki Civil Fórum**
- Szociális, segítő szervezetek: **Bodajki Egészségügy Fejlesztéséért Közalapítvány, Bodajki Polgárőr Egyesület, „Segítő Kéz” Alapítvány, Mozgássérültek Egyesülete, Nyugdíjas Klub, Baba-Mama Klub, Életmód Klub**
- Sport célú szervezetek: **Bodajki Sakk Egyesület, D12 Postagalamb Egyesület, Bodajk Sport Egyesület, Bodajki Tollaslabda Sportegyesület**
- Kulturális, művelődési közösségek: **Szövőszakkör, Szív Hang Kórus Egyesület, Rozmaring Nyugdíjas Táncsoport**
- Turisztikai, környezetvédelmi szervezetek: **Gaja-völgy Egyesület**
- Iskolai, óvodai alapítványok: **Törpe-Ovi Alapítvány Óvodája**

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

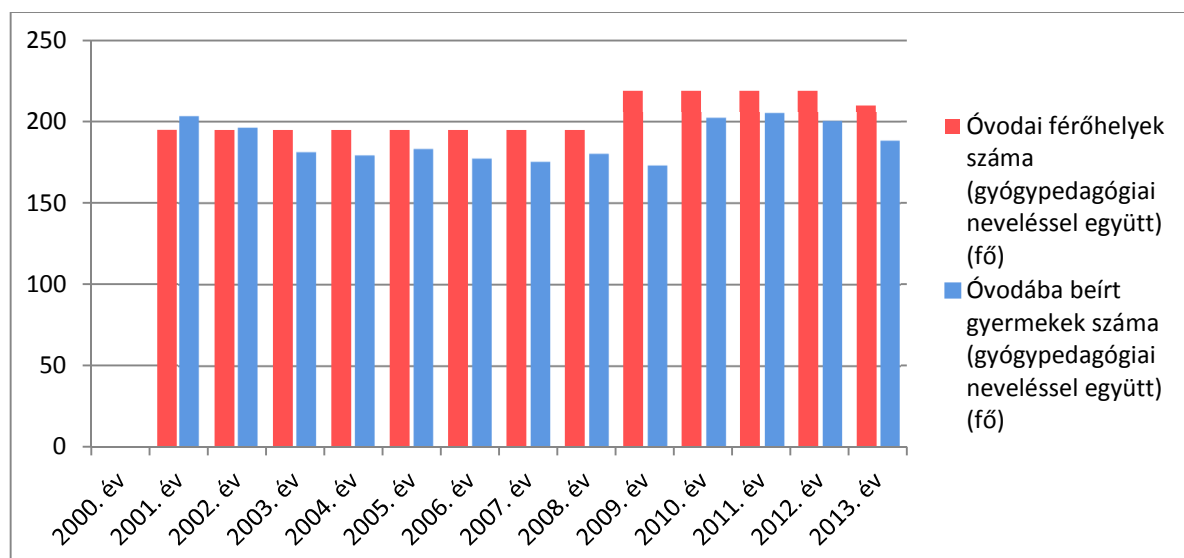
1.8.1.1 Oktatás

Óvodai nevelés

Móri Többcélú Kistérségi Társulás által fenntartott körzeti óvoda működik: Zengő Óvoda néven. Itt nemcsak a jogszabályokban meghatározottak szerinti kötelező óvodai ellátást biztosítja, hanem a játékba ágyazott ismeretszerzés, az inkluzív nevelési környezet biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, a környezettudatos szemlélet kialakítása.

A másik óvoda a szülő kezdeményezésére megalakult az Ovi-klub és ebből átalakult Törpe-Ovi ahová azok a kisgyermek járnak, akik helyhiány miatt nem járhattak az önkormányzati óvodába. A foglalkozások sok-sok játékkal, kirándulással, a kisgyermek életkori sajátosságainak megfelelő foglalkozásokkal, a nagycsoportban játékos iskolai életre való felkészüléssel telnek. Különös gondot fordítanak az egyéni képességek fejlesztésére. Biztosítanak a fejlesztőfoglalkozásokat és a logopédiát. A nagycsoportosok részt vehetnek Zene-Ovi, Cserkész, Ovis- torna és fejlesztő torna foglalkozáson.

Az óvodai férőhelyek száma az ezredfordulótól 2013-ig 195-ről 210-férőhelyre szerény mértékben növekedett.

23. ábra. Óvodai férőhelyek és beiratkozott gyerekek száma (fő)

Forrás: KSH

6. táblázat. Az óvodai nevelés adatai:

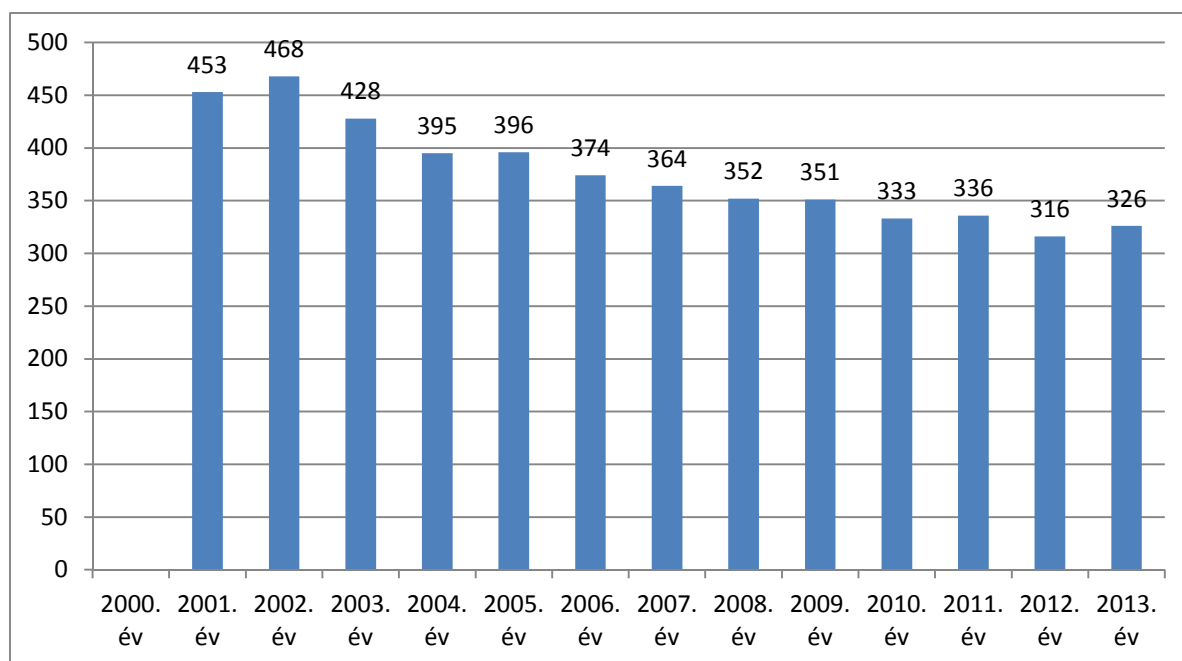
Intézmény	Cím	Férőhely 2014/15-ös tanév	Létszám 2014/15-ös tanév	HH
Zengő Óvoda	8053, Bodajk Bányász Ltp. 15	90 fő	77	12
Törpe-Ovi	8053, Bodajk Szent István tér 2	120 fő	118	

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma 1 fő körül alakult, meghaladva az országos átlagot.

Általános iskolai oktatás

A közoktatás terén az elmúlt évek legnagyobb változása, hogy az óvodai nevelés kivételével 2013. január 1. napjától az állam gondoskodik a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. Bodajk város esetében az eddig Bodajk Városi Önkormányzat fenntartásában működő Bodajki Általános Iskola fenntartója és működtetője a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ lett.

A település általános iskoláiban tanuló gyermekek száma az ezredforduló óta egyenletesen csökkenő tendenciát mutat, 2001-2002 viszonylatában nőtt, majd ezt követően lassú, de stabil csökkenésbe kezdett. 2010-től közel azonos az általános iskolások létszáma.

24. ábra. Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)

Forrás: KSH

7. táblázat. Általános iskolai oktatás adatai:

Intézmény	Cím	Férőhely 2014/15-ös tanév	Létszám 2014/15-ös tanév	HH
Bodajki Általános Iskola	8053, Bodajk Bányász ltp. 21-22.	350 fő	322	99

A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban 17 %-ról fokozatosan csökkent az elmúlt évben (2014: 11,8 % volt), ez alatta van az országos (14,5%) átlagnak és a Fejér megyei járásközpontok átlagának is (17,2%). A bejárók aránya inkább Mór felé tolódott el. Mór arányaiban több a „bejáró” tanuló a település általános iskoláiban, ami város oktatási központként betöltött szerepére utal a vonzáskörzetben.

Középiskolai oktatás

1995-ben indult útjára a Művészetért Közalapítvány által fenntartott Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola, amely mára két megyében, tucatnyi telephelyen végez alapfokú művészetoktatást.

Művészetért Közalapítvány 2006 szeptemberétől útjára indította Bodajkon a Hang-Szín-Tér Művészeti Szakközépiskolát, ahol a művészeti képzés iránt érdeklődők középiskolai keretek között ismerkedhetnek tovább a különféle művészeti ágak mesterfogásaival.

A Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola Bodajkon, festői környezetben, az egykori Marsovszky-villa épületében található. Az évszázados parkkal körülvett iskolaépület ad helyet a középiskolai és

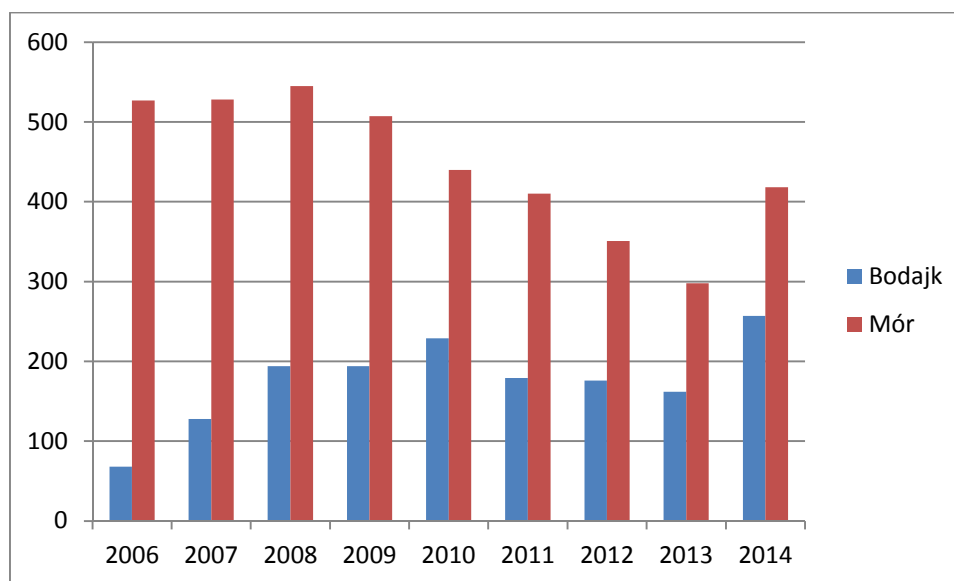
művészeti képzésnek - de emellett kirándulások központjául, alkotótáborok helyszínéül is szolgál, a középiskola megalapítását követően pedig a jogszabályi előírásoknak mindenben megfelelő, nagyszabású belső átalakítással vált alkalmassá a középiskolai képzés befogadására.

8. táblázat. Középfokú oktatás adatai:

<i>Intézmény</i>	<i>Cím</i>	<i>Létszám 2014/15-ös tanév</i>	<i>Más településről bejárók</i>	<i>HH</i>
<i>Hang-Szín-Tér Művészeti Szakközépiskola</i>	<i>8053, Bodajk Petőfi u. 7</i>	<i>257 fő</i>	<i>179 fő</i>	<i>0</i>

Bodajkon a nappali tagozatos középiskolások száma az alapítást követően 2010-ig folyamatosan emelkedett, majd egy kisebb visszaesés után, a 2014/15-ös tanévben a fenti táblázat alapján már 257 fő, tehát jelentősen növekedni kezdett a tanulólétszám. Érdekes, hogy a járásszékhelyen Mór is hasonló tapasztalhatunk, viszont ott 2008-at követően drasztikusabb visszaesés volt. A két adatsor nem utal arra, hogy a két város középiskolái egymásnak versenytársai lennének.

25. ábra. Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)

Forrás: KSH

A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban viszonylag állandó szinten volt a vizsgált időszakban 40-60% között. Mindez arra utal, hogy a bodajki középiskola népszerű maradt a környékbeli települések fiataljai számára.

1.8.1.2 Egészségügy

Bodajk város az egészségügyi alapellátások tekintetében megfelel a lakossági igényeknek, valamint az orvosi szakma által támasztott szigorú követelményeknek. Az egészségügyi ellátás minél teljesebb

biztosításának érdekében a településen labor, fogászat, valamint védőnői szolgáltatás is elérhető, melyeket a helyi gyógyszertár termékkínálata tesz teljessé. A gyógyszertár a településen a mai kor igényeinek és szakmai színvonalának egyaránt megfelelően fejt ki tevékenységét.

A város önkormányzata kötelező feladatai között – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 152 § (1) bekezdése alapján – az alábbi egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladat ellátásáról gondoskodik:

- a háziorvosi, ellátásról 2 felnőtt háziorvosi körzetben, vállalkozó orvosokkal, feladat-ellátási szerződés alapján, önkormányzati tulajdonú háziorvosi rendelőben,
- a fogorvosi alapellátásról 1, vállalkozó fogorvossal feladat-ellátási szerződés alapján, önkormányzati tulajdonú, ingyenes használatba adott fogorvosi rendelőben,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról felnőtt háziorvosi ügyelet formájában, a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Móri Rendelőintézetében
- hiányzik a gyermekorvosi ellátás, ez legközelebb Mórban érhető el és itt van gyermekorvosi ügyelet is
- labor szakrendelés, belgyógyászat-kardiológia, szülész nőgyógyászat
- a védőnői ellátás és két védőnővel, önkormányzati tulajdonú védőnői tanácsadókban működik. A védőnői szolgálat keretében nőgyógyászati szűrővizsgálatok, rákszűrés, mammográfiai szűrővizsgálat évenként biztosított.

Prevenációs és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkorai kötelező szűrésekhez) való hozzáférés.

Bodajki Általános Iskola oktatási programja a kor követelményeinek, és az iskolahasználók elvárásainak eleget tesz, kiemeli a tanulók egyéni képességeinek megfelelő fejlesztését és az egészséges életmód szokásainak kialakítását.

A Bodajki Általános Iskola tanulói részére gyógytestnevelést, gyógy úszást igénylő gyerekek számára gyógy úszás foglalkozásainak biztosítása a Klebelsberg Intézményfenntartó Központfeladat ellátási körébe tartozik 2013. január 1-jétől. Ennek köszönhetően a tanulók 2016-tól minden héten egy 45 perces órán vehetnek részt, ahol a gyerekek megtanulnak több úszásnemben úszni, és személyre szabott speciális feladatok segítségével javítják a tartás, lúdtalp és egyéb deformitásokat, illetve megelőzik azok kialakulását. A szolgáltatás a tanulók számára ingyenes. Az iskola mellett az elmúlt években folyamatosan úszásoktatást is szerveztek kezdők és haladók részére.

A szakrendelések Bodajk lakosságának kedvezményesen vehetők igénybe. A Móri járás egyetlen, több mint 50 éve épült egészségügyi szakellátó intézménye a Móri Kórház-Rendelőintézet, 2013. március 31-ei hatállyal, beolvasással megszűnt. A beolvasással megszűnt költségvetési szerv általános jogutódja 2013. április elsejétől a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Móri Telephelye.

A Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház orvosi szakellátást, ápolást, betegségmegelőzést, gondozást, egészségnevelést és oktatást nyújtó, járóbeteg és fekvőbeteg szakellátó gyógyintézet. Feladatait kórházként látja el.

Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Móri Telephelyének szolgáltatásai:

- szakrendelések
- fekvőbeteg-ellátás (kardiológiai rehabilitáció)
- egynapos sebészeti ellátás

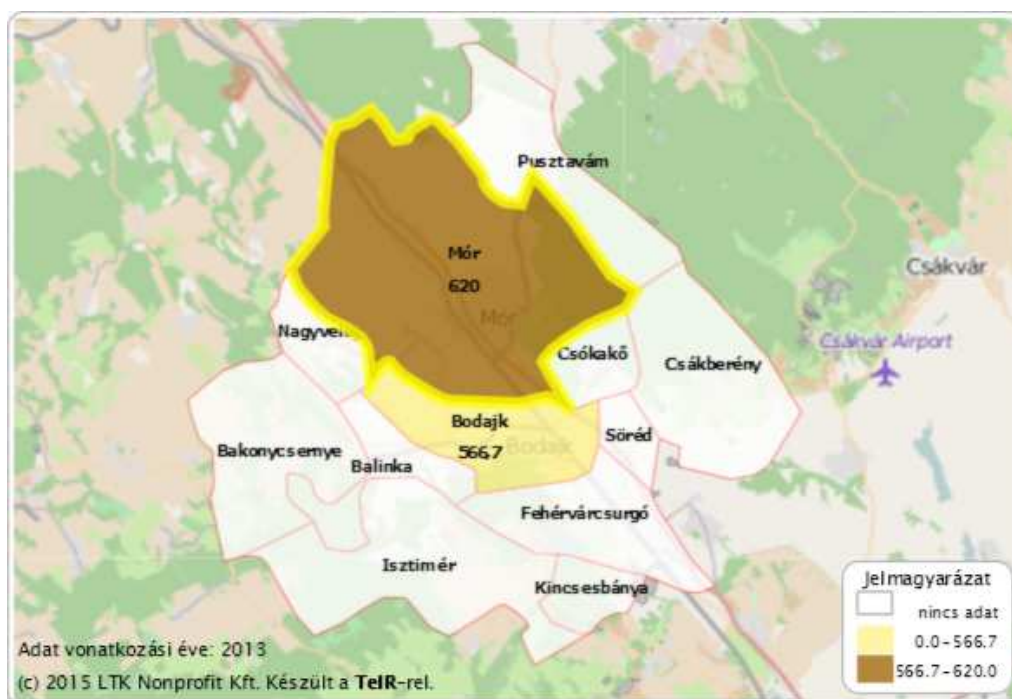
- ápolási osztály
- háziorvosi ügyelet

A móri járás helyzete átlagosnak mondható országos és megyei szinten is az egy háziorvosra, ill. egy háziorvosra jutó betegek számát tekintve (1431,9 fő). Bodajk esetében rosszabb a helyzet, mert egy háziorvosra jutó betegek száma 2066 fő ami jelentős terhet jelent az ellátó orvosoknak.

1.8.1.3 Szociális közszolgáltatások

A település szociális ellátó hálózata igen leterheltnek mondható, mivel javarészt maximális a rendelkezésre álló kapacitások kihasználtsága. Így a településre jellemző előregedési tendencia miatt különösen fontos a kapacitások bővítése, valamint a megfelelő színvonal biztosítása az időskorúak ellátásának fenntartása érdekében. Az időskorú és egészségi állapot alapján rászorulóknak számára házi segítségnyújtás is működik a településen. Emellett az időskorúak foglalkoztatásának és ellátásának biztosítása terén nagy szerepet töltenek be az időskorúak klubjai, valamint a tartós bentlakásos intézmények is.

26. ábra. Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (ezrelék)

Forrás: TÉRPORT 2015

A Lila Akác Idősek Háza és Ápoló Otthona Alapítvány 2005. január 13.-ától működő, szociális ellátást nyújtó bentlakásos intézmény.

A kétszintes épület, gondozott parkban fekszik. Az apartmanok méretei 21 – 36 m² között, előszobából, fürdőszobából és egy-, három és négyágyas parkettás szobákból állnak. A lakrészek többségéhez erkély is tartozik.

Az épület földszinti részén került kialakításra az ápolási részleg, ahol ágyhoz kötött gondozottak speciális kezelését ápolását tudjuk megoldani.

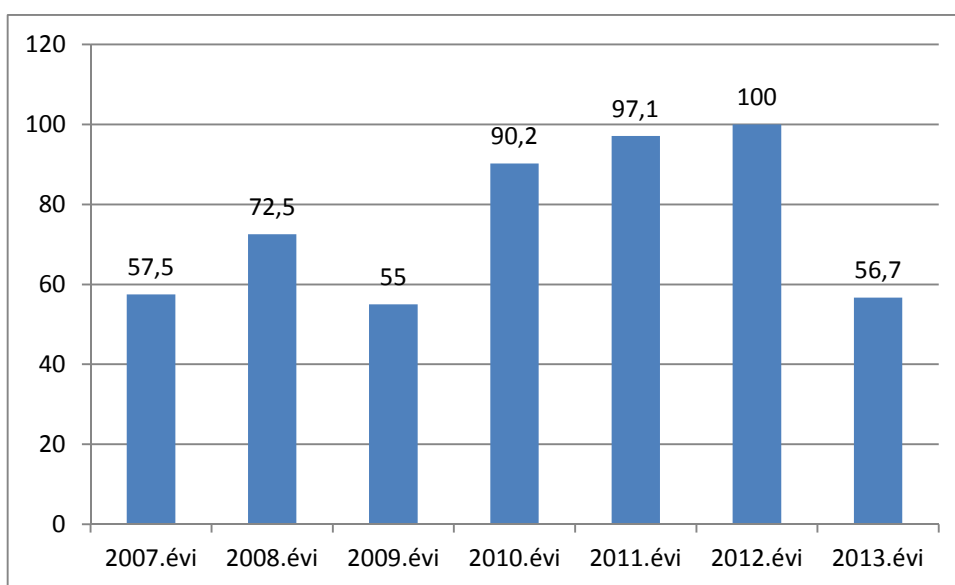
Vannak közösségi társalgók, és az egyéb kényelmi szükségleteket szolgáló szobák pl. könyvtár, olvasó szoba, nővérszoba és az ebédlő.

A lakók kényelmét és biztonságát folyamatos egészségügyi szolgálat garantálja. A magas szintű ellátás részeként fodrász, kozmetikus, manikűrös, pedikűrös, gyógymasszőr, természetgyógyász szolgáltatásai is igénybe vehető.

Az Otthon 20 fő emeltszintű, 20 fő átmeneti (időskorúak gondozóháza), valamint 35 fő végleges (idősek otthona) elhelyezésére alkalmas, vagyis vegyes profilú intézmény.

Az akadálymentes közlekedés biztosítása érdekében a szinteket belsőfelvonó köti össze. Kerekesszék használata az egész intézmény területén belül szintén biztosított.

27. ábra. Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (%)

Forrás: KSH

Szociális közszolgáltatásokban aktív szerepet játszanak a különböző alapítványok:

Bodajki Segítőkéz Szociális Alapítvány

A Bodajki Római Katolikus Egyházközség alapítványa, mely a Bodajki Katolikus Karitással együttműködve segíti az alapítványi célok megvalósulását elsősorban Bodajk Város rászorulóit, illetve a nagycsaládosok, idősek között.

- A Bodajki Római Katolikus Egyházközség rászorultjainak folyamatos segítése.
- Idős emberek, magányosok megajándékozása, segítése, különösen Karácsony táján.
- Idősek napjának megszervezése, megajándékozással, Szent Anna nap környékén
- A nagycsaládosok, és gyermekeik szükség szerinti megsegítése (pl: élelmiszer vásárlással, gyógyszer beszerzéssel, ruhaneművel stb.)
- Az idősek, betegek, magányosok rendszeres látogatása, szociális segítése.
- A Sörédi Rk. Egyházközségben létesített alapítvány keretében a mozgássérült és fogyatékos gyermekek ellátásában nyaraltatásában segítség nyújtás, személyi és anyagi segítséggel.

Bodajki Népőiskolai Társaság

Tevékenységi köre:

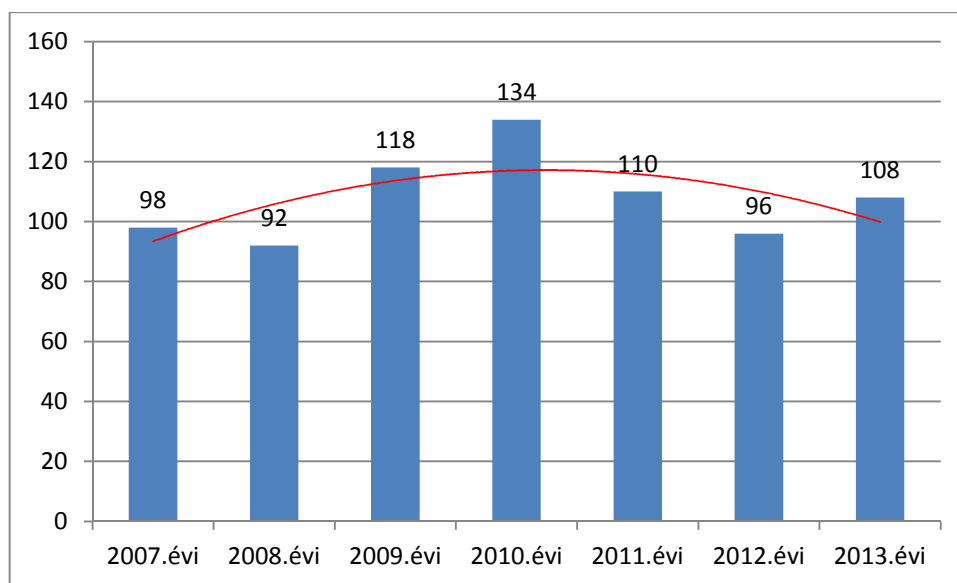
- kulturális-,
- közéleti ismereteket fejlesztő,
- lakossági vállalkozást segítő,
- szociális gondoskodó és foglalkozást segítő tevékenység

1.8.1.4 Gyermekjóléti szolgáltatás

Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó alapellátások formái: gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása és gyermekek átmeneti gondozása helyettes szülői hálózat útján és 2db családsegítő szolgálat fejt ki tevékenységét.

A gyermekjóléti szolgáltatás körébe tartozó szervező, szolgáltató, gondozási feladatokat gyermekjóléti szolgálat formájában a Lila Akác Szociális Szolgáltató Központ Gyermekjóléti Szolgálata látja el. Térítésmentesen vehető igénybe. 2006. január 1. napjától működik önálló szakfeladatként. A szakmai munkakörben alkalmazott szakemberek száma a jogszabályi ajánlásoknak megfelel.

28. ábra. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)

Forrás: KSH

Megfigyelhető, hogy a Gyermekjóléti Szolgálathoz érkező jelzések száma egyre nő. 2012. évben alapellátásban 20 család 26 gyermekével foglalkoztak. Ezek a családok folyamatos segítséggel, odafigyeléssel, tanácsadással önállóan képesek az életvezetésre. 2012. évben a jelzőrendszer tagjaitól összesen 147 jelzés érkezett. Védelembe vétel keretei között 23 család 29 gyermekét gondozták.

Az önkormányzat a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosítja a családban élő azon gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését és étkezését, akiknek napközbeni ellátásáról a szüleik, gondozóik nem tudnak gondoskodni.

1.8.1.5 Községi művelődés, kultúra

Az Önkormányzat hivatalból rendezi a művelődési ház programját, az önkormányzat által üzemeltetett régi mozi épülete, külön igény szerint biztosít lehetőséget civil szervezeteknek különböző foglalkozásokhoz, rendezvényekhez.

Önkormányzat által támogatott kiemelkedő rendezvényeken eseti meghívással előadó művészeket kérnek fel, az előadások látogatóinak száma 200 főt is eléri, különösen a városnapi rendezvényen. Mozielőadások nincsenek.

Nem hagyható ki az egyházak által szervezett közösségi rendezvények melyek közül kiemelkedik a Mária napi búcsú és a két egyház által közösen szervezett adventi, karácsonyi ünnepi időszak.

Múzeum nincs, helytörténeti gyűjtemény, hadi gyűjtemény Fülöp Attila magán gyűjteménye. Értéktár létrehozása elkezdődött.

A Városi Könyvtár, Fejér megyei könyvtár alatt,

Könyvtár szolgáltatásai:

- Kölcsönzés
- Helyben használat
- Előjegyzés
- Fénymásolás (kizárólag könyvtári dokumentumokból)
- Könyvtárközi kölcsönzés
- Könyvtárbemutató
- Internet-használat, számítógép ingyenes használata
- évi 4 rendezvény, gyermekeknek.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Bodajk Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programmal rendelkezik, mely 2013-ban került elfogadásra. A program célja, hogy biztosítsa:

- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkrimináció mentességet,
- a szegregáció mentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás terén az egyenlő bánásmódot.

Az esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének rövid bemutatása az Esélyegyenlőségi Program alapján:

1.8.2.1 Nők helyzete, esélyegyenlősége

Ezen a területen kevés adattal rendelkezünk, ez már előrevetíti annak a lehetőségét, hogy a helyzetelemzés nem pontos, és a problémák nehezen azonosíthatóak be. A népességi adatokból jól látszik, hogy a nők magasabb átlagéletkort érnek el, mint a férfiak.

A foglalkoztatási statisztikák elemzésekor megállapítottuk, hogy a 2008-tól kibontakozó gazdasági válság során a munkahelyek számának leépítése Bodajk városában jobban érintette a nőket, akik munkaerő-piaci szempontból sebezhetőbb, kiszolgáltatottabb csoportot alkotnak.

Az önkormányzat bármilyen kezdeményezést (nyelvtanfolyam, ECDL tanfolyam) segít annak érdekében, hogy ezzel is segítse a célcsoportot. A munkaügyi központ adatai szerint a nők részvételi aránya magasabb a képzéseken.

Az önkormányzat többségében női alkalmazottakat foglalkoztat, még vezető pozíciókban is. A közoktatási intézményekben is nőket foglalkoztatnak túlnyomó többségben. A várandós és kisgyermekes anyák visszatérése biztosított és támogatott az önkormányzati munkahelyeken továbbá a gyese anyukák rész illetve rugalmas munkaidőben való foglalkoztatását is elősegítik.

Úgy gondoljuk, hogy a nők hátrányos helyzetben vannak a foglalkoztatottság terén:

- a gyesről visszaérkező kisgyermekes nők munkából való kiesése miatt,
- a nőket negatívan érintő bérkülönbségek miatt, 45 év feletti nők esetében az új kihívásoknak való megfelelés, további képesítés megszerzése miatt,
- a család a tanulás és a munka hármának az összehangolása miatt.

A kisgyermeket nevelő családoknál problémaként jelentkezhet, a bölcsőde hiánya, ezen az önkormányzat igyekszik változtatni így elindított egy bölcsődés csoportot, de ez nem elégíti ki a jelentkező igényeket. Gondot okoz továbbá a rugalmas napközbeni ellátást biztosító helyek hiánya is. Az óvodai férőhelyeket tekintve az új köznevelési törvény új előírásai okozhatnak gondot.

A nők krízis helyzetének megoldására 50 km –en belül egy anyaotthon található. A nőket érintő társadalmi probléma nem csak Bodajkra jellemző, hanem az egész magyar társadalomra. A régei beidegződött családmodell megnehezíti a nők munkavállalását, tanulását. A gyesen lévők elmagányosodását megelőzendő nagy segítség a helyi Baba-mama klub, illetve nagyszerű kezdeményezés a református egyház berkein belül a nők klubja.

Az anya- és gyermekgondozás a védőnői szolgálat munkájában jelenik meg, ennek során a szociálisan nehéz helyzetbe került nők gondozására kiemelt figyelmet fordítanak már a várandósság idején. A szülők számára nagy segítség a Baba-mama klub, ahol ünnepi rendezvényekkel, tornával, különböző programokkal segítik az anyukákat.

1.8.2.2 Idősek helyzete, esélyegyenlősége.

Ha a korcsoportok szerinti alakulást nézzük az országos tendenciáknak megfelelően Bodajk társadalmá is egyre inkább előregedő korstruktúrát mutat.

Idősek foglalkoztatásánál konkrét adatokkal nem rendelkezünk, de a foglalkoztatás inkább a családon belül történik. Erre mód a közintézményekben nincs. Bodajkon jelenleg idősek számára nincsen mód, hogy hivatalosan a számukra, életkoruknak megfelelő, tapasztalataikat kiaknázó munkalehetőséget biztosítsanak.

Az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése az idősek tekintetében kiemelkedő, minden polgár részére hozzáférhető. Ebben nagy szerepe van a Lila Akác Alapítványnak, illetve a Jobb Otthon Alapítványnak, ezzel az önkormányzat eleget tesz kötelező feladatainak.

A kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférésnél helyben kiemelkedő szerep jut az Idősek Tanácsának, szerepe az idős emberek tapasztalatainak kiaknázása, illetve az idős emberek

problémáinak közelebbi megismerése, megoldása. A helyi Nyugdíjas Klub és nyugdíjas tánccsoport kiváló lehetőséget biztosít az idős emberek szabadidejének eltöltésében, az időskori befelé fordulás, elmagányosodás megelőzésére igen jó lehetőséget biztosít. Ezzel biztosítható az aktív életvitel, és a feleslegessé válás érzésének kivédése.

Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen A katolikus egyházzal karöltve az önkormányzat minden évben részt vesz az Idősek napjának megszervezésében, ezen kívül lehetőséget biztosít ingyenes helyiség biztosításával gyógytornára, melyet nagyobb számban vesznek igénybe idősebb nők. Az önkormányzat együttműködik a rendőrséggel annak érdekében, hogy felhívásokkal, figyelmeztetésekkel tájékoztatja az idősebb embereket értékeik, ingatlanjaik védelmének lehetőségeiről.

1.8.2.3 Mélyszegénységben élők és romák

A statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén.

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok a legmeghatározóbbak. Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből. Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő a 8 általánosnál magasabb iskolai végzettségűek, a nők és a megváltozott munkaképességűek.

1.8.2.4 Közfoglalkoztatás

2011. szeptember 1. napján hatályba lépett a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény, amely létrehozta a közfoglalkoztatás új rendszerét. A foglalkoztatás szervezését Bodajk Város Önkormányzat látja el, a munkáltatói feladatokat az érintett önkormányzati intézmények vezetői. A közterületen dolgozók szakmai irányításával a BAK Kft foglalkozik 2012. évben összesen 35 fő munkanélküli dolgozott közfoglalkoztatásban. A közfoglalkoztatottak településünkön szociális munkát, zöldterület kezelési, épületek kisebb karbantartási munkáit, szállítási, köztisztasági feladatokat láttak el. Jellemzően a tartós munkanélküli iskolai végzettségének megfelelő munkakört tudtunk biztosítani.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés mobilitási, információs és egyéb tényezői Bodajk helyzete közlekedés-földrajzi szempontból kitüntetettnek mondható. A település a Székesfehérvár–Mór–Győr térszerkezeti vonal mentén fekszik, a város peremén húzódik a 81-es főút. A Székesfehérvár-Bodajk és Bodajk-Székesfehérvár autóbusz közlekedés jónak mondható, óránként esetenként, félóránként indulnak járatok. Bodajk vasútállomásán napi két alkalommal a Székesfehérvár-Kisbér-Komárom vonalon zajlik közlekedés. Bodajk város külterületén 2012. évben két cég, a SONIMA Kft. és FE-CO MÓR Kft. építkezésével és működésével megkezdődött az ipari park kialakítása. A város célja, az ipari park

bővülése, fejlődése, melyhez kedvező feltételként elmondható, hogy Bodajk külterületén a 81-es főútvonal mellett helyezkedik

1.8.2.5 Munkaerő-piaci integráció

Bodajk város a Móri Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályának illetékességi területéhez tartozik. Az Osztály Mór, Kodály Zoltán u. 1. szám alatt fogadja az álláskeresőket. Feladatkörébe tartozik a móri kistérség területén többek között a munkanélküli ellátások megállapítása és számfejtése, a foglalkoztatást elősegítő támogatások működtetése, valamint a munkaközvetítés és az egyéb munkaerő-piaci szolgáltatások kiajánlása.

Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, Bodajk városának folyamatosan kezelnie kell a munkanélküliségből, az elöregedésből, valamint az elszegényedésből fakadó szociális problémákat, melyek kezelésére évről évre egyre kevesebb forrás áll a település rendelkezésére. Emellett a gazdasági válság miatt a lakosság jövedelmi helyzetében bekövetkezett változások erőteljesen megnövelték a szociális támogatások iránt folyamodók körét.

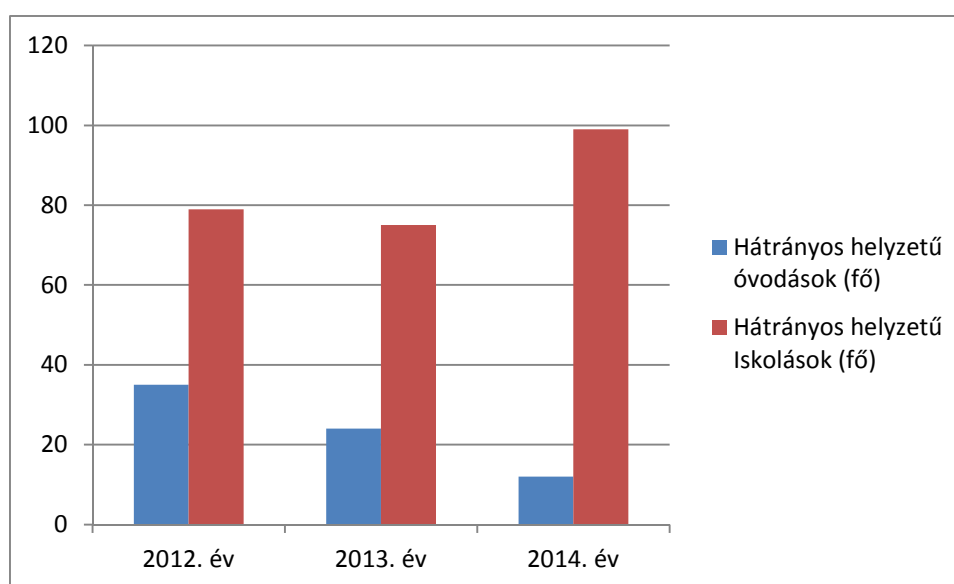
A szociális ellátásokról szóló 21/2008. (X.30) önkormányzati rendelet célja, hogy a polgárok szociális biztonságának megőrzése érdekében a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit meghatározza. A rendelet szabályozza többek között az aktívkorúak ellátása, babaérkezési támogatás, ápolási díj, átmeneti segély, közgyógyellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés rendszerét.

1.8.2.6 Gyermekek

Bodajkon a kiskorúak esetében a veszélyeztetettek száma igen magas, 2012-2014 között az összes 14 év alatti lakosoknak a 18-16%-a volt hátrányos helyzetű gyermek. A veszélyeztetettség oka általában a rossz szociális helyzet, de lehetnek okok a család szétesése, gyermekbántalmazás, a szülők nem megfelelő gondoskodása. A hátrányos helyzetű gyerekek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek. A gyermekvédelem középpontjában a Családsegítő Szolgálat áll, neki kell működtetni a védelemben vétel szükségességét észlelő jelzőrendszert. Ez a rendszer jól működik, az Óvodák, iskolák napi kapcsolatban állnak a rendőrséggel és a polgármesteri hivatallal. Nagy szerepük van ebben az intézményekben dolgozó gyermekvédelmi felelősöknek is.

Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások Lila Akác Szociális Szolgáltató Központ Gyermekjóléti Szolgálat.

Az adatokból kitűnik, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek viszonylag egyenletesen oszlanak meg a Bodajkon. Oktatási szegregáció nem valósul meg velük szemben. Sajnálatos módon azonban gyakoriak esetükben a hiányzások, az oktatástól való távolmaradás.

29. ábra. Hátrányos helyzetű gyerekek számának alakulása

Forrás: KSH

A gyermek jogán járó helyi juttatás nincsen, viszont a katolikus Karitászs sokszor folytat gyűjtést, vagy nyújt támogatást a rászoruló gyermekeknek, vagy családjuknak.

Mind az óvodában, mind az iskolában minden gyermek számára elérhető a közétkeztetés. Kedvezményes iskolai étkeztetést a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők, térítésmentesen kapják. További segítséget jelentett az ingyenes tankönyv juttatás. Az Önkormányzat, az éves költségvetéséhez mérten a tanévkezdés megkönnyítése, és az anyagi terhek mérséklése érdekében tankönyvtámogatást biztosít a település területén lakóhellyel rendelkező oktatási intézmény nappali tagozatán tanulók részére, amennyiben nem részesülnek ingyenes tankönyvtámogatásban.

A településen két védőnői körzetben folyik a gyermekek ellátása. A születések számának csökkenése is okozza, hogy csökken az egy védőnőre eső ellátandó gyermek.

Házi gyermekorvosi ellátás Bodajkon nincs, a két felnőtt háziorvosi körzetben folyik a gyermekek szakszerű ellátása. Speciális esetben Móron látják el a kis betegeket.

A hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű, tanulási magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek ellátása, a Zengő óvodában és a Bodajki Általános Iskolában történik.

A Bodajki Általános Iskola évek óta sikeresen részt vesz az esélyegyenlőségi ösztöndíjak pályázatán.

A település gyermekvédelmi ellátása megfelelő, a helyben működő jelzőrendszer tagjai a feladatukat ellájtják, kapcsolatuk napi szintű. A szükséges ellátások, mint például oktatási intézmények, gyermekek napközbeni ellátása helyben megoldottak, az igényeket teljes körűen kielégítik. A gyermekvédelmi tevékenység célja a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, szociális biztonságának, a családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyhelyzet megelőzése, a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, valamint a családjából kiemelt gyermek visszahelyezésének segítése.

A Bodajki Általános Iskola tanulói részére gyógytestnevelést, gyógy úszást igénylő gyerekek számára gyógy úszás foglalkozásainak biztosítása a Klebelsberg Intézményfenntartó Központfeladat ellátási körébe tartozik 2013. január 1-jétől. Ennek köszönhetően a tanulók 2016-tól minden héten egy 45 perces órán vehetnek részt, ahol a gyerekek megtanulnak több úszásnemben úszni, és személyre szabott speciális feladatok segítségével javítják a tartás, lúdtalp és egyéb deformitásokat, illetve megelőzik azok kialakulását. A szolgáltatás a tanulók számára ingyenes. Az iskola mellett az elmúlt években folyamatosan úszásoktatást is szerveztek kezdők és haladók részére.

Az iskolában és az óvodákban egy-egy fő gyógypedagógus foglalkozik a gyerekekkel, iskolapszichológus nincs.

1.8.2.7 Fogyatékkal élő személyek

A fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, nem állnak rendelkezésre értékelhető statisztikai adatok, amelyek alapján pontos képet lehetne alkotni a fogyatékkal élők lakhatási, egészségügyi, foglalkoztatási helyzetéről. Tapasztalataink szerint elhelyezkedésük során számos akadállyal kell megküzdeni. A munkáltató előítélete mellett a közlekedési eszközök használata is nehezíti helyzetüket.

A fogyatékkal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják. Feladatunk olyan környezet teremtése, működtetése, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

Fontos megemlíteni, hogy a fogyatékkal élők lelki állapota nagyobb törődést igényel. A megváltozott életkörülmények, fogyatékoság tényének elfogadása, hátrányos helyzet megélése. Az ellátásukat, szolgáltatásokat, az egyes intézkedéseket az egyéni szükségletek alapján tervezzük. Településünkön a mozgáskorlátozottak érdekeik érvényesítésnek segítségével a Mozgáskorlátozottak Egyesülete áll rendelkezésre.

Az önkormányzat tulajdonában lévő Mozi épületének akadálymentesítése nem történt meg a kulturális esélyegyenlőség szempontjából fontos lenne. A Polgármesteri Hivatal részben akadálymentes, valamint az önkormányzati tulajdonban lévő BAK Kft. közétkeztetési intézménye akadálymentesített. A közszolgáltatást nyújtó intézmények, az egészségügyi, szociális szolgáltatások, a kulturális programokhoz történő fizikai akadálymentesített helyszínen érhetőek el.

A hatályos jogszabályoknak megfelelően új beruházás, felújítás akadálymentesített környezet biztosításával történik. Az akadálymentes intézmények száma, minden területen a jogszabályi előírásnak megfelel.

Fogyatékkal élők lelki állapotával való törődést az egyházak bevonásával, szakgondozó alkalmazásával történik.

A korábbi években több új kezdeményezés is felbukkant a térségben, mely a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatását célozta meg, de sajnos egyik sem volt hosszú életű. 2012-ben még működött Csókakőn az Autista Gyermekek Szüleinek Egyesülete által fenntartott rehabilitációs foglalkoztató, de ez megszűnt. A Fejér Megyei Kormányhivatal Intézményfenntartó Központja próbál az ingatlanon megváltozott munkaképességűek számára tranzitfoglalkoztatót létrehozni.

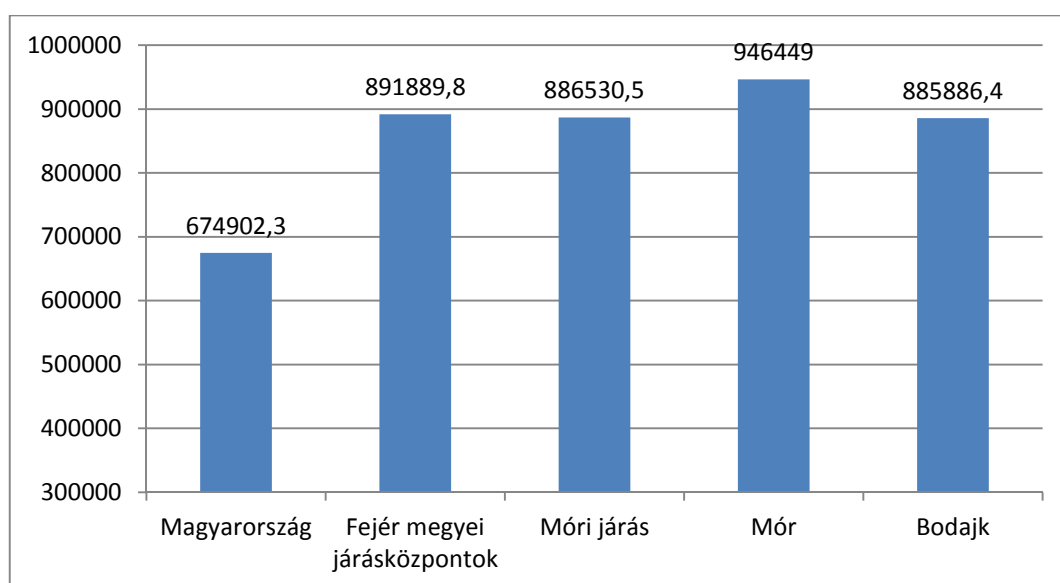
Szükséges lenne továbbá az önálló életvitelt támogató helyi intézmény létrehozására, kezdeményezések elindítására ezen a téren.

1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A Móri Járás második legnagyobb városa Bodajk. A város 29 km²-nyi területén 4094 lakost tartottak nyilván a TEIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás 2013-as nyilvántartásai alapján. A település – a 240/2006. (XI.30) sz. kormányrendelet alapján – nem tartozik sem a társadalmi, gazdasági infrastrukturális szempontból elmaradott települések, sem az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések kategóriájába. A Móri Járás a járáások – komplex mutató alapján - emelkedő sorrendbe állított listáján a 150. helyen található, a megyei fejlettségi rangsorban a Székesfehérvári és Gárdonyi járáások előzik meg csupán. A járás fejlettségi szintjét meghatározó komplex mutató értéke 56,77 - így nem tartozik sem a kedvezményezett járáások, sem a fejlesztendő járáások, sem a komplex programmal fejlesztendő járáások körébe.

30. ábra. Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) 2013

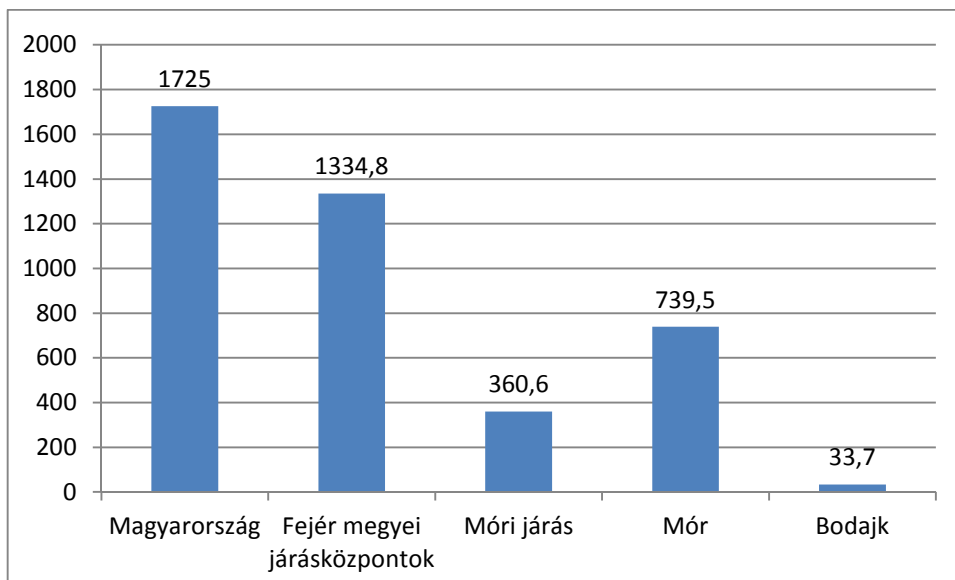
Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A térség gazdasági potenciáljának alakulását vizsgálva, megállapítható, hogy az egy lakosra jutó belföldi jövedelem mértéke 885 886,4 Ft 2013-ban, s mind a járásközponti, mind a járási szintet tekintve hozzávetőlegesen együtt mozog a Fejér megyei átlagokkal. A város mutatója évről-évre meghaladja az országos szintet. A járás jövedelmi helyzetének alakulása szorosan kapcsolódik a központi város jövedelmi helyzetéhez: a térség és a város jövedelmi helyzete a rendszerváltozás óta hasonló tendenciát követ.

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke 33,7-eFt volt 2012-ben, járási-jarásközponti konstellációban vizsgált alakulása olyan alacsony, ami azt mutatja, hogy nem a befektetései és vállalkozásai, amik kiemelik Bodajkot. A mutató nominális értékének vizsgálatakor látszik az is, hogy a járásközpont kiugró

eredménye hat a járási átlagra, de az is látszik, hogy Mórt körülvevő településeken mind hasonló érték dominál, a járás Székesfehérvár felé eső területein Isztimér 301,6, Fehérvárcsurgó 183,2 Kincsesbánya 103,2. Ez utal arra, hogy a szolgáltatásba ezek a települések is Fehérvár felé tudnak bedolgozni, míg hasonló igényt Mór nem támaszt a környező települései felé.

31. ábra. Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft) 2012

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A térség elmúlt esztendőiben végrehajtott fejlesztési programjának legjelentősebb eredményei a komplex intézményfejlesztési részprogram volt. A térség jelenkori gazdasági megújításának szándéka a térségi versenyképességre és foglalkoztatási színvonal növekedésre összpontosít, előtérbe helyezve a közlekedési kapcsolatok fejlesztését, a munkáltatók igényeihez igazodó szakképzést, a térség integrált turisztikai desztináció-kínálatának és a helyi vállalkozások termelési feltételeinek innováció-orientált fejlesztését.

Fejér megye 2014 márciusában elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a móri térség kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be a jelenleg futó programozási időszakban; gazdasági szerepe a Győr- Komárom - Tatabánya- Székesfehérvár négyszögben önálló arculattal bír. A Velencei-tó – Vértes – Váli-völgy térséggel, valamint a Bakony lábi településekkel jó alapot jelentenek a turizmus különböző válfajainak összekapcsolására. Másfelől Mór jármű- és elektronikai ipari profilja jelentős fejlődési potenciállal rendelkezik, amelyhez további foglalkoztatási és ezekkel harmonizáló képzési igényekkel kapcsolódhat Bodajk is. A koncepció megállapításai szerint, ahhoz, hogy Mór és térsége prosperáló vállalkozói tényező legyen, elsősorban a versenyképesség növeléséhez szükséges feltételeket kell biztosítani:

- mely a közlekedési kapcsolatok elsősorban a 81-es főút fejlesztésére,
- a gazdasághoz illeszkedő szakképzésekre (kiemelve a duális szakképzést),
- valamint a turizmus terén együttműködő térségek összekapcsolására (Vértes, Váli-völgy, Bakony láb, Velencei-tó körzetével, kerékpáros, bakancsos, bor- és lovas útvonalak) koncentrálódik.

A járásnak fent említett gazdasági szerepe Fejér Megye Integrált Területi Programjában is megjelenik, „Mór és Térségét” kiemelt, ún. funkcionális térségként nevesítve. A dokumentum – a Konceptióval összhangban – szintén a versenyképesség növeléséhez szükséges feltételek biztosításának szükségességét emeli ki, részcélokként hangsúlyozva a már említett közlekedésfejlesztési, oktatás/képzési és turisztikai elemeket.

A térség számára kiemelten fontos az innováció-orientált gazdasági fejlődés kiemelt célterületeként való azonosítás, Mór és térségének jövőképeként „Prosperáló vállalkozói paradicsom”-ként definiálva azt. Mindez - fent hangsúlyozott elemeken túlmutatóan - a kkv-szektor további erősítésének szándékát is magába foglalja, a szektor versenyképességének növeléséhez elengedhetetlennek tartva a termelési feltételek telephelyi, technológiai jellegű, illetve tudástökre koncentráló, a duális szakképzés lehetőségeit kiaknázó szegmenseinek komplex fejlesztését.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A gazdasági szerkezet vizsgálatakor elmondható, hogy a Móri járásra erőteljes ipari jelleg a jellemző. A járás Fejér megye harmadik legfejlettebb járása, a beruházók főleg a kistérségi központba, Móra települtek, ahol az autóalkatrész gyártás, a járműiparhoz kapcsolódó ágazatok fejlesztése évtizedek óta kiemelkedő jelentőséggel bír.

1.9.2.1 Ipar

Nagyszámú ipari munkahely jött létre Mórón, ami a rendszerváltozás okozta gazdasági, foglalkoztatási krízis szempontjából rendkívül kedvező volt. A vállalatok a foglalkoztatotti igényüket alapvetően a járásból, illetve a járásközpont hozzávetőlegesen 30 km-re kiterjesztett földrajzi környezetéből elégítik ki. A betelepült cégek tevékenysége specializált, meghatározó módon import- és exportorientált. A kapcsolódó beszállítói tevékenységbe ugyan bekapcsolódtak a térségi KKV-k is, azonban szerepük, hangsúlyuk erősítendő.

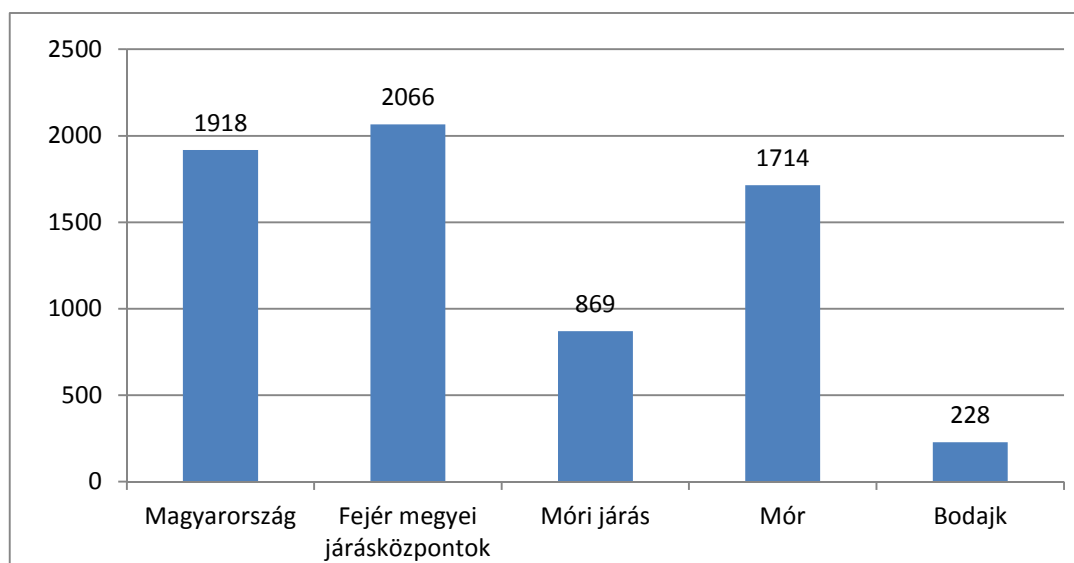
A cégek jelenlegi iparági fókuszterületi elsősorban a

- Járműipar
- Fémalakítás, porkohászat, fémmegmunkálás és felületkezelés
- Elektronikai alkatrész gyártása, elektronikai készülékek gyártása
- Mechatronikai szerelés
- Konfekcióáruk, textiltermékek gyártása
- Építőipar

területei köré összpontosulnak. Ez hatással lehet Bodajkra telepítendő ipari vállalkozásokra és beszállítói körre is.

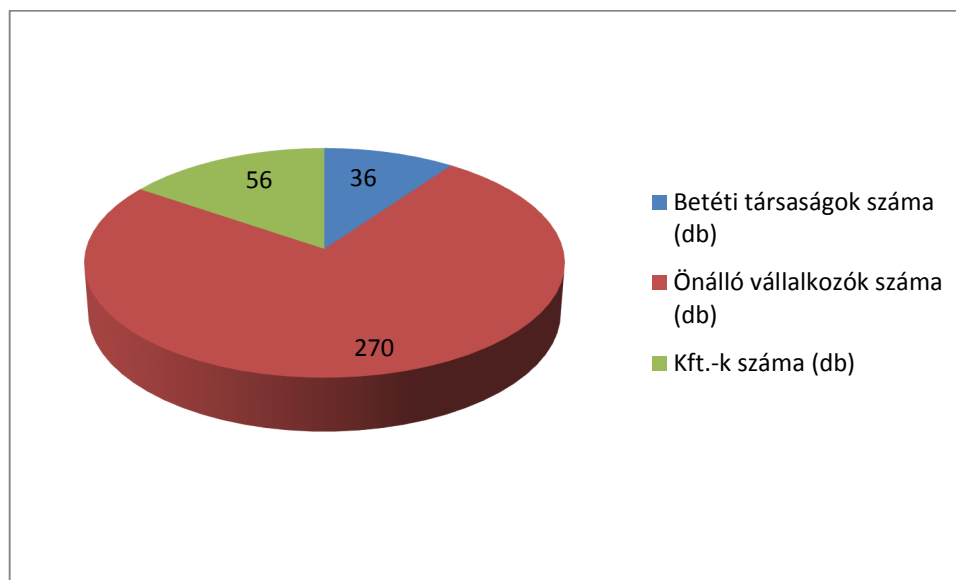
A járásra jellemző, hogy az ipari foglalkoztatottak aránya jelentősen magasabb, mint a nagytérségi (megyei, regionális) átlagok, a szolgáltatások szerepe pedig valamivel alárendeltebb.

Ha ebben a környezetben vizsgáljuk Bodajkot azt tapasztaljuk, hogy már a korábbi „egy lakosra jutó jegyzett tőke” táblázatban is látható igen alacsony bodajki érték azt jelzi, hogy jelenleg a vállalkozói készség és befektetés elkerüli Bodajk városát. Ez adódhat a korábbi város vezetések más irányú fejlesztési koncepciója miatt is, de lehet a móri igen dinamikus fejlesztésének a következménye is.

32. ábra. Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft) 2012

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Ezek a hatások megjelennek az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték számában is, amely érték Bodajkon a mórinak a 13%-a, az országosnak pedig 12%-a. Az látszik, hogy Bodajk egy munkaerőt szolgáltató város, a közeli ipari centrumoknak.

33. ábra. Bodajki vállalkozások vállalkozási formák szerint 2013-ban.

Forrás: KSH

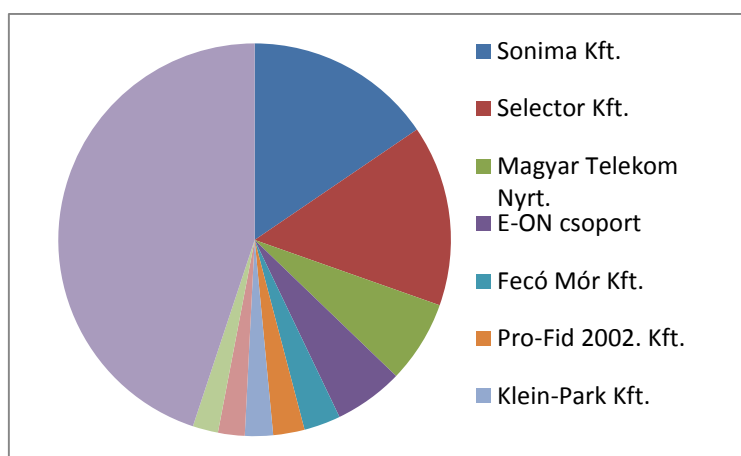
Az ábra a helyi foglalkoztatási helyzetre is utal, főleg ha kiegészítjük azzal, hogy a Kft.-k között sincs egy sem, amelyik 50 főnél több munkaerőt foglalkoztatna, többségében 10 fő alatti vállalkozások.

A gazdaság igényeihez igazodó munkaerő utánpótlás terén is a külső hatás érvényesül, a vállalatok és a szakképző intézmények között létezik kapcsolat, azonban ez egyfelől erősítendő, másfelől a gyakorlat-orientált tudást biztosító duális szakképzés intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi kialakítása várat magára.

Problémát jelent, hogy a meghatározó vállalkozások többségükben alacsony szakképzettséget igénylő, alacsony fizetést adó munkát biztosítanak a térség dolgozóinak.

34. ábra. Bodajk ipari és mezőgazdasági összes termelésének megoszlása a városba települt vállalkozások között.

Sonima Kft.	15,50%
Selector Kft.	14,90%
Magyar Telekom Nyrt.	6,80%
E-ON csoport	5,70%
Fecó Mór Kft.	3,00%
Pro-Fid 2002. Kft.	2,60%
Klein-Park Kft.	2,30%
Fejérvíz Zrt.	2,20%
BAK Kft.	2,10%
294 kisvállalkozás	44,90%

Forrás: Önkormányzat

1.9.2.2 Mezőgazdaság

Bodajkon a XX. század elején még a meglehetősen rossz feltételeket kínáló mezőgazdaság jelentette a lakosság többsége számára a létfalapot, de a század második felében a település lakosainak hosszú időn át megbízható munkalehetőséget biztosítottak a környéken működő bányák (kincsesi bauxitbánya, balinkai szénbánya). Ez azzal járt, hogy 2001.-ben a foglalkoztatottak csupán 2%-a dolgozott a mezőgazdaság és erdőgazdálkodásban.

A település mezőgazdasági szempontból a megyei átlaghoz képest alacsony értékű földterületekkel ellátott nagy kiterjedésű mezőgazdasági területekkel rendelkezik. A sík fekvésű területeken szántóterületek uralkodnak, amelyeket a vízfolyások, árkok és utak mentén gyepek és erdőfoltok tagolnak. A térségben a mezőgazdálkodás hagyományosan erős jelenlétet bír. A Mór-Bodajki vízfolyás mentén meglévő szántóterületek a településtől északra vannak. A kultúrtáj mezőgazdaságát a

kukorica, a búza a napraforgó határozza meg. A sík területeket kb. 50%-ban szántók, a gyepek és a legelőterületek 20%-át teszik ki. E mellett a takarmánynövények (lucerna, silókukorica) is jelentősek.

A mezőgazdasági területeken törekedni kell a termőhelyi adottságokhoz igazodó földhasználatra, a komplex szemléletű környezet- és tájgazdálkodásra, a környezetkímélő gazdálkodási módok alkalmazására. Ezen a területen található a nagyrészt kihasználatlan állattartó telepek, melyek jelen állapotukban jelentős környezeti veszélyforrást jelenthetnek.

1.9.2.3 Turizmus

A település előnyös természeti és épített környezettel rendelkezik, a város turisztikai, idegenforgalmi vonzerejének kiaknázása az elmúlt években visszaesett. A várost körülölelő természeti környezet számos kirándulótérrel tartogat, elsősorban az aktív turizmus (kerékpáros, bakancsos, vadász-, horgászturizmus) kedvelőit megcélózva, melyet jól kiegészíthet a tófürdőhöz kapcsolódó turizmus és a hitéleti turizmus a bodajki Szűz Mária napi búcsú.

Ájánlott túravonalak közé tartoznak:

- középkori várromok, a Vértesi Tájvédelmi Körzet kirándulótérjeit magába foglaló „Bodajk - Csókakő - Csákberény útvonalán” útvonal,
- a „Mór - Bodajk – Fehérvárcsurgó” településekre felfűzött útvonal, mely sípályát, a Gaja - patak völgyét és a fehérvárcsurgói víztározót helyezi középpontjába,
- „Bakony hegység kirándulótérjei” valamint a „Vértesi hegység kirándulótérjei” útvonalak.
- Bakancsos túraútvonal Keleti-Bakony Zirc - Bodajk, Csókakő vm.

Az Országos Kéktúra (OKT) célja: hogy a túra résztvevői az útvonal végigjárásával rendszeres sporttevékenységet folytassanak és egyúttal képet alkossanak hazánk életéről, fejlődéséről, természeti szépségeiről, betekintsenek különféle tájaink életébe, mindennapi munkájába, megismerjék hazánk nagy részének történetét, föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait.

35. ábra. Országos kéktúra részletes útvonala

Forrás: Kéktúra honlap

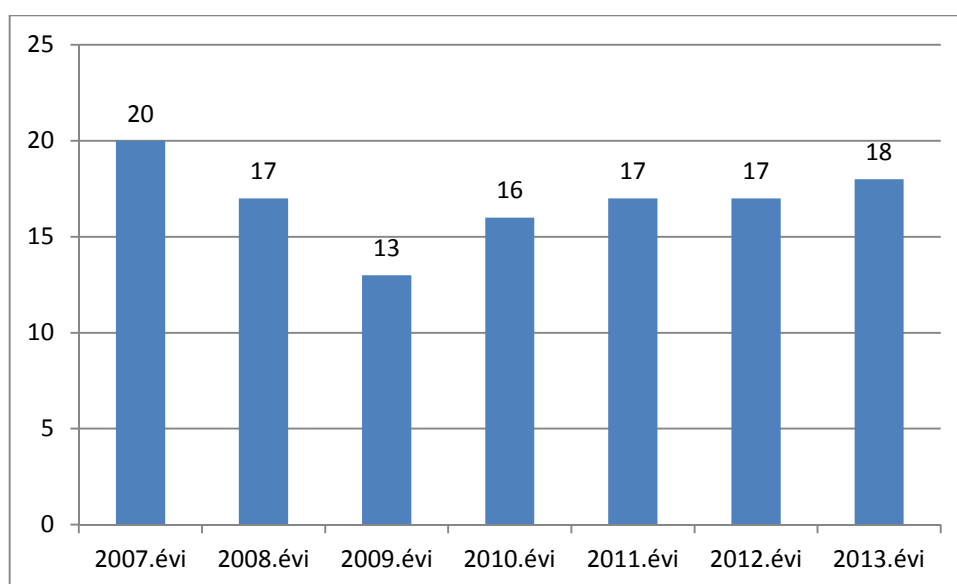
A járás turisztikai desztináció-menedzsmentjében kiemelkedő szerepet tölt be a 2009-ben létrejött Móri Borvidék Turisztikai Desztinációs Menedzsment Egyesület, melynek Bodajk nem tagja.

A város önálló TDM létrehozását kezdeményezte. A Gaja-völgy és Bakonyalja TDM szervezetet 2015 év végére kívánják beindítani. Az egyesület célja a magán és közszféra partnerségén, közös érdekeltségén alapuló turizmusfejlesztés, szervezés és működtetés; az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény alapján az Egyesület a közhasznú tevékenysége keretében felmerülő tevékenységeinek köre:

- a turizmus tervezési, szervezési, fejlesztési és irányítási feladatok ellátása, turisztikai marketing tevékenység (2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 13.§ 13.)
- a közösségi kulturális hagyományok, értékek ápolásának/ művelődésre szerveződő közösségek tevékenységének támogatása rendezvények szervezésével, kulturális csoportok fellépésének elősegítésével, a kultúra és a turizmus kapcsolatának erősítésével (1991. évi XX. tv. a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről 121. § a))
- a helyi közművelődési tevékenység támogatása kiállítások, rendezvények létrejöttének elősegítésével (1997. évi CXL. tv. a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 76. §)
- a nemzetiségi közösséghez kötődő kulturális javak megőrzése értéktárak létrehozásával, hagyományőrző tevékenységek megvalósításával, rendezvények szervezésével és támogatásával (2011. évi CLXXIX. tv. a nemzetiségek jogairól 115. § g)).

Az Egyesület működésnek célja, a turizmus desztináció-központú szervezése, a külső kommunikáció és a „minőség” további fejlesztése – elősegítve ezáltal a turisztikai kínálat teljesebbé tételének folyamatát és a desztinációk vonzerejének növelését.

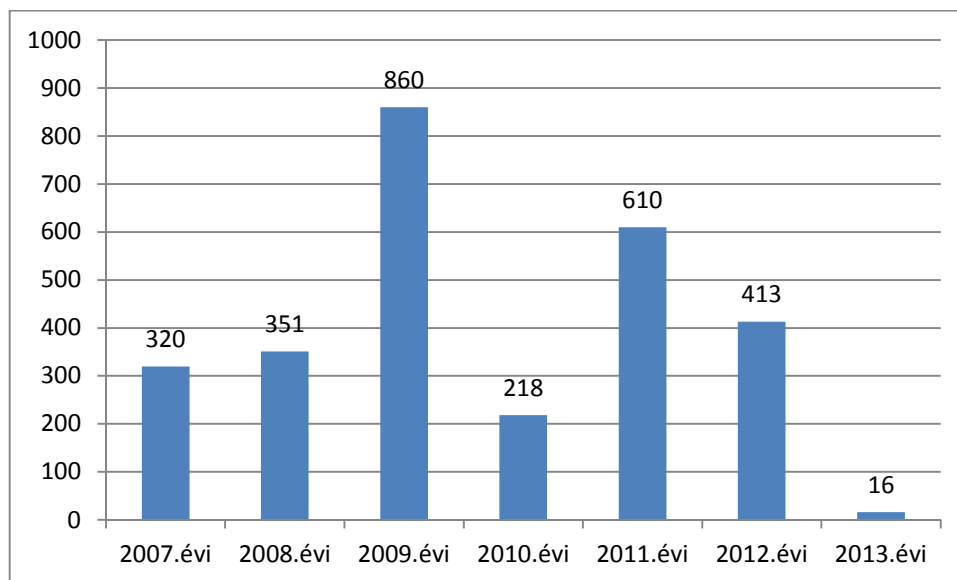
36. ábra. Vendéglátóhelyek száma (db)

Forrás:KSH

A település szálláshely-kínálatát apartman- és vendégházak és szállodák egyaránt jelentik. A város összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magánszállás-adás) 2009 óta szinte érthetetlen módon megváltozott.

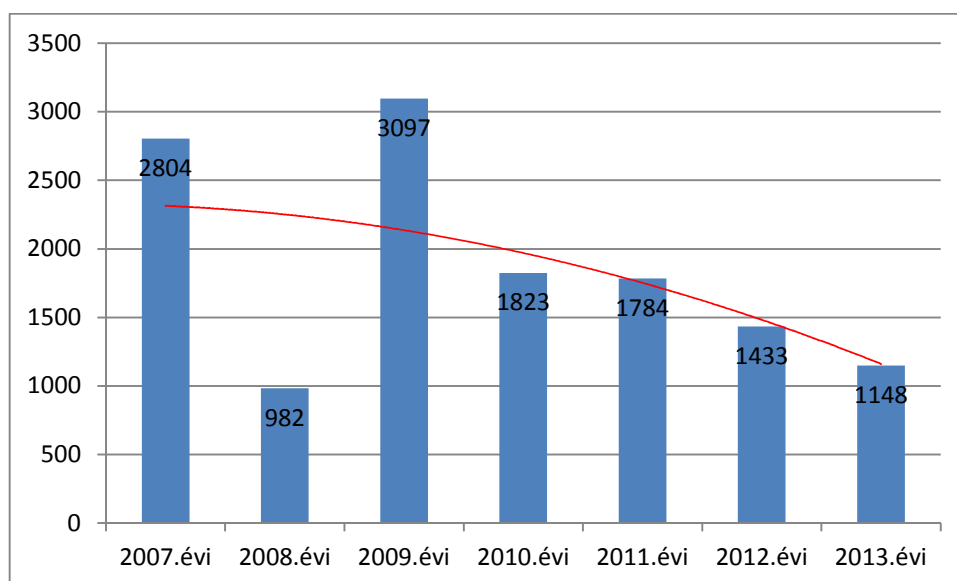
37. ábra. Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (db)

Forrás:KSH

A zarándokudvar felújítása a templom renoválásával párhuzamosan valósult meg. A kialakított tér 15 ezer fő befogadására alkalmas. Érthetetlen a statisztikában az is, hogy a Gaja patak melletti nyáron üzemelő két Tábor, a Falutábor és a Tölgyestábor férőhelyeinek számát hol vehették figyelembe, mert mind a két helyen jelentős férőhely kapacitás van.

38. ábra. Vendégforgalom (db)

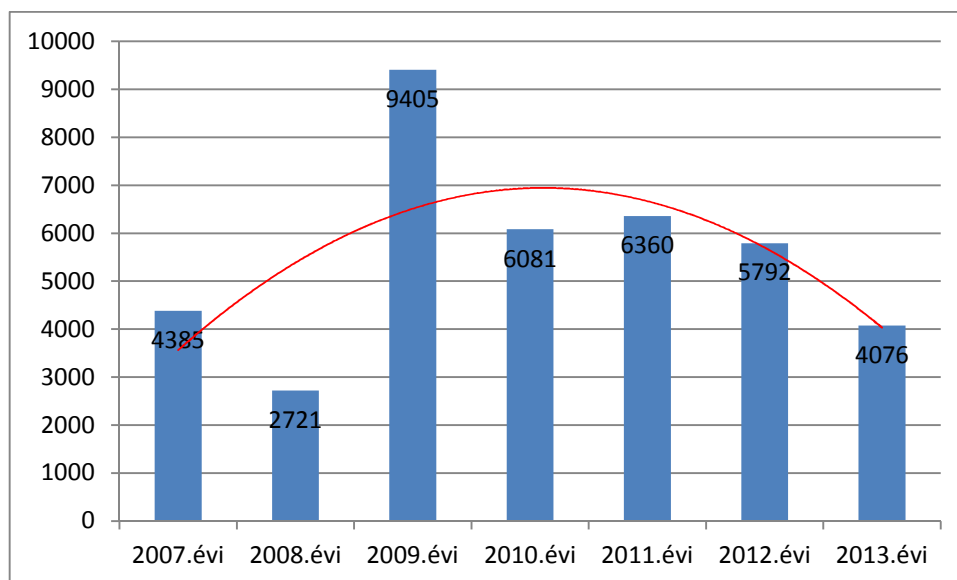

Forrás:KSH

A vendégforgalom 2013-as mutatója és trendje is erős csökkenést mutat.

A vendégéjszakák száma is erősen csökkenő tendenciát mutat, 2013-ban 1.148 db. Az egy szállásférőhelyre jutó vendégéjszakák száma a szálláshelyeken 2013-ban 255 db, mely túlzott kihasználtságot mutat. Az adatokban zavart okozhat a KSH adatszolgáltatásban bekövetkezett változás.

39. ábra. Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)

Forrás:KSH

Elkezdődött a bodajki értéktár kialakítása kapcsolódva a környező településekhez, melyeknek célja, hogy a Gaja-patak menti települések értékeit összegyűjtse és elkészítse a tájegységi értéktárat.

A települések helyi hagyományait, helyi specialitású ételeit, italait, egyedi termékeit, helyi kézműves munkáit, a tájegység területén található mezőgazdasági különlegességeket, növényeket, állatokat, kiemelkedő természeti értékeket, a felsoroltak között nem szereplő, de kiemelkedőnek tartott, egyedi értéket hordozó tárgyakat, szokásokat 2012. július 1. napjától törvény védi, tekintettel arra, hogy hatályba lépett a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény. A kutatás területe elsősorban Bodajk, és a Gaja-patak menti települések. (A tájegység települései, kutatási területei: Bodajk, Balinka, Balinka-Mecsér, Bakonycsérnye, Szápár, Jásd, Tés, Bakonyháza, Csetény, Dudar, Nagyesztergár). A településeken kívül a Gaja-patak területén is folynának a kutatások, hiszen a tájegység bővelkedik részben feltárt, és fel nem tárt értékekben.

Bodajk életében nagy jelentőségű lehet a Mária Út kialakítása, mely Közép-Európán átívelő zarándok- és turistaút-hálózat, melynek kelet-nyugati fő tengelye az ausztriai Mariazelltől az erdélyi Csíksomlyóig vezet, mintegy 1400 km-es távon, gyalogosan 60 nap alatt bejárhatóan.

Az alap útvonal Mariazell felől érinti többek között Kőszeget, Celldömölköt, Bakonybél, Csatkát, Bodajkot, Vértessomlót, majd kettéválik Péli-földszentkereszt - Esztergom - Márianosztra – Mátraverebély - Szentkút ill. Budapest - Máriabesnyő - Gyöngyös felé, tovább Egerszalók - Eger - Miskolc - Sajópálfala - Tokaj - Máriapócs irányába vezet tovább. Ezt egy későbbi észak-déli tengely, valamint további társult (alternatív ill. rácsatlakozó) útvonalak egészítik majd ki. Összességében elmondhatjuk, hogy nagy áttörés előtt áll a Mária Út, néhány éven belül a teljes útvonal járhatóvá válhat.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelésee

A településre soha nem volt a jellemző az erős ipari jelenlét. Mezőgazdasági településből a környező bányászat, változtatta városiassá. A rendszerváltást követően és a bányászat leállításával a kilencvenes évektől új, elsősorban külföldi (német, amerikai, japán) érdekeltségű üzemek épültek a közeli településeken, amelyek jelentős fejlesztéseket hajtottak végre. A külföldi befektetők olcsó és főleg szakképzett, németül is beszélő munkaerőt kerestek. Ezeknek - elsősorban a járműipar köré szerveződő - vállalatoknak otthont adó Móri Északnyugati Ipari Park jelentős munkaerőt vett fel Bodajkról is.

A városon belüli gazdasági szervezetek többsége a mikro- és kisvállalkozások kategóriájába esik, a 2013-as KSH felmérés szerint a regisztrált vállalkozások többségében 10 fő alatti létszámot foglalkoztatnak.

2012-ben zöldmezős beruházással Bodajkra telepített üzemet a Sonima Kft, és 2014-ben 1200 m²-es csarnokot létesített a bodajki ipari területen a FE-CO Mór Kft. Mind két vállalkozás nagyban hozzájárul a város dinamikus emelkedő helyi iparüzési adóbevételeihez.

Bodajk gazdasági programban rögzített jövőképe alapján törekszik arra, hogy ebben a ciklusban is támogassa a gazdaságfejlesztő beruházásokat, hiszen ezek értékeket teremtenek és megtérülnek az Önkormányzat számára is.

9. táblázat. Bodajk jelentősebb vállalkozói/gazdasági megközelítésű beruházásai (2010-2014)

Év	Beruházó(k)	Támogató program/Megnevezés	Volumen (Ft)	Pályázati támogatás (Ft)
2011	FE-CÓ Mór Kft.	Telephely fejlesztés KDOP	208.000.000	100.000.000
2011	Sonima Kft.	Telephely fejlesztés GOP	318.283.906	95.485.172
2011	Sonima Kft.	Telephely fejlesztés KDOP	200.000.000	100.000.000
2013	Művészeti Iskola Alapítvány	Iskolafejlesztés TÁMOP	110.969.340	110.969.340
2014	Bodajk Közalapítvány	Parkoló felújítás LEADER	10.000.000	10.000.000
2014	Bodajk Közalapítvány	Játszótér építés LEADER	5.000.000	5.000.000

Forrás: Önkormányzati adat

A település jelentősebb, 2010-14 közötti, vállalkozói/gazdasági megközelítésű beruházásait vizsgálva egyértelmű a járműipar hangsúlyossága, a beruházások egyértelműen a foglalkoztatási színvonal emelkedését és az innováció-orientált technológiai fejlesztéseket célozták meg. Ilyen a az autóalkatrészek gyártásával és logisztikai szolgáltatásokkal foglalkozó Sonima Kft 4400 m² többfunkciós csarnoka, vagy a FE-CO Mór Kft fejlesztése.

Az elfogadott települési- és megyei szintű tervezési dokumentumok a közlekedési kapcsolatok fejlesztésére, a gazdaság igényeihez igazodó szakképzésre, valamint a turizmus integrált térségi fejlesztésére helyezik a hangsúlyt.

A 2013-as Művészeti Szakközépiskola fejlesztése látszólag nem illeszkedik a szakképzési fejlesztésekhez, de a képzettségi szint emelése a későbbi fejlődés záloga, és elősegíti a szakirányú fejlődést is.

A járás számára kiemelten fontos az innováció-orientált gazdasági fejlődés, így a fejlesztés irányai előnyben részesítik a magas szintű technológiákat és kvalifikált munkaerőt igénylő vállalkozások megerősítését ez a munkaerőpiacon magasabb munkavállalói jövedelmi szint elérését biztosítja, minőségi munkahelyet teremtve ezzel a körzetben élőknek.

A turizmus fejlesztését célzó stratégiai elképzelések a hitéleti, az aktív (halász-, vadász-, lovas-, „bakancsos”) turizmus, és a fürdő turizmus köré szerveződnek – a kapcsolódó humán erőforrás-háttér, infrastruktúra, tartalom és szálláshely-kínálat integrált fejlesztését jelentve.

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

A település közúton történő külső elérhetősége tekintetében jó a városon mellett halad el a 81-es számú főút, mely az európai E575-ös főút része. A főút Székesfehérvárt köti össze Győr városával, délkelet-északnyugati irányban szeli át a Dunántúl északi részét, érintve Fejér megyét, Komárom-Esztergom megyét és Győr-Moson-Sopron megyét. A várost a járásközponttal a leggyorsabb úton 6 km, a megyeszékhelyig 26 km, a legközelebbi autópálya csomópontig szintén 25 km, a fővárosig 84 km távon belül lehet elérni. A környező települések kapcsolatát alsóbbrendű összekötő utak biztosítják.

A Bodajk vasúti elérhetősége a Székesfehérvár–Komárom vasútvonal révén valósult meg, mely a MÁV 5-ös számú nem villamosított, egyvágányú vasútvonala, a 30-as vasútvonalat köti össze a magyar-szlovák határral.

A város meghatározó ipari vállalkozásainak otthont adó ipari terület a vasútvonal és a 81-es főút között helyezkedik el. Jelentős fejlesztési tartalékkal rendelkezik. A 81-es út fejlesztésével, kellő infrastrukturális háttérrel komoly vonzerőt jelenthet a jövőben.

Ugyancsak alacsonynak mondható az érettséggel rendelkező, középfokú végzettségűek aránya is a 7 év feletti korosztály tükrében és az országos átlagtól való eltérés is jelentős. A képzettségi körképet vizsgálva megállapítható, hogy a város munkaerő-kínálata elsősorban a feldolgozóipari (kiemelten járműipari) foglalkoztatóknak biztosít, elsősorban szakképzés nélküli, illetve középfokú szakképzettséggel rendelkező erőforrásokat. A település foglalkoztatási mutatói minőségi fejlesztésre szorulnak, a térség elvárásaihoz igazodóan a településen élő közép- és felsőfokú végzettségűek száma növelendő.

A térségben működő bányászati tevékenység megszűnésének eredménye a térségi gazdaság hanyatlása és a foglalkoztatottság csökkenése. Az erre reagálva létrejött kezdeményezést alapvetően egy olyan közös, a térségi gazdaság innovatív szerkezetváltására, strukturális fejlesztésére koncentráló, stratégiai szemlélet katalizálta, amely a járműipar fejlesztését helyezi középpontba.

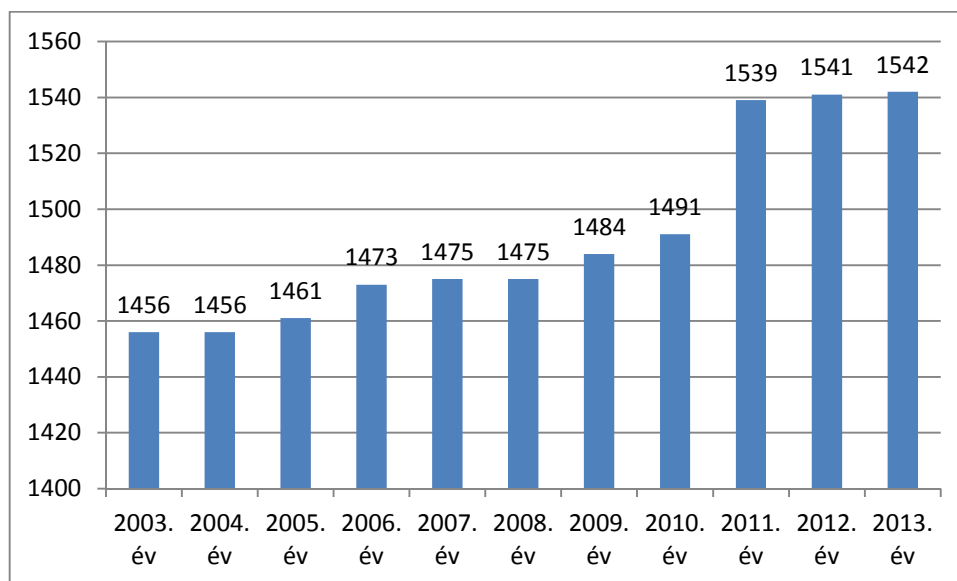
Elősegítené a helyzetet, ha pályázati forrás igénybevételével létrejönne egy térségi képző-és innovációs központ. Ennek feladata lehet a duális szakképzés magas szintű megvalósítása, melynek keretében a tanulók a szakmai, elméleti ismereteiket a szakképző iskolákban sajátítják el, gyakorlati oktatásuk és munkavállalásuk pedig a térségi gazdálkodó szervezetnél biztosított. Logisztikai és járműipari szakképzés biztosítása érdekében felsőoktatási kapcsolódási pontként együttműködést kell kialakítani a Széchenyi István –és a Pannon Egyetemekkel.

Összefoglalva elmondható, hogy a kedvező foglalkoztatási mutatók és a térségi erőteljes vállalkozások jelenlétének ellenére a innováció-orientált gazdasági megújulást számos tényező gátolja. Ezek közé sorolható a nagyobb számú munkavállalót foglalkoztatni képes, magas árbevétellel jellemezhető helyi kis- és középvállalkozások kevés száma és a speciális tudással rendelkező közép- és felsőfokú végzettségűek alacsony aránya. A helyi munkavállalói tudástőke emelése érdekében pedig egy képző-és innovációs központ megteremtését a térségben igen fontos.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok

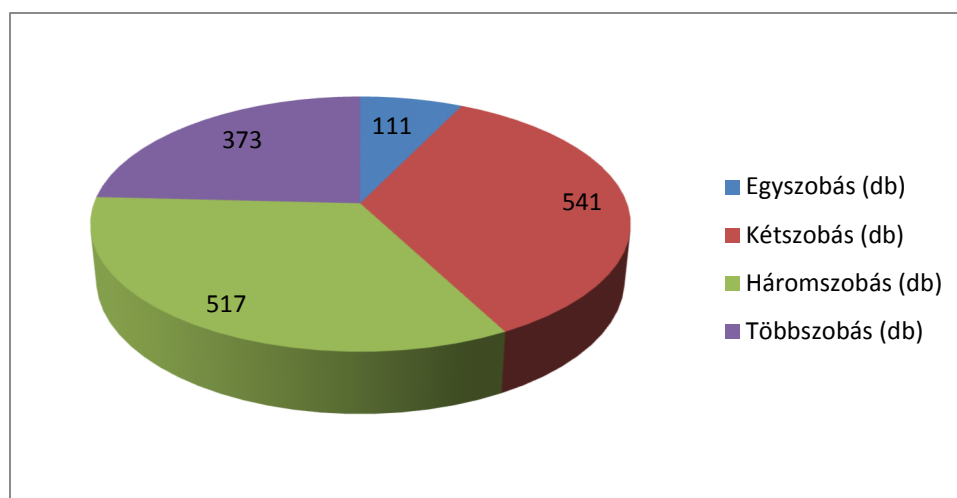
Bodajkon a lakásállomány hosszabb időtávon mérsékelt, de tartós növekedést mutatott 2012-ben volt egy jelentősebb növekedés a lakások számában. A lakások számának növekedésével értelemszerűen kissé csökkent a laksűrűség: a 100 lakásra jutó lakosok száma 278-ról 265-re mérséklődött, ami a járási átlaggal azonos, ugyanakkor a megye más járásközpontjaiban ennél némileg kedvezőbb ez a mutató.

40. ábra. A lakásállomány alakulása Bodajkon

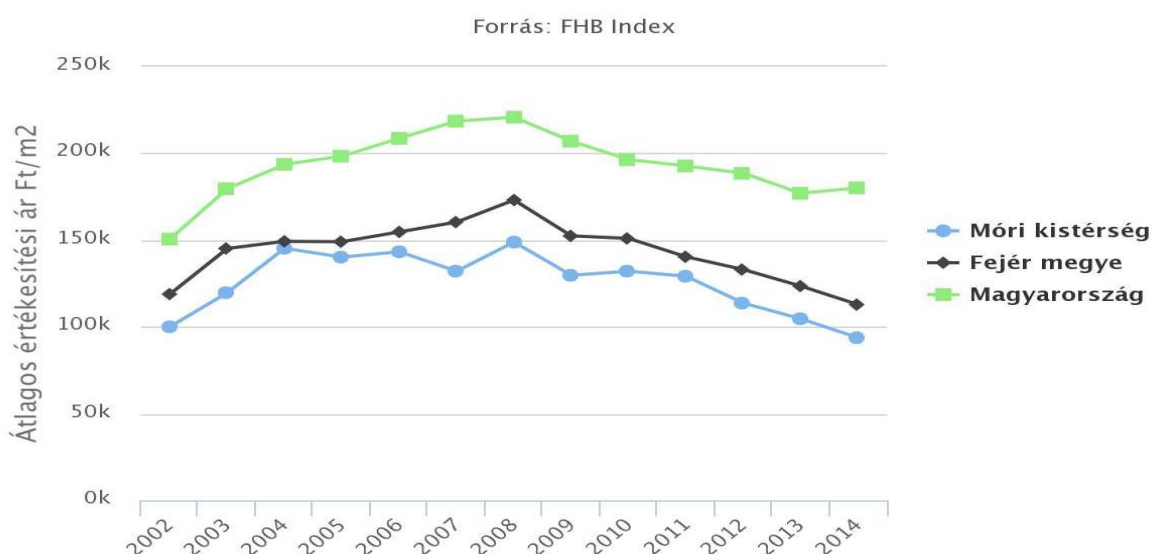
Forrás: KSH

Az új építéseknek is köszönhetően a lakások komfortfokozata jelentősen javult: az alacsony komfortfokozatú lakások (félkomfortos, komfortnélküli, szükséglakás) aránya. Az elmúlt évtized fejlődésének eredményeként a lakások ma már gyakorlatilag teljes körűen bekapcsoltak a közüzemi vízvezetékbe, jelentősen nőtt csatornázottság is.

41. ábra. Bodajki lakóegységek szobaszám eloszlása 2013-ban

Forrás:KSH

A lakáspiacról megbízható statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre, de az utóbbi időszakig inkább a kínálati piac, és az ebből adódó nyomott árak jellemzik a piacot. Megerősítik ezt az ingatlanpiaci szakértői vélemények is, melyek szerint az utóbbi időkben tapasztalható ingatlanpiaci élénkülés inkább a fővárosra és a vidéki nagyvárosokra jellemző, míg a kistelepüléseken továbbra sincs számottevő elmozdulás. Az internetes ingatlanportálokon kb. 15-20 bodajki házat kínálnak eladásra. Az eladási árak meglehetősen széles skálán mozognak, a főként családi házas lakáskínálat esetében a négyzetméterárak jellemzően 50-200 eFt körül alakulnak, de vannak ettől lényegesen eltérőek is. Természetesen a kínálati ártól a ténylegesen eladott lakásárak jelentősen elmaradhatnak. Az Otthontérkép lakáskereső internetes oldal a NAV adatbázisa alapján Fejér megyére átlagosan 113 eFt-os négyzetméterárat mutatott ki. A megyei átlagot azonban a székesfehérvári térség árai „húzzák fel”, a többi térségben a mórihoz hasonló.

42. ábra. : Az értékesítési átlagár időbeli alakulása

Forrás:KSH

A munkaerő letelepítésére biztonsággal lenne lehetőség, de a vállalkozásoknak biztosított telephelyek, területek tekintetében szűk a keresztmetszet. Ahogy az előző fejezetben is szerepel, a meglévő ipari területek nem szolgálják ki az elvárt, potenciális betelepülői vállalkozói igényeket. Így e térem mindenképpen további fejlesztések indokoltak (ipari területek kialakítása, infrastruktúrával való ellátása). Az egyéb önkormányzati ingatlanokról – ezen belül az irodai, kereskedelmi, szolgáltató és egyéb célra hasznosított bérleményekről ugyancsak az *1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás* fejezet tartalmazza a legjellemzőbb adatokat.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere

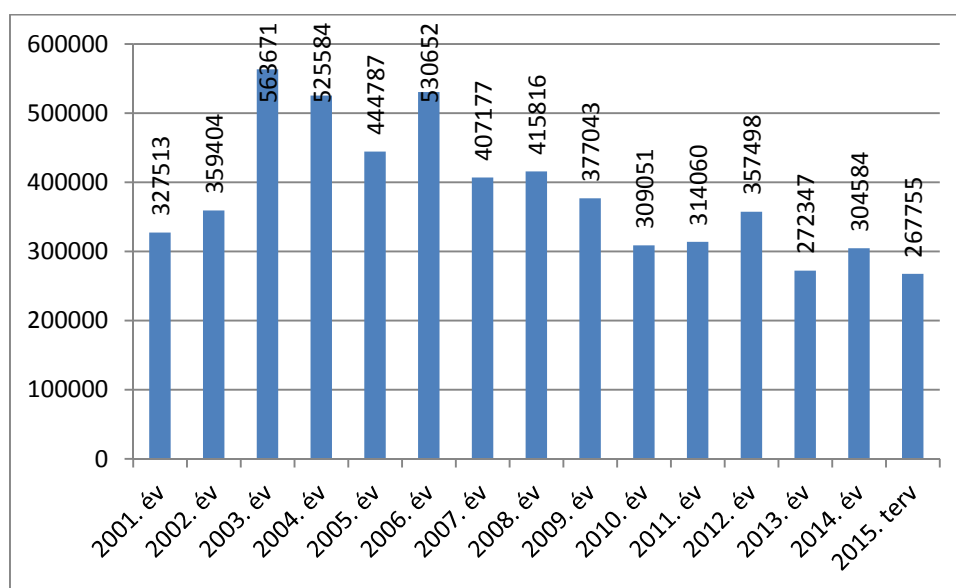
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Bodajk Város Önkormányzata gazdálkodásának legfontosabb szempontja a gazdálkodás stabilitásának fenntartása, az intézményhálózat működőképességének megőrzése, a településüzemeltetéshez, illetve a fejlesztésekhez szükséges források biztosítása.

1.10.1.1 Az önkormányzat költségvetése

A költségvetés szerkezetében, az egyes tételek nagyságrendjében az utóbbi évek során bekövetkezett jogszabályok és kormányzati intézkedések módosulásokat generáltak. Ilyen változás pl. az oktatási feladatok állami átvétele 2013. január 1-jétől, a közigazgatás átalakulásával kapcsolatos intézményi változások (járások létrejötte), a szociális ellátások szabályainak és finanszírozásának alapvető megváltozása 2015. márciustól, vagy az önkormányzati törvény azon előírása, mely szerint működési hiányt tervezni nem lehet. Utóbbi szabály miatt a költségvetési kiadások és bevételek különbözetét csak belső finanszírozási tétellel lehet finanszírozni.

43. ábra. Bodajk önkormányzati bevételei

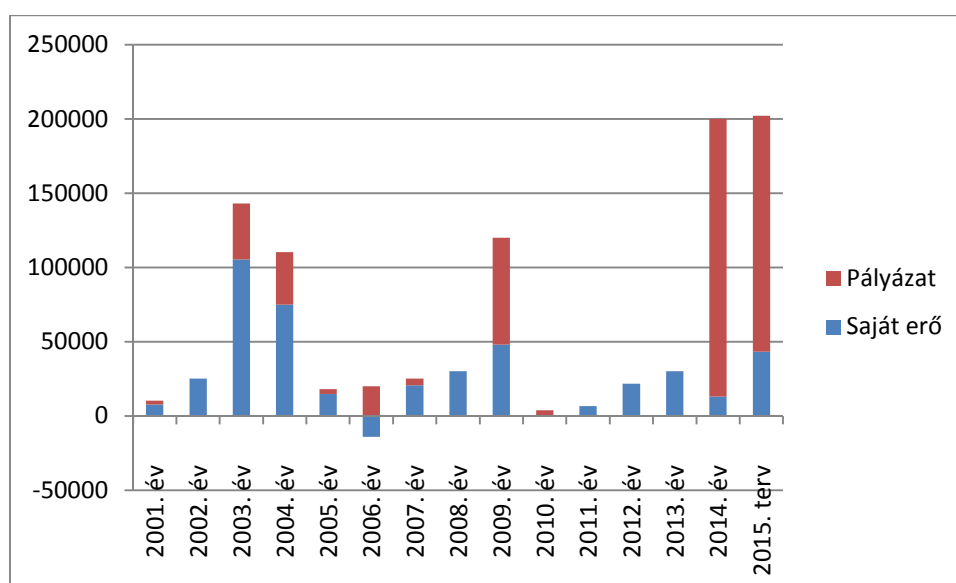

Forrás: KSH és Önkormányzati adatszolgáltatás

A kötelező feladatellátáshoz kapcsolódó központi finanszírozási rendszer változása Bodajk Városi Önkormányzat gazdálkodási pozícióira rendkívül változatosan hatott. A hitelrendezés miatt, 2014-ben leginkább a forrás-felszabadulásra kellett volna számítani, de az elmaradó közoktatási megtakarításoknál nagyobb mértékben csökkent az önkormányzati támogatás aránya.

A fent említett módosulások az önkormányzati gazdálkodás általános pozíciójára, biztonságára pozitívan hatottak, de korlátozza a város fejlesztési lehetőségeit, minthogy az ilyen célra fordítható összeg, illetve ezen összeg aránya a költségvetésen belül elég szerény.

44. ábra. A fejlesztési kiadások alakulása Bodajkon (eFt)

Forrás: KSH és Önkormányzati adatszolgáltatás

Az intézmények működését érintő változások további következménye, hogy a költségvetésen belül csökkent az intézmények költségvetésének részaránya.

10.táblázat. Bodajk Város Önkormányzatának 2015. évi előirányzatai (eFt)

<i>Bevételek</i>	<i>előirányzat</i>	<i>Kiadások</i>	<i>előirányzat</i>
Működési bevételek 264 884		Működési kiadások 276 306	
Felhalmozási bevételek 161 844		Felhalmozási kiadások 202 272	
Finanszírozási bevételek 0		Finanszírozási kiadások (hitel) 0	
(maradvány) 51 850			
Bevételek mindösszesen 478 578		Kiadások mindösszesen 478 578	

Forrás: Mór Város Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2015. (II. 18.) önkormányzati rendelete

A költségvetési rendelet a bevételek és kiadások főösszegét 478 578 ezer Ft-ban határozza meg, ami a korábbi éveknél – elsősorban a fejlesztési jellegű költségek tekintetében – számottevően magasabb. Ezt a pályázati úton elnyert támogatás eredményezi, mely a 2014 és 2015-ös év fejlesztési keretét nagymértékben megnövelte.

A bevételek legfontosabb összetevői:

- A működési bevételek legjelentősebb forrását a helyi önkormányzatoknak nyújtott állami hozzájárulások és támogatások, (166 714 eFt)
- bevételként jelentkezett 2014-ben 187 millió és 2015-ben 159 millió elnyert pályázati pénz, mely a fejlesztéseket elősegítette, de tartósan nem tervezhetők még,
- az önkormányzat helyi adókból – döntően a helyi iparűzési adóból – származó közhatalmi bevételei adják, a pályázati pénzek nélküli bevételek 22.5 %-ban, e bevételi csoportból az iparűzési adó mintegy 67%-ot képvisel. Ez a bevételi forrás egyre meghatározóbb szerepet kap az önkormányzat gazdálkodásában, fejlesztési lehetőségeiben.
- A működési célú bevételi oldal következő tételét az államháztartáson belüli támogatások jelentik, ami azonban az előbbi összeg felét sem éri el (20 MFt). A támogatás nagyobb részben a köznevelési feladatok (óvoda) ellátásához kapcsolódik, kisebb részben a szociális és gyermekjóléti feladatokhoz, illetve egyéb (kulturális, turisztikai) feladatokhoz.
- A pályázati támogatások mellett ingatlanértékesítésből nem terveznek, és visszatérítendő támogatásokból esedékes visszafizetések sincsenek
- A finanszírozási bevételek a felhalmozási célú előző évi költségvetési maradványt jelenti (51 MFt).

Kiadási oldal:

- A költségvetési szervek utóbb említett finanszírozása mellett a legjelentősebb tételt a személyi kiadások (bérek és járulékok), az intézmények dologi kiadásai, valamint a különböző intézmények és szervezetek számára nyújtott támogatások (kisebbségi önkormányzat, sportszervezetek, egyházak, orvosi ügyelet, ösztöndíjak stb.) jelentik, ezek együttes előirányzata 276 MFt. Mint látható, a működési bevételek e kiadásokat fedezik.
- A felhalmozási kiadások háromnegyedét (202 MFt) a tervezett beruházások teszik ki, a már nyertes európai uniós pályázati projektek kiadásait jelentik. A jövőbeli pályázatok önerejére és egyéb célokra nem számolnak céltartalékkal.
- Hiteltörlesztéssel a korábbi konszolidáció miatt nem kell számolni.

1.10.1.2 Helyi adók

Az önkormányzat saját folyó bevételei között jelentős szerepet játszanak a helyi adók. Ezek szabályozása rendeletekhez történő módosítása az elmúlt időszakban megtörtént. Maga helyi adóztatás rendszerét az alábbi hatályos önkormányzati rendeletek alkotják:

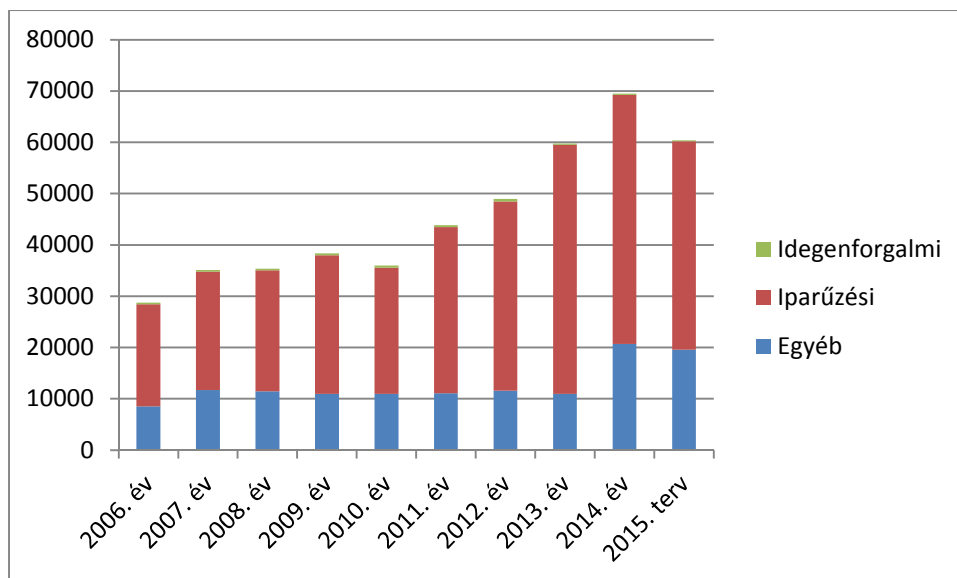
- 16/2015. (V. 29.) önkormányzati rendelete az idegenforgalmi adóról,
- 17/2015. (V. 29.) önkormányzati rendelete a helyi iparűzési adóról,
- 18/2015. (V. 29.) önkormányzati rendelete a magánszemélyek kommunális adójáról,
- 19/2015. (V. 29.) önkormányzati rendelete a talajterhelési díjról.

A helyi adók mértéke:

- Iparűzési adó mértéke 2 %,
- Magánszemélyek kommunális adója meghatározott adótárgyanként, lakásbérleti jogonként 8.000 Ft,

- Idegenforgalmi az adó mértéke személyenként és vendégéjszakánként 200 Ft,
- A talajterhelési díj mértékét és számítási módját a 2003. évi LXXXIX. törvény (a továbbiakban: Ktd.) 11. § határozza meg.

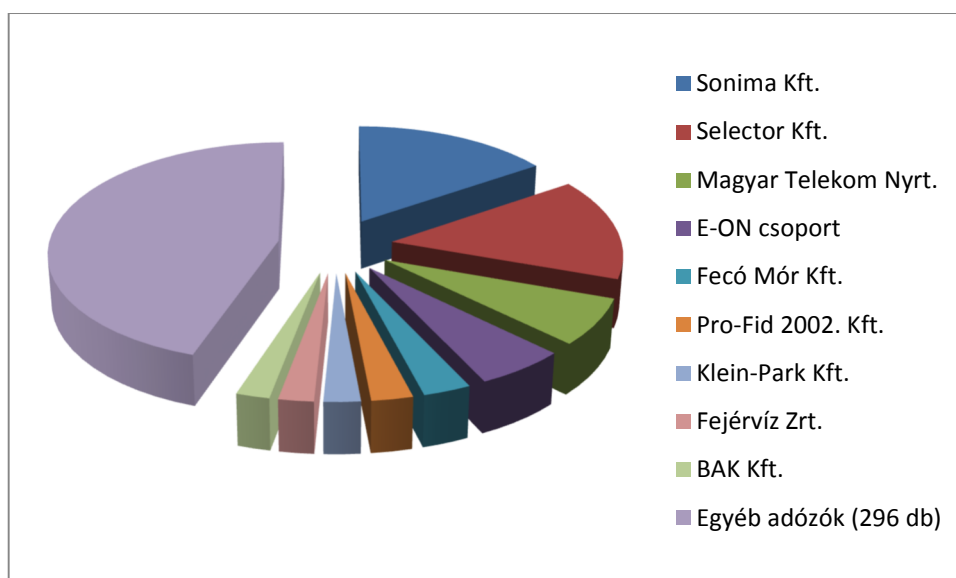
45. ábra. A korábbi időszak helyi adó bevételei

Forrás: KSH

A helyi adón belül is a helyi iparűzési adó, a legjelentősebb tétel, aminek nagysága az utóbbi években jelentősen növekedett. A növekedés összefügg az iparterületre költözött Sonima Kft tevékenységével.

46. ábra. Az iparűzési adón belül a legtöbb iparűzési adót fizető cégek listája

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A lakosságarányos adóbevételeket tekintve az *iparűzési adó* esetében a munkaerő szolgáltató jellegből fakadóan nagyon alacsony a lakosságarányos mutató. A KSH legutóbbi rendelkezésre álló (2011-re vonatkozó) adata szerint Bodajkon az egy lakosra jutó iparűzési adó 7,8 eFt. Ez közel ötöde a 37,5 eFt/fő országos átlagnak, a móri egy lakosra jutó iparűzési adó 102 eFt, ez 13-szor nagyobb a bodajkinál.

Az *idegenforgalmi adók* esetében a helyzet: Bodajkon az egy lakosra jutó átlagos összeg 2014-ben mindössze 61 Ft, ami kisebb mint a tizede az országos átlagnak, (700 Ft). A járás több településén is gyakorlatilag elhanyagolható ez az adóbevétel. Az alacsony összeg összefügg az adózók alacsony számával, az idegenforgalmi adóval érintett adóalanyok száma nem éri el a tízet.

1.10.1.3 Az önkormányzat vagyona

Bodajk Város Önkormányzata képviselő testülete a 14/2012. (VI. 28.) rendeletben szabályozta az önkormányzat vagyonával és a vagyonhasznosítás szabályaival kapcsolatos kérdéseket, amely rendelet az időközben végbement módosításokat is tartalmazza egységes szerkezetben. Az utolsó módosítás a 10/2015. (IV.29) rendelet volt.

Az önkormányzat vagyonát évente a zárszámadáshoz csatolt vagyonleltárban kell kimutatni – mellékelve hozzá az időközbeni változások jegyzékét is.

Az önkormányzat vagyona, mint minden önkormányzaté, forgalomképtelen és korlátozottan forgalomképes **törzsvagyonból**, illetve forgalomképes **üzleti vagyonból** áll. Az egyes vagyontárgyak minősítését – könyvvizsgálóval egyeztetve a – az képviselő testület végzi el; a minősítést az önkormányzat tulajdonába kerülő valamennyi új vagyontárgy esetén el kell végezni a tulajdonba vétellel együtt. A vagyonkatasztert az polgármesteri hivatal vezeti.

A törzsvagyonhoz kell sorolni a többségi önkormányzati tulajdonban álló, közszolgáltatási tevékenységet ellátó gazdasági társaságban fennálló részesedések, amelyek Bodajk esetében az alábbiak:

11.táblázat. A gazdasági társaságokban lévő önkormányzati tulajdonban

<i>Társaság neve</i>	<i>Fennálló társasági tulajdon összege</i>
<i>Fejérvíz Zrt.</i>	<i>6.470.000 Ft</i>
<i>Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Vagyonkezelő és Közszolgáltató Zrt.</i>	<i>86.000 Ft</i>
<i>BAK Kft.</i>	<i>3.000.000 Ft</i>
<i>ELMIB Innovatív Energetikai Zrt.</i>	<i>23.000.000 Ft</i>

A 2012.-ben hatályba lévő módosított vagyonrendelet mellékletei szerint a Bodajk Város Önkormányzata összesen 346 **ingatlant** tulajdonol. Ezek területi nagysága 1 233 271 m². Elhelyezkedésük szerint az ingatlanok belterületen, külterületen és zártkertekben vannak, értéküket tekintve azonban a belterületi ingatlanok közel ötször nagyobb értéket képviselnek, mint a külterületek.

A **forgalomképtelen** vagyonelemek száma 197, ezek közterületek, járdák, utak, árkok, közparkok, vizek, zártkerteknél lévő utak stb. 729.464 m² terület.

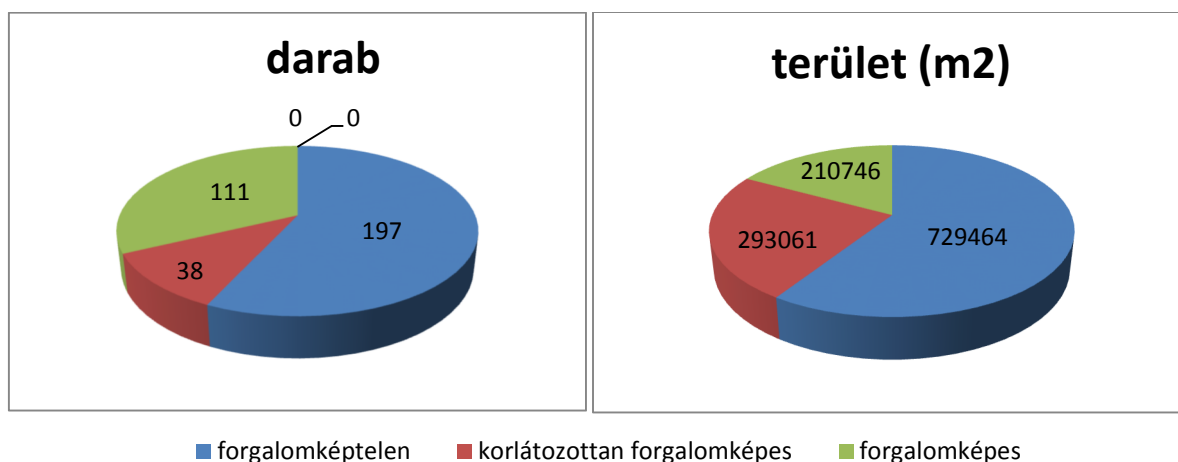
A törzsvagyron másik csoportját a **korlátozottan forgalomképes** ingatlanok alkotják 38 db. Ezekhez tartoznak a közigazgatási és közszolgálati funkciókat kiszolgáló épületek és ingatlanok, a szennyvíztelep és szennyvízáttemelő, a vízművi részek, külterületi erdők, 293.061 m² terület.

A **korlátozottan forgalomképes** belterületi vagyonelemek felsorolását érdemes áttekinteni:

- Ravatalozó
- Bányászt lpt. 15. (Óvoda)
- Városi Sportcentrum
- Semmelweis utcai szeméttelp
- Dózsa u. 1. Védőnői
- Dózsa u. 1. Szakrendelő
- Május 1. u. 13. orvosi rendelő (társasházi osztatlan közös tul.)
- Petőfi u. 39. - Mozi és üzletek
- Petőfi u. 7. Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola
- Tófürdő (tómeder)
- Petőfi S.u. 52. – **(Jobb Otthon-ÖNO)**
- Petőfi u. 60. Polgármester i Hivatal
- Szent István tér 2. - Törpe-Ovi Alapítvány óvodája
- Templomkert
- Körtefa utcai kertek
- Fehérvár i u. 12. Idősek Otthona (Lila Akác tartós bérlet)

Az önkormányzat számára szabadabb gazdálkodási lehetőséget adó **forgalomképes üzleti ingatlanok** száma 111. Ezek részben mezőgazdasági jellegű területek (kertek, garázshely, beépítetlen terület, szántó, legelő, erdő), 111 db. Összterülete mindössze 210746 m².

47. ábra. Az ingatlanvagyon forgalomképesség szerinti megoszlása 2014.12.31-én

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat elsődlegesen a jogszabályokban meghatározott és előírt eszközökkel segíti a településfejlesztést, így mindenekelőtt ide sorolhatók a tervezett fejlesztések megvalósításának jogi (és részben fizikai, illetve pénzügyi) lehetőségét megteremtő *helyi jogszabályok*, a képviselőtestület által hozott rendeletek (pl. szabályozási terv, építési szabályzat, vagyonrendelet, költségvetési rendelet stb.)

Önkormányzat Képviselő-testülete jogosult az önkormányzati vagyont érintő polgári jogi jogviszonyból származó követelés (tőke, kamat, költség, járulék) elengedésére, részletfizetés vagy fizetési halasztás engedélyezésére.

Az önkormányzati vagyon működtetésének feladatát - ha jogszabály vagy a Képviselő-testület döntése alapján kötött szerződés, megállapodás másként nem rendelkezik - Bodajki Polgármesteri Hivatal (a továbbiakban: Polgármesteri Hivatal) látja el. A feladatellátás során a hasznok szedéséből származó bevétel az Önkormányzatot illeti meg.

A fejlesztési tevékenység másik szintjét azok a jogszabályi kötelezettséget nem jelentő *stratégiák, koncepciók* jelentik, amelyek a társadalmi, gazdasági élet egy-egy részterületének fejlesztési irányait határozzák meg (környezetvédelmi program, közlekedésfejlesztési koncepció, intézményhálózat fejlesztési terve stb.). Ezek közé sorolható a korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégia is.

A harmadik szintet a *konkrét fejlesztési projektek* jelentik, amelyeket döntően az európai uniós pályázati források segítségével valósít meg a város (városrehabilitáció, intézmény-felújítások, energetikai korszerűsítések stb.).

12.táblázat. Bodajkon 2015-ben előkészített beruházások

Beruházás megnevezése	Beruházás becsült összege	Pályázati pénz összege	Előkészítettség
Temető előtti ároklefedés	1 466 850		terv, kiviteli szerződés
Malomcsatorna vízrendezés	2 286 000		kiviteli szerződés
Vörösmarty utca vízrendezés	5 172 000		terv, kiviteli szerződés
Arany János utca vízrendezés	6 223 000		terv kiviteli szerződés
Arany János utca útburkolat felújítás	17 600 000	14 960 000	benyújtott pályázat
Egészségház felújítás	29 748 450	27 891 676	benyújtott pályázat
Általános Iskola műfüves pálya	23 396 458	19 886 989	benyújtott pályázat
Köztéri szobor	10 000 000	7 000 000	benyújtott pályázat
Összesen	95 892 758	69 738 665	

A szervezeti kereteket egyrészt az önkormányzat SZMSZ-ében rögzítettek szerint, az általános gyakorlatnak megfelelően a város *képviselő testülete* és annak *szakbizottsága* – mindenekelőtt a hét

tagú *Gazdasági Bizottság* – adja. A bizottság általános szabály szerint előkészíti és javaslattal él, így döntés-előkészítő feladatot látnak el a képviselő-testület felé. Az utóbbi kategóriába tartozóan a *Gazdasági Bizottság* esetén az SzMSz 1. számú melléklete sorolja fel az ügýtípusokat, kiemelten:

- éves költségvetés,
- városrendezés és építésügy,
- környezet- és műemlékvédelem,
- helyi adók,
- önkormányzati vagyonkezelés- vagyonhasznosítás.

A képviselőtestület a Bizottságra önkormányzati vagyonnal kapcsolatos hatásköröket nem ruházott át, csak javaslattevő szerepköre van.

A fejlesztés megvalósítását Bodajk esetében a Polgármesteri Hivatal dolgozói és a Gazdasági Bizottság egymást segítve oldja meg. Ezek a feladatok:

- Fejlesztési célok meghatározása
- Forrás biztosításának vizsgálata, költségbecslés
- Tervezés, tervezési feladat meghatározása, terveztetés és tervellenőrzés
- Engedélyeztetések lefolytatása
- Támogatott projektek esetében pályázatok megírása, benyújtása és a pályázat lebonyolítása
- Közbeszerzések előkészítése és lebonyolítása (pl. kivitelező, műszaki ellenőr)
- Beruházások megkezdésének biztosítása (terület biztosítása, munkaterület átadás, építetői adminisztrációs feladatok)
- Az építés lebonyolításának felügyelete, műszaki átadás-átvétel
- A beruházás lezárásával kapcsolatos adminisztrációs feladatok (köztük pályázati elszámolás)

Bodajk **építésügyi hatósági ügyeit a táblázat szerinti helyeken látják el:**

13.táblázat. Területileg illetékes építésügyi hatóságok

Hatóság típusa	Hatóság neve	Pontos cím
Elsőfokú általános építésügyi hatóság	Mór Város Önkormányzat Jegyzője	8060 Mór Szent István tér 6
Elsőfokú kiemelt építésügyi hatóság	Fejér Megyei Kormányhivatal Székesfehérvári Járási Hivatala - Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	8000 Székesfehérvár Honvéd utca 8.
Elsőfokú örökségvédelmi hatóság	Fejér Megyei Kormányhivatal Székesfehérvári Járási Hivatala - Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	8000 Székesfehérvár Honvéd utca 8.
Elsőfokú építésfelügyeleti hatóság	Fejér Megyei Kormányhivatal Székesfehérvári Járási Hivatala - Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	8000 Székesfehérvár Honvéd utca 8.

Másodfokú építésügyi hatóság	Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály - Építésügyi Osztály	8000 Székesfehérvár Szent István tér 9.
Hatóság típusa	Hatóság neve	Pontos cím
Másodfokú építésfelügyeleti hatóság	Fejér Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály - Építésügyi Osztály	8000 Székesfehérvár Szent István tér 9.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

A gazdaságfejlesztés az Önkormányzat nem kötelezően ellátandó feladatai közé tartozik, de a város fejlesztési életében fontos szerepet tölt be, így indokolt erre az új feladatrendszerre áttérni – összhangban a következő időszakra vonatkozó uniós forrásfelhasználás nemzeti preferenciáival.

Egyrészt új munkahelyeket kell teremteni, ezáltal a foglalkoztatást növelni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. Ehhez támogatni kell a középfokú oktatásban a gazdaság igényeihez igazodó szakképzéseket, melyet önkormányzatunk az erre vonatkozó ösztöndíjrendszer bevezetésével kíván megvalósítani.

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységét a 2012-ben elfogadott Bodajk Város Befektetés-ösztönzési stratégiája határozza meg. Leglényegesebb megállapításai:

Befektetés ösztönzési célok meghatározása

- karsztvízre épülő fejlesztések,
- golfpálya beruházás megkezdése,
- szélérőművek telepítése,
- turizmus fejlesztése.

Befektetés ösztönzési eszközrendszer

- igényes, gondozott városi környezet kialakítása és védelme,
- iparterület nagyságának és szabad alakíthatóságának népszerűsítése,
- környező településekre, ipari parkokba betelepült befektetők felé kapcsolatfelvétel kezdeményezése, bővítéshez, beszállítók letelepítéséhez helyszínek ajánlása,
- színvonalas ajánlati anyagok összeállítása és terjesztése, együttműködések kezdeményezése ingatlanhasználók, ingatlanfejlesztők, közvetítők (HITA) felé, adatbázisokba való bekerülés,
- ráépülés a település német nyelvtudására és kapcsolatrendszerére,
- adottságokra épülő direkt partnerkeresések indítása.

A stratégia részletezése az 1.5.1.2 fejezet tartalmazza.

A város gazdasági potenciáját, fejlesztésre szánt pénzeszközeit, mindenekelőtt a növekvő tendenciájú helyi iparüzési adó adja. A jövőt ezért rendkívüli mértékben befolyásolja, hogy milyen változások várhatók ezen adónem tekintetében, illetve milyen adópolitikát folytat a jogszabályok adta lehetőségek keretein belül az önkormányzat. A jövő stratégia céljainak meghatározásánál szem előtt kell tartani hangsúlyos szerepét, és a város jövedelemteremtő-képességét a mostani helyzetben is

folyamatosan növelni kell, mert csak így tartható fenn az a fejlődési ütem, amit a városvezetés kitűzött célul. A helyi iparüzési adó ügyintézés rugalmasabbá tétele és egyszerűsítése érdekében, illeszkedve a Polgármesteri Hivatal hosszú távú elképzeléseihez, megteremtjük ebben a ciklusban az elektronikus ügyintézés első lépését a helyi iparüzési adóban.

A gazdaságfejlesztési tevékenység meghatározó eleme a vállalkozások működésére, letelepedésére alkalmas ingatlanok biztosítása, ez megfelelő infrastruktúrával ellátott ipari területek biztosítását jelenti.

Az ipari tevékenységre is alkalmas ingatlanok tekintetében a város lehetőségei jelenleg korlátozottak, így e tekintetben egyrészt az ilyen célú önkormányzati területek bővítésére (pl. vásárlással), másrészt a területek infrastruktúrával való ellátására, fejlesztésére van szükség, amit pályázati forrásokból tervez megvalósítani az önkormányzat. Iparterületi földterület vásárlásra a 2015-ös költségvetésben 508 eFt terveztek be.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A települési önkormányzatok a kötelezően ellátandó, illetve önként vállalt közfeladataik segítésére egyes feladatokat közfoglalkoztatás keretében láthatnak el, melyhez pályázati úton igényelhetnek támogatást. A közmunkaprogram 75-100%-át az állam finanszírozza.

A kezdetben alacsonyabb létszámmal induló program jelentősége az utóbbi években nőtt a városban, amit az ugrásszerűen megnövekvő közfoglalkoztatotti létszám jelez. A szakképzettséget nem igénylő (a város tisztántartása) feladatok mellett, szakmunkások alkalmazására is van példa (pl. festő, kőműves, lakatos), de a legjellemzőbb státuszok a segédmunkás és az ügyintéző. A közfoglalkoztatotti létszám az elmúlt három évben évi átlag 30 fő körül mozgott.

A közfoglalkoztatás pénzügyi tervezése azért nehézkes, mivel minden egyes pályázat eltérő mértékben járul hozzá a közfoglalkoztatás költségeihez, emellett csak a költségvetés tervezésének lezárása után válik ismertté a közfoglalkoztatás adott évi rendszere.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének, mobilitási, információs és egyéb tényezőinek Bodajki helyzete közlekedés-földrajzi szempontból kitüntetettnek mondható. A település a Székesfehérvár–Mór–Győr térszerkezeti vonal mentén fekszik, a város peremén húzódik a 81-es főút. A Székesfehérvár–Bodajk és Bodajk–Székesfehérvár autóbusz közlekedés jónak mondható, óránként esetenként, félóránként indulnak járatok. Bodajk vasútállomásán napi két alkalommal a Székesfehérvár–Kisbér–Komárom vonalon zajlik közlekedés. Bodajk város külterületén 2012. évben két cég, a SONIMA Kft. és FE-CO MÓR Kft. építkezésével és működésével megkezdődött az ipari tevékenység erősödése. A város célja, az ipari terület bővülése, fejlődése, melyhez kedvező feltételként, hogy az ipari terület Bodajk külterületén a 81-es főútvonal mellett helyezkedik el.

Munkaerő-piaci integrációt segítő szervezet.

Bodajk város a Móri Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége illetékességi területéhez tartozik. A Kirendeltség Mór, Kodály Zoltán u. 1. szám alatt fogadja az álláskeresőket. A Kirendeltség feladatkörébe tartozik a móri kistérség területén többek között a munkanélküli ellátások megállapítása

és számfejtése, a foglalkoztatást elősegítő támogatások működtetése, valamint a munkaközvetítés és az egyéb munkaerő-piaci szolgáltatások kiajánlása.

Bodajk városának folyamatosan kezelnie kell a munkanélküliségből, az előregedésből, valamint az elszegényedésből fakadó szociális problémákat, melyek kezelésére évről évre egyre kevesebb forrás áll a település rendelkezésére. Emellett a gazdasági válság miatt a lakosság jövedelmi helyzetében bekövetkezett változások erőteljesen megnövelték a szociális támogatások iránt folyamodók körét.

A szociális ellátásokról szóló 21/2008. (X.30) önkormányzati rendelet célja, hogy a polgárok szociális biztonságának megőrzése érdekében a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit meghatározza. A rendelet szabályozza többek között az aktívkorúak ellátása, babaérkezési támogatás, ápolási díj, átmeneti segély, közgyógyellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés rendszerét.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat.

Bodajk Város Önkormányzatának szerepe sem a lakásépítések, sem pedig a lakásbérletek piacán nem mondható jelentősnek. A 2009-ben meglévő 1484 db lakás közül csupán néhány volt önkormányzati tulajdonban, mely lakások állapota leromlott, kezelésük éppen ezért ráfizetéses volt, jelenleg az önkormányzat nem rendelkezik bérlakással.

A 9/2011. (IV. 29.) önkormányzati rendelete a lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről [egységes szerkezetben a módosításáról szóló 13/2014. (VIII. 15.) önkormányzati rendelettel] határozza meg a lakás és helyiséggazdálkodást, de a csekély ilyen jellegű önkormányzati tulajdon miatt ennek kicsi a jelentősége.

Az igények alapján azonban szükséges lenne megfelelő színvonalú, alacsony rezsiköltségű önkormányzati bérlakások kialakítása.

Szociális lakhatás

A lakásviszonyok jellemző problémái a közműdíj-, illetve lakáshitel-tartozások, hátralékok, adóságok felhalmozódása. A létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe kerülő személy átmeneti segélyt vehet igénybe alkalmanként vagy havi rendszerességgel meghatározott időtartamig.

Biztosítani kell az elesett csoportok lakáshasználatának lehetőségét (idősek, gyerekek, mozgáskorlátozottak, halálos betegek, HIV fertőzöttek, természeti katasztrófák áldozatai stb.), a lakásnak olyan helyen kell lennie, amely lehetővé teszi a munkába járást, valamint egészségügyi szolgáltatás, iskola, és egyéb szociális szolgáltatások igénybe vételét). Ezen tényezőknek meg nem felelő lakásokat tekintjük elégtelen lakhatási feltételeknek.

2011. évi népszámlálás adatai alapján a lakások és lakott üdülők száma összesen 1538, ebből összkomfortos 958, komfortos 487, félkomfortos 47 komfort nélküli 43, szükség- és egyéb lakás 3.

A lakásfenntartási és létfenntartási problémákkal küzdők személyeket eddig szerencsére elkerülte a hajléktalanság veszélye. Amennyiben ilyen élethelyzet előfordulna, a Móri Többcélú Kistérségi Társulás keretein belül Mór városában működő hajléktalanszálló rendelkezésre áll.

1.10.6 Intézményfenntartás

A településen a közművelődési és sport intézmény fenntartási feladatokat a BAK Kft. látja el, és feladatkörébe tartozik a bérleményüzemeltetés is (lakáscélú és üzleti célú helyiségek egyaránt).

Az oktatási és egészségügyi szektorban a végbement strukturális változások alapvetően megváltoztatták az önkormányzat feladatait és finanszírozási kötelezettségeit is.

Az oktatási intézmények szakmai irányítása a KLIK-hez került és azok üzemeltetője is a KLIK lett.

Az egészségügy terén az 1.8.1.5 fejezetben részleteztük azzal, hogy a háziorvosi feladatellátás 2 754-eFt üzemeltetési pénzt ad az önkormányzat.

Az óvodai feladatok tekintetében az állami szerepvállalás részaránya csökkenő tendenciát mutat, mivel a pedagógus életpálya modell bevezetéséhez kapcsolódó támogatás nem nyújt teljes körű forrást a kiadástöbbletre.

A Bölcsődei ellátás finanszírozási mutatói a kedvezőbb állami finanszírozás ellenére sem változtak. A 2015-ös tervekben azonban az önkormányzat egy csoporttal elkezdte a bölcsődei ellátást is megteremteni.

A közművelődési feladatokra biztosított forrás a megnövekedett feladatokkal is arányos.

Intézményi támogatásokra 2015-ben az alábbiakat tervezte be a város:

• Városgondnokság - BAK	2 000 eFt
• Zengő Óvoda működési támogatás	4 158 eFt
• Rendőrség támogatás	58 eFt
• Lila Akác Alapítvány szoc. gyvt. támogatás	3 264 eFt
• Család- és nővédelmi egészségügyi gondozás	3 435 eFt
• Gyermekjóléti szolgálat támogatása (Lila Akác Alapítvány)	1 632 eFt
• Civil szervezetek, egyházak támogatása	4 135 eFt.

A beruházási kiadások előirányzatát a következő fejlesztési feladatokra:

• Városgazdálkodási kormányzati funkción	508 eFt,
• Család és nővédelmi eü. gondozás kormányzati funkción	300 eFt,
• Könyvtári szolgáltatások kormányzati funkción	100 eFt,
• Sportlétesítmény működése, fejlesztése kormányzati funkción	3 000 eFt.

1.10.7 Energiagazdálkodás,

Bodajk villamos energia ellátását jelenleg a Mór északi részén található 120/120 kV-os alállomásból kiinduló 2db 20 kV légvezeték biztosítja. Bodajk belterületén továbbá szintén légvezetéken kerülnek

ellátásra a környező utcákban lévő oszlopra szerelt transzformátor állomások. Emellett a település területén nem található közép és nagyfeszültségű földkábeles hálózat, a kiefeszültségű hálózatok jellemzően oszlopokra szerelt légvezetékes kialakításúak.

Az önkormányzat alábbi energiaellátó-rendszerekkel rendelkezik:

- Épületenergetika: az elmúlt időszak európai uniós támogatásaival sikerült a helyi iskola épületeinek nagy részét energetikai szempontból korszerűsíteni (a projektek többsége megújuló energiatermeléssel bővített módon valósultak meg).
- Villamos energia ellátás: az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja az egész város energiaellátását. Villamos energiával ellátatlan terület nincs a városban.
- Gáz: Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt. biztosítja a szolgáltatást. A gázellátás Bodajk településen teljesen kiépített.
- Távhőszolgáltatás: nincs.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

A településüzemeltetési szolgáltatások ellátását, biztosítását Bodajk Város Önkormányzata a Bodajki Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.-vel, illetve külső cégek bevonásával végzi.

A Polgármesteri Hivatal csak ellenőrzi és irányítja a városgondnoki, valamint a településüzemeltetési szolgáltatások ellátását.

A főbb településüzemeltetési feladatok ellátására az alábbi cégekkel kötött közszolgáltatási szerződést az Önkormányzat:

- BAK Kft.
- Depónia Hulladékkezelő és Településtisztasági Kft.
- Fejérvíz Zrt.
- E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
- Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt.
- Közvill Zrt.
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága
- Pályázat útján egyéb kivállalkozások

Kiemelendő, hogy Bodajki Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (BAK Kft.) 100%-os tulajdonosa az Önkormányzat – így garantálva a közszolgáltatások állandó színvonalát és megbízhatóságát. A cég 1997.02.04. alapítódott, 10-25 munkavállalót foglalkoztat, 2014-es árbevétele: 86 404 000 HUF, telephelye: 8053 Bodajk Bányász ltp. 16.

1.11.1 A főbb településüzemeltetési feladatok, és ellátásuk bemutatása

2015-ben csak parkfenntartásra 4 000 eFt tervezett be a város.

Külön Városgondnok nincs, szervezetenként a BAK Kft. irodáján belül működik olyan irányító, akinek a vezetésével az alábbi kisebb volumenű feladatokat látják el:

- Műszaki infrastrukturális felújítási feladatok,
- Közétkzeptetés,
- Parkok fenntartása,
- Tavasz, őszi útkarbantartási munkák, nagyobb volumen esetén vállalkozóval,
- Csapadécsatornák és nyílt árkok karbantartása, nagyobb volumen esetén vállalkozóval önkormányzati megrendelésre,
- Járdák és csapadékvíz elvezető árkok javítása,
- Kertészeti, köztisztasági feladatok ellátása,
- Adventi ünnepségsorozat és egyéb városi rendezvények műszaki feltételei biztosítása.

A Depónia Hulladékkezelő és Településtisztasági Kft. az alábbi településüzemeltetési feladatokat látja el:

- Kommunális hulladék begyűjtése, szállítása, kezelése
- Zöldhulladék begyűjtése, szállítása, kezelése
- Szelektív hulladék begyűjtése, szállítása, kezelése
- Szelektív szigetek működtetése
- Lomtalanítás

A Fejérvíz Zrt. az alábbi településüzemeltetési feladatokat látja el:

- víziközmű-szolgáltatás (közműves ivóvízellátás, tűzvíz biztosítás)
- Móri Kistérségi Vízmű vagyonkezelése, üzemeltetése
- szennyvízcsatorna-szolgáltatás

A közvilágítás biztosítására az Önkormányzat Közvilágítás üzemeltetési szerződést kötött a Közvill Zrt.-vel.

- közvilágítási rendszer korszerűsítése
- közvilágítási rendszer bővítése
- közvilágítás üzemeltetés (10 év futamidőre, lejárati: 2016.01.01)

Országos közutak fenntartása:

- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága végzi

Helyi közutak fenntartása:

- Bodajk város a kötelező feladatként ellátandó helyi közutak fenntartását szűkös forrásai miatt a BAK Kft látja el, mindazonáltal így csupán a kisebb úthibák javítására, közúti jelzőtáblák kihelyezésre, illetve az autóbuszvárók környékének rendben tartására nyílik lehetősége. A fentiekből következik emellett, hogy az elvégezhető munkálatok volumene is erősen korlátozott, a mindenkori éves költségvetéstől, illetve az elnyert állami és pályázati támogatások mértékétől függ.

Hó és síkosság-mentesítési feladatok

Téli síkosság mentesítésére 3 000 eFt a betervezett összeg.

- A településen a téli időszakban keletkező hó eltakarításáról, valamint a síkosság-mentesítésről az önkormányzat pályáztatott vállalkozással és közmunkaprogram keretein belül alkalmazott munkaerővel gondoskodik, mellyel a kötelező feladatok ellátása mellett a munkanélküliség csökkentéséhez is hozzájárul. Mindezek mellett elősegítésre kerül egy vonzó, élhető települési környezet fenntartása, valamint a havas, jeges utakon esetlegesen bekövetkező balesetek megelőzése. Nagyobb volumen esetén külső vállalkozás bevonása történik.

Tömegközlekedés

Bodajk város tömegközlekedésére jellemző, hogy nincs helyi autóbusz közlekedés. Ezt főleg a kis távolságok indokolják, de a lakosság igényeinek kielégítése érdekében fontos lenne ennek megteremtése. Emellett a fenti közlekedési alternatíva fejlesztése a jövőben mindenképp indokolt Bodajk város népességmegtartó erejének növelése érdekében. A tömegközlekedés helyközi szinten megfelelően biztosított a MÁV Zrt., valamint az illetékes Középnugat-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. által. A helyi tömegközlekedést segíti a helyközi közlekedés, amelynek a móri irányba 3 városon belüli, bakonycsérnyi irányba 4 városon belüli megállója van.

Gyepmesteri feladatok,

A településen jelenleg nincs kijelölt gyepmesteri telep, így az elhullott állati tetemek összegyűjtése, tárolását, és ártalmatlanítását **szerződés alapján az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.** végzi. A kóbor házi állatok átmeneti tartására szolgáló telep kialakítása a településen erősen indokolt lehet.

A köztisztasági tevékenységek ellátását,

Többek között köztéri szemetesek kihelyezését és ürítését, illetve az utak takarítását az önkormányzat a korábbiakhoz hasonlóan szintén közmunka program keretein belül foglalkoztatott munkavállalók segítségével a BAK Kft.-n keresztül látja el. A parkfenntartási feladatok körében kerül sor az önkormányzati tulajdonban lévő közterületek gyommentesítése, fűnyírása, valamint a virágágások beültetése, mely tevékenységeket a játszóterek karbantartása illetőleg a szükséges fakivágási munkák tesznek teljessé.

A városi temető a katolikus egyház tulajdonában és kezelésében van, de a református egyházzal közösen látják el ezt a feladatot, a ravatalozó az önkormányzat tulajdonában van.

Erdőgazdálkodási feladatok

A város tulajdonába tartozó erdőkkel kapcsolatos tevékenységeket és feladatokat az önkormányzat az illetékes megyei mezőgazdasági szakigazgatási hivatallal és az erdőgazdálkodási igazgatósággal egyeztetett erdőgazdálkodási tervvel szabályozza. A jelenlegi helyzetben VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt. Székesfehérvár látja el az összefüggő erdőrészeket gazdálkodási feladatait. Az önkormányzat fakitermeléssel a településen élő hátrányos helyzetűek számára nem biztosít kedvezményes áru tűzifát a téli időszakban.

Egyéb városüzemeltetési feladatok

Karbantartás 2 000 eFt a 2015 tervezet.

Bodajk sajátos elhelyezkedése miatt a települési csatornahálózat vízelnyelő rácsainak tisztán tartása különösen fontos, mivel a fenti eszközök nagy mennyiségű törmelék és por bemosódását gátolják meg, melyek a rendszer elzáródását okozhatják. Emellett az országos helyzethez hasonlóan Bodajk városában is magas a tavaszi és nyári időszakokban az allergén növények pollenkoncentrációja, így fontos a bel és - külterületi ingatlanok gyommentesítése, esetenként pedig kényszer kaszálások elvégzése.

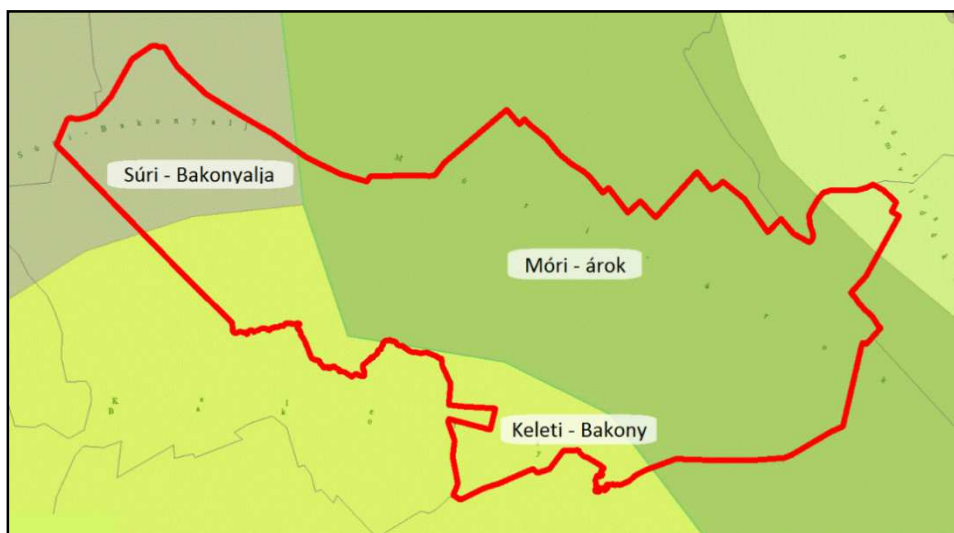
1.12 Táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok

1.12.1.1 Földrajzi elhelyezkedés

Bodajk város Fejér megyében található, a Dunántúli-középhegység fő vonulatának, a Bakonynak a lábánál. 'Magyarország kistájainak katasztere' szerint a **Móri-árok** kistájon helyezkedik el, ami a Dunántúli-középhegység nagytáj és a Vértes-Velencei hegyvidék középtáj része. DNY-ról a Keleti-Bakony, ÉNY-ről a Súri-Bakonyalja, ÉK-ről a Vértes peremvidéke határolja.

48. Földrajzi helyzet

1.12.1.2 Domborzati, földtani adottságok:

A Móri-árok a Bakony és a Vértes két nagy vonulata között lépcsős vetődéssel kialakult árkos süllyedék. Belső területe két nagyobb **ÉNY-DK-i csapásirányú** peremi vonulatra tagolódik. A K-i és Ny-i vonulat egyaránt aszimmetrikus felépítésű: felszínük sem egységes, hanem ÉNY-DK-i irányú vetődésekkel és süllyedékekkel részarányatosan tagolt különböző nagyságú és magasságú sasbércszerű formák sorozatából áll. A vonulatok legmagasabb tetői kavicstakarós, eróziós **tanúhegyeket** horodznak, amelyek az árok belsejének pleisztocén időszaki lepusztulásának mértékéről tanúskodnak.

Napjainkban a süllyedő Mór-Bodajk-Moha közti szakaszt a vízfolyások a süllyedéssel egyidejűleg feltöltötték és tágas alluvialis síksággá alakították. A síkságot átlagosan 25-30 m vastag homokos-kavicsos-iszapos-agyagos és dolomittörmeléken **folyóvízi üledék** tölti ki.

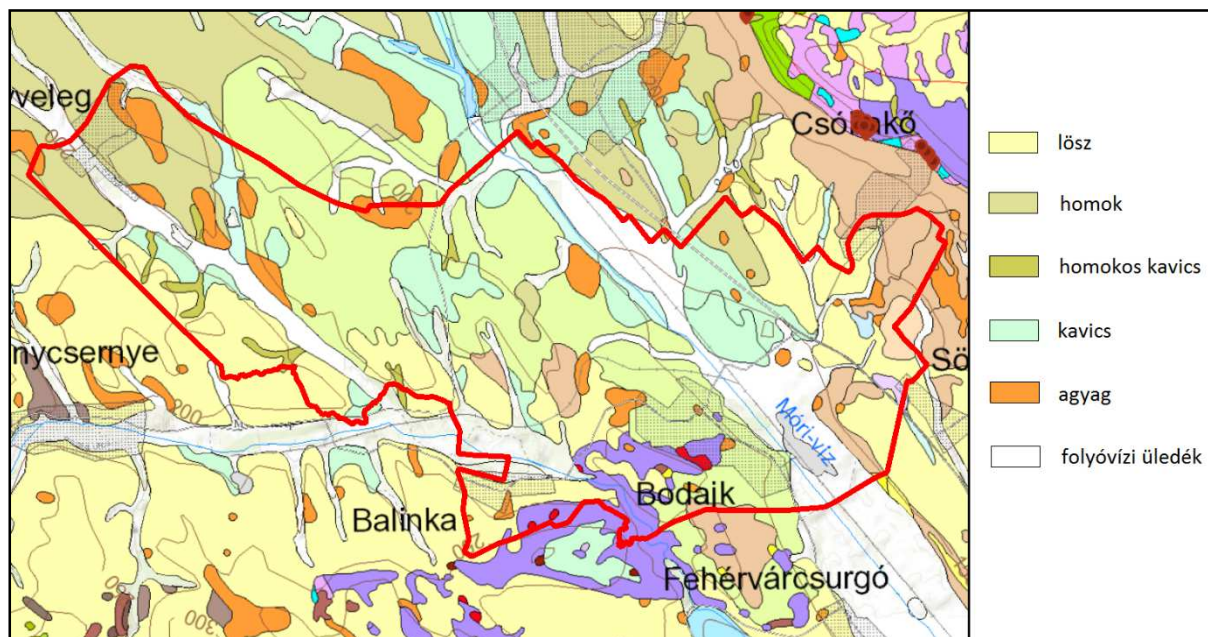
Bodajk város területe a Móri-víz mély fekvésű völgyének NY-i oldalán helyezkedik el, az átlagmagasság 142-145 mBf. A Móri-víztől Ny-i irányban távolodva a lépcsősen emelkedő Keleti-Bakony található. A középhegységi jellegű területen az átlagmagasság 210-260 mBf. A település DNY-i határában a mély fekvésű Gaja szurdok található.

A Móri-árok területe építőanyag-ipari nyersanyagban és energiahordozókban bővelkedik. A vastag (5-10 m) hordalékkúp betonkavicsot, jó minőségű közép- és durvaszemű vakoló és falazó homokot tartalmaz. A készlet mindkettőből jelentős, meghaladja a 10Mm3-t.

1.12.1.3 Talajtani adottságok:

A terület É-i, magasabb részein, főként löszös alapkőzeten **agyagbemosódásos barna erdőtalajok** alakultak ki. Mechanikai összetételük vályog, vízgazdálkodásuk kedvező. Ezeken a helyeken főleg szántóterületek találhatóak. A vizsgálati területen a legnagyobb elterjedésűek a löszön kialakult **réti talajok**. Mechanikai összetételük vályog, termékenységüket a felszín közeli talajvíz korlátozza. Néhol a réti talajképződési folyamatokat erős szervesanyag felhalmozódás kíséri. Ezeken a részeken lápos réti talajok keletkeznek, területi elterjedésük azonban nem jelentős.

49. Talajtani adottságok

1.12.1.4 Vízrajzi adottságok:

A vizsgálati terület a **Gaja vízgyűjtő** területéhez tartozik, amelynek legnagyobb mellékveze a **Mór-Bodajki-vízfolyás**. A **vízminősége** többnyire szennyezett, III. osztályú. Az ártér kiterjedése 13 km², amiből 0,3 km² belterület, 2,8 km² szántó, 9,2 km² rét és legelő, 0,7 km² erdő.

A térség összefüggő talajvízkészlettel rendelkezik (mélysége 2-4 m közötti, mennyisége 51 s/km²). Amíg a karsztvízkészlet jelentős, addig a rétegvízkészlet korlátozott (0,5 l/s).

A vízhozamok az utóbbi évek **bányavíz kiemeléseinek** megszűnése miatt erősen módosultak. A térségben 2009 és 2013 közötti időszakban 7-8 méteres nyugalmi vízszint emelkedés volt mérhető a karsztkutakban. Az elkövetkezendő időszakban a vízszint emelkedés várhatóan folytatódni fog, ezzel a változással a településrendezési eszközök készítésénél mindenképp számolni kell.

1.12.1.5 Éghajlati adottságok:

A vizsgálati terület ÉNY-on **mérsékelten hűvös- mérsékelten száraz**, K-en és D-en mérsékelten hűvös-száraz éghajlatú. A napfényes órák száma éves viszonylatban 1970-1980 óra körüli. Az évi **középhőmérséklet 9,5 C** körüli. A fagymentes időszakok hossza április 15-től október 17-ig tart, évente 180-188 nap között várható. Az évi csapadékösszeg 550-600 mm, a nyári félévi csapadékösszeg 390-

400 mm között változik. A hótakarós napok száma évente 36-38 nap, az átlagos maximális hóvastagság 22 cm körüli.

A Móri-árok domborzati adottságainak eredményeképpen jelentős éghajlati tényező a **szél**. Leggyakoribb az ÉNY-i szél, az átlagos szélesség 3 m/s körüli, de néha előfordul viharos erejű szél is.

1.12.1.6 Növényföldrajzi adottságok:

Bodajk területe a Magyarország nagy részén elterülő **Pannóniai Flóratartomány** (Pannonicum) Dunántúli-középhegység flóraidékének (Bakonyicum) Vértés és Bakony flórajárásába (Vesprimense) tartozik. A flórajárásban már alacsonyabban is viszonylag nagy kiterjedésű **gyertyános-tölgyesek és bükkösök** terülnék el, ugyanakkor már erősebb a **szubmediterrán hatás** és számos ilyen elterjedésű flóraelem, köztük örökzöld fajok is előfordulnak.

Tájföldrajzi szempontból a tervezési terület besorolása: a Móri-árok. Nagyobb mennyiségben üde-nedves és száraz gyepeket találunk itt, de ezek egy része is jellegtelen. A természetesebb gyepek közül a mocsárrétek és a löszön kialakult száraz gyepek érnek el nagyobb kiterjedést. Ennek megfelelően alföldi jellegű, többnyire leromlott mocsárrét-fragmentumok vannak a Velegi-vízfolyás és a Móri-víz mellett. Jellemző fajok közül megemlíthető a réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*) a vesszős fűzény (*Lythrum virgatum*), korcs here (*Trifolium hybridum*), kúszó boglárka (*Ranunculus repens*). A magasabb térszíneken többnyire legeltetett, jellegtelen, száraz gyepek, cserjések találhatók, néhol szárazgyep-fajokkal pl.: buglyos zanót (*Chamaecytisus austriacus*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), kötőrő szegfű (*Petrorhagia saxifraga*), homoki gurgolya (*Seseli annuum*), pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*), kései pitypang (*Taraxacum serotinum*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), lecsepült veronika (*Veronica prostrata*), élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), sudár rozsnok (*Bromus erectus*), hegyi here (*Trifolium montanum*), baracklevelű harangvirág (*Campanula persicifolia*).

Gyakori élőhelyek a következők:

- Mocsárrétek
- Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- Jellegtelen üde gyepek
- Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- Galagonyás- kökényes- borókás száraz cserjések

A jellegzetes potenciális **erdőtársulások** közül említést érdemelnek a következők:

- cserszömrőcsés karsztbokorerdők (*Querco-pubescenti-Cotinetum*)
- molyhos cseres tölgyesek (*Orno-Quercetum pubescenti-cerris pannonicum*)
- cseres kocsánytalan tölgyesek (*Quercetum petraea-cerris pannonicum*)

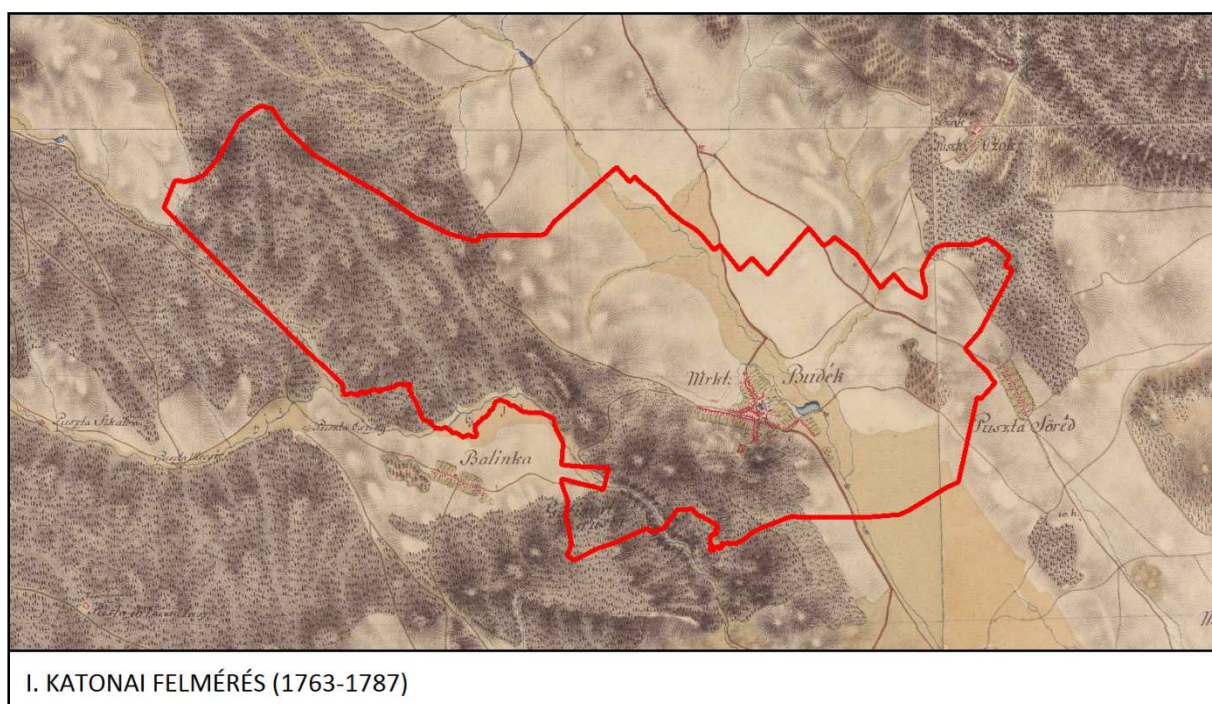
Az antropogén hatások következtében nagy az **inváziós terhelés**, különösen a bálványfa (*Ailanthus altissima*) és a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) jelenléte meghatározó. Az erdőterületeken elsősorban közép- és időskorú keménylombú erdők találhatók. A mezőgazdasági területhasznosítás jelentősebb kultúrái a búza és kukorica. A tájegység fő őshonos faja a kocsánytalan tölgy, a csertölgy és a gyertyán.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

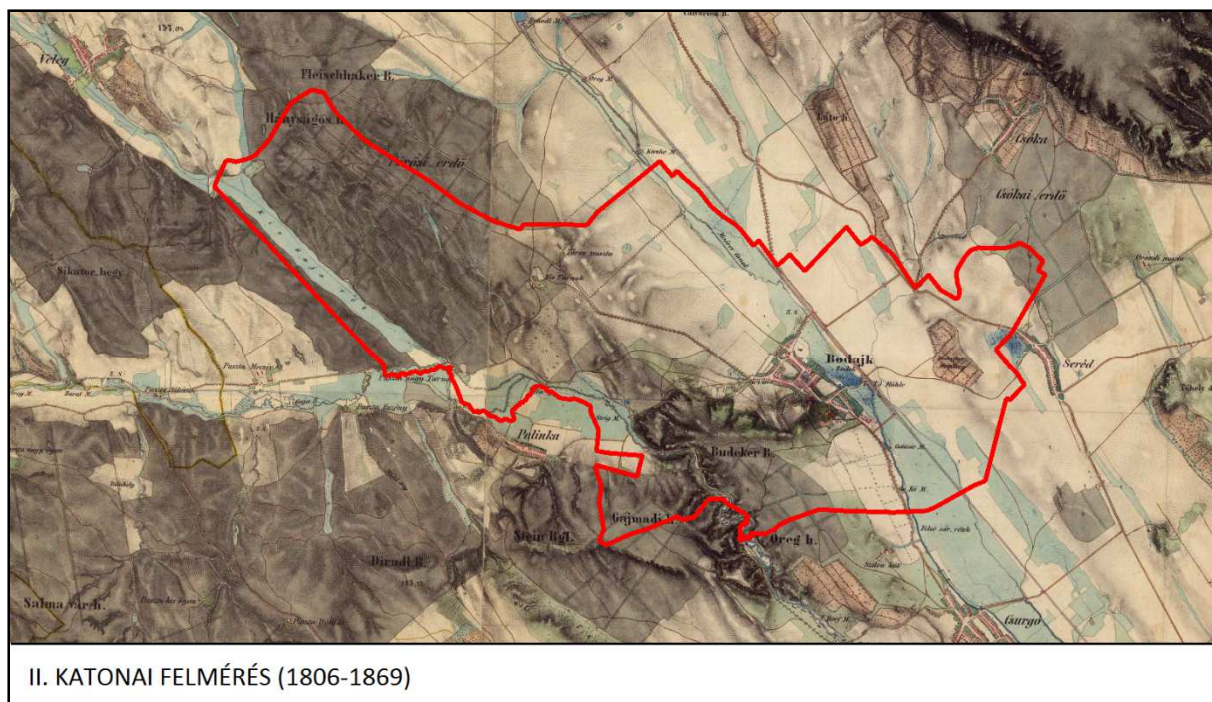
1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

A vizsgálati területén előkerült leletek tanúsága szerint a település már a **honfoglalást megelőző időkben is lakott hely** volt. A Móri-víz közelségének köszönhetően, a kiváló természeti adottságokban gazdag folyóvölgy változatos életteret jelentett az itt megtelepedők számára.

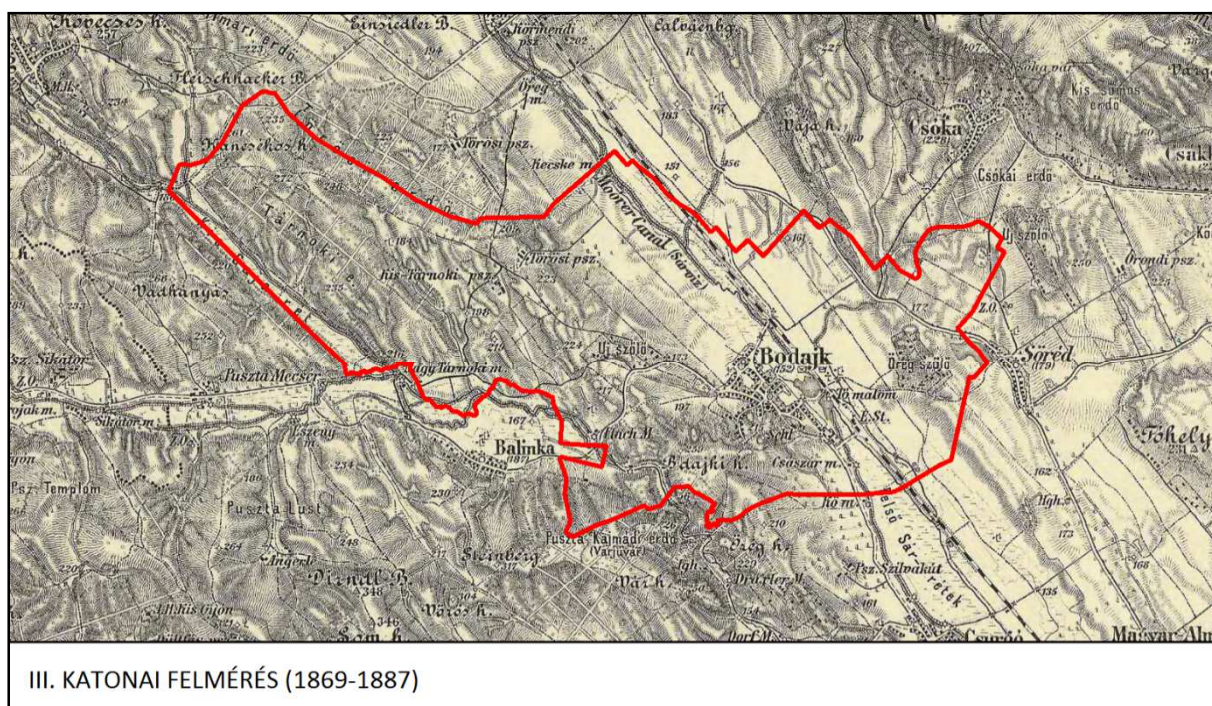
A település életében mindig fontos szerepet töltött be a **vallás**. Több irat is bizonyítja, hogy Bodajk az egyik legősibb **búcsújáróhely**. A település különböző helyszínein gyakran találkozhatunk kőkeresztekkel, kálváriával, szakrális témájú szobrokkal, amelyek karakteres elemei a tájnak. A következőkben a táj alakulását a katonai felméréseken követjük nyomon.

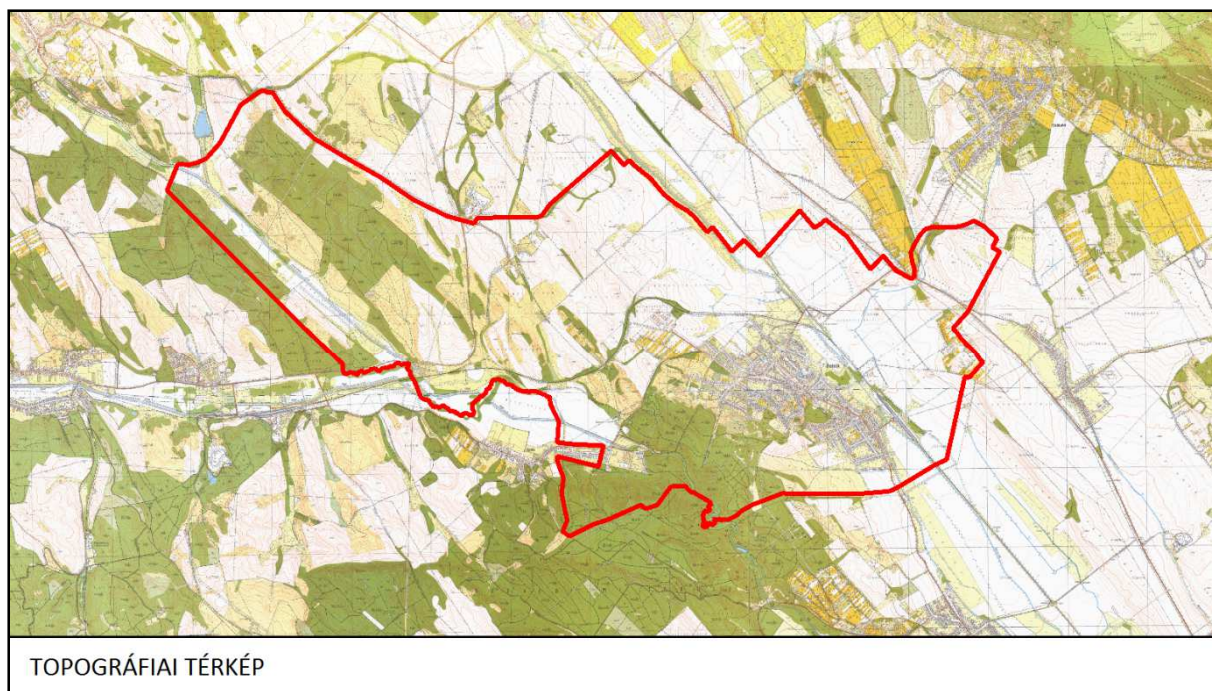
Az I. katonai felmérésen (1763 -1787) Bodajk település még csupán néhány utcából áll, ezeket épületek és kertek szegélyezték. A település NY-i határában széles erdősáv húzódik. A térképszelvényeken az erdő mellett a másik legnagyobb felület a Móri-víz mocsaras, vízjárta területe. Ennek legnagyobb részét rétként, legelőként hasznosították. A keleti határban kialakult egy nagyobb összefüggő szőlőfolt is. A lakóterület közvetlen közelében a vízfolyásból felduzzasztott tó található. A lakóterület közepén szintén megjelenik egy kisebb állóvíz, amely történelmi jelentőséggel bír. A krónikák szerint István király és fia, Imre herceg is jártak itt. A szomszédos településekre vezető főbb útvonalak már ekkor meghatározó vonalas-elemként jelen vannak.

A második katonai felmérésen (1806-1869) a területhasználatokban nem látható nagyobb változás az első katonai felméréshez képest. A lakóterületek kissé az erdő irányába terjeszkedtek. Az erdők, a vízjárta területek és a szőlők aránya nagyjából változatlan. A vízfolyás melletti malmok itt már meg vannak nevezve, utalva azok fontosságára (Császármalom, Kőmalom).

A harmadik katonai felmérésen látható, hogy a lakóterület kis mértékben bővült. A legnagyobb változást a vasút kiépítése jelenti. Főleg a déli területekre jellemző, hogy az utakat fasorok szegélyezték, amelyek meghatározó tájképi elemek voltak. További változás az eddigiekhez képest, hogy a keleti határban lévő szőlőterület ('őreg szőlő') mellett nyugaton is megjelenik egy szőlő, amelyet 'új szőlő' felirat jelöl a térképen. Az új lakó- és szőlőterületek mind az erdei irtásokon jelentek meg.

Az 1980-as években készült topográfiai térkép már egészen más képet mutat. A művelés alól kivett terület nagyjából duplájára nőtt, főleg az erdő rovására. Az eddigiektől eltérően azonban, nem csak a nyugati irányban terjeszkedtek, megfigyelhető a térképen, hogy a Móri-víz NY-i partján megjelentek az ipari területek. Az erdő területe lecsökkent, helyüket a lakóterületek és szántók foglalták el. A nyugati határban lévő egykori 'öreg szőlő' legnagyobb része már nem szőlőültetvényként hasznosított, viszont a lakóterülettől keletre az erdei irtásokon elszórtan megjelentek szőlőfoltok. A medence legnagyobb részét szántók foglalták el.

A topográfiai térképen szintén látható a település központjában lévő tó. Báró Miskei Imre kezdte fürdővé építeni a tavat. Később a tó kiszáradt, elgázosodott, a tó fala tönkrement. 1992-ben az önkormányzat megbízásából elkezdődött a tó vízpótlása és az eredeti környezet helyreállítása. 2013-ban megint felújították, azóta strandként működik.

Fontos megemlíteni, hogy a térséget érintő szén- és bauxitbányászat meghatározó volt. A bányászati tevékenység során keletkezett tájsebek egy részén a rehabilitációs utómunkálatok még nem történtek meg.

Az 1990-es években a tulajdonviszonyok megváltozása következtében a területhasználatokban változás következett be. A művelés alól kivett terület arányaiban nőtt, a mezőgazdasági terület csökkent, az erdő lényegesen nem változott. A nagyüzemi művelést felváltották a kisebb gazdaságok és a családi vállalkozások.

1.12.2.2 Tájhasználat értékelése

A város **morfológiai szerkezetét** a Móri-árok tágas síksága, az ezen átfolyó patakok és a környezetükben 70-80 méterre kiemelkedő sasbércecs dombok határozzák meg. A település közigazgatási területének több, mint **85%-a** művelés alatt álló terület. Ez országos és nemzetközi szinten is példaértékű. A művelés alól kivett területek a település egészének csupán 3,4%-át teszik ki. A belterület és a külterület viszonylag élesen elhatárolódik egymástól, a városra nem jellemző a széttelepedés, azonban a hagyományos tájhasználatától eltérően, a közelmúltban megjelentek a gazdasági, üzemi területek a Móri-víz árterületén.

A település külterületein a mezőgazdasági és erdőterületek a meghatározóak. A hatályos településrendezési terv szerint az **erdőterületek** kiterjedése az összterület 22,4%-a és legnagyobb részük gazdasági erdőként szabályozott. A település legnagyobb összefüggő természetsszerű erdőterületei a Komjáti-erdő, a Borjúkúti-dűlő a Hintási-páskomtól ÉNY-ra elterülő erdőterület. Bodajk esetében is – az országos átlagnak megfelelően – a művelési ágak között a legnagyobb részarányt a **szántó** képviseli, amely a település közigazgatási területének 45,5%-a. A termesztett növények között uralkodó a kukorica és a kalászosok, elsősorban a búza. A hatályos szerkezeti terven, jelentős ökológiai értéket képviselő **gyepterület** van kijelölve a Móri-víz környezetében, a szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas részeken. Hasznosításuk extenzív gazdálkodás. A szőlőültetvények kiterjedése az összterület 0,4%-a. A település nem része a közeli móri-történelmi borvidéknek, emiatt a szőlőterületek aránya várhatóan a jövőben is csökkenni fog. A kert és gyümölcsös művelési ágba tartozó területek aránya elhanyagolható. A település rendezetlen vízügyi helyzetének következtében több helyen értékes élővilággal rendelkező vizes élőhelyek, nádasok jöttek létre a mély fekvésű területeken. A hatályos településrendezési terv szerint a vízfelületek kiterjedése a település területének 0,4%-a.

1.12.3 Védett, védendő táji- és természeti értékek, területek

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

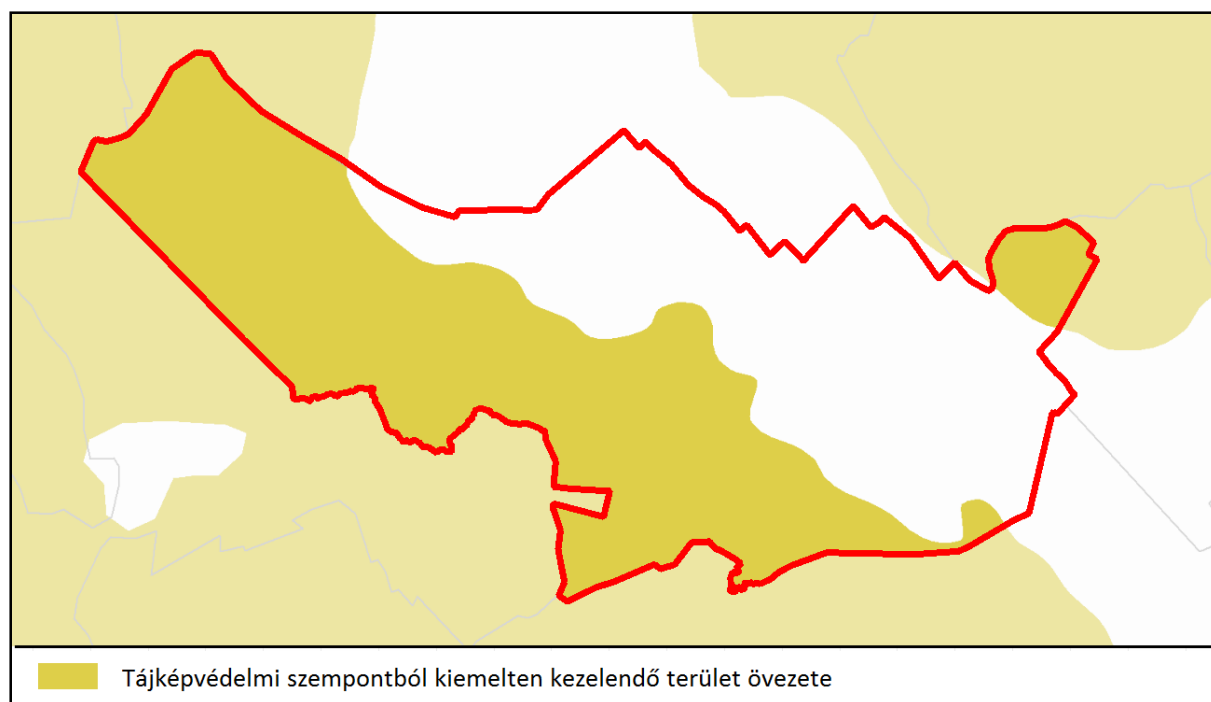
A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§ (2) és (3) bekezdése és a 28. § (4) bekezdése alapján ex lege országos jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt áll:

néhány forrás

A következő nyilvántartott barlangok: Bodajki-barlang, Bodajki-kőfejtő ürege, Gaja-szurdok sziklaürege, Gaja-völgy-odú, Király-kő bal alsó illetve felső barlangja, Király-kő jobb alsó illetve felső barlangja, Muflon-istálló, Perem-barlang, Rigó-lyuk, Sobri Jóska barlangja. A barlangok felszíni védőövezetének helyrajzi számos lehatárolását a 16/2009. (X.8.) KvVM rendelet tartalmazza, e szerint bodajk az érintett helyrajzi számok a következők: 034, 043/3, 049.

Bodajk közigazgatási területén védendő elemként jelennek meg továbbá a nyílt karszterületek. Az érintett érzékeny, sérülékeny területek a nyílt karszterületek jegyzékét tartalmazó 8002/2005. KvVM tájékoztató alapján kerültek lehatárolásra. A lehatárolásnak elsősorban környezetvédelmi vonatkozásai vannak, melyekből fakadóan területhasználati korlátozások is adódhatnak.

1.12.3.1. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLETEK

A település DNY-i részén tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetének területe található. Az érintett terület legnagyobb részét erdő fedi. A terület állapota jelenleg rendezést, fejlesztést kíván, főleg a felhagyott bányaterületek környezetében.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Natura 2000 hálózat

Móri-árok SCI (kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület) Bodajk külterületének É-i részén található, a Móri-víz környezetében.

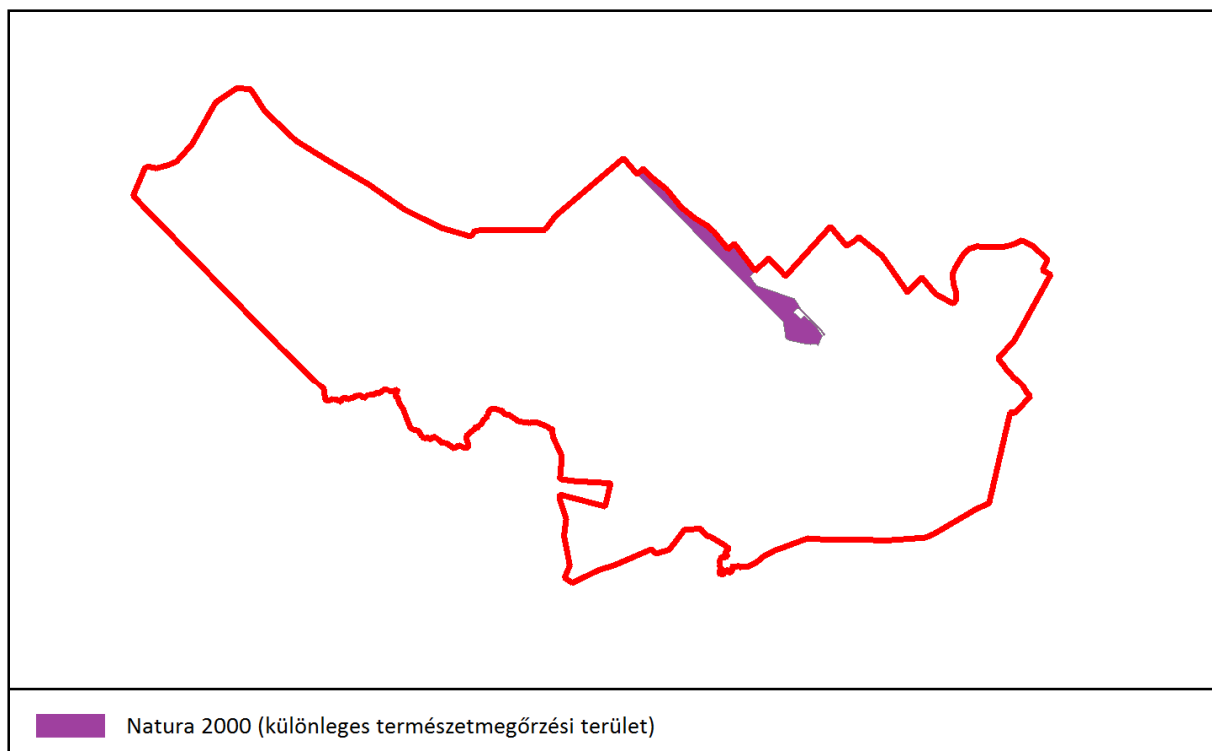
Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése/helyreállítása:

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok:

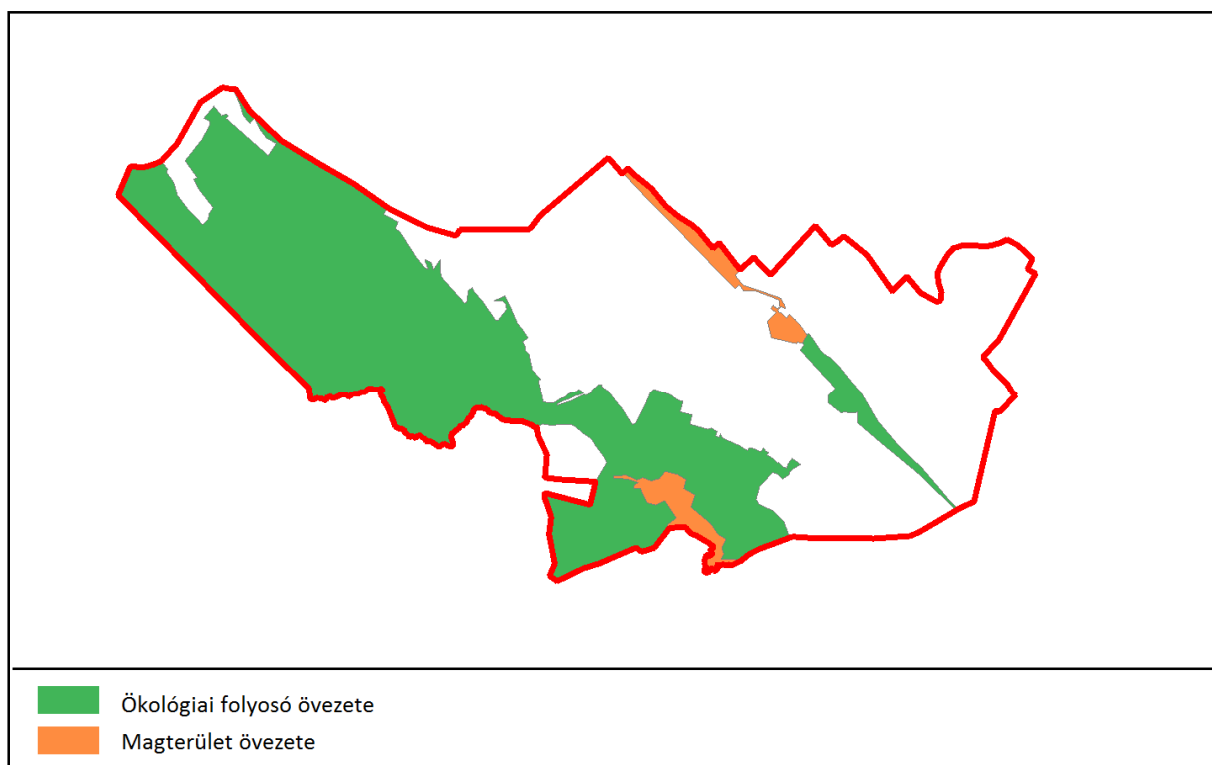
6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 7230 Mészkevelő üde láp- és sásrétek.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok: 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

Közösségi jelentőségű állatfajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat a természetközeli területeket köti össze és a területek közötti ökológiai kapcsolatokat biztosítja. Az országos ökológiai hálózat övezete magterület, ökológiai folyosó és puffterület besorolású övezetekre bomlik. Bodajk területét az első kettő kategória érinti. Ökológiai folyosó övezete viszonylag nagy területeket fed le a település DNY-i részein, illetve a Móri-víz mentén.

Magterület a Gaja-szurdok és az É-i határ mentén lévő, Móri-víz környezetében lévő gyepek területén található. Pufferterület nem található a területen.

1.12.3.4 Országos jelentőségű védett természeti területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) értelmében ex lege védett barlangok és források.

1.12.3.5 Helyi jelentőségű védett természeti területek

Gaja-szurdok TT

A település D-i határában található a Gaja-szurdok **helyi jelentőségű** természetvédelmi terület. A Gajapatak erodáló hatására keletkezett hasadék, hol szűkebb, hol keskenyebb völgytalppal, kiugró szirtekkel, sziklatornyokkal, barlangokkal rendelkezik. A védelem célja a kiemelkedő geológiai, földtani értékek mellett a Gaja környezetében található gazdag növényvilág. A szurdok jelentős turisztikai célpont. A közelmúltban alakították ki a Gaja-völgyi Tájékozódási Központot a területen elhelyezett ismeretterjesztő táblákkal, tanösvénnyel.

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése

A településen található tájhasználati konfliktusok és problémák a következők:

Problémát jelent az **illegális hulladéklerakás**, ami leggyakrabban a felhagyott bányák, illetve a zártkertek beerdősült részein található. Az illegális hulladék lerakatok rontják a település összképét, emellett ökológiai szempontból is konfliktust eredményeznek.

A település számos helyi (esetleg országos) jelentőségű védelemre érdemes természeti és kultúrtörténeti értékkel rendelkezik, viszont ezek az **értékek nincsenek feltárva**. Fontos feladat a természeti és kultúrtörténeti értékek, az ex lege védett területek (lápok, források, barlangok) és az egyedi tájértékek felmérése, kataszterezése.

A Móri-víz környeztében magterület övezete van kijelölve. A magterület mellett nem található se ökológiai folyosó se **pufferterület**, ami a későbbiekben konfliktust eredményezhet.

A település erdeinek legnagyobb része természetközeli, viszont nagy számban találhatóak **invazív fajok** is, amelyek főleg a belterület határában fordulnak elő tömegesen. A legjobban elterjedt invazív fajok a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*) és a magas aranyvessző (*Solidago qiqantea*).

A település túlnyomó része nagyüzemi művelésű monokultúra. A gazdasági szempontok előtérbe helyezés miatt minél nagyobb területek beszántására került sor, ezért a biodivezttitást gazdagító **mezővédő erdősávok** létesítése a legtöbb helyen elmaradt. Egy gondosan megtervezett erdősáv hatással lehet többek között a hőmérsékletre, a levegő víztartalmára, a talajéletre, a párolgásra és a termésmennyiségre is.

A településen, számos helyen véderdő hiánya okozza a problémát. Véderdősávok létesítése a zaj- és rezgésterhelés csökkentéséhez és a biodiverzitás növeléséhez is hozzájárul. A véderdősávok hiánya a lakó- és gazdasági területek között, illetve a lakó és mezőgazdasági területek között figyelhető meg.

A településen nagy gondot okoz az emelkedő talajvízszint, illetve a csapadékvíz nem megfelelő elvezetése. Gondoskodni kell a belterület csapadékvíz elvezető rendszer karbantartásáról, illetve bővítéséről.

A gyenge minőségű szántóterületek művelése kevésbé gazdaságos. A táj adottságait kihasználva fontos feladat a természeti állapot javítása, a természetközeli erdő és gyeptársulások, mezsgyék helyreállítása. A gyenge minőségű szántóterületek gyeppé, vagy erdővé művelési ágba vételével az ökológiai hálózat részét képezhetik, növelve a biodiverzitást.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek.

A **zöldfelület**, mint biológiailag aktív felület, jelentős kondicionáló hatással bír a környezetre: kedvezően befolyásolja a klímát, a levegőminőséget, a vízháztartási viszonyokat, a felszíni és felszín alatti vizek minőségét, megakadályozza a talaj mennyiségi és minőségi romlását. E sokrétű szerepkörnek a zöldfelületek akkor tudnak optimálisan megfelelni, ha rendszerbe, hálózatba szervezettek.

1.13.1 A település zöldfelületi rendszerének elemei:

- A közhasználatú zöldfelületek (közterületen vagy közhasználatra átadott területen lévő zöldfelület, közpark, közkert)
- a korlátozottan közhasználatú zöldfelületek (egyes intézmények, sport és szabadidő területek zöldfelületei)
- a nem közhasználatú zöldfelületek (lakó-, üdülő-, hétvégi házak és egyes intézmények kertjei),
- a vonalas, zöldhálózati összekötőelemek (utak, vízfolyások menti zöldfelület),
- továbbá a belterülethez kapcsolódó, jelentős zöldfelülettel rendelkező külterületi elemek (erdők, mezőgazdasági területek, vízpartok stb.).

Bodajk város közigazgatási határán belül a művelés alól kivett terület aránya a település teljes területére vetítve, csupán 15%. Ennek megfelelően a település hatalmas kiterjedésű zöldfelületi elemekkel rendelkezik, amelyek jótékony hatást gyakorolnak a klímára és egyéb környezeti elemekre. A magas arányú zöldfelületi ellátottság mellett negatívumként említhető, hogy a zöldfelületek **nincsenek egységes rendszerbe foglalva**. Ez a megállapítás főleg a belterületről mondható el. Az utcák gyenge fásítása nagyon vegyes képet mutat. Egyes **utcák fásítása** megfelelő, azonban a tervezettség nyomai nem látszanak. Valójában sok növény van, de sokféleségük kuszaságot eredményez. Vannak olyan utcák is, melyek nem rendelkeznek fasorral, egyéb zöldfelülettel. Az utcai fasorokat nagyrészt gyümölcsfák, díszfák, örökzöldek alkotják.

A város szintén fontos elemei a foltokban elhelyezkedő **zöldterületek**. Ezek közül kiemelkedik a Polgármesteri Hivatal előtti zöldsáv, a Bodajki-tó környéke és a kastélypark. A Hang-Szín-Tér Művészeti

Iskola udvara szintén jelentős zöldfelületi elem. A felsorolt helyszínek mind értékes, idős faállománnyal rendelkeznek, javasolt azok felmérése, illetve a szükséges faápolási munkák elvégzése.

Fontos turisztikai látványosság és egyben zöldfelületi elem a Bodajki Kálvária, ami 1736-ban épült. A meredek dombháton kőfallal körülvett szoborcsoport található. A kálvária felújítása 2002-ben készült el.

A lakóterülettől nyugatra egy **temetőkert** található. A temetők a hazai temetkezési és temetőkultúrára jellemző kialakításúak sírhantos, kőkeresztes síremlékekkel, melyek jellemzően kevés helyet hagynak a zöldfelület számára.

A zöldfelületi rendszer fontos részét képezik a szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületi elemeket összekapcsoló összekötő **vízfolyások** és azok menti zöldfelületek. Az ökológiai hálózat részét képező vízfolyások összekötik a külterület zöldfelületeit, mintegy hálózatot képezve. A Velegi-vízfolyás viszonylag természetközeli állapotban megmaradt, a vízfolyást a legtöbb részen valamilyen vízparti növényzet kíséri. A Móri-víz szintén természetközeli állapotúnak jellemezhető, viszont itt néhol hiányos a vízparti növényzet.

Kiemelkedő fontossággal bír a **Gaja-patak völgye**, amely nagy vonzerővel bír a turisták számára. Része az országos kéktúra útvonalnak. A szurdokvölgyben festői szépségű táj található a kanyargó Gaja-patak, a kiemelkedő sziklákkal, barlangokkal és a buja növényzettel. A terület érdemes lenne az országos jelentőségű természetvédelmi terület címre.

1.13.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

A TEIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) adatbázisa alapján, Bodajkon az egy főre eső zöldterület nagysága 19 m². E mutatóban a város összes karbantartott zöldfelülete figyelembe vételre került, függetlenül attól, hogy milyen funkciót tölt be (közpark is és a gyepek árokpart is.)

Annak érdekében, hogy a települési zöldfelületek elláthassák összetett funkciójukat, mind mennyiségi, mind minőségi szempontból, az EU által ajánlott érték 21 m²/fő. Bodajkon az egy főre eső zöldterületek nagysága megközelíti az ajánlott értéket, de sajnos egy kicsit kevesebb annál.

A város zöldfelületi ellátottság tekintetében a külterületen fontos szerepet töltenek be a nagy kiterjedésű erdők, szántók, gyepek. A belterületen a kisvárosi és kertvárosi lakóterületek magánkertjeinek zöldfelületei jelentősek. Kedvezőtlen hogy az utcák gyengén fásítottak és a tervezés nélküli növényhasználat a látványban kuszaságot eredményez.

1.13.3 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

- Egységes fásítás hiánya az utak mentén
- a szigetszerű zöldfelületi elemek nem kötik össze a zöldhálózati elemeket
- a közparkok fejlesztésre szorulnak
- mezővédő erdősávok, mezsgyék hiánya
- a Móri-víz mentén a fás, cserjés zöldfelületi sávok hiányoznak.

- A bányaterületeken a művelés felhagyását követően megmaradt tájsebek nagy részén nem végezték el a rekultivációt
- a műemlékek és egyéb látnivalók nagy része nincs egységes, esztétikus formában bemutatva.
- iparterületek takaró védőfásítása
- a vallási turizmus fejlődését, kiszolgálását a zöldfelületekkel is követni kell

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 A terület-felhasználás vizsgálata

1.14.1.1 Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

1.14.1.1.1 A város szerkezetét meghatározó történeti tényezők

Már évszázadokkal a honfoglalás előtt az avaroknak, majd a rómaiaknak is állandó településük volt ezen a területen.

A lakosság száma a 19. század végére egészen 2300 főre emelkedett.

A II. világháború után erőteljes fejlődésbe kezdett a szén- és bauxitbányászat, számos szocialista nagyüzem is megalakult. Az 1970-es 1980-as években a város lélekszáma nagy ütemben növekedett.

2008-ban városi rangot kapott.

A város szerkezetére hatott a 4000 főt meghaladó lakos létszám, amely stabilizálódott a népesség minimális el és oda vándorlással a kialakult városszerkezet pedig nem jelentősen változott.

1.14.1.1.2 A város szerkezetét meghatározó főbb közlekedési tényezők, nagy rendszerek

A városszerkezetet meghatározó közlekedési tényezők legjelentősebb eleme a 8209-es és a 8204-es összekötő út, amely nagymértékben befolyásolja a település ezek mentén történő terjeszkedését. A bányászati tevékenység megszűnésével fontos szerepe lett a 81-es számú főútnak város fejlődése során, mert ezen történik a munkaerő áramlása a két ipari központ a móri és a székesfehérvári felé. A főúton, a beépített területtől távol halad el a Székesfehérvár és Győr közötti nagymértékű forgalom.

A 81-es főútról 8209-es összekötő út kereszteződésénél lehet betérni a városba: az ipari terület mellett.

A város mellett elhaladó másik fontos tényező a Komárom – Székesfehérvári vasútvonal. Az erről a vonalról leágazó Bodajk – Balinkai vasútvonal megszűnt de közvetlenül nem érinti a város szerkezetét, tulajdonképpen mindkét vonal elkerüli a beépített területeket.

1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A Földhivatali nyilvántartás alapján a település területén az alábbi statisztikai adatok, földrészteli jellemzők azonosíthatók:

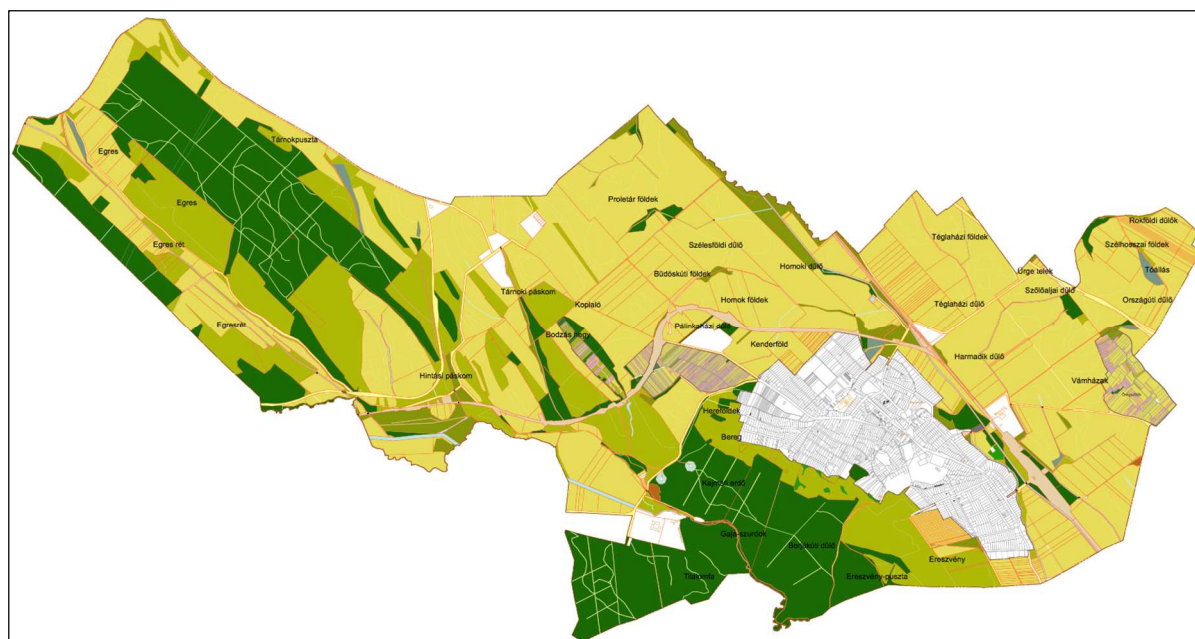
- földrészlet statisztika művelési áganként (erdő, gye, gyümölcsös, nádas, szántó stb.): földrészletek száma, alrészletek száma, összes alrészlet területe, legkisebb alrészlet területe, legnagyobb alrészlet területe, átlagos alrészlet terület

14.táblázat. Földrészlet statisztika művelési áganként

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m2)	legkisebb alrészlet terület (m2)	legnagyobb alrészlet terület (m2)	átlagos alrészlet terület (m2)
erdő	100	121	6268058	122	1135183	51802
fásított terület	2	8	31739	942	10956	3967
gyümölcsös	12	12	25635	625	4690	2136
kert	163	165	143071	15	2612	867
kivett	2121	2129	4237098	12	140050	1990
legelő	134	176	4212573	22	345161	23935
nádas	7	9	108390	3273	29987	12043
rét	45	50	634536	650	75774	12691
szántó	483	673	13189624	68	443169	19598
szőlő	118	118	128070	244	3189	1085

Forrás: földhivatali adat

50. ábra. Művelési ágak Bodajk külterületén

A településen a szántó az erdő és a legelő nyilvántartott terület, illetve földrészlet aránya az egyéb művelési ághoz képest meglehetősen magas, míg a kert aránya relatíve alacsony.

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területeket a településszerkezeti terv taglalja, a rendezési terv a vonatkozó szabályozást rögzíti.

1.14.1.3.1 A beépítésre szánt területek:

- lakóterületek,
- vegyes területek,
- gazdasági területek,
- különleges területek,
- üdülő területek

1.14.1.3.2 A beépítésre nem szánt területek:

- közlekedési területek,
- zöldterületek,
- mezőgazdasági területek,
- erdőterületek
- vízgazdálkodási területek.
- különleges beépítésre nem szánt területek

1.14.1.3.3 Sajátos építési használat szerinti beépítésre szánt területek

A beépítésre szánt fejlesztési területek kiválasztásánál a meglévő felhasználások fenntartása, a településszerkezeti adottságok megtartása és a területi koncentráció elve érvényesül. A beépített és beépítésre szánt területek zömmel lakó és vegyes területek.

1.14.1.4 Funkció vizsgálata

Bodajk kisváros. Méretéből következően a város területén valódi, markánsan elkülönülő városrészek nem igazán határozhatóak meg. Kijelölhető a városközpont területe, ahol a fő közlekedési útvonalak összefutnak, ahol a város hivatalai, köztisztviselői, templomai találhatóak. Egyértelműen elkülönül a város keleti részén lévő ipari terület. A város többi része azonban családi ház, kertvárosias jellegű, melyen belül csak tradicionális elválasztások vannak. A Belváros folytatásában lévő Bányász lakótelep jellegében is elkülönül a város fő szövetétől. Így az elkülönített négy városrész tehát a következő:

- Belváros
- Bányász lakótelep
- Ipari terület
- Kertváros

A **Belváros** a jelenlegi belterületen döntően lakóterületi és településközponti vegyes funkciókat jelöl meg a Rendezési Terv. Itt találhatóak oktatási és művelődési intézmények, az egyházi létesítmények. kereskedelmi-szolgáltató funkciót ellátó kiskereskedelmi üzletek, valamint az időszakos piac szerű vásárok.

Bányász lakótelep kisvárosias többszintes épületegyüttes alkotja az 1950-1960-as évekből. Ezen a területen van az általános iskola és a városi sportcentrum is.

Az Ipari terület egyrészt a vasútvonaltól ÉK-re, és a 81-es főút között helyezkedik el, területén jellemzően kis- és középvállalkozások találhatók, másrészt a régi mezőgazdasági telepek környéke. Új gazdasági területeket a terv a 81-es út mentén és a volt TSz major telephelyén, továbbá belterületen a volt szövőgyár helyén javasolt.

A **Kertváros** lakóterületeken a falusias, kertvárosias, kisvárosias lakóterület a jellegzetesség. Többségében valóban kertvárosias, családi házas beépítés a jellemző. Természetesen ettől elkülönül a kastély környéke.

1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

A településen fellelhető alulhasznosított barnamezős területek - használaton kívüli telephelyek – esetében sokszor problémát jelent, hogy nem az önkormányzat a tulajdonos, ezért nem tud érdemben változtatni a leromlott területeken.

1.14.1.6 Konfliktussal terhelt területek

- Kulcsfontosságú területek a Tófürdő területe és környezete,
- A Lamberg kastély és parkja

A fentiekén túl leromlott, beavatkozást igénylő területek kiemelése nem indokolt.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1 Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A települések szerkezetét kétféle megközelítésben lehet vizsgálni. A klasszikus morfológia elsősorban a települési szövet és az utcahálózat alapján határoz meg alaprajzi típusokat, míg az ún. „funkcionális morfológia” főként a települési szerepkörök és szereplők – az egyes funkciók és társadalmi csoportok – térbeli rendjét vizsgálja.

Itt a hagyományos, a műszaki-fizikai morfológiáról lesz szó.

Összességében a város morfológiai szerkezetét maga a Móri-árok, az átfolyó patakok, a Bakony láb és a környezetükből 70-80 méterre kiemelkedő dombok határozzák meg.

Bodajk belső társadalmi szerkezete és városfejlődése tipikusnak tekinthető. Homogén társadalmi összetétele a XIX. század végére erősen differenciálódott és ez rávetült a város térbeli szerkezetére is. A központtól a szélék felé koncentrikus gyűrűkben helyezkednek el az egyes szociális csoportok, vagyoni helyzetüknek és a közösségi hierarchiában elfoglalt pozícióiknak megfelelően, bár ezt az egyházi létesítmények elhelyezkedése és a Holbruch kastély helyzete erősen módosította. A belváros igényesebb lakóházaiban a módosabb, polgári réteg, a központhoz csatlakozó – mezővárosi jellegű, esetleg zártosúra épült „cívisházakban” – a paraszt-polgár réteg élt, míg a külső övezetek falusias utcáiban a szegényebb mezőgazdasági bérmunkások (agrárproletárok) helyezkedtek el, túlnyomórészt fésűs beépítésű parasztházakban.

Ezt a funkcionális morfológiai „modell” az 1950-es és 80-as évek között jelentősen módosult. A bányász lakótelep az akkori kor 2-3 emeletes több lépcsőházas épületei, egy tömbben jól parkosítva elválllik a

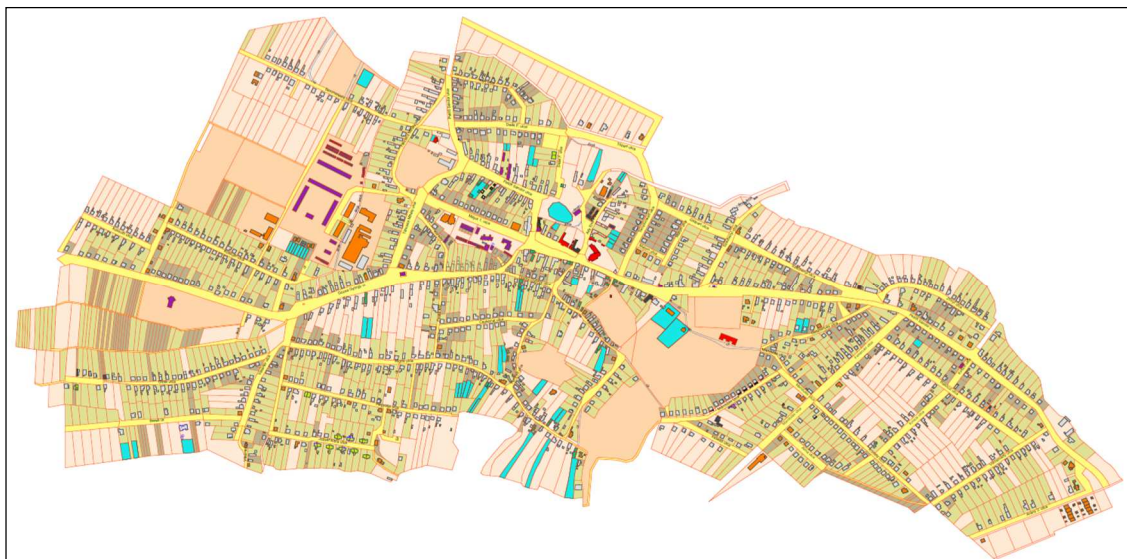
kertvárosi területek struktúrájától. Ebben az időszakban viszont a garázmegoldások nincsenek lerendezve ez később alakítódott ki a szükségletek szerint. Az itt említett Bányász lakótelep morfológiailag besorolhatatlan, hiszen az általánosan alkalmazott ún. tömbtelkes megoldás lényegében nélkülözi a hagyományos értelemben vett telekosztást. A köz- és magánhasználatú területek karakteresen nem válnak szét és sem méret, sem alaktani szempontból nem rendelkeznek tipizálásra alkalmas jellemzőkkel

A legtöbb történeti város többféle morfológiai, alaprajzi alaptípus keverékéből áll. Bármely település alaki jellemzőit alapvetően meghatározza, hogy létrejötte fokozatos, hosszú történeti folyamat eredménye-e, vagy tudatos – jellemzően dátumhoz, vagy szűk idő-intervallumhoz köthető – alapítási aktushoz kapcsolódik. Előbbi esetben a település szinte kivétel nélkül szabálytalan formakincssel rendelkezik, ilyen lett a belváros és szoros környéke, míg utóbbi esetben az alapítás időszakában szokásos „mintákat” követnek, mai fogalmaink szerint előzetes „tervek” szerint építkeztek. Bodajk tipikus „nőtt”-jellegű város, amelynek ősi „csíra-települése” fokozatosan növekedett. Ezért rá is jellemző a „halmaztelepülés” kategória, legalábbis a legkorábbi városrész a belváros tekintetében, ahol az összes fontos morfológiai elem (utcahálózat, telekfelosztás, a házak telken belüli elrendezése) szabálytalan. Tulajdonképpen házak rendszertelen halmaza, amelyek között a közlekedési útvonalak egy része idővel utcává és köztérre formálódik.

A bányászati tevékenység fellendülését követő gyors fejlődési periódusra már a telekszerkezete túlnyomórészt tervezettség és szabályossága lett a jellemző. A telekkialakítás már egyértelműen derékszögű koordináta rendszert követ, szabályos téglalap alakú, a mai szabályoknak is megfelelő méretűek. Ugyancsak mérnöki tervezettséget, illetve térbeli rendezettséget tükröz Kertváros nagyrésztének alaprajza és telekmorfológiája. A múlt század közepén induló telekosztásokat és beépítésüket az akkori előírások és a központilag szorgalmazott életmód-váltás kötött normái szabták meg. Ezek a 30-60 éves struktúrák építésügyi szempontból jellemzően probléma-mentesek. Ez érvényes a telkek méretét és geometriáját illetően is. A kertváros nagy része tudatos tervezés eredményeként, tipikus falusias lakóterületek, ahol a telekméreteket a háztáji gazdálkodás és állattartás szempontjai határozták meg, de hajlik a kor kisebb telkekkel rendelkező kertvárosias kialakításához, így azok ma is szellősek, és kellően tágasak.

A Móri Járási Földhivatal honlapján Bodajkra az alábbi statisztikai adatok érhetők el: földrészlet statisztika fekvésenként (belterület, külterület, zártkert):

15.táblázat. Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	földrész- letek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m²)	legkisebb földrészlet terület (m²)	legnagyobb földrészlet terület (m²)	átlagos földrészlet terület (m²)
belterület	1887	21	268	2452967	12	58409	1300
külterület	646	1	4	25793412	41	2334651	39928
zártkert	425	0	0	732415	15	13367	1723
ÖSSZESEN	2958	22	272	28978794			

51. ábra. Beépítési mód Bodajk belterületén

A klasszikus morfológiai megközelítés mind a településszerkezet, mind a telekstruktúra tekintetében számos, egymással szoros összefüggést mutató sajátosságot árul el. A korábban tárgyalt szerkezeti jellegzetességek kihatnak a „második rétegre”, a telkek alakjára és méretére, az egyes földrészletek geometriájára.

Az előzőekben említett halmazos városrészben és itt-ott a csatlakozó, átmeneti zónákban szabálytalan – organikusnak is tekinthető – utcahálózat törvényszerűen zár, illetve határol szabálytalan telekcsoportokat. Olyanokat, ahol a derékszög csak elvétve fordul elő és a későbbi telekosztások is csak kis mértékben „fazonírozták” (tették „szabályosabbá”) az öröklött településszövetet. Ezeken a szabálytalan és egyre aprózódó telkeken a lakóházak többsége is szükségszerűen „szabálytalanul” elhelyezett, laza és egyben festői térbeli halmazt alkot. Ezt csak speciális építésügyi szabályokkal lehet kezelni. (A hatályos HÉSZ ezt a körülményt élet szerűen oldja meg úgy, hogy a „kialakult” állapot tekintetében az országos előírások határértékeinél megengedőbben szabályoz.)

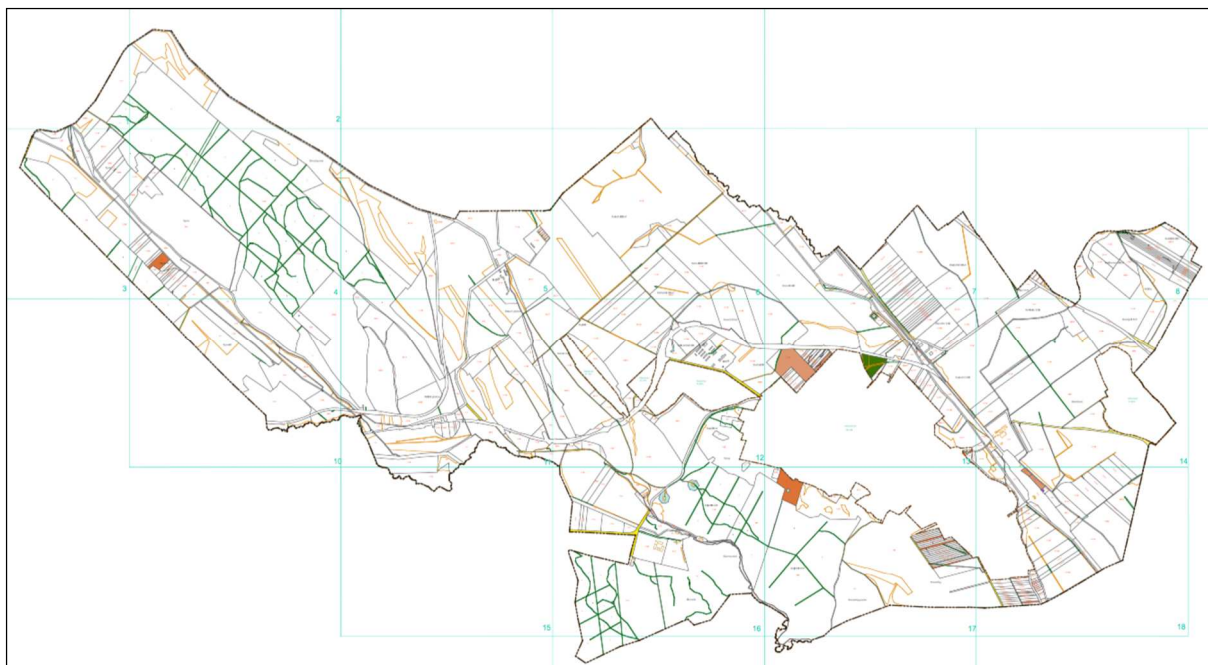
1.14.2.2 Tulajdonjogi vizsgálat

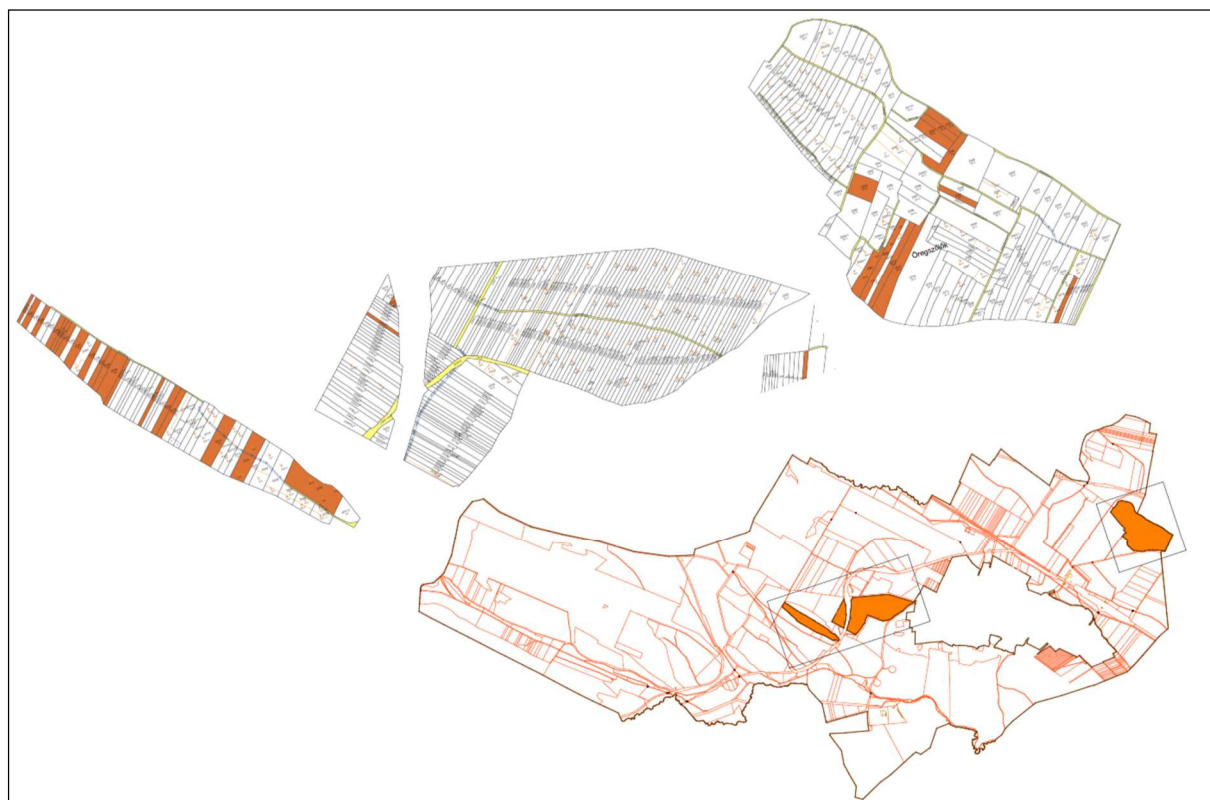
Belterületi létesítményeknél alapvetően saját tulajdonú házak az uralkodók. Az önkormányzati tulajdon inkább középületekre, úthálózatra, terekre korlátozódik. Alapvető jelentős bérletelés konstrukció nincs.

1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter

Bodajk város önkormányzatának ingatlanvagyonáról a 14/2012. (VI. 28.) Önkormányzati rendelet szól. A rendelet az önkormányzati ingatlanvagyonról törzsvagyonra – azon belül forgalomképtelen és korlátozottan forgalomképes vagyonrészre – valamint forgalomképes (vállalkozói) vagyonra osztja.

Az ingatlanvagyon aktuális adatait l.: az 1.10.1.3 Az önkormányzat vagyona fejezetben.

52. ábra. Az Önkormányzat belterületi tulajdonai**53. ábra. Az Önkormányzat külterületi tulajdonai**

54. ábra. Az Önkormányzat zártkerti tulajdonai

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A település rendelkezik geodéziai felméréssel, amelyet folyamatosan karbantartanak.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

1.14.5.1 Funkció, kapacitás

Építményszíntípusok jellemzői

- Kastély:

Rendszerint nagy telekre, leginkább saját parkokba kerültek, ilyen a Lamberg-kastély. Ebben az esetben az épület szabadon álló beépítéssel, rendszerint szimmetrikus alaprajzzal épült.

- Lakóházak:

A történeti városrészben fésűs és hézagosan zárt sorú beépítés jellemző. A XX. század végére teljes összevisszaság különböző magasságú, formájú, és megjelenésű épületek épültek fel, melyek sajnos nem kerültek el a belvárosi területeket sem. A külvárosban pedig se szeri se száma az unalmasan sorolt épületeknek.

- Középületek:

A katolikus templom jelentős telken és kedvező helyen áll. A további fontos középületek, pl. polgármesteri hivatal, üzletek, óvoda stb. a település központjában, illetve annak környezetében helyezkednek el, követve - illetve diktálva - az ott kialakult rendet, a zárt beépítési módot. Ezen épületeknek már rendszerint kis telek jutott.

- Gazdasági épületek:

A hagyományos népi építkezés fésűs beépítésű lakóházaihoz telkenként keresztcsűr tartozott. Mutatóban akad még egy-egy magtár és egy átépített malom is. A település ipari területei zömmel a belterület határán kívül találhatók tömbösített formában.

1.14.5.2 Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

Belváros építészeti környezetében megtalálhatóak a kisvárosias, téglabépítésű épületek. A mozi épület állaga az utóbbi években leromlott, így korlátozottan képes nagyobb rendezvények befogadására, ezáltal társadalmi találkozóhelyként gyengül a hatása.

A **Kertváros** lakóövezet csaknem egészére a kertvárosias, falusias jelleg a jellemző.

Bányász lakótelep az 50-60-as évek lakótelepi elképzelését tükrözi.

1.14.5.3 Magasság, szintszám, tetőidom

A Bányász lakótelep kivételével szinte egységes magassági kialakítás jellemzi az egész települést, alapvetően a földszintes házak uralkodnak pár helyen tetőtér beépítéssel, és egy két nem kiugróan magas kétszintes épülettel. Vegyesen sátor és nyeregtető az uralkodó a teljes területen kötődve az építés időszakában típusterveikhez. A Bányász lakótelep is egységes, csak az adott kor emeletes lakásépítésének típusához igazodna a házak.

16. táblázat. Épületszintek övezetenként

<i>Terület fajtája</i>	<i>Megengedett legnagyobb építménymagasság</i>
<i>Lakóterületek:</i>	
<i>kisvárosias lakóövezet</i>	<i>7,5 – 12,5 m</i>
<i>kertvárosias lakóövezet</i>	<i>4,5 – 6 m</i>
<i>falusias lakóövezet</i>	<i>4,5 m</i>
<i>Településközpont vegyes terület</i>	<i>6,5 – 12,5 m</i>
<i>Ipari gazdasági terület</i>	<i>6,5 - 7,5 m</i>
<i>Különleges terület</i>	<i>7,5 m</i>

1.14.5.4 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A szerkezet határait ÉK –en a Mór-bodajki víz DNY-on a hegyoldali lejtők határozták meg, így a völgytípusú település alakult ki.

További tényezők a Holbruch –Lambert kastély a Katolikus és Református templom a Tófürdő és a településbe beékelődött három domb a Kálvária, a Kesellő, a Kishegy(Durrogó).

Alapjában mezővárosi kialakításhoz kapcsolódott a gyors iparosítás lakásépítési rendszere, a bányász lakásépítés a kiscsaládi házas övezetek 100 m² alapterületű házakkal, több helyen melléképülettel, melyek később átalakultak garázsokká.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 A településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Már évszázadokkal a honfoglalás előtt az avaroknak, majd a rómaiaknak is állandó településük volt ezen a területen. A történeti szempontból meglehetősen megbízhatatlan Anonymus a Bodok hegy lábánál vezeti el a honfoglaló magyarok útját. Ha ez nem is felel meg a valóságnak, az kétségtelen, hogy ez a környék már abban az időben a fejedelmi törzs birtokában volt.

Bodajk középkori történetéről nem sokat tudunk, de az bizonyos, hogy a lakosai számára küzdelmesen teltek a századok, hiszen a közelében lévő csókakői vár urai, a Rozgonyiak erősen sanyargatták őket. 1543-ban Fehérvár elestével Bodajk is török kézre került és nagyrészt elpusztult. A kedvező adottságainak köszönhetően hamarosan újra benépesült. A török elűzése után, 1691-ben a Hochburg család kapta a csókakői-móri uradalom részeként birtokul a falut.

A lakosság száma a 19. század végéig tovább emelkedett egészen 2300 főig. Az 1870-es években megszűnt a mezővárosi rang Magyarországon, ekkor Bodajk nagyközség lett, de 1886-ig a mezőváros megjelölést címként használhatta. A századfordulót követő váratlanul nagy arányú kivándorlás azonban erősen megcsappantotta a népességét. Napjainkban is jelentős település, amely kiváló idegenforgalmi lehetőségekkel büszkélkedhet.

A II. világháború után erőteljes fejlődésbe kezdett a szén- és bauxitbányászat, számos szocialista nagyüzem is megalakult. Az 1970-es 1980-as években a város lélekszáma nagy ütemben növekedett.

A rendszerváltozás Bodajkon is számos nehézséget okozott, a bányászat fokozatos leállításával jelentős munkaerő szabadult fel. Szerencsére a közeli ipari centrumok gyors fejlődése felszívta a felszabaduló munkaerőt.

2008-ban városi rangot kapott.

A város szerkezetére ez úgy hatott, hogy a 4000 főt meghaladó lakos létszám után stabilizálódott a népesség minimális el és oda vándorlással a kialakult városszerkezet pedig nem jelentősen változott.

1.14.6.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A régészeti adatok bizonyága szerint a hat évezredes múltra visszatekintő város és térsége a természeti, földrajzi tényezők kedvező hatásának köszönheti kialakulását. Az egymást váltó kultúrák mind határozottabban humanizálták a tájat és környezetet, biztosítottak egy olyan jellegű átalakulást, amelynek főbb állomásai során előbb faluvá, végül várossá fejlődött.

A régészeti lelőhelyek jellegéből adódóan a pontos lokalizáció, még inkább pedig a pontos kiterjedés általában nem határozható meg pusztán a felszíni jelenségek alapján. A beépített vagy felszíni kutatásokra egyéb okok miatt alkalmatlan területeken véletlenszerűen előkerült leletek esetében többnyire nincs lehetőség a lelőhely kiterjedésének megállapítására. Az adattári és szakirodalmi adatok, valamint az elvégzett helyszíni beazonosítások alapján a jelenleg azonosított lelőhelyekkel érintett területeket a hatályos szabályozási terv tartalmazza.

1.14.6.2.1 Régészeti érdekű terület:

Mivel a nyilvántartásban szereplő lelőhelyek többségének a kiterjedése a felszíni jelenségek alapján csak hozzávetőlegesen volt megállapítható, a környezetüket, továbbá azokat a területeket, ahol a földrajzi adottságok és az adatgyűjtés során szerzett információk alapján jelenleg ismeretlen lelőhelyek feltételezhetők, régészeti érdekű területként kell kezelni.

Bodajk határában talált római kőkoporsó a városháza elé a város központi részének díszítésére, valamint műemlékei számának növelésére lett elhelyezve. Fedele azonban már négyfelé volt törve, mivel a középkorban gyakori sírrablásnak eshetett áldozatul.

A kőkoporsó és egyéb régészeti lelet az Osones nevű római településnek az emlékét őrzi. Ez a település azon út mellett feküdt, amely Gorsiumból a móri völgyön át haladt északnyugat felé, Brigetio (Ószőny), illetve Arrabona (Győr) irányába. A Savariából (Szombathely) Aquincumba (Óbuda) vezető utat keresztezte Osones (Bodajk) állomásnál. Az út mellett, a móri csatorna szomszédságában, az úgynevezett Kőmalomnál (Bodajk) felszíni nyomok több száz méter kiterjedésű településről árulkodnak.

Bodajk mellett Tárnok-pusztától keletre, a vasút felé római telep nyomára akadtak, épületromok vannak, egy kőkoporsót ki is ástak.

Bodajkon már több római időkből származó leletet találtak, amelyek azt igazolják, hogy valamikor római telep volt. Érdekes, hogy a rómaiak rendszerint a meleg források környékén telepedtek le, ahol a fürdőjükhöz a természet adta a meleg vizet. Ez viszont arra mutat, de ezt geológiailag is ki tudjuk mutatni, hogy a bodajki tó vizét tápláló források közül több meleg vizű volt, és csak a későbbi alakulások során vesztette el a természetes meleg vizét.

Mindenesetre kimutathatóan Pannónia ezen részén a római korban, kb. a IV. században sok lakott település létezett.

Régészeti feltárásokat ugyanis Bodajkon és határában a következő időben és helyen végeztek:

- 1857. Kunhalmok az Eresztvényi erdőben.
- 1923. Római koporsó és épületmaradványok a Koplaló-dűlőben.
- 1950. Újkőkori, római, avar és középkori lelőhelyek a Fent-tanyán, a Kajmátin, a Kis Várhelyen, a Templom-dombon, a Koplalón, a Büdöskúton, a Harmadik-dűlőn, az Idomkőgyárban és a belterületen.
- 1960. Bronzkori temető a vasútállomás környékén.

Az ásatásokon kőkorszakbeli cserépedény töredékek, bronzkori urna, cserépedények, római cserép és téglatöredékek, pénzek, kőkoporsó, avar cserép, csat stb. került feltárássra. Tehát Bodajk a magyar honfoglalást megelőző időkből is lakott hely volt.

Bodajk, Fejér megye egyik legrégebbi magyarországi *búcsújáró hely*. A Mindenkör Segítő Szűzanya tiszteletére, szentkútját a hagyomány szerint már a 9. században vallásos tisztelet vette körül.

A Kálvária-hegy tövében Szent István építtetett kápolnát. A fehérvári keresztes lovagok a török időkig gondozták, mint kegyhelyet. A kápolna helyén a templom építését. 1742. VII. 2.-án szentelték fel. Ma ennek alapján 15.000 zarándok befogadására alkalmas udvart építettek.

A plébánia. 1434-ben már létezett. A törökök 1526-ban elfoglalták. 1749-ben alapították újra.

Régészeti emléke: egy 6,8 cm-es szent figura limoges-i körmeneti keresztről vagy ereklyetartó ládikáról. Öntött, aranyozott, zománcdíszes bronz. Feje plastikus, téglalap alakú testén a ruha zománcdíszes nagyrészt kipergett. A 13. sz. második felében készült.

1.14.6.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A település alakját követő hosszant elnyúló központ. Központi szerepet tölt be az oktatási, igazgatási, kulturális és vallási életben is, itt találhatók ugyanis ezen települési funkciók épületei: templomok, iskola, és hivatali épületek, továbbá értékes lakóépületek, kereskedelmi szolgáltató épületek.

Jelentős értéket és szerepet tölthetne be Hochburg–Lamberg-kastély az Alsóváros meghatározó építménye. A közepes méretű kastély klasszicista építészetünk egyik jeles alkotása. 1837–1839 közötti években építették meg a jelenlegi kastélyt. A háború során megrongálódott épületet 1964-ben újíttatták fel, majd az 1990-es évek elejéig turistaszállóként működött. 2007-ben az önkormányzat eladta, azóta üresen áll.

Bodajkon nagy jelentősége van az egyházi emlékeknek és építményeknek. Ezek elhelyezkedése, állapota rányomta bélyegét a település kialakulására.

A város dombjai is külön arculatot adnak, háttérben a Bakony keleti nyúlványával.

1.14.6.4 Világörökségi és világörökségi várományos terület

A településen világörökségi vagy világörökség várományos terület nem található.

1.14.6.5 Műemlék, műemlékegyüttes

A település bővelkedik egyházi és világi építészeti emlékekben, amelyek közül számos országos védelemben részesül:

- Kálvária domb, ötalakos kálvária szoborcsoport, barokk stílusú (1736 körül);
- Volt Hochburg–Lamberg-kastély, klasszicista (1839 körül);
- Polgármesteri Hivatal, klasszicista (1820 körül);
- Tómalom, vizesárok, népi ipartörténeti érték;
- Nepomuki Szt. János szobor, késő barokk (1803 körül);
- Római katolikus volt kapucinus templom, barokk (1828-42 között);
- Római katolikus plébániaház, volt kapucinus rendház, barokk (1844-47 között);
- Volt Lamberg kastély műemlék környezete.

Aktualizált anyag a stratégiai rész mellékletében található.

1.14.6.6 Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Bodajkon egy jól karbantartott temető, üzemel, de nem műemlék sajátosságú terület.

1.14.6.7 Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A település egyes részeinek kialakításánál jelentkezik történeti kert jellegű kezdemények, de ez inkább a nagyobb katolikus templomkert és a kastélykert területére és a Kálvári a dombra vonatkoztatható. Alapvetően műemléki jelentőségű területek a hitéleti tevékenységhez kapcsolódó létesítmények környezete. Érdekesség a Kálvári dombi kápolna, kapcsolódva a stációkon át az ötalakos kálvária szoborcsoporttal.

Hasonló környezetet teremt a Katolikus templom, belső udvara és az épülettömb környékének kapcsolódása a Polgármesteri Hivatal épületével és annak környékével. A harmadik terület a kastélykert, amely sajnos az eddigi pusztítások nyomán jelentős értékeket veszített.

1.14.6.8 Nemzeti emlékhely

A településen nemzeti emlékhely nem található.

1.14.6.9 Helyi védelem

Az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a helyi települési arculatot jelentősen meghatározó, a település múltjának egy-egy szeletét bemutató épületek, illetve épületrészletek és szobrok megőrzésére is, ezért a következő létesítmények a helyi védelmét az elkövetkező időszakban meg kívánja oldani:

- Petőfi S. u. 7 485. hrsz. (volt „KALÁSZ” épülete és a hozzátartozó park);
- Petőfi S. u. 9. 484. hrsz. (Villa épület);
- Széchenyi u. 66. 666. hrsz. (volt magtár);
- Petőfi S. u. 8. 1014-1015. hrsz. (volt gyógyszerár);
- Ady E. u. 16. 572. hrsz.;
- Petőfi S. u. 164 716/2. hrsz. (volt kaposi malom);
- Peske köz 3. 1189. hrsz.;
- Petőfi u. 980. hrsz. (Szent Vendel szobor).
- Bodajk város közigazgatási területét az alábbi természetvédelmi oltalom alatt álló területek érintik.

Ex lege országos jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt áll:

Néhány forrás,

A következő nyilvántartott barlangok:

- Bodajki-barlang,
- Bodajki-kőfejtő ürege,
- Gaja-szurdok sziklaürege,
- Gaja-völgyi-odú,
- Király-kő bal alsó, ill. felső barlangja,
- Király-kő jobb alsó, ill. felső barlangja,
- Muflon-istálló,
- Perem-barlang,
- Rigó-lyuk,
- Sobri Jóska barlangja.

A barlangokra vonatkozó adatokat, dokumentumokat tartalmazó adattár. Felállításáról a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezik, tartalmát a 13/1998. (V.6.) KTM rendelet tartalmazza. A barlangok felszíni védőövezetének helyrajzi számos lehatárolását a 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet tartalmazza, e szerint Bodajkon az érintett helyrajzi számok a következők: 034; 043/3; 049.

Európai közösségi jelentőségűek (Natura 2000 hálózat):

Móri-árok SCI (kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület) Bodajk külterületét É felől érinti. A Natura 2000 területek kijelölésének célja az azokon található, kijelölésük alapjául szolgáló fajok, és kijelölésük alapjául szolgáló élőhelyek természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a kijelölésük alapjául szolgáló természeti állapot és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Helyi védettség

- Gaja-szurdok TT a Bodajkról Balinka vezető főút mentén balra kanyarodva egy földút vezet a szűk Gaja-völgybe.
- Javasolt az egyéb védelem alatt nem álló, de a település képét meghatározó egyedi tájértékek kataszterének elkészítése, és a tájértékek kiemelt közgazdasági értéként való kezelése.

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Jelentős szerkezeti probléma nem azonosítható a városban, csupán kisebb anomáliák találhatók. A történelmi városközpont szegélyén található emeletes házak (Bányász lakótelep) nem jelentenek helyrehozhatatlan torzulást a város szerkezetében, megjelenésében. Közlekedési útvonalak, vasútvonalak nem szabdalják elzárt részekre a várost, a 81-es főútnak jelentős a forgalma, csak az ipari terület szélét érinti.

- A város alapvető adottsága – a természetföldrajzi árokban való fekvés – érezteti hatását több vonatkozásban is: az árok futása mentén hosszan elnyúló, feltáratlan belsejű háztömbök formájában.
- Az iparterület esetében a távolság a kertvárosi területtől olyan jelentős, hogy zavaró közlekedési terhelés, zajterhelést egyáltalán nem okoz, ezért nem kell korlátozni a letelepedni kívánó ipari vállalkozásokat.

1.15 Közlekedés**1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok**

Bodajk város a település külterületén haladó 81. számú Székesfehérvár – Kisbér – Győr másodrendű főúttól nyugatra, a 8204. jelű Sárkeresztes - Bodajk összekötő út és a 8209. jelű Bodajk – Balinka összekötő út egymással alkotott csomópontjainak térségében fekszik.

A település a megyeszékhely Székesfehérvártól 23 km-re északnyugatra található; legkönnyebben a 81. számú főúton keresztül közelíthető meg.

1.15.1.1 Regionális közúti kapcsolatok vizsgálata**Nemzetközi kapcsolatok**

A település közigazgatási területének keleti szélén vezet a 81. számú főút, amely a Dunántúl két legjelentősebb ipari városát, Győrt és Székesfehérvárt köti össze. Tekintettel arra, hogy e két megyeszékhely térségében halad az ország északi és nyugati (Szlovákia és Ausztria), valamint délnyugati (Szlovénia és Horvátország) nemzetközi közúti kapcsolatait biztosító M1, illetve M7 autópálya (amelyeken át Budapesten keresztül hazánk további külföldi szomszédjai is könnyen megközelíthetők) elmondható, hogy a városnak megfelelő nemzetközi közlekedési kapcsolatainak vannak.

A lehetséges külföldi célpontok közül az alábbi fővárosokat emeljük ki:

- Bécs (Ausztria): Győrtől az M1, az országhatáron túl pedig az A4 autópályán haladva 188 km;
- Pozsony (Szlovákia): Győrtől az M1, majd az M15 gyorsforgalmi úton, az országhatáron túl pedig az D2 autópályán haladva 145 km;
- Ljubljana (Szlovénia): Székesfehérvártól az M7, majd az M70 gyorsforgalmi úton, az országhatáron túl pedig az A5 és A1 autópályákon haladva 432 km;
- Zágráb (Horvátország): Székesfehérvártól az M7, az országhatáron túl pedig az A4 autópályákon haladva 312 km.

1.15.1.2 Nagytérségi (távolsági) kapcsolatok helyzete

A település nagytérségi szempontból kedvező elhelyezkedéssel bír, hiszen áthalad területén a 81. számú főút, melynek jellemzően délkelet – északnyugat irányultságú nyomvonala számos gyorsforgalmi és országos főúti kapcsolattal rendelkezik.

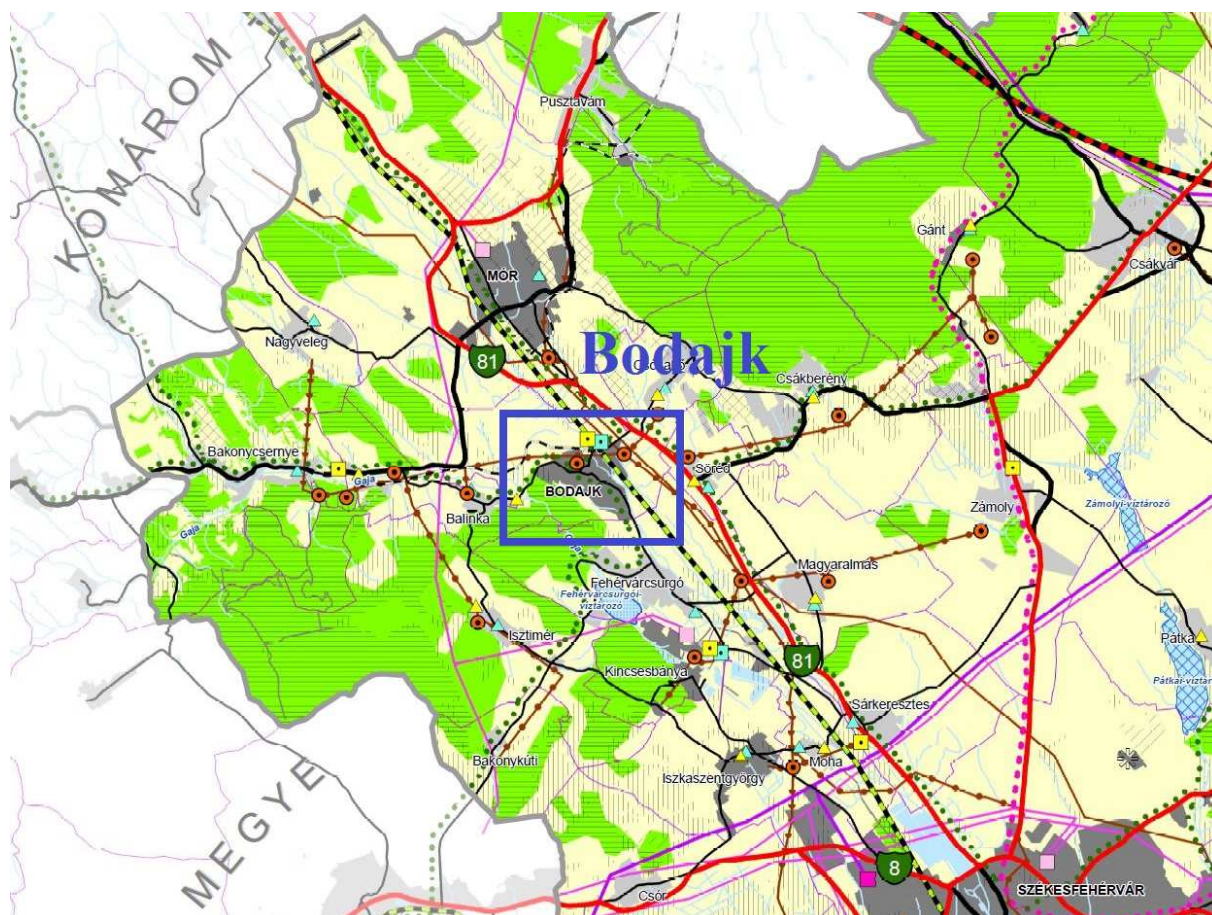
- Ezek közül a legfontosabbak a következők:
- Székesfehérvárnál az M7 autópálya /Budapest – Letenye/
- Székesfehérvárnál a 7. számú Budapest – Székesfehérvár – Letenye elsőrendű főút
- Székesfehérvárnál a 8. számú Székesfehérvár – Jánosháza – Rábfüzes elsőrendű főút
- Székesfehérvárnál a 62. számú Dunaújváros – Székesfehérvár másodrendű főút
- Székesfehérvárnál a 63. számú Szekszárd – Székesfehérvár másodrendű főút
- Székesfehérvárnál a 811. számú Székesfehérvár – Bicske másodrendű főút
- Kisbérnél a 13. számú /országhatár –/ Komárom – Kisbér másodrendű főút
- Győrnél az M1 autópálya /Budapest – Hegyeshalom/
- Győrnél az M85 autóút /Győr – Csorna/
- Győrnél az M19 autóút /Gönyű – Győr/
- Győrnél az 1. számú Budapest – Tatabánya – Győr – Hegyeshalom elsőrendű főút
- Győrnél a 14. számú Győr – Vámoszabadi másodrendű főút
- Győrnél a 82. számú Veszprém – Zirc – Győr másodrendű főút
- Győrnél a 83. számú Városlőd – Pápa – Győr másodrendű főút
- Győrnél a 85. számú Győr – Nagycenk másodrendű főút

A Bodajkra bevezető, és a 81. számú főúttal kapcsolatot teremtő 8209. jelű közút a főúton önálló balra kanyarodó sávval rendelkezik.

Térségi területrendezési tervek közlekedési munkarészeinek ismertetése

Fejér megye területrendezési terve a város területét érintő új közúthálózat-fejlesztési elemet nem tartalmaz, azonban az országos vasúti törzshálózat tervezett elemeként a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonalakhoz kapcsolódóan számol a Budapestet délről kerülő új, V0 villamosított vasútvonal Komárom – Székesfehérvár közötti - Bodajkot is érintő - szakaszával.

55. Fejér megye területrendezési terve Térségi szerkezeti tervéből

Kivágat Fejér Megye Közgyűlésének 1/2009. (II. 13.) K. r. sz. rendelete

A megyei területrendezési terv 2009. évben történt elfogadását követően a vasútvonalra 2011-ben új környezeti tanulmány készült, amely hat, a fővárost elkerülő lehetséges nyomvonalváltozatot tartalmazott, köztük három olyat is (I-es, II-es és III-as nyomvonalsáv), amely a Komárom – Székesfehérvár vonalon áthalad a településen. A vizsgált lehetőségek közül végül a várost nem érintő IV-es változat (Komárom – Bicske – Ercsi – Albertirsa/Cegléd – Szolnok) megvalósítását javasolták a döntéshozóknak. A tervek szerint kétvágányos, villamosított, két Duna-hidat is tartalmazó, nyílt vágányon óránként 160 kilométeres sebességet lehetővé tevő, csak teherszállításra szánt vasúti folyosó épül majd ki, azonban a fejlesztés anyagi forrásai jelenleg még nem biztosítottak.

1.15.1.3 Kistérségi közúti kapcsolatok vizsgálata

Közúthálózat

Bodajk város területét több, állami kezelésben lévő országos mellékút is érinti, melyek a következők:

- 8204. jelű Sárkeresztes – Bodajk összekötő út (belterületen a Petőfi Sándor utca – Május 1. utca)
- 8209. jelű Bodajk – Balinka összekötő út (belterületen a Petőfi Sándor utca – Táncsics Mihály utca – Dózsa György út)
- 82302. jelű Bodajk állomáshoz vezető út
- a település területén található még a 81117. jelű Csókakő bekötő út 81. számú főúttal alkotott csomópontja.

A fenti két összekötő út a város életében jelentős szerepet tölt be, mivel nemcsak a csatlakozó lakó- és kiszolgáló utak forgalmát gyűjtik össze, hanem ezen keresztül érhetők el a település legfontosabb közintézményei, illetve egyéb kereskedelmi és szolgáltatást végző vállalkozások is.

A településen áthaladó országos közutak forgalma

A települést érintő országos közutak legfrissebb, 2015. évi forgalmi adatait a Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság „Az országos közutak 2015. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma, Az országos közúthálózat Átlagos Napi Forgalma, Összesítő táblázatok (országos és kezelőnkénti bontás)” kiadványának 2016. júniusában megjelent kiadásából vettük.

A forgalomfejlődés számítása előrebetítő módszerrel történt az e-UT 02.01.31 útügyi műszaki előírás alapján.

17.táblázat. 8204. jelű Sárkeresztes – Bodajk összekötő út a 8+098 – 12+026 km szelvények között (a számlálóállomás a 11+000 km szelvényben, Bodajk belterületén található, kódja: 5977)

Év	Személy- gépkocsi	Kisteher- gépjármű	Autó- busz	Nehéz- jármű	Motor- kpár	Kerék- pár	Lassú jármű	ÁNF összesen [E/nap]
2015	2357	450	167	190	39	32	15	3250
2030	2899	554	189	258	40	32	15	3987

A közút forgalma várhatóan 2030-ban sem haladja meg a két forgalmi sávós, kétirányú forgalommal rendelkező utakra megengedett, „megfelelő” szolgáltatási szinthez tartozó 1400 E/óra forgalomnagyságot.

18.táblázat. 8209. jelű Bodajk – Balinka összekötő út a 0+000 – 1+999 km szelvények között (a számlálóállomás az 1+800 km szelvényben, Bodajk belterületén található, kódja: 5354)

Év	Személy- gépkocsi	Kisteher- gépjármű	Autó- busz	Nehéz- jármű	Motor- kpár	Kerék- pár	Lassú jármű	ÁNF összesen [E/nap]
2015	2283	415	137	140	61	14	18	3068
2030	2808	510	155	190	62	14	18	3757

A közút forgalma várhatóan 2030-ban sem haladja meg a két forgalmi sávós, kétirányú forgalommal rendelkező utakra megengedett, „megfelelő” szolgáltatási szinthez tartozó 1400 E/óra forgalomnagyságot.

19.táblázat. 82302. jelű Bodajk állomáshoz vezető út a 0+000 – 0+320 km szelvények között (a számlálóállomás az 0+100 km szelvényben, Bodajk belterületén található, kódja: 9887)

Év	Személy- gépkocsi	Kisteher- gépjármű	Autó- busz	Nehéz- jármű	Motor- kpár	Kerék- pár	Lassú jármű	ÁNF összesen [E/nap]
2015	210	36	11	29	3	2	3	294
2030	258	44	12	39	3	2	3	361

A közút forgalma várhatóan 2030-ban sem haladja meg a két forgalmi sávós, kétirányú forgalommal rendelkező utakra megengedett, „megfelelő” szolgáltatási szinthez tartozó 1400 E/óra forgalomnagyságot.

20.táblázat. 81117 Csókakő bekötő út a 0+000 – 2+601 km szelvények között (a számlálóállomás az 0+200 km szelvényben, Csókakő külterületén található, kódja: 9801)

Év	Személy- gépkocsi	Kisteher- gépjármű	Autó- busz	Nehéz- jármű	Motor- kpár	Kerék- pár	Lassú jármű	ÁNF összesen [E/nap]
2015	662	33	63	103	5	0	0	866
2030	814	41	71	140	5	0	0	1071

A közút forgalma várhatóan 2030-ban sem haladja meg a két forgalmi sávós, kétirányú forgalommal rendelkező utakra megengedett, „megfelelő” szolgáltatási szinthez tartozó 1400 E/óra forgalomnagyságot.

1.15.2 Közúti közlekedés

A település belső közlekedési hálózatának és létesítményeinek vizsgálata

Helyi utak

Bodajk város szerkezetét alapvetően meghatározzák a település területén áthaladó alábbi országos közutak, belterületi másodrendű főutak, helyi gyűjtőutak, valamint kiszolgáló utak:

- 8204. jelű Sárkeresztes – Bodajk összekötő út (belterületen a Petőfi Sándor utca – Május 1. utca): osztályba sorolása belterületi főút, másodrendű főút, B.IV.b.D. Az országos közút teljes hossza 12 026 m, ebből a település területét 2 415 m érinti. Az út a város belső úthálózatának egyik fő tengelyét adja, kettészelve Bodajk belterületét. Szabályozási szélessége kialakultan 13,5 - 37,2 m, több kiteresedéssel is rendelkezik. Az állami kezelésben lévő út forgalmi sávjainak szélessége jellemzően 3,1 m, helyenként azonban eléri a 3,55 m-t is. Tekintettel arra, hogy rajta tömegközlekedés is bonyolódik, a forgalmi sávok szélessége 3,25 m-nél (illetve különleges kötöttségek esetén 3,0 m-nél) kevesebb nem lehet. Az út mellett egy-, helyenként kétoldali járda található.

Egyes szakaszokon megfelelő minőségű és kiépítéssel rendelkező járda vezet, azonban vannak olyan járdarészek, amelyek sem kialakításukban, sem minőségükben nem megfelelők, így felújításra szorulnak. A járdákat úgy kell átalakítani, hogy azok minden szakaszon feleljenek meg a szabvány előírásainak, lehetővé téve a biztonságos gyalogosközlekedést. A szilárd burkolatú járda legkisebb keresztmetszeti mérete 1,50 m, mindkét oldalán legalább 0,5-0,5 m-es biztonsági sáv szabadon tartása mellett. A település központjában a gyalogosok úttesten való áthaladásának biztonsága érdekében több helyen gyalogos átkelőhely került kijelölésre. A gyalogátkelőhelyek mindkét oldalán, a járdalefuttatásoknál taktilis jelzésrendszert ajánlott alkalmazni a mozgásukban és látásukban korlátozottak könnyebb közlekedése érdekében.

Fontos feladat az út belvároson áthaladó szakasza térségében kialakított további közlekedési területek (elsősorban a járdák, autóbusz megállóhelyek, illetve várakozóhelyek) igény szerinti átalakítása, rendezése. A belváros ilyen jellegű átszervezése már megkezdődött (a mozi és a templom közötti szakaszon a közút jobb oldalán várakozóhelyek, illetve járda épült), azonban ennek folytatása mind városképileg, mind közlekedési szempontból javasolt. A parkolóhelyek számának növelését – a meglévő kötöttségek (beépítettség, terepviszonyok) figyelembe vételével – egyes nyílt árokszakaszok lefedésével, csapadékcatorna kialakításával célszerű megoldani. Az átépítést forgalomtechnikai szabályozással kell finomítani, a nagyarányú gyalogos forgalom irányultságának biztonságos vezetésével (pl. a buszmegálló párt használó utazóközönség szabályozott módon történő közúti átvezetésével).

- 8209. jelű Bodajk – Balinka összekötő út (belterületen a Petőfi Sándor utca – Táncsics Mihály utca – Dózsa György út): osztályba sorolása belterületi főút, másodrendű főút, B.IV.b.D. Az állami kezelésben lévő létesítmény teljes hossza 9 251 m, ebből a település területén 5 299 m halad. Az út a település belső úthálózatának másik fő tengelyét adja. Szabályozási szélessége kialakultan 14,5 – 28,8 m, burkolatszélessége belterületen jellemzően 5,8 – 6,0 m, külterületen 6,5 m. Tekintettel arra, hogy rajta tömegközlekedés is bonyolódik, a forgalmi sávok szélessége 3,25 m-nél (illetve különleges kötöttségek esetén 3,0 m-nél) kevesebb nem lehet. Az út mellett egy-, helyenként kétoldali járda található, amelyek sem kialakításukban, sem minőségükben nem megfelelők, így

felújításra szorulnak. A járdákat úgy kell átalakítani, hogy azok minden szakaszon feleljenek meg a szabvány előírásainak, lehetővé téve a biztonságos gyalogos közlekedést. A szilárd burkolatú járda legkisebb keresztmetszeti mérete 1,50 m, mindkét oldalán legalább 0,5-0,5 m-es biztonsági sáv szabadon tartása mellett.

A közutat kezelő Magyar Közút Nrt. állásfoglalása szerint a temető térségében még a belterületi kisebb sebesség mellett sem megfelelő a közúthoz kapcsolódó merőleges beállású parkolóhelyek alkalmazása: az innen kitolató járművek az irányváltás során megállnak az út területén, amely ráfutásos balesetet okozhat. Ennek okán csak párhuzamos beállású parkolóhelyek kialakítása javasolt. Az átalakítás során célszerű a gyalogosok itteni közlekedését (kétoldali járda kialakítása), közúti átkelési lehetőségeit is vizsgálni.

A település központjában a gyalogosok úttesten való áthaladásának biztonsága érdekében gyalogátkelőhelyek létesültek. A járdarávezetések esetén járdalefuttatást és taktilis jelzésrendszert kell alkalmazni a mozgásukban és látásukban korlátozottak könnyebb közlekedésének segítésére.

A két fenti, a 8204. jelű és a 8209. jelű összekötő út belterületi csomópontja a jelenlegi kialakítás szerint négyágú, gyalogos forgalommal, illetve kétoldali autóbusz megállóhellyel terhelve. A kijelölt gyalogátkelőhely, valamint a megállóhely egymás területét fedik. Nehezíti a helyzetet a 81. számú főút felőli kis sugarú bal ív, mely a Május 1. út felől nehezen belátható. A térségben jelentős a teherforgalom, továbbá a Bányász lakótelep felé, illetve onnan a centrum felé irányuló gyalogos forgalom is. A kialakult helyzet olyan rendezést kíván, melynek alkalmazásával megoldható a járművek csomóponton történő biztonságos átvezetésén túl a gyalogosforgalom korrekt kezelése, illetve a kijelölt autóbusz megállóhelyek biztonságos, de igények szerinti elhelyezése.

- Deák Ferenc utca – Tópart utca – Templomkert utca: osztályba sorolása gyűjtőút, B.V.c.D. Az utak kialakult szabályozási szélessége 16,0 – 20,1 m, burkolatszélességük jellemzően 3,8-4,0 m. Az utak szabályozási szélességén belül nagy a zöld területek aránya. Tekintettel az útkategóriára, az utak burkolatát 3,0 m-es forgalmi sáv szélességgel kell kiépíteni (azonban kivételesen megengedett 2,75 m is), továbbá az út mellett legalább egyoldali, szabványos burkolatszélességgel (1,5 m, két oldalán 0,5-0,5 m biztonsági sávval) rendelkező járda kialakítása indokolt (jelenleg egyik utcában sincs kiépített járda). A padka szélessége legalább 1,5 m legyen. A megyei területrendezési terv által tartalmazott egyik térségi kerékpárút ezen utak által kijelölt nyomvonalon halad. Az itt vezető kerékpárút minimális burkolatszélessége kétirányú, egyoldali kiépítés esetén 2,0 m (de ajánlott a legalább 2,6 m-es burkolatszélesség).
- Széchenyi utca: osztályba sorolása gyűjtőút, B.V.c.D. Kialakult szabályozási szélessége 12,1-26,2 m, burkolatszélessége 3,5 m. Tekintettel az útkategóriára, burkolatát 3,0 m-es forgalmi sáv szélességgel kell kiépíteni (kivételesen megengedett 2,75 m-es sáv szélesség is), továbbá az út mellett legalább egyoldali, szabványos burkolatszélességgel (1,5 m, két oldalán 0,5-0,5 m biztonsági sávval) rendelkező járda kialakítása is indokolt (a jelenlegi 1,0 m burkolatszélességű egyoldali betonjárda sem kiépítésében, sem minőségében nem megfelelő). A padka minimális szélessége 1,5 m. A megyei területrendezési terv által tartalmazott egyik térségi jelentőségű kerékpárút a Széchenyi utca mellett halad. Az itt vezető kerékpárút minimális burkolatszélessége kétirányú, egyoldali kiépítés esetén 2,0 m (de ajánlott a legalább 2,6 m-es burkolatszélesség).

A város főbb közúti közlekedési területeinek tervezési osztályba sorolását, illetve egyéb jellemzőit a következő táblázat tartalmazza:

21.táblázat. Közlekedési területeinek tervezési osztályba sorolása

Út neve, hrsz	Útkategória	Tervezési osztály jele	Út kezelője	OTÉK szerinti minimális szélessége [m]	Megjegyzés
81. számú Székesfehérvár – Kisdér – Győr másodrendű főút	Külterületi főút, II. rendű főút	K.IV.B.	Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága	40,0	Csak külterületi szakasza van
8204. jelű Sárkeresztes - Bodajk összekötő út	Külterületi mellékút, összekötő út, belterületi főút, másodrendű főút	K.V.B. B.IV.b.D.	Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága	30,0	Belterületen a Petőfi Sándor utca – Május 1 utca
8209. jelű Bodajk – Balinka összekötő út	Külterületi mellékút, összekötő út, belterületi főút, másodrendű főút	K.V.B. B.IV.b.D.	Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága	30,0	Belterületen a Petőfi Sándor u. – Táncsics Mihály u. – Dózsa György út
82302. jelű Bodajk állomáshoz vezető út	Külterületi mellékút, állomáshoz vezető út	K.V.B.	Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága	30,0	Csak külterületi szakasza van
Deák Ferenc utca - Tópart utca - Templomkert utca	Belterületi mellékút, gyűjtőút	B.V.c.D.	Bodajk Város Önkormányzata	22,0	Csak belterületi szakasza van
Széchenyi utca	Belterületi mellékút, gyűjtőút	B.V.c.D.	Bodajk Város Önkormányzata	22,0	Csak belterületi szakasza van

A település további útjai lakóutcák. Jellemzően aszfaltburkolattal rendelkeznek, azonban burkolatszélességük nem éri el a szabványban meghatározott 5,5 m-t. Állapotuk részben megfelelő, de főleg a megfelelő csapadékvíz elvezetéssel nem rendelkező szakaszokon jelentős állapotromlás tapasztalható. Az utak mellett általában egyoldali 1,0 m szélességű, ugyancsak rossz állapotú járda található (ezek meglétét a szabvány nem követeli meg). A Kesellőre vezető utcák között nagy hosszúsággal rendelkező utakat is találunk. Ezek igen szűkek, vízelvezetésük „K” szegéllyel részben megoldott. Tekintettel a helyszíni adottságokra (szűk, beláthatatlan szakaszok, kis ívek, útszűkítések, sok kapubehajtó) forgalomtechnikai felülvizsgálatuk, esetleg további forgalmi szabályozásuk erősen javasolt.

1.15.3 Közösségi közlekedés

1.15.3.1 Közúti

A településen menetrend szerinti helyi autóbuszjárat nem közlekedik.

1.15.3.2 Kötőtpályás

A települést érintő távolsági közúti közösségi közlekedést a Középanyugat-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. autóbuszai bonyolítják le.

A járatok a következő vonalszámokon az alábbi települések között teremtenek - Bodajk város érintésével - közlekedési kapcsolatot:

- 1204 vonal: Budapest – Székesfehérvár – Bakonycsernye – Zirc
- 1251 vonal: Budapest – Bakonycsernye – Zirc – Bakonybél – Pápa
- 1809 vonal: Székesfehérvár – Bakonycsernye – Dudar – Zirc
- 8093 vonal: Székesfehérvár – Fehérvárcsurgó – Bodajk – Bakonycsernye
- 8360 vonal: Mór – Bodajk – Csókakő – Csákberény
- 8365 vonal: Mór – Kincsesbánya – Isztimér
- 8370 vonal: Mór – Balinka – Bakonycsernye
- 8373 (7427) vonal: Mór – Bakonycsernye – Zirc

A tömegközlekedés a települési úthálózat alábbi elemeit használva működik:

- Petőfi Sándor utca – Táncsics Mihály utca – Dózsa György út
- Petőfi Sándor utca – Május 1. utca

A megállóhelyek jellemzően fedett autóbuszváróval és szabványos autóbuszöböllel rendelkeznek. A városközpont megállóhelyein a KNYKK Zrt. által elhelyezett, az elektronikus utastájékoztatói rendszer részét képező információs táblák is működnek.

Tekintettel a közlekedő járatok gyakoriságára és irányultságára, az autóbusz közlekedés további fejlesztése nem szükséges.

1.15.3.2.1 Vasúti közlekedés

A város belterületének északkeleti határa mentén húzódik a MÁV 5-ös számú, nem villamosított, egyvágányú vasútvonala, mellyel a 0262 hrsz-ú út teremt közúti közlekedési kapcsolatot. A vasútvonal a 30-as számú Székesfehérvár – Gyékényes – vasútvonalat köti össze a magyar – szlovák határral. Bár a vonal egyike Magyarország legrégebbi vasútvonalainak, kihasználatlansága miatt a személyszállítást 2009. december 13-án megszüntették. A vonal megnyitásának 150. évfordulóján, 2010. július 3-án újraindult a vasúti személyszállítás. Jelenleg a vonalon kettő járatpár közlekedik naponta:

- S150/32912: Székesfehérvár felé 9:46 órakor
- S150/34912: Komárom-Esztergom felé 10:58 órakor
- S150/32916: Székesfehérvár felé 17:11 órakor
- S150/34916: Komárom felé 18:58 órakor

Bár az elmúlt időszakban többször is felmerült a vonal kétvágányúvá fejlesztése, erre a mai napig nem került sor, és várhatóan a Budapestet délről elkerülő V0 vasútvonal más nyomvonalon történő vezetésével ez a közeljövőben nem is történik meg. Bár a vonalon a vasúti teherforgalom továbbra is jelentős, a személyszállítás mértéke (főleg a célzottan Bodajkra irányuló forgalom nagysága) igen alacsony. Ennek több oka is van. A város szempontjából a következőket említjük meg:

- Bodajk jó közúti kapcsolatrendszere,
- a személygépjármű állomány nagyarányú fejlődése, és használati szokásai,

- a vasúti és közúti tömegközlekedési kapcsolat (intermodalitás) hiánya,
- a személyszállító járatok igen kicsi aránya.

A fenti tények egymásra gyakorolt erősítő hatása miatt született korábban a személyszállítás szüneteltetésével kapcsolatos döntés. Bár a jelentkező igények miatt a szolgáltatás újraindult, sőt a vonzerő növelése érdekében a vasúti jegyárakat igen jelentős mértékben, 50 %-kal csökkentették is, a korábbi kihasználtság, „utazási kedv” azóta sem tért vissza.

Ehhez – véleményünk szerint – a következők lennének szükségesek:

- a jelenlegi 2 járatpár/nap járatszám bővítése,
- a meglévő menetrend időpontjainak átütemezése a település (illetve a vonal által érintett további települések) igényeinek jobban megfelelő, a lakók életviteléhez közvetlenebbül illeszkedő időpontokra:
 - hajnali órákban (az utasok munka, illetve iskolakezdéséhez igazítva)
 - déli órákban (elsősorban a célponti városokba irányuló bevásárlások segítésére)
 - délutáni időszakban (a munkát, illetve az iskolát befejezők hazaszállítása érdekében)
 - esti időszakban (iskolai szakköröket, edzéseket, városi szolgáltatásokat, szórakozási lehetőségeket igénybe vevők számára)
- közúti- vasúti intermodalitás biztosítása: a vasútállomásra irányuló autóbusz közlekedés a 90-es évek elején megszűnt (az utolsó érvényes menetrend 1991. június 2-től volt hatályos). Ez jelentős mértékben akadályozza a vasúton közlekedők kényelmi igényeinek kiszolgálását. A megfelelő funkcionalitás érdekében a korábbi „beközlekedő” rendszer helyreállításával biztosítani kellene:
 - a Bakonycsérnye – Zirc, illetve a
 - belváros, továbbá a
 - távolabbi lakóterületek

felé irányuló közúti tömegközlekedés közvetlen kapcsolatát az állomással.

A vasútállomás jelenleg jegypénztár nélkül működik, azonban ezt – a MÁV által a közelmúltban bevezetett mobil applikációs rendszer működtetése, valamint a vonaton történő jegyvételi lehetőség miatt – nem tartjuk hátrányosnak.

A vasúti tömegközlekedési lehetőségek turisztikai jellegű igénybevételét jónak ítéljük.

A vasúti áruszállítással kapcsolatban megemlíthjük, hogy az állomásról indult az iparvágányi funkcióval rendelkező Bodajk – Balinka mellékvonal, mely jelenleg már nem üzemel. A nyomvonalsáv vágányokon kívüli közúti (mezőgazdasági jellegű) közlekedési célú hasznosításával kapcsolatban jelenleg kezdődnek egyeztetések a MÁV-val.

1.15.3.2.2 Vízi közlekedés

A területet több vízfolyás szeli át, melyek közül a legjelentősebb a számos forrás által táplált Mór-Bodajki vízfolyás. Megemlíthjük még a Keleti-Bakony legjelentősebb vízfolyását a Gaja-patakot is, amely a Fehérvárcsurgói víztározót táplálva Moha alatt ömlik a már említett Mór-Bodajki vízfolyásba, Székesfehérvár mellett pedig a Sárvízzel és a Séddel egyesülve Nádor-csatornaként szállítja tovább a vizét a Dunába. Bár a patakok rendkívül szép tájon haladnak keresztül, a relatív kis vízhozamuk, illetve a medrükben található több zúgó miatt vízi közlekedésre alkalmatlanok.

1.15.3.2.3 Légi közlekedés

Bár a területen több légi útvonal is húzódik, a település a légi közlekedésben közvetlenül nem érintett. A legközelebbi nyilvános nemzetközi repülőtér az 53 km-re található – jelenleg „járat nélküli” – Győr-Péri repülőtér, amely a Bodajkot is érintő 81. számú főútról szilárd burkolatú bekötő úton keresztül érhető el. A repülőtér Székesfehérvárról menetrend szerint közlekedő autóbuszjáratokkal is megközelíthető. Magyarország két másik nyilvános nemzetközi repülőtere (a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, valamint a sármelléki Hévíz- Balaton Airport) közel egyforma távolságra (112 km-re, illetve 156 km-re) fekszik a településtől.

1.15.3.2.4 Helyi kötőtpályás közlekedés

Bodajkon helyi kötőtpályás közlekedés (elővárosi vasút, elővárosi gyorsvasút, metró, közúti gyorsvasút, villamos, vagy különleges vasút) nem üzemel.

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Fejér megye területrendezési terve szerint Bodajkot országos jelentőségű kerékpárút nem érinti, azonban három, térségi jelentőségű kerékpárút is áthalad területén. Ezek a következő településeket kötik össze:

- Zirc (Veszprém megye) – Bodajk – Söréd – Csákvár – Vértesboglár – Alcsútdoboz
- Bodajk – Bakonykúti – Balatonfűzfő (Veszprém megye)
- Székesfehérvár – Kisbér (Komárom – Esztergom megye)

Az országos kerékpárút törzshálózatba tartozó kerékpárút a településhez legközelebb a következő nyomvonalakon vezet:

- 7. Délnyugat-magyarországi kerékpárút 7. A. vonala: Budapest – Biatorbágy – Etyek – Nadap – Sukoró – Pákozd – Székesfehérvár – Balatonfőkajár – Siófok – Szántód – Balatonföldvár – Balatonlelle – Balatonboglár – Fonyód – Keszthely – Sármellék – Zalakaros – Nagykanizsa – Kaszó – Nagyatád – Berzence – (Horvátország)
- 71. Vértesi kerékpárút: Székesfehérvár – Gánt – Várgesztes – Vértessomló – Környe – Tata – Komárom

A fenti kerékpárutakat a Bodajkon áthaladó térségi jelentőségű kerékpárutakon keresztül lehet majd elérni.

A forgalomszámlálási adatok szerint a városban kismértékű kerékpáros forgalom zajlik; számukra jelenleg nincs kiépített kerékpárút a településen, a kerékpárosok az út forgalmi sávjában közlekednek. A helyzetet már rövid távon javíthatja az a tény, hogy megkezdődött a Fehérvárcsurgót Bodajkon keresztül Mórral összekötő kerékpárút tervezése. A létesítmény részét képezi majd a megyei területrendezési terv által tartalmazott térségi jelentőségű kerékpárút hálózatnak. A kerékpárút a városban a következő nyomvonalon fog haladni: 8204. jelű útról leágazva földúton éri el a Körtefa utca-Kinizsi utca térségét, majd az országos kezelésben lévő Petőfi utcát keresztezve, tovább a vasútállomás irányába haladva előbb a Zrínyi utcán, majd a Széchenyi utca- Gátpart utca nyomvonalon csatlakozik a Tópart utca- Deák Ferenc utca gyűjtőutakhoz. A kerékpárút ezt követően az ugyancsak országos kezelésű belterületi másodrendű főút (Petőfi utca) kis belterületi szakaszát érintve a 8209. jelű úton át halad a 81. számú főút felé.

A megyei tervben szereplő, a településen áthaladó további kerékpárutak vonalvezetésére korábban tanulmánytervek készültek, azonban a javasolt változatok közül még nem történt meg a megvalósításra kerülő variáns kiválasztása.

Az e-UT 03.04.11 Kerékpárforgalmi létesítmények tervezése című szabvány előírásai szerint az alkalmazott kétirányú, egyoldali kerékpáros mellékút javasolt burkolatszélessége 2,6 m (de legalább 2,0 m széles pálya mindenképpen építendő), 30-30 cm-es kétoldali biztonsági sáv szabadon tartása mellett. A megvalósítás során törekedni kell arra, hogy a jármű, illetve gyalogos forgalmat levezető további közlekedési létesítmények is szabványos kialakítást nyerjenek.

1.15.5 Parkolás

A település több részén található kiépített parkoló terület. Ezek elsősorban a nagyobb ügyfélforgalmat lebonyolító intézmények- közintézmények környezetében (polgármesteri hivatal, posta, orvosi rendelő, nyugdíjsház) épültek meg, de létesült parkoló a temető melletti területen is. A várakozóhelyek egy része megfelelő kiépítettséggel rendelkezik (szilárd burkolat, csapadékvíz elvezetés, járdakapcsolat), azonban találhatók részben kiépítetlen vagy zúzottköves burkolattal rendelkező várakozóhelyek is (Bányász lakótelepi utak mentén, általános iskola előtt, Dózsa utcai temető mellett, boltok előtt).

A járműállomány növekedésével, illetve a gépkocsik napi használatának általános elterjedésével egyre nagyobb szükség van a megfelelően kiépített parkoló területekre. Ezt fokozza a város több nevezetességéhez, műemlékeihez, műemlék együtteseire irányuló jelentős forgalom, azonban itt csak időszakosan merül fel nagyobb parkolási igény. A parkolóhelyek számának növelését – a meglévő kötöttségek (beépítettség, terepviszonyok) figyelembe vételével – egyes nyílt árokszakaszok lefedésével, csapadécsatorna kialakításával célszerű megoldani oly módon, hogy a terület további közlekedési létesítményei (kiszolgáló utak, kerékpárutak, járdák, gyalogátkelőhelyek, autóbusz-megállóhelyek) átalakítása, áthelyezése, esetleges kialakítása az elképzelésbe megfelelő módon illeszkedhessen.

A városban jelenleg nem működik zónás fizető parkolási rendszer, így a közterületi parkoló területek használata ingyenes.

1.15.6 Egyéb

1.15.6.1 Gépjármű üzemi létesítmények

A település közigazgatási területén egy üzemanyagtöltő állomás található a Petőfi utca- Arany János utcai csomópontjának térségében, a belterület határán.

1.15.6.2 Intermodalitás

A különböző közlekedési ágak egymáshoz való illesztése, tudatos összekapcsolása egyelőre nincs jelen a település életében (a korábbi egyetlen kapcsolódást, a vasútállomásra beközeledő helyközi járatot 25 éve megszüntették). A vasúti érintettség által jelentett lehetőség újbóli kihasználása érdekében azonban feltétlenül javasolt e két közlekedési ág ismételt összekapcsolása. További, intermodalitással kapcsolatos fejlesztés a közeli jövőben nem indokolt: Bodajk város ilyen irányú igényei nem képeznek olyan nagyságrendet, hogy erre további közlekedéstervezési megoldásokat keressünk.

1.16 Közművesítés

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

Bodajk város alap ivóvízellátása a városban lemélyített karsztkútról az 1960-as években épül ki. A vízellátó rendszerhez a folyamatos fejlesztések során – egy regionális ágrendszeren át – kapcsolódtak az alábbi települések: Bakonycsernye, Nagyveleg Csókakő, Csákberény, Gánt és Söréd. A balinkai bánya bezárása előtt a regionális vízellátó rendszer részére új vízbázis került kialakításra, a Bodajk Kajmáti vízbázis, ahol 2 db karsztkút került lemélyítésre. A kutak beüzemelése után a vízellátó rendszer távvezetéke – néhány módosítással – átkötésre került az új vízbázisra.

1.16.1.1.1 Ivóvíz ellátás

Bodajk ivóvíz ellátása a Mór kistérségi ivóvíz szolgáltató rendszerének része, az alap vízjogi üzemeltetési engedély száma 20477-2/1989., a jelenleg érvényes vízjogi üzemeltetési engedélyt (utolsó módosítás) a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály 35700/180-7;8/2016.ált. sz. határozata tartalmazza.

22.táblázat. A kutakra vonatkozó néhány jellemző adatok

Jellemzők	Kajmáti I. K-13	Kajmáti II. K-15	Kajmáti III. B-9
Helye	Bodajk 043/2 hrsz.	Bodajk 043/1 hrsz.	Bodajk 317/1 hrsz.
Mélysége	200 m	166 m	146 m
Nyugalmi vízszint	-25,4 m	-33,2 m	-8,5 m
Állandó vízmennyiség	1450 l/p	2000 l/p	290 l/p
Szivattyú teljesítménye	Q=87 m ³ /h - H=200 m	Q=120 m ³ /h - H=71 m	Q=290 m ³ /h - H=78 m

23.táblázat. Az elosztó hálózat adatai a következők.

Méret	Csőanyag	Hossz - méter
D 65	acél	51,08
D 80	acél	3,15
D 100	acél	4,52
D 150	acél	18,41
NA 80	ac	5509,41
NA 100	ac	3664,63
NA 125	ac	1060,64
NA 150	ac	487,48
NA 200	ac	421,94
NA 250	ac	6203,51
NA 90	KM-PVC	1595,02
NA 110	KM-PVC	6543,69
NA 160	KM-PVC	5333,40
NA 200	KM-PVC	2115,14
NA 250	KM-PVC	91,22
NA 315	KM-PVC	1621,09
D 25	PE	15,25
D 110	PE	855,92
D 160	PE	254,71
D 160/10	PE	9,40
D 200	PE	22,87
D 200/10	PE	22,50
D 225	PE	170,94
D 250/10	PE	214,39
Vezetékhálózat összesen:		36289,94
Földfeletti tűzcsap		19 db
Földalatti tűzcsap		68 db
Közkút		6 db

24.táblázat. Bodajk vízellátási rendszerének jellemzői

Megnevezés	Bodajk város
Üzemeltető	Fejérvíz Zrt.
Vízjogi üzem. engedély (alap)	20477-2/1989.
Kapacitás (16 üzemórával) m ³ /d	II. kút: 417/24h Kajmáti I.: 2088/24 h Kajmáti II.: 2880/24 h üzemeltetési út.-ból
Bekötött ingatlanok száma db	1560
Ellátott lakos szám kerekítve fő	4120 (Önkorm. adat)
Vízfelhasználás 2015-ben m ³ /év	171235
Átlagos fogyasztás m ³ /d	469
Csúcsfogyasztás m ³ /d	591
óraátlag m ³ /h	24,6
Jelenlegi fajlagos fogyasztás l/fő,d	114

A kistérségi ivóvíz szolgáltató rendszerből Bodajk város részére kitermelhető összes vízmennyiségből megadott kapacitás és a jelenlegi átlagos fogyasztás közötti tartalékot lehet a fejlesztéseknél figyelembe venni.

1.16.1.1.2 Tűzivíz

Az elosztóhálózat megfelelően erős, a hálózati nyomás megfelelő, a jelenleginél lényegesen nagyobb fogyasztásra került kiépítésre, zömében körvezetékes kialakítású. Az egyes fejlesztési területek vízellátása a hálózathoz, táv,- és összekötő vezetékekhez történő csatlakozással elláthatók ivóvízzel és helyenként tűzivízzel.

1.16.1.1.3 Termál és karsztvíz

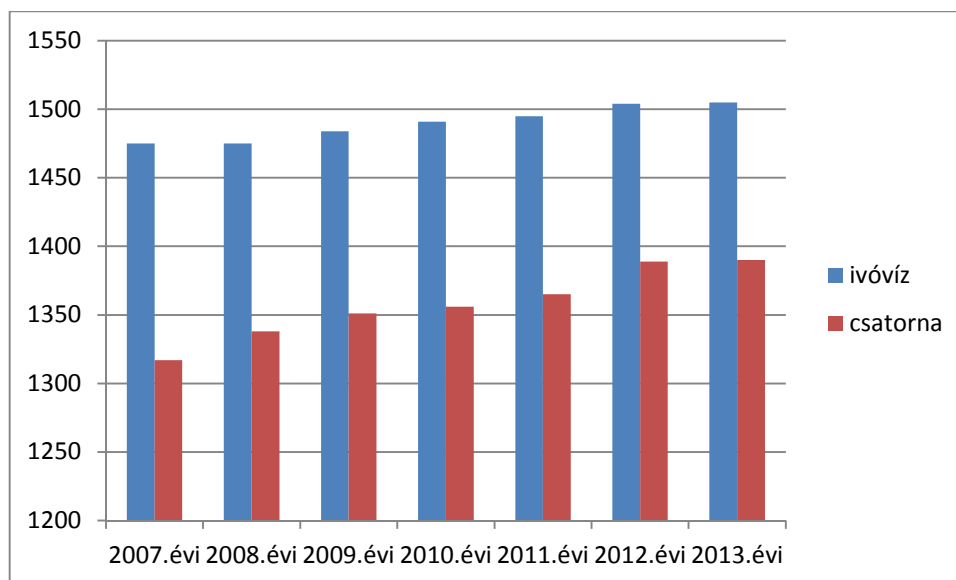
Annak ellenére, hogy régebben arról szóló emlékek vannak, hogy a feltörő forrásvizek, meleg voltak, jelenlegi karszt források vizeit még nem minősíthetjük igazi termálvíznek. A karsztvizek hasznosításával viszont mindenképpen foglalkoznia kell a városnak, mert az nem csak károkozó, de természeti erőforrás is.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

Bodajk város és Balinka község szennyvízelvezető rendszere, a tisztítóteleppel együtt épült ki. A telep tisztítási kapacitása: 630 m³/d. A város szennyvízelvezető rendszer a településen döntően gravitációs

csatornahálózat alkotja. Egy –egy részvízgyűjtő terület összegyűjtött szennyvizének továbbítását a magasabban fekvő gravitációs hálózatba a mélyponton telepített szennyvíz átemelő és a hozzá kapcsolódó nyomócső biztosítja.

56. ábra. Bodajk Közülemi ivóvízvezeték-, és közsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)

Forrás: KSH

A kijelölt fejlesztési területek szennyvíz elvezetése (30 - 45 m³/d) a tervezett elvezető rendszerhez gravitációs vagy kisátemelő megoldással csatlakoztatható. A fejlesztések során a gravitációs csatorna hálózat többlet szennyvízzel terhelhető, ugyanis az egyéb műszaki megfontolások pl. tisztíthatóság, nagyobb esés stb. miatt a csatornák lényeges kapacitás többlettel rendelkeznek. A községi átemelők szivattyú kapacitását, az egyes kiemelkedően nagy szennyvizet kibocsátó fejlesztés során – az elvezetés vonalba eső műtárgyakat – felül kell vizsgálni és szükség esetén az átemelőkben szivattyúkat kell cserélni. Ez a gépcsere, a tisztítótelepi kapacitás biztosítása mellett a helyenként a fejlesztés feltétele.

25.táblázat. Gravitációs vezetékek adatai

Méret	Csőanyag	Hossz - méter	
Gravitációs vezetékek			
NA 20	beton	86,2	
NA 30	beton	1124,7	
NA 200	ac	701,2	
NA 250	ac	133,6	
NA 300	ac	821,4	
NA 160	KG-PVC	92,7	
NA 200	KG-PVC	17685,0	
NA 315	KG-PVC	973,7	
Nyomóvezetékek			
NA 110	KM-PVC	498,1	
NA 125	KM-PVC	129,7	
NA 160	KM-PVC	1084,7	
NA 90	KPE	55,0	
NA 110	KPE	139,6	
Vezetékhálózat összesen:		23526,0	
Átemelők (vasbeton)			
Hely	Méret	m³	Szivattyúk (2 db)
I. Táncsics M. u.	Ø2,5/6,5 m	8,0	FLYGT CP3127 MT430
II. Deák F. u.	Ø2,0/5,0 m	6,0	FLYGT CP3102 MT430
III. Zrínyi M. u.	Ø2,0/6,0 m	7,0	FLYGT CP3085 HT250
IV. Arany J. u.	Ø2,0/4,5 m	3,5	FLYGT CP3085 MT432
V. Kossuth L. u.	Ø1,5/4,5 m	2,0	FLYGT CP3067 LT 210
VI.Ifjúsági tábor	3,0*3,1/3,25	0,5	EMU FA 105-108 W
VII. Bekötőút	Ø1,6 m	5,0	FLYGT CP3057 HT262

Bodajk és térsége szennyvízelvezetés és tisztítás vizilétesítményeinek üzemeltetésére kiadott alap vízjogi üzemeltetési engedély száma 20092/1996., a jelenleg érvényes vízjogi üzemeltetési engedélyt (utolsó módosítás) a Közép-Dunántúli Vízügyi Hatóság KDTVH-3838-008/2014. sz. határozata tartalmazza.

26.táblázat. A szennyvíztisztító telep helye és főbb jellemzői:

Tisztítómű helye		Bodajk 0222 hrsz.
Kapacitása, max.	m ³ /d	190+20
Tisztított átl. mennyiség 2015-ben	m ³ /d	Teljes telep: 976, ebből Bodajki ág: 591
Csúcs mennyiség 2015-ben	m ³ /d	Teljes telep: 2520, ebből Bodajki ág: 1909
Kapacitás bővítésének max. lehetősége	m ³ /d	

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A felszíni vizek értékelésénél az 1.17.2 részben részletesen elemezzük.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

1.16.2.1.1 Villamos energia

A település villamos energia ellátásának üzemeltetője az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. Székesfehérvári Régiója. Bodajk ellátása a Mór északi részén található 120/20 kV-os alállomásból kiinduló 2 db 20 kV-os légvezetéseken történik. Az egyik a települést észak-keleti irányból a 81-es számú közúttal párhuzamosan vezetett légvezetésekről ágazik le, a másik dél-nyugati irányból Balinka-Isztimér légvezeték leágazásaként érkezik. A Diófa utca végénél külterületen található a két nyomvonal.

Bodajk területén belül is légvezetéseken kerülnek ellátásra a környező utcákban elhelyezett oszlopra szerelt transzformátor állomások

A település területén nem található közép és nagyfeszültségű földkábeles hálózat.

A kiefeszültségű hálózatok jellemzően oszlopokra szerelt, légvezeték kialakításúak. A közvilágítási lámpatestek is ezekre az oszlopokra kerültek felszerelésre.

A szerkezeti tervi változások miatti többlet villamos energia igény a meglévő villamos hálózatról kielégíthető. A konkrét műszaki megoldás az áramszolgáltatóhoz eljutott energia igényre adott válasz alapján tervezhető.

1.16.2.1.2 Gázellátás

A város vezetékes gázellátása teljes körűen megoldott és biztosított. Gázfogadó állomás helye rögzített.

1.16.2.1.3 Távhőellátás

Meghatározó távhőszolgáltatás nincs a településen.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Bodajk több irányban szeretne előre lépni a megújuló energia felhasználás területén, és erre mind a szél mind a geotermikus energiánál van lehetőség. Jelenleg az önkormányzati létesítményeknél pár

helyen alkalmazott napenergia hasznosítás és a lakosok által kezdeményezett egy két kis teljesítményű energiatermelésen kívül jelentős megújuló energia használat nincs.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Bodajk Város Önkormányzat a KEOP-5.5.0/B/12-2013-0094 kódszámú pályázat keretében 286 005 836 Ft támogatást nyert, mellyel lehetőség nyílik az Általános Iskola, Zengő Óvoda, Törpe Óvoda, Hang - Szín - Tér Művészeti Szakközépiskola, Városi Könyvtár és kollégium épületeinek energetikai felújítására.

A munkálatok teljes költsége 336 477 454 Ft, ennek önrésze 50 471 618 Ft, melyet az önkormányzat az EU Önerő Alap pályázatán nyert forrásból fedez. A kivitelező közbeszerzési eljáráson kiválasztott Fehér Vagyonkezelő Zrt., Fehér Alu Kft. Fehér Energia Kft., konzorciuma volt. A felújítás eredményeként jelentős energia megtakarításra lehet számítani a fent említett intézményekben, ezáltal az önkormányzat ezen jellegű kiadásai is jelentős mértékben csökkennek.

1.16.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A település vezetékes távközlési hálózatát a székesfehérvári 22-es körzet részeként működik. A hozzáférést eseti kérelmek alapján bírálják el. A mobiltelefonos elérhetőségei a városban jók, a belterületen nincsenek csak külterületen vannak adatátviteli tornyok és berendezések.

A városban az alábbi szolgáltatások érhetők el:

- városi televízió - digitális adás feltételeinek biztosítása még nincs megoldva;
- mobilszolgáltatások minősége megfelelő, térerő elérhető a település egészén;
- több hírközlési szolgáltató érhető el a városban.

1.16.3.1 Telekom:

Ígérete szerint „Bodajkra hozzuk a szupergyors otthoni internetet és a televíziózás új korszakát”.

2015. év végéig több, mint 2 millió otthonban tette elérhetővé európai szintű otthoni internethálózatot.

Gyorsabban betöltődő weboldalak, jobb letöltési sebesség.

57. ábra. A Telekom 4G szolgáltatásának területi lefedettsége.

1.16.3.2 Vodafone

A Vodafone folyamatos hálózatfejlesztései eredményeként, statisztikai módszerek alapján számított érték.

58. ábra. Kültéri lakossági 3G lefedettség.

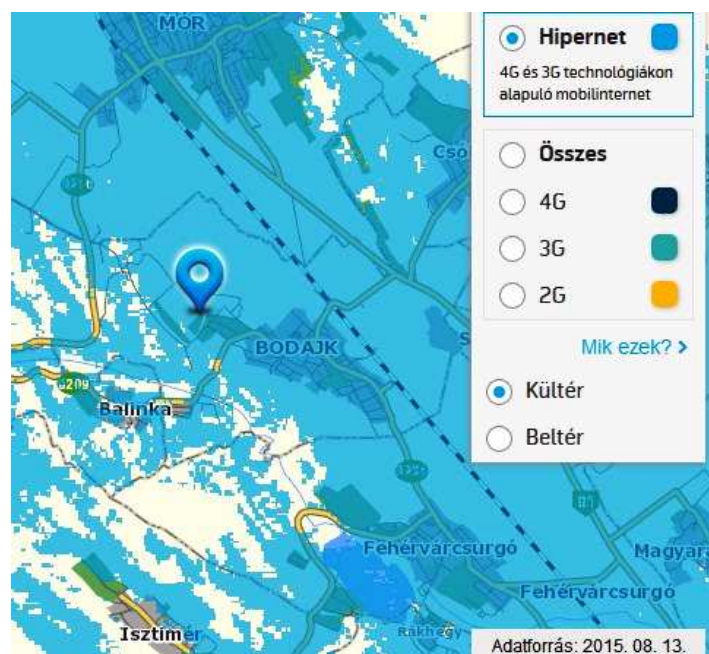
1.16.3.3 Telenor

A várható legjobb **4G** kültéri sebesség*:

Letöltés: 30-100 Mbit/s

Feltöltés: 10-30 Mbit/s

59. ábra. A jelzett területeken Hipernet sebességgel lehet Internetezni.

A településen belüli hálózat szabadvezetékes, illetve légkábeles kiépítésű. Belátható időn belül a földkábelbe való áthelyezés nem várható, de az új fejlesztésű területeken már ezzel a megoldással célszerű élni. A mobil telefónia fejlesztési programjai várhatóan felgyorsulnak a 4G-s szolgáltatások terjedésével.

1.16.3.4 KTV Internet szolgáltatás

A PR-TELECOM Zrt. 2009. évben megvásárolta a Kábelduó Kft.-t és egyúttal átvette Bodajk Város területén a kábeltelevízió és internet szolgáltatást.

A PR-TELECOM Zrt. Magyarország ötödik legnagyobb hírközlési szolgáltató Társasága végzi. A tisztán magyar tulajdonú vállalkozás szolgáltatásai ma már az ország területén több mint 180 településen elérhetőek.

A műemlék épületen és a hozzá tartozó telek területén, illetve műemléki környezet területén folytatott építési tevékenységet – pl. antenna telepítést - a 393/2012. (XII.20.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében meghatározott illetékes járási építésügyi és örökségvédelmi hivatalok jogosultak örökségvédelmi szempontból meg. vizsgálni és amennyiben engedély köteles engedélyezni azt.

A településrendezési eszközök módosításával kapcsolatosan készülő dokumentációknál figyelembe kell venni.

1.17 Környezetvédelem

1.17.1 Talaj

Fekvését tekintve a Dunántúli-középhegység második fő vonulatának, a Bakonynak lábánál, a Móri-árok peremén található. Ez utóbbi kistáj a Bakony és a Vértes közötti völgyvonulat.

A Móri árok genetikailag fiatal, a pleisztocén időszakában vetődések által létrehozott árkos süllyedék. Két oldalán kiemelkedő peremeinek legmagasabb röge a Bodajktól nyugatra emelkedő Kő-hegy (314 m). Felső-pleisztocén-alsópliocén folyóvízi homok és homokos kavicsréteg tölti ki belsejét mintegy 50-60 méter vastagságban, több helyen hordalékkúpokkal tagolva.

Az árkot alkotó anyagok építőanyagként is hasznosíthatók. Mezőgazdasági szempontból alacsony értékű földterületekkel ellátott.

1.17.1.1 A talajok állapota

Bodajk közigazgatási területén a felső termőréteg vastagsága átlagosan 1 m alatt, jellemzően 20-70 cm között van. A termőréteg jellemzően semleges kémhatású, felszíntől karbonátos talajokból áll. Szerves anyag tartalmuk 100-300 t/ha közötti, de kedvező adottságú síkláp talajok esetén meghaladhatja a 400 t/ha-t.

Bodajk város közigazgatási területén belül 4 talajtípus található:

- Agyagbemosódásos barna erdőtalaj
- Redzina talajok
- Réti talajok
- Barnaföldek (Ramann féle barna erdőtalajok)

Az agyagbemosódásos barna erdőtalajok a magasabb fekvésű területeken találhatók.

A szántóterületek talaja javarészt kedvezőtlen vízgazdálkodású talaj.

Legnagyobb elterjedésűek a löszön kialakult réti talajok. Mechanikai összetételük vályog, vízgazdálkodási tulajdonságaik kedvezőek. Termékenységüket a felszín közeli talajvíz korlátozza.

1.17.1.2 Talajerózió

Ahol a fedőképződmények pleisztocén löszrétegek, ott vízre érzékeny, erózió veszélyes területek is kialakulhattak, melyek iszapos homokliszt, homoklisztes iszap, homokos vagy iszapos sovány agyag formájában fejlődtek tovább. Az erózió oka tehát részben a termőtalajok belső szerkezetében megváltozásában keresendő. A másik ok az emberi beavatkozás eredménye, a növényvilág megváltoztatásával, a kultúrnövények időszakos ültetésével, betakarításával, az erdők kiirtásával az egyébként is meredek lejtőkön a megváltozott víztartó képességű talajok hajlamosabbak a mozgásra. A tömörebb talajon a víz lassabban szikkad el, többsége lefolyik magával sodorva a talaj szemcséit.

Fizikai tulajdonság változás a talajok porosodása is. Az erdősávok hiányában a kisebb szemcséjű földet a levegő áramlása szabadon elhordhatja. Ez a deflációs jelenség leginkább tavasszal figyelhető meg.

A talajok vizsgálatánál azok mennyiségi és minőségi vonatkozásait is célszerű elemezni. Míg a mennyiségi problémák eredendő oka általánosan a belterülethez történő csatolások, utak, műtárgyak építése, addig a minőségi problémák eredete a helytelen termőföld használatban keresendő. Ez utóbbiak közé tartozik a szakszerűtlen trágyázás, műtrágyázás, vegyszer használat.

A folyamatos használat során lassan kialakuló szerkezetromlást a nagyüzemi talajművelés felgyorsította. Az elaprózódott, tömörödött szerkezetű talajok vízháztartása romlik, megnövekedik az erózió és a defláció veszélye.

A természetes talajtakaró jobbára csak a termőterületeken található meg. Vízvezetés képessége közepes vagy jó, szerves anyag tartalma általában megfelelő gazdálkodási feltételeket teremt. Összességében megállapítható, hogy Bodajk kevésbé jó talajadottságokkal rendelkezik, és a talajművelés, kezelés, a gazdálkodás hiányosságainak nyomán a talajok állapota közepesnek vagy gyengének mondható. Egyes területei erősen erodáltak, sok a csonka szelvény és előfordul 100 %-ig lepusztult földes kopár is.

Ezzel szemben, ill. ezzel párhuzamosan Bodajk közigazgatási területén több kiváló termőhelyi adottságú erdőterület és erdőtelepítésre alkalmas terület is található.

1.17.1.3 Felszíni mozgások

Az előző fejezetben tárgyalt víz és szél erózió, melynek oka a csapadékviszonyok, a szél és a domborzat, a közigazgatási terület meredekebb domboldalain, valamint az időszakosan vízborított, illetve magas vízállású területein fordul elő.

Vízerózióknak kitett területként vehető a hegylábi területen lévő meredek peremi lejtők övezete. Ez a gyakorlatilag ÉNy-DK-i irányban húzódó sáv érinti Bodajk belterületét is.

A település külterületének K-i, Móri-víz völgyére eső része szélérozióknak erősen kitett terület. A szél okozta defláció azonban csak időszakosan, elsősorban a tavaszi hónapokban figyelhető meg.

Az országos felszínmozgásos kataszterben Bodajk település nem szerepel. Felszíni mozgásként értékelhető a pincerendszerek okozta omlások, de Bodajkon ez a folyamat nem jellemző.

1.17.1.4 Területhasználatok

Az 1990-es évek elejétől a területhasználatokban változás következett be, amely elsősorban a tulajdonviszonyok megváltozásának következménye. A kivett terület részesedése az összes területből nőtt, a mezőgazdasági művelt terület csökkent, az erdő lényegesen nem változott. A nagyüzemi művelést felváltották a kisebb gazdaságok, a családi vállalkozásban történő földművelés.

A megyei szerkezeti terv által kijelölt állapottal

- Erdőgazdálkodási térség: 624 ha, 20,8%
- Mezőgazdálkodási térség: 1990,0 ha, 66,4 %
- Városias települési térség: 384 ha, 12,8 %

összehasonlítva a hatályos településrendezési terv által jelölt állapotot, az alábbiak állapíthatók meg.

- Erdőgazdálkodási térség: 624 ha + 4,29 ha = 628,29 ha

A változás +0,69%, tehát az erdőgazdálkodási térség több, mint 85%-a erdőterület besorolású marad, az erdőterület növekszik.

- Mezőgazdálkodási térség: 1990 ha - 11,7 ha = 1978,3 ha

A változás -0,59 % csökkenés, de a mezőgazdálkodási térség még így is több, mint 85%-a mezőgazdasági terület besorolású.

- Városias települési térség: 384 ha + 7,43 ha = 394,43 ha

Ez 1,93%-os bővülést jelent.

1.17.1.5 Talajdegradációs folyamatok

A rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadék lehullása, a domboldalokon kialakult nem mindig szakszerű talajművelés (szőlő, gyümölcs, kert), az elvezető árkok betemetése, a csapadék elvezető rendszer műtárgyainak karbantartatlansága eróziót okoz.

A talaj károsodása közé tartozik az elsavanyosodás, szikesedés, amely a légköri savak kiülepedése, illetve a magas talajvízállás és a szakszerűtlen talajerő gazdálkodás következménye. A szerves trágya csökkenése, a műtrágya árak emelkedése és a földekre történő kijuttatásának magas költsége a tápanyag visszapótlását érintette kedvezőtlenül, azaz a talajok elszegényedtek.

Gyakran hozzá nem értéssel kezelik a műtrágyákat, vegyszereket, amely tovább súlyosbíthatja a helyzetet.

Szennyezett területek

Bodajkon talajszennyezéssel kapcsolatosan rendkívüli esemény nem történt, bejelentés a hatóságokhoz nem történt, ilyen jellegű vizsgálat nem folyt. Az Önkormányzat, ill. a lakosság feltételezetten szennyezett területről nem tud.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

A Móri árok ősfolyója az Őssárvíz volt, mely a Kárpátok nyugati része felől lefolyó vizet vezette a Mezőföldön keresztül az Alföld felé. Jelenleg jelentősen csökkent a terület vízhálózata: a felszínre jutó víz mennyiségét nagyban csökkentette a bányászati tevékenység, melynek révén sok forrás apadt el. Legjelentősebb vízfolyás a Mór-Bodajki vízfolyás, a vízfolyást tápláló források száma 17 db. Jelentősebb források, vízfolyások, felszíni vízfelületek: Velegi víz, Által-ér, Sövénykút-patak, Káposzta-ér, Vájós-kút, Kút-ér illetve a móri halastavak túlfolyása, Jenő-kút, Koplalói források, Látó-hegyi tó túlfolyása, Hét-kúti forrás, továbbá a Móri halastavak. Bodajkon az Eresztvényi árok és a Malom árok folyik bele.

A **Gaja-patak** a Keleti-Bakony legfontosabb vízfolyása. Nagyesztergár mellett, Veim-pusztán ered, és 20 kilométeren át kelet felé folyik, majd Bodajknál délre fordul. Vízével táplálja a Fehérvárcsurgói-víztározót és dél felé folytatja az útját. Moha alatt a Mór-Bodajki vízfolyással, Székesfehérvár mellett pedig a Sárvízzel és a Séddelel egyesülve a Nádor-csatorna viszi tovább a vizét a Dunába. A pataknak régebben nagy gazdasági haszna volt, szinte minden, hozzá közel eső településen működött 3-4 malom.

A patak szinte végig gyönyörű, vadregényes tájon halad keresztül. A két festői szépségű szurdokvölgye ismert, a bakonyánai Római-fürdő szurdoka, valamint a fehérvárcsurgói Gaja-völgy is, amely több km hosszan elnyúló szurdokvölgy. Utóbbi most már egyre inkább turistaparadicsommá fejlődik. A Fehérvárcsurgói-víztározó létesítése miatt a patak folyásirányát, medrét megváltoztatták. A víztározó után a mesterséges mederben több zúgó található.

1.17.2.1 Felszíni víz

Bodajk város közigazgatási területe a Bakony keleti vége és a Móri árok között helyezkedik el, felszíni vizek szempontjából a Mór-Bodajki vízfolyás vízgyűjtőjén fekszik, a vízfolyás észak-kelet felől határolja a várost. A domborzat északkeletről-délnyugat felé meredeken emelkedik a 140 mB. szinttől a Gaja vízválasztó 200 mB. szintjéig.

A városra eső teljes vízgyűjtőterület mintegy 10 km², amely több részvízgyűjtőre tagolódik, a vizeket természetes árokhálózat vezeti a befogadó Mór-Bodajki vízfolyásba. Északon, délen és keleten egy-egy külterületi gyűjtőárok van, ezekből az északi ágat Büdös ároknak nevezik. A belterületre eső három gyűjtőárkot a kapcsolódó utcák szerint nevezik meg.

A befogadó Mór-Bodajki víz a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, a többi Bodajk Város Önkormányzatának kezelésében van. Ez utóbbiakra vonatkozóan vízgazdálkodási nyilvántartási adatok (vízgyűjtőterület, hossz, vízhozam) nincsenek.

A gyűjtőárkok a környező utcákon és ingatlanokon lefolyó vizek befogadói. A csatlakozó utcák vízelvezetése, néhány rövid helyi kezdeményezéstől eltekintve, nem megoldott. Megjegyzendő, hogy a város területén több karsztvíz forrás működik, amelyek vizének elvezetése, ill. lefolyása rendezetlen.

A felszíni vízelvezetésre (bel- és külterület) részletes vízrendezési tervet kellene készíteni megfelelő geodéziai felmérés felhasználásával, enélkül csak az égetőbb helyi problémákra lehet, sokszor felemás megoldást találni.

A következő fejezetben a településfejlesztési koncepcióba illeszthető részfeladatokat tárgyaljuk, az egyes utcák vízelvezetési lehetőségeit az utas szakági fejezet tartalmazza. A majdan készítendő vízrendezési tervben ennek előírásait figyelembe kell venni.

1.17.2.2 A vízelvezető rendszer értékelése

Az ismertetett felszíni vízelvezető rendszer kiépítettsége nem elegendő a városra hulló csapadékvizek kártétel nélküli elvezetésére, a végbefogadó Mór-Bodajki vízfolyás kapacitása megfelel a jelenlegi és a fejlesztés utáni követelményeknek.

Külön problémát jelent a keleti városrészben, a Tópart utca környezetében eredő bővizű források vizeinek elvezetése, amelyre csak részletes vizsgálatok és tervek alapján lehet megoldást javasolni.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy minden vízelvezető árok és csatorna, de különösen a belterületi útárkok vízszállítóképessége döntően műszaki állapotuktól függ. Megfelelően méretezett és kiépített árok vízvezetőképessége egyetlen kapubejáró eltömődése miatt is megszűnhet. Gyakori előntések, belvizek esetén előbb a meglévő rendszert kell alaposan felülvizsgálni, mielőtt új árkok kialakítását határoznák el.

Ismertetésünkben a csatornarendszer vízszállítóképességét számadatokkal nem határoztuk meg, mert minden vízgyűjtőt, részvízgyűjtőt és csatornaszelvényt külön kellene jellemezni, ami túl nő a tárgyi munka keretein.

Összefoglalva megállapítható, hogy a tervezett fejlesztések eredményeként keletkező többletvizek elvezetésére a meglévő befogadó rendszer alkalmas, a tervezett létesítmények a kialakítandó utakon-közterületeken elhelyezhetők. Ugyanakkor fel kell hívni a figyelmet, hogy a jelenleg vízelvezető árkokkal, csatornával el nem látott utcák hatása a meglévő rendszerre csak részletes vízrendezési terv alapján elvégzett geodéziai felmérés, hidrológiai és hidraulikai számítás után lehet nyilatkozni.

1.17.2.3 A felszín alatti vizek állapota

Bodajk település Móri-víztől nyugatra eső része az uralkodóan harmadidőszaki exhumált tönkös sasbércek előterében, azok hegylábi területén, K-i része pedig a Móri-árok süllyedékében, mély fekvésű medence területen helyezkedik el.

Bodajk város közigazgatási területét az alábbi, VGT által lehatárolt, felszín alatti víztestek érintik (a víztest elnevezése és jellege után — zárójelben — a víztest VGT szerinti minősítése):

- HU sh.1.2 Dunántúli-középhegység Séd-Nádor-vízgyűjtő sekély hegyvidéki (hagyományosan talajvíz) víztest (jó)
- HU h. 1.2 Dunántúli-középhegység - Séd-Nádor-vízgyűjtő — hegyvidéki jellegű víztest (jó)
- HU k. 1.1 Dunántúli-középhegység -Veszprém, Várpalota, Vértes déli források vízgyűjtője — karszt víztest (jó/nem jó határán)

Mivel Bodajk területén mélyült viszonylag nagy számú (10 db), változó talpmélységű (65-220 m) mélyfúrású kút valamelyike harántolta ezen víztesteket, így ezek állapotáról rendelkezünk információkkal.

A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (V.11.21.) Korm. rendelet 2. melléklete tartalmazza a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek besorolásának a feltételrendszerét, a besorolásokat pedig a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet tartalmazza, mely szerint Bodajk város közigazgatási területe a fokozottan érzékeny területek körébe sorolható, és beletartozik a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség—védelmi területek közé is.

1.17.2.3.1 Talajvíz

A településen a hegységi részen összefüggő, nagy kiterjedésű felszínközeli vízrekesztő réteg nem alakult ki, így lokálisan egy-egy területen fordul elő talajvíz, melynek helyzetét a csapadékviszonyok közvetlenül és nagymértékben befolyásolják. Ugyanakkor a Móri-víz széles alluviális völgye összefüggő talajvízkészlettel rendelkezik, melynek mennyisége számottevő.

A talajvíz szintje a völgyi részeken időről-időre megközelíti felszínt, de általában 50-150 cm, a kissé magasabb térszíneken 150-350 cm, a domboldalak lankáin és a lejtők lábánál 4 méter alatti, a hegységi részeken rendszerint hiányzik, vagy 2030 méter alatti.

A település közigazgatási területén lévő talajvíz állapotára vonatkozóan minimális mértékben állnak rendelkezésre mérési eredmények (hulladéklerakó, 580 törzssz.).

Általánosságban azonban elmondható, hogy a talajvíz mezőgazdasági és kommunális eredetű terhelése a nagyüzemi mezőgazdasági művelés háttérbeszorulásával, az állattartó telepek korszerűsítésével, egy részén bekövetkezett technológiaváltásával (mélyalmos tartásra való áttérés) és a szennyvízcsatorna hálózat kiépülésével nagymértékben csökkent.

1.17.2.3.2 Réteg vizek

A rétegvizek előfordulása és vízkészlete a település területén korlátozott, általános jellegzetessége a magas vas- és mangántartalom és a nagy keménység, ami természetes okokkal, a terület kőzettani felépítésével magyarázható.

A rétegvizek minőségét tovább rontják az antropogén hatások is. Az esetlegesen talajvizet is elérő szennyezőanyagok a talajvízen keresztül a rétegvizek minőségére is negatív hatással vannak, mivel a talajvíz a mélyebb rétegekben elhelyezkedő rétegvizekkel is kapcsolatban áll.

1.17.2.3.3 Karsztvíz

A térségben a teljes sorozatban kifejlődött triász képződmények bár egységes víztározó rendszert képeznek, az egyes képződmények víztároló-, vízvezetőképessége eltérő. A Balinka-Bodajk vonaltól délre, délkeletre eső, alsótriász rétegek gyenge vízvezetők, víztorlasztó hatásúak. Az alsó triász fiatalabb tagozatai közepes, illetve jó vízádó képességűnek mondhatók. A felső triász fődolomit a Bakony és a Vértes karsztjának legelterjedtebb és legjelentősebb víztároló képződménye. A Bakony E-i oldalán a dachsteini mészkővel és az alsó júra mészkővel együttesen a főkarsztvíz tárolója, mely karsztvíztárolóra alapul a város ivóvíz ellátása is.

Bodajk város ivóvízellátása a városban lemélyített karsztkútról az 1960-as években épült ki. A balinkai és kincsesbányai bányászati vízkivételek növelésével a kút vízszintje csökkent és a vízellátó rendszer átkötésre került az időközben kiépült a Balinka — Bodajk —Mór kistérségi regionális vízellátó rendszerhez a 70-es évek elején.

A regionális vízellátó rendszer részére új vízbázis került kialakításra, a Bodajk Kajmáti vízbázis, ahol 2 db karsztkút került lemélyítésre.

Később vízbázisként még lemélyítésre került, kiépült a Bodajk III. jelű kút is amely a bodajki elosztóhálózathoz csatlakozik.

A kistérségi vízmű bázis oldalon többletvízzel rendelkezik, amely a településen eddig tervezett fejlesztések igényeit biztosítani tudja. Az elmúlt évek vízkitermelésének alakulását a 7. sz. ábra szemlélteti.

A karsztból kitermelt víz minősége I. osztályú, nem tartalmaz határérték feletti vízminőségi paramétereket, így vízkezelést nem igényel. A kitermelt víz minőségét rendszeresen ellenőrzik az elmúlt 5 évben gyakorlatilag nem volt kifogásolt vízminta (lásd 2. sz. melléklet).

1.17.2.4 Vízbázis-védelem

A 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet, amely a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vizilétesítmények védelméről szól, meghatározza a felszín alatti vízbázisok esetében a belső, külső, valamint a hidrogeológiai védőterületek (védőidomok, védőövezetek) meghatározásának, kijelölésének, kialakításának, és fenntartásának módját.

Bodajk közigazgatási területét érinti sérülékeny helyzetű védendő vízbázis a Kistérségi Önkormányzatok tulajdonában, a FEJÉRVÍZ ZRT. kezelésében és üzemeltetésében álló, Mór-Kistérségi vízmű Kajmáti karsztkutak — kijelölt védőterülete. A hidrogeológiai "A" és „B” védőterületek (védőövezetek, védőidomok) kijelölését, kialakítását, a védőterülettel érintett ingatlanok jegyzékét, és a védőterületekre vonatkozó használati korlátozásokat, az I. fokú vízügyi hatóság által kiadott vízjogi üzemeltetési engedély és 22.471/2003. számú (vksz. „D” 05/3442-10.396) határozatok részletesen tartalmazzák. A védőterületeket az 1. sz. térképen tüntettük fel.

1.17.2.5 Szennyeződés-érzékenység

A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. számú melléklete szerint Bodajk nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területét kijelölő települések közé.

A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (V. 11. 21.) Korm. rendelet 2. melléklete tartalmazza a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek besorolásának a feltételrendszerét, a besorolásokat pedig a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet tartalmazza, mely szerint Bodajk város közigazgatási területe a fokozottan érzékeny területek körébe sorolható, és beletartozik a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség—védelmi területek közé is.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet tartalmazza a nitrátérzékeny területek kijelölésének és felülvizsgálatának szempontjait, valamint a nitrátérzékeny területek felsorolását. A rendelet 5. § (2) bekezdése alapján a nitrátérzékeny területek listáját az agrárpolitikáért felelős miniszter a környezetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben, rendeletben teszi közzé. A nitrátérzékeny területek listáját MePAR blokkok szerinti bontásban jelenleg a 43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza, mely szerint Bodajk közigazgatási területén mintegy 145 olyan MePAR blokk van, amely nitrátérzékeny terület (lásd 1. sz. melléklet). A nitrátérzékeny területeken mezőgazdasági tevékenységet folytatóknak a mezőgazdasági tevékenységüket a cselekvési program, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak a cselekvési programban meghatározott kötelező előírásai szerint kell végezniük!

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A levegő minőségének alakításában meghatározók a települési légszennyezési források és a háttérszennyezés. A települési légszennyezési forrásai az ipari szolgáltatás, a lakossági fűtés és a közlekedés. A város területén folyamatosan működő, jelentős hatással bíró diffúz légszennyező forrás nincs. Hosszantartó, száraz időben és bizonyos építési munka során kerülhet szilárd anyag olyan mennyiségben a környezeti levegőbe, amely hosszabb-rövidebb ideig tartó szennyezettséget okoz.

Egy adott település légszennyezettségi állapotát alapvetően a következő szennyezőforrások befolyásolják:

- ipari és mezőgazdasági tevékenységből származó emissziók,
- közlekedési eredetű emissziók,
- lakossági fűtésből származó emissziók.

A különféle szennyezőanyagok terjedését alapvetően a természeti adottságok befolyásolják. Döntő jelentőségűek a meteorológiai folyamatok (nedvességtartalom, csapadék, hőmérséklet, szél), amelyek elsősorban a légáramlási viszonyok révén okozhatnak nem kívánt hatást, de az erőteljes légmozgások könnyebben meg is tisztíthatják egy adott terület levegőjét.

1.17.3.1 Emisszióforrások

Bodajkon számos telephellyel rendelkező vállalkozás van, azonban egyik telephelyen sem folytatnak olyan ipari vagy szolgáltató tevékenységet, mely légszennyező hatással járna. A környezetvédelmi,

valamint táj- és természetvédelmi hatóság nyilvántartása szerint a településen a 2009-2013 közötti időszakban nem volt bejelentés-köteles légszennyező forrás.

A mezőgazdasági területeken a művelés hatására elsősorban a levegő ülepedő és szálló por tartalma lehet jelentős. A talajművelési és betakarítási munkálatok alkalmával jelentős mennyiségű por kerülhet a levegőbe, különösen akkor, ha száraz a talaj. Szeles időben a levegőbe került finomabb részecskék nagy távolságokra is eljuthatnak, megnövelve a lakott területekre jutó por mennyiségét is.

A közlekedési emissziókat a szén-monoxid, nitrogén-oxidok, korom és kén-dioxid szennyezőanyagok jellemzik. Bodajk belső úthálózatának gerincét a településen áthaladó 8204 számú és a 8209 számú összekötő út átkelési szakasza adja. A közlekedés okozta légszennyező hatások jelentősek lehetnek az utak forgalma miatt, azonban ezekről konkrét mérési eredmények nincsenek, ilyen jellegű vizsgálatokat nem végeztek.

A közlekedéssel kapcsolatban figyelembe kell venni a településen található utak kiépítettségét is. Lokális problémát okozhat ugyanis a kavicsos, murvás és egyéb burkolatlan utak mentén felvert por.

A fűtésből származó emissziókat a kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok, a szilárd anyagok és a korom kibocsátások jellemzik.

A hagyományos tüzelőberendezéssel végzett háztartási tüzelés jelentékeny légszennyező hatásának fő oka a nem tökéletes égés, mivel az egységnyi tüzelőanyag mennyisége a tökéletlen égés következtében lényegesen több szén-monoxid- és koromkibocsátást okoz, mint ha azt jól szabályozható, korszerű kazánokkal végeznék.

A tüzelési technológiáknál a szén használata során keletkezik a legtöbb fajta és legnagyobb mennyiségű szennyezőanyag. Kedvezőbb hatás érhető el az olajtüzelés alkalmazásával, mivel az olaj kéntartalma, így kén-dioxid kibocsátása kisebb. A koromkibocsátás mellett a magasabb égési hőmérséklet következtében azonban megjelenik a nitrogén-oxid kibocsátás.

A fatüzelés viszonylag alacsony hőmérsékletű égéssel történik, így nitrogén-oxid kibocsátást nem eredményez. A fa elégetése nem növeli a levegő CO₂ szintjét sem. Mivel a fa nem tartalmaz ként, elmarad a kén-dioxid kibocsátás is. Ezzel szemben jelentős a szilárd nem toxikus légszennyezőanyag kibocsátás — kis részecskék (por), pernye.

A jó szabályozási lehetőség következtében a gáztüzelés viszonylag kismértékű szén-monoxid kibocsátást eredményez. Mivel a gáz kéntartalma jelentéktelen, kén-dioxid alig keletkezik. A magas égési hőmérséklet miatt nitrogén-oxid kibocsátással kell számolni, de szilárd szennyeződés gyakorlatilag nem keletkezik.

Igy tehát, a fatüzelés mellett a gáztüzelés okozza a legkisebb környezetszennyezést.

A gázhálózatot a település teljes területén kiépítették, melyre eddig a fogyasztók mintegy 80%-a csatlakozott. A lakások többi részében vegyes tüzeléssel fűtenek. A gázhálózatra való csatlakozás jelentősen csökkentette a lakossági fűtésből származó kén-dioxid kibocsátást. A földgáz energia árának emelkedése miatt az elmúlt időszakban azonban nem emelkedett a földgázfelhasználás mértéke a bekapcsolt új fogyasztókkal egyenes arányban.

1.17.3.2 Levegőszennyezettség

A települések levegőminőségének ellenőrzését az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat végzi. Bodajk légszennyezettségi állapotáról mérési adatok nem állnak rendelkezésre, mivel az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózatnak nincs mérőpontja Bodajkon.

A város belterületének határától mindössze 8 km-re E-i irányban található Mór, ezért az OLM Mór manuális mérőpontjain mért adatokat tájékoztató jelleggel — megvizsgáltuk. A 2013. évi összesített adatok szerint a terület légszennyezettségi indexe jó (2).

A levegő SO₂ és szálló por (Pm 10 és Pm 2,5) tartalmát itt nem mérik, így kizárólag az NO₂ koncentrációról vannak adatok. Ezek alapján Mór térségében az NO₂ koncentrációk tekintetében határérték túllépés nem volt, és az elmúlt 5 évben nem romlott a levegő minősége. A Móra vonatkozó szennyezettségi

adatok alapján igen nagy valószínűségű, hogy Bodajkon sem kell határérték túllépéssel számolni, a levegő minősége jó.

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet 1. és 2. melléklete jelöli ki a légszennyezettségi zónákat és agglomerációkat, melyekben Bodajk térsége nem szerepel, így a 10. csoportba sorolható, mely „az ország többi területe, kivéve kijelölt városokat” meghatározású kategória. (Bodajk nem szerepel a kijelölt városok között.) Ez alapján a város területén a leggyakoribb légszennyezőanyagokra nézve (kéndioxid, a nitrogén-dioxid, a szén-monoxid, a benzol) a legalacsonyabb F légszennyezettségi kategória érvényes. A légszennyezettségi kategóriák besorolás A-tól F-ig csökkenő légszennyezettséget jelöl.

F csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

1.17.4 Zaj, és rezgésterhelés

A település lakóinak közérzetére és egészségi állapotára jelentős hatást gyakorol a zaj és rezgésterhelés. A környezeti zaj-és rezgésterhelés kialakulásában nagy szerepe van a település földrajzi adottságának, települési szerkezetének, közlekedési adottságának.

Bodajk zajhelyzetét három fő terület befolyásolja: a közlekedés, az ipari tevékenységek és a kulturális, szórakoztató

1.17.4.1 Közúti közlekedés zajterhelése

A településen áthaladó 8204 sz. és 8209 sz. összekötő utak forgalmából számított értékek alapján a következőket kapjuk az utak középvezetőlétől 7,5 m referencia-távolságra:

27.táblázat. Útforgalmi adatok

Ut neve és száma	Járműkategória		
	1.	11.	111.
8204. sz. összekötőút, 9841 sz. számlálóállomás	2205 j/nap	127 j/nap	77 j/nap
8209. sz. összekötőút, 5354 sz. számlálóállomás	2315 j/nap	1 85 j/nap	36 j/nap

Az útforgalmi adatokat a „Az országos közutak keresztmetszeti forgalma 2013” c. kiadvány tartalmazza.

28.táblázat. Az egyenértékű A-hangnyomásszint értéke (egyenletesen áramló forgalom esetén):

Ut neve és száma	L_{Aeq} (d=7,5 m) nappal [dB]	L_{Aeq} (d=7,5 m) éjjel [dB]
8204. sz. összekötőút, 9841 sz. számlálóállomás	62,8	55,9
8209. sz. összekötőút, 5354 sz. számlálóállomás	62,9	55,9
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias tele szerű beépítésű)	60	50

VI, VII, V 50 km/h

A környezeti zaj- és rezgésvédelmi határértékeket a 27/2008. (XII.3.) KvVMEüM együttes rendelet tartalmazza, melynek 3. melléklete rögzíti a közlekedésből származó zaj új tervezésű és megváltozott terület-felhasználási területeken megengedett egyenértékű

A zajkibocsátás és a zajterhelési határérték összehasonlítása alapján a településen áthaladó utak középvezetől 7,5 m referencia-távolságra a közlekedés okozta zajterhelés nappal és éjszaka is meghaladja a lakóterület funkciójú területekre vonatkozó határértékeket.

1.17.4.2 Vasúti közlekedés

Bodajk területén halad át az 5. számú Székesfehérvár-Komárom vasútvonal. A 934a Bodajk-Balinka vonalat néhány éve megszüntették.

29.táblázat. Az évi átlagos forgalmi adatokat az alábbi táblázatban összesítettük:

Vonattípus	Vonatfajta		Vonatszám (db/nap)	Átlagos sebesség	Átl. hossz (m)
Személy	Távolsági	nappal	8	80	90
		éjjel	4	80	90
Teher	Gyorsteher (GyT)	nappal	4	90	300
	Tolató teher (TT)	nappal	2	60	300

A fenti adatok segítségével az MSZ 07-2904-1990. számú „Vasúti közlekedési zaj számítása” című szabvány alapján közelítő számítással meghatároztuk a vasúti közlekedés által okozott környezeti

zajterhelést, majd a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet zajterhelési határértékei alapján vizsgáltuk azok betarthatóságát.

A vasúti vonaltól Ny-i irányban védendő létesítmények, lakóházak találhatók. A 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet 3. számú melléklet 2. pontja szerint a falusias lakóterület területi funkciónak megfelelő zajterhelési határérték

Nappal (06-22 óráig): 60 dB(A)

Éjjel (22-06 óráig): 50 dB(A)

A zajkibocsátás és a zajterhelési határérték összehasonlítása alapján a vasút középvonaltól 25 m távolságra a vasúti közlekedés okozta zajterhelés sem nappal, sem éjszaka nem haladja meg a lakóterület funkciójú területekre vonatkozó határértékeket. A rendelkezésre álló információk alapján a jövőben a vasúti forgalom további csökkenése várható, így feltehetően a vasúti zaj mértéke a későbbiekben sem haladja meg a határértékeket.

A gazdasági tevékenységből származó zaj lokális jellegű, a zajt kibocsátó termelő, vagy szolgáltató környezetét terheli. Az üzemi létesítmények zajkibocsátását a lakosság kevésbé tolerálja. Bodajk nem rendelkezik jelentős iparral és az iparterület elkülönül a lakóövezettől, így az ipari tevékenységek által okozott zaj a lakosság számára nem okoz jelentős terhelést. Azonban a lakóterületeken működő kisvállalkozások zajhatása közvetlen környezetüket zavarhatja, még akkor is, ha a zajterhelési határértékek betartásra kerülnek.

A kulturális, szórakoztató és vendéglátó létesítmények, rendezvények közvetlen környezetüket terhelik. A zajterhelést a hangosító berendezések, a hűtő és légkondicionáló berendezések kültéri egységeinek működése okozzák. Folyamatos zajterhelés nincs.

1.17.5 Sugárzás védelem

A városban nincs jelentősebb veszélyforrás.

1.17.6 Hulladékkezelés

Az életszínvonal emelkedésével a fogyasztói társadalom térnyerésével, fokozatosan növekszik a keletkező hulladék mennyisége. Mára már a legtöbb önkormányzat felismerte, hogy komoly lépéseket kell tenni a hulladékok keletkezésének csökkentése, és a megfelelő kezelése irányában. A probléma napjainkban már nem csupán környezet- és természetvédelmi, hanem egészségügyi és gazdasági vonatkozásban is jelentkezik.

1.17.6.1 Települési szilárd hulladék és hulladékkezelés

Bodajk közigazgatási területén a hulladékgazdálkodásról szóló 24/2009. (VII. 6.) rendelet és a helyi környezet védelméről, az ingatlanok és közterületek tisztán tartásáról szóló 23/2009. (VII. 6.) rendelet szabályozza a települési hulladékgazdálkodás rendjét.

Jelenleg a településen keletkezett kommunális hulladék gyűjtése és elszállítása szervezett formában történik a hulladékgazdálkodásról szóló 24/2009. (VII. 6.) Önk. rendeletben foglaltak szerint (melyet a 14/2014. (IX. 12.) rendelettel módosítottak). A város települési szilárd hulladékát a Depónia Kft. szállítja

el a székesfehérvári hulladéklerakóba. Hulladékszállítás hetente egy alkalommal történik, évente kétszer lomtalanítást is végeznek.

A település B3 alkategóriájú nem veszélyes hulladék-lerakóját 2007-ben bezárták, majd azt követően a KDT KTVF engedélye alapján rekultiválták. Jelenleg is tart a bezárt hulladéklerakó utógondozása, melyre az engedély 2017. december 31-ig érvényes.

A biológiailag bontható hulladékok lakossági kezelésének bevezetésére, népszerűsítésére Bodajk Város Önkormányzata KEOP-6.2.0/A/11-2011-0272 azonosítószámmal eredményes pályázatot nyújtott be a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség képviseletében eljáró Energia Központ Nonprofit Kft. által a 2011. évben meghirdetett „Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek” című pályázati kiírásra.

A projekt keretében az önkormányzat összesen 150 családot vont be a programba. A résztvevők egy 600 literes műanyag komposztálót kaptak térítésmentesen, cserébe vállalták, hogy ha lehetőségük engedi, akkor 5 évig komposztálni fognak.

A Depónia Hulladékkezelő és Településtisztasági Kft.-vel kötött együttműködési megállapodás alapján a hulladékkezelési közszolgáltatás keretében 2013 januárjától működik Bodajkon az elkülönítetten gyűjtött (szelektív) hulladék szállításának rendszere (lásd 4. sz. melléklet). A házhoz menő gyűjtés során a csomagolási műanyag, a többrétegű italos karton és papír hulladékok kerülnek elszállításra havi egy alkalommal, melyeket a szolgáltatást igénybe vevő az általa biztosított zsákban illetve kötegelve helyez ki ingatlana elé oly módon, hogy az a forgalmat ne zavarja.

A településen 5 db szelektív hulladékgyűjtő sziget van (Bányász lakótelep, Dózsa Gy. u., Petőfi S. út, Kinizsi u., Széchenyi u.).

A településen az illegális hulladéklerakás nem jellemző, de a zárt kertek elhagyatott részein időnként láthatók illegális hulladéklerakás nyomai.

1.17.6.2 Termelési hulladék és hulladékkezelés

Termelési hulladék a gazdálkodó szervezetek termelő és szolgáltató tevékenységéből származik. A településen néhány olyan jellegű vállalkozás működik, amelyből termelési hulladék keletkezik. A termelési hulladékok telephelyen belüli gyűjtéséről, nyilvántartásáról, és a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 309/2014. (XII. 11.) Korm. rendelet előírásait betartva a telephelyek üzemeltetőjének kell gondoskodni.

A termelési hulladékok közé sorolható az állati ürülék, vizelet és trágya és az elkülönítve gyűjtött és nem a képződés helyén kezelt folyékony hulladék (hígtrágya). A hulladékok másik speciális fajtája az állattenyésztés során keletkező állati tetem.

Az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény szerint az állati eredetű melléktermék, így különösen az elhullott állat tetemének elszállításáról, ártalmatlanná tételéről külön jogszabályban előírt módon az állattartó (tulajdonos), illetőleg, ha a tulajdonos ismeretlen, akkor az állati hulladék helye szerint illetékes települési önkormányzat köteles gondoskodni.

A 71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet előírásai alapján elföldelni

— csak az elhullott, 50 kg-nál nem nagyobb össztömegű kedvtelésből tartott állatokat, — az elhullott baromfit, — a 3 hetesnél fiatalabb malacot, szopósbárányt, kecskegidát, borjút, évente legfeljebb 50 kg össztömegig, — továbbá azon állati hulladékot lehet, melynek szállítása jelentős köz- vagy állategészségügyi kockázattal jár.

A településen dögmű, dögmű nincs.

A lakosságnál keletkező elhullott állatokat a székesfehérvári gyepmesteri telepre kell szállítani.

Bodajk Város Önkormányzat korábbi, 26/2009. (VII. 6.) sz. rendelete szolt az állattartásról, azonban ezt a Képviselő-testület 2013-ban hatályon kívül helyezte, így jelenleg nincs a településnek olyan rendelete, melyben az állattartás, a trágyatárolás és az állati tetemek gyűjtésének és elszállításának rendjét részletesen szabályozná.

A hulladék gyűjtését és szállítását heti időközönként szolgáltató végzi. Az összegyűjtött szilárd kommunális hulladék környezetszennyezést nem okozó elhelyezése megoldott. A jelenlegi hulladék-elhelyezés környezetvédelmi szempontból megfelelőnek tekinthető. A településen az illegális hulladéklerakó helyeket meg kell szüntetni, gondoskodni kell újak kialakulásának megakadályozásáról. A település csatlakozott a Közép-Dunavidéki Hulladékgazdálkodási rendszerhez, melyben 168 településsel működik együtt. Ennek részeként a településen is megvalósult a szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékok modern, európai színvonalú gyűjtése, elszállítása és kezelése.

A településen tervezett fejlesztések a kommunális szilárd hulladék mennyiségének jelentős növekedésével nem fognak járni.

A kistérségben keletkező települési szilárd hulladékok fogadását a Székesfehérvár-Csala, Pénzverővölgyi Regionális Hulladéklerakó végzi, a biológiailag lebomló hulladék kezelése túlnyomó részben a lakosság helyi komposztálásával, esetleg a lerakó komposztáló telepén történik.

A veszélyes hulladék kezelése csak részben megoldott, helyi vállalkozás foglalkozik bizonyos veszélyes hulladékok feldolgozásával.

1.17.6.3 Veszélyes hulladék és hulladékkezelés

A veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységeket a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet szabályozza, mely többek között leírja, hogy az a gazdálkodó szervezet köteles gondoskodni a veszélyes hulladék környezetszennyezést nem okozó kezeléséről és ártalmatlanításáról, ahol az keletkezik.

A termelőknél keletkező veszélyes hulladékokat csak hatósági engedéllyel rendelkező szakszég szállíthatja el.

Bodajkon jelenleg két vállalkozás foglalkozik veszélyes hulladékkezelési tevékenységgel. A Global Mozaik Kft. Nádasdó u. 1. alatti telephelyén veszélyes és nem veszélyes hulladékok begyűjtését, illetve kezelését végzi, a Selector Kft. pedig veszélyes és nem veszélyes elektronikai hulladékok kezelését végzi hulladékhasznosító telephelyén. Mindkét vállalkozás a környezetvédelmi, valamint táj- természetvédelmi hatóság engedélye alapján végzi hulladékkezelési tevékenységét. Ezen vállalkozások a helyi lakosoktól is átvesszik a veszélyes és nem veszélyes hulladékokat.

A háztartásokban keletkező veszélyes hulladékok még nagyrészt a kommunális hulladékok közé kerülnek, illetve a lakosság a Székesfehérvár, Csalai Hulladéklerakó veszélyes gyűjtőhelyére vihet veszélyes hulladékot (H-P: 8.00-14.00).

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

A vasútvonal és a település keleti határa közötti részen, részben a felhagyott ipari vasúti terület, részben a Mór-Bodajki vízfolyás környezetének eseti gondozatlansága miatt jelentkezik olyan helyzet mely rontja a város tájképét.

A település környékén a nyugati oldal erdősültsége csak kiemeli a várost. Az útvonalak melletti villamos energia és hírközlési légkábelek sokat rontanak a város tájképén. Az út menti fásítások esetlegessége több helyen zavaró nem mindenütt szolgál a városkép szépítésére.

A Petőfi S. u 22-es ház eléggé tájidegen, ilyen jellegű torzulásokat kerülni kellene. A vasútállomásra kivezető út állomás előtti szakasza sem dísz a városnak.

1.17.8 Árvízvédelem

A település felszíni vízfolyásai alapvetően nem rendelkeznek jelentős vízhozammal, a patakok nagy része időszakosan tartalmaz vizet.

A Mór-Bodajki vízfolyás több alkalommal kiöntött már, ami emberi gondatlanságból adódott. Erre figyelemmel ügyelni kell a vízszint nagyságára.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A Mór-Bodajki vízfolyás melletti területek illegális hulladék elhelyezése. Annak érdekében, hogy szennyező anyag ne kerüljön a talajba, felszín alatti vizekbe ezek mielőbbi feltárása és hatásuk alapján további sorsuk meghatározása.

A későbbiekben kijelölt rekreációs terület, környezetet érintő hatását úgy kell befolyásolni, hogy az ne okozzon környezet rombolást és szennyezést.

1.18 Katasztrófavédelem

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

Alábányászott területek a közigazgatási belterületen nem találhatók annak ellenére, hogy a térség számos volt bányát mondhat magáénak.

1.18.1.2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A területre nem jellemző.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területei

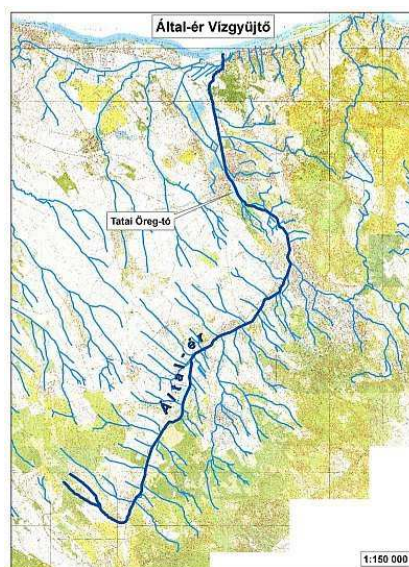
A Móri árok ÉNy-DK-i irányú fő szerkezeti vonalak mentén lépcsős levetődésekkel kialakult, sasbércecs szerkezetű árkos süllyedék. Fontos jellemzője szerkezetéből adódó szeizmikus aktivitása.

1.18.2 Vízirajzi veszélyeztetettség

A terület a Gaja-patak vízrendszeréhez tartozik, domborzati szempontból kijelenthető, hogy északi és keleti irányba lejt a Mór-Bodajki vízfolyás völgyéig, vizenyős területekkel szabdalva.

Vizeinek közvetlen levezetője a Mór-Bodajki vízfolyás, melynek több mellékveze van, de ezek közül számos csak időszakos. Így a Móri-árok mérsékelt vízhiányos tájegység. Felszín alatti vizekben sem bővelkedik, bár talajvízkészlete 2–4 m mély (5 l/sec km^2), ami jelentékeny mennyiségnek tekinthető. Rétegvíz-készlete azonban korlátozott, a térség vízhálózata fiatal, újpleisztocén–holocénkori. Vizei két dunai részvízgyűjtőhöz, a Sárvíz és az Általér vízgyűjtőjéhez tartoznak.

60. ábra. Bodajk környező területének vízrajza, vízgyűjtő területek bemutatása

Forrás: Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

A közeli Gaja-patak futásának irányában látványos szurdok völgy képződött, üregekkel és barlangokkal tarkítva a meredek szurdokfalakat.

A város területén gyógyvizű forrás táplálta a Bodajki-tó vizét, amelyet kutatók már a 18. század óta vizsgálják, elemzik. A gyógyvíz gazdag magnéziumban, szabadsavakban és szappanföldben. Ez utóbbi anyagok koncentrációja olyan magas, hogy korábban más mosóporok és tisztítószer nélkül fehérré tudták mosni a ruhákat. Ugyancsak a víz alkotó elemei a szikló, vas és lúgsó, vegyi összetétele azonban csak felmelegítést követően aktivizálódnak. Gyógyhatása reumatikus fájdalmak enyhítésére, testi és mentális kimerültségben szenvedőkön segít. A múlt század során felerősödő bányászati tevékenység miatt a tavat tápláló források elapadtak, azonban az 1990-es évek folyamán beruházások megvalósításának eredményeként felújításra került a tó, vizét karsztvízzel töltötték fel. Jelenleg újból fürdőhelyként szeretnék üzemeltetni.

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

Bodajk város belterülete (233 Ha) a Mór - Bodajki (Móri víz) vízfolyás vízgyűjtő területén fekszik. A vízfolyás kezelője a KDT Vízügyi Igazgatóság.

A Mór-Bodajki vízfolyás a befogadója a település elvezető árok (csatorna) hálózatának. A külső területek egy rész a Gaja patak vízgyűjtőjéhez tartoznak. A patak kezelője szintén a KDT Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. A település belterületének vízelvezetésében szerepet játszik még a vízfolyás mentén a Mór-Bodajki vízfolyás mellékága a Malom csatorna, valamint a volt és megtartott, a település területének természetes esését követő levezető árkok.

A belterületi utcák nagyobb részén kiépült a csapadékvíz elvezető rendszer, változatos, helyenként az utca jellegének megfelelően kialakított műszaki megoldással. A belterületi vízgyűjtő tagolt, egy – egy szakaszon az elvezető rendszer a domboldalról lefolyó csapadékvíz is terheli.

Indokolt a teljes városra vonatkozó, minden utcát érintő vízelvezetési terv elkészítése, amely kezeli a város mögötti külső vízgyűjtőről lefolyó csapadékvíz visszafogását (övértékekkel), meghatározza az egyes utcák árkaiknak vízterhelését. Ezeknek az adatoknak a birtokában kell végrehajtani.

1.18.2.2 Belvízveszélyes területek

A bányászati tevékenység megszűnésével a terület karsztvíz háztartása fokozatosan visszanyeri korábbi állapotát. A megelőző időszak alacsony karsztvíz szintje olyan létesítmények építését is eredményezte, melyek a magasabb karsztvíz szinthez képest alacsonyabban fekszik, így a magas talajvíz illetve belvízproblémák rendszeresen érintik. A területen szükség van szikkasztó kialakítására.

1.18.2.3 Mély fekvésű területek

A Mór-Bodajki vízfolyás mentén lévő területek, de a karsztvíz források vízhozam változása változtatja a mélyfekvésű területhez tartozókat.

1.18.2.4 Árvíz és belvízvédelem

Az Önkormányzat rendelkezik védelmi tervvel.

1.18.2.5 Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek

- a) árvíz
- b) belvíz

Az önkormányzat tervbe vette, hogy a 2014-2020-as tervezési időszakban forrást és energiát szán a város csapadék-vízelvezető rendszerének fejlesztésére.

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

A 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 2. mellékletében meghatározott veszélyeztető hatások és az elégséges védelmi szint követelményei:

1.18.3.1 Egyéb eredetű veszélyek

- a) felszíni és felszín alatti vizek (elsősorban az ivóvízbázisok) sérülékenysége

1.18.3.2 Kedvezőtlen morfológiai adottságok

A településen nem jellemző.

1.18.3.3 Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

A helyi szabályozási terv tartalmazza a magassági illetve mélységi korlátozásokat, melyek közül a fontosabbak:

- a terv különböző övezetek esetében más és más legmagasabb épületszintet határoz meg, összefoglalva az alábbi táblázat ad betekintést a főbb jellegzetességekről:

30.táblázat. Épületszintek övezetenként

<i>Terület fajtája</i>	<i>Megengedett legnagyobb építménymagasság</i>
<i>Lakóterületek:</i>	
<i>kisvárosias lakóövezet</i>	<i>7,5 – 12,5 m</i>
<i>kertvárosias lakóövezet</i>	<i>4,5 – 6 m</i>
<i>falusias lakóövezet</i>	<i>4,5 m</i>
<i>Településközpont vegyes terület</i>	<i>6,5 – 12,5 m</i>
<i>Ipari gazdasági terület</i>	<i>6,5 - 7,5 m</i>
<i>Különleges terület</i>	<i>7,5 m</i>

1.18.3.4 Ipari veszélyforrások

A potenciális veszélyforrások összefoglalva a következők:

- a település érzékeny területen fekszik, így a városban az ipari tevékenységet fokozott figyelemmel kell kísérni;

1.18.4 A veszélyforrások és gyakoriságok figyelembe vételével jelenleg Bodajk II. katasztrófavédelmi osztályba tartozik.

1.18.5 Ásványi nyersanyag lelőhely

A város tétségében a II. világháború után indult el bányászati tevékenység, jelentős szén- és bauxit-lelőhelyeket találtak. A tevékenységnek köszönhető alakult ki az Északi részen a Bányász lakóteleptelep néven ismert lakóövezete is. Már a bányászati tevékenység megszűnt, az utolsó szénbánya bezárásának folyamata a Pusztavámhoz tartozó Márkus-hegyen jelenleg is tart, a rehabilitáció ezután kezdődik.

A földtani felépítés, a létesített bányahelyek és az elvégzett kutatófúrások ismeretében megítélhető, hogy egy adott területen milyen ásványvagyon található. Az országos ásványvagyon nyilvántartás tájékoztató adatai szerint Bodajk közigazgatási területét jelenleg egy ipari vagyonnal rendelkező bányatelek érinti:

— Balinka I. szén védnevű; megállapította a Veszprémi Bányakapitányság; jogosította a Bakonyi Erőmű ZRt. Bodajk közigazgatási területén bejegyezten jelenleg ásványi nyersanyag kutatás nem folyik.

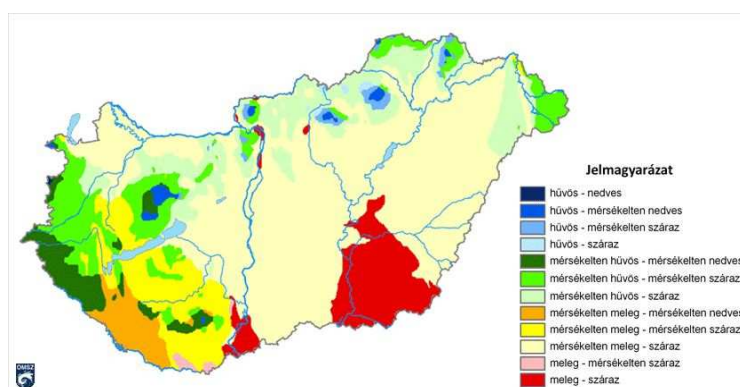
A Móri árkot alkotó anyagok építőanyagként is hasznosíthatók. Bodajk ipari szempontjából fontos ásványi kincsekben szegény, illetve ezen tartalékai kimerültek. Mezőgazdasági szempontból a megyei átlaghoz képest is csekély mennyiségű földterületekkel rendelkezik, amit tovább súlyosbít az a tény, hogy alacsony értékű földterületekkel ellátott. Jelenleg feltárt ásványi vagyonról nincsenek ismeretek.

1.18.6 Városi klíma

A területre jellemző klíma bemutatása

Bodajk az ország szárazabb (mérsékelten hűvös – mérsékelten száraz) régiójába tartozik. A település éghajlati arculatát a Kisalföld irányából érkező széláramlatok, valamint a medence jelleg egyaránt befolyásolja. Az időjárás jellemzői alapján az évi átlagos csapadékmennyiség 6-750 mm között alakul.

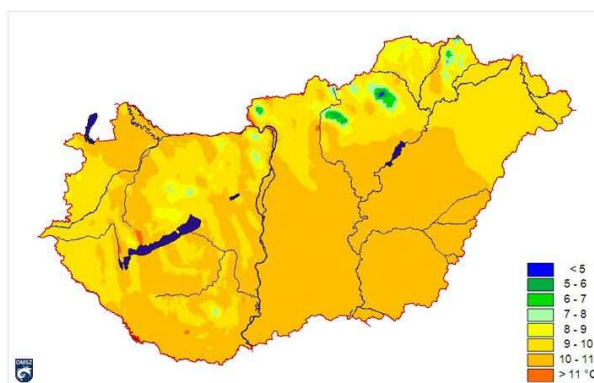
61. ábra. Klíma térkép

Forrás: www.met.hu

Az évi középhőmérséklet 10 °C felett alakul, legmelegebb hónap a térségben a július, ekkor az átlagos középhőmérséklet megközelíti a 22 °C is. Ezzel szemben a leghidegebb hónap január átlagos középhőmérséklete –1 °C alatt várható. Időjárására jellemző, hogy napfényben igen gazdag része ez az országnak a napsütéses órák száma meghaladja a 2.100 órát is. A bemutatott adatok az országos átlagértékekkel hasonlatosak, kiemelkedő eltérést nem mutatnak a mért eredmények.

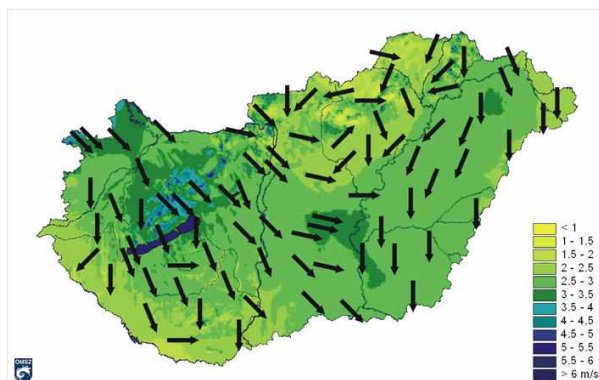
62. ábra. Évi középhőmérséklet szemléltetése

Forrás: www.met.hu

Az uralkodó szélirány ÉNY-i, az átlagos szélesség pedig eléri a 2,9 m/s. A Kisalföld irányából érkező szél viszonylag állandó erősségűnek és irányúnak mondható, ami igen kedvező szeleróművek telepítése és működtetése szempontjából, mivel a lehető leghatékonyabb módon képes áramot termelni.

63. ábra. Uralkodó szélirányok szemléltetése

Forrás: www.met.hu

A növénytermesztés szempontjából Bodajk igen jó fekvésű, hiszen az utolsó tavaszi fagyok ideje április közepére esik, szemben az ország északi részével, ahol akár még májusban is fagyhat. Az éghajlatváltozás ezt a területet is érinti. Az elmúlt 30 évben közel 3 °C-kal nőttek a nyári maximumhőmérsékletek értékei, és az előrejelzések szerint a nyári átlaghőmérséklet a jövőben akár 5 °C-kal is emelkedhet.

A vizsgált terület a Dunántúli-középhegység éghajlati körzetbe tartozik, melyet a Köppen-féle éghajlatrendszerben cfbxx-el jelölnek. Klimatikus jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

31.táblázat. A régió klimatikus adottságai

Adat	Érték
Átlagos évi középhőmérséklet (°C):	10.81
Tenyészedőszak alatti középhőmérséklet (°C)	17.81
Fagyos napok száma:	21-22
Havas napok száma:	16-17
Hótakaró átlagos vastagsága (cm):	19-19
Hőségnapok száma:	25-30
Átlagos maximális hőmérséklet (°C):	22.1
Napsütéses órák száma:	1900-2000

Forrás: OMSZ Önálló Időjárás-előrejelzési Osztály

Ám ettől eltérően a Móri-árok kifejezett, egységes karakterizálható mezoklimatikus bélyeget hordoz, amelyen belül számtalan mikroklimatikus elkülönülés tapasztalható.

Fentieket, illetve a vizsgált terület különlegességét bizonyítják a Bodajkon mért csapadék- és hőmérsékleti adatok. A következő táblázatban szereplő értékek az 2014 év, értékeit mutatják, hónapokra lebontva.

32.táblázat. Bodajkon mért hőmérséklet és csapadék adatok

Hónap	Havi átlagos	
	Hőmérséklet (°C)	Csapadék (mm)
JANUÁR	2	20
FEBRUÁR	4	55
MÁRCIUS	9	18
ÁPRILIS	13	36
MÁJUS	15	88
JÚNIUS	20	27
JÚLIUS	22	70
AUGUSZTUS	20	139
SZEPTEMBER	17	117
OKTÓBER	14	55
NOVEMBER	8	38
DECEMBER	3	43

Forrás: Bodajk Önkormányzat

A térségben a szél az éghajlat egyik legfontosabb eleme, de nem csupán az éghajlat egyik jellemzője, hanem irányítója is. A legszelesebb hónap az április, a legcsendesebb az augusztus és október.

A térségben évente átlagosan 152 szeles, 45 viharos nap (amikor a maximális széllokések sebessége eléri, illetve meghaladja a 15 m/s-ot) fordulhat elő. A 20 m/s-ot túllépő szélvihar általában 10 napon fordul elő.

A leggyakoribb uralkodó szélirány az északnyugati áramlási irány, esetenként a Móri-árok hatására K-Ny-i irányú. A szélirányok évszakonkénti gyakorisága lényegesen változik ugyan, de az év nagy részén az uralkodó jelleg megmarad.

A településhez tartozó termőterületek nagyon kis %-a erdő és a szélirányban előtte lévő Mór területén is csak 7% erdő található, így a város hűtésének illetve a viharos szelek felfogásának feladatát kevésbé képes megoldani. Ezért is fontos, hogy a belterületen minél több zöldfelületet alakítsanak ki.

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A település jellemzői, sajátosságai

Bodajk a Közép-dunántúli Régióban Fejér megye Észak- Nyugati részén a Bakony és Vértes hegység között található kisváros. A megyeszékhelytől, Székesfehérvártól kb. 25 km-re, a móri járás területén.

Az elmúlt időszak hosszú távú fejlesztési terveit a nagymértékben bekövetkezett környezeti változások miatt korlátozott mértékben sikerült megvalósítani. Ennek ellenére megállapíthatjuk, hogy Bodajk egy lassan fejlődő, de jól élhető kisváros.

A korábbi időszak középtávú tematikus céljai:

- Városi közszolgáltatások fejlesztése, a helyi adottságokra épülő gazdaságfejlesztés ösztönzése, vállalkozóbarát gazdasági környezet kialakítása, komplex piaci szolgáltatások biztosítása, a helyi lakosság vállalkozó kedvének növelése.
- A turisztikai vonzerő erősítése, turisztikai infrastruktúra fejlesztése: a helyi turisztika összekapcsolása a térségi kínálattal.
- A közúthálózat-fejlesztése és közlekedésszervezés keretében a városrészekben, járdák felújítása; csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítése és karbantartása.
- Iskola felújítás; óvodai férőhelyek bővítése; szociális alapellátások funkcióinak bővítése, a meglévő szociális ellátások infrastrukturális fejlesztése.
- Oktatási, egészségügyi együttműködés kialakítása a szomszédos településekkel.
- Aktív szabadidő eltöltési lehetőségek széles skálájának biztosítása: a mozi épületének felújítása, funkcióbővítése.
- Környezettudatos gondolkodásmód erősítése, környezetbarát alkalmazások városi szintű elterjesztése, a rendelkezésre álló megújuló energiaforrások nagyobb arányú használata.

Ezen célok mindegyik megvalósulása részben előre haladt, de mégsem fedte le a teljes korábbi elképzeléseket. A megváltozott társadalmi, gazdasági környezet új feladatokat és új irányokat jelölt ki a fejlesztéseknek. Az uniós és hazai irányelvek változása, a közigazgatási rendszer változása jelentősen kell, hogy módosítsa a következő időszak céljait és hierarchiáját.

Igazodva OTFK-hoz és a OTTrT-hez koordináltabb kapcsolatot kell biztosítani a járásközponttal, összehangoltabban kell lobbizni a közös célok megvalósításáért. Igazodva a FMTFK prioritásaihoz a korábbiakban nem jelentkező fejlesztési területek előtérbe helyezése is szükségessé válik.

Az ITP célrendszere tehát alapvetően a TOP és a megye Területfejlesztési Programjának prioritásaihoz kapcsolódik. A konkrét célok a következők:

1. A települések élhetőségének és népességmegtartó-képességének erősítése, a települési környezet fenntartható megújítása;
2. Helyi és térségi gazdaságfejlesztés;

3. Az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások használatának elősegítése;
4. A helyi közszolgáltatások fejlesztése a térségi gazdaság és a népességmegtartó-képesség megerősítése érdekében;
5. A helyi társadalmi kohézió erősítése a közösségi programok révén;
6. Térségi foglalkoztatás-ösztönző programok megvalósítása.

A kistérségi kapcsolatból át kell állni a járáshoz igazodó kapcsolati rendszerre, fejlesztési terveik megvalósításában jobban támaszkodni Móra, mint járási székhelyre az összehangolt fejlesztések kialakításában.

2.1.1 Bodajknak összességében SWOT- analízissel az alábbiak emelhetők ki

E r ő s s é g e k	G y e n g e s é g e k
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kiépült a települési infrastruktúra ▪ Ipari területek jó elkülönülése a várostól, nem korlátozza a vállalkozásokat ▪ Vonzó épített környezet, számos látványosság ▪ Egyházi turizmus célpontja (Búcsújáráshely) ▪ Hosszútávon állandó lakos létszám, kicsi fluktuáció, erős kötődés ▪ Óvodai, általános iskolai, középiskolai ellátás és képzés jó színvonala ▪ Aktív civil szféra, erős egyházi kultúra ▪ Aktív sportélet, jó rekreációs lehetőségek ▪ Tudatos városvezetés ▪ Jó közbiztonság ▪ Elérhető fejlesztési területek, szinte minden fejlesztési irányba ▪ Lakás, vagy ház vásárlásra jó lehetőségek vannak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kevés az ipari területre települt vállalkozás ▪ Viszonylag kevés a helyi vállalkozás ▪ Gyenge turisztikai infrastruktúra ▪ Alacsony vendégéjszaka-szám ▪ Önkormányzati saját tulajdonú területek hiánya ▪ Szabad ipari terület infrastruktúrájának hiánya ▪ Alacsony helyi foglalkoztatási szint, sok az ingázó munkaerő ▪ Csökkenő gyermeklétszám, a társadalom elöregedése ▪ Járdák, utak állapota, a településen belüli közlekedési kultúra nem elég fejlett ▪ Csapadékvíz- belvízelvezetés problémájának megoldatlansága ▪ Fejlesztésekhez szükséges önerő kicsi ▪ Némely fejlesztési területen tisztázatlan tulajdon viszonyok ▪ A fejlesztési támogatási pályázatok előkészítettsége alacsony
L e h e t ő s é g e k	V e s z é l y e k
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Környező ipari fejlesztés elősegítheti vállalkozások letelepülését Bodajkra 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A térség ipari fejlesztése, erős munkaerő elszívó hatása

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Könnyen elérhető, közeli munkahely lehetőségeket biztosító ipari centrumok ▪ Kellemes természeti környezet ▪ A térség turizmusának fellendülése, turisztikai közös kínálat kialakítása ▪ Sok érdekes turisztikai fejlesztési lehetőség ▪ Az alközponti szerep további erősödése ▪ Pályázati források megnyílása, elérhetősége ▪ A járásközponttal való jó együttműködés, a fejlesztésekhez erős mőri támogatás ▪ Közvetlen közeli települések szoros együttműködése a fejlesztéseknél, kapcsolódó, vagy átjárható települési koncepciók 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Önkormányzati finanszírozás még kedvezőtlenebbé válása, intézményfenntartás ellehetetlenülése ▪ Fejlesztések pénzügyi fedezete nem lesz meg ▪ Belvízelvezetés kiépítésére pályázati vagy egyéb források hiánya ▪ Tófürdőhöz kötődő várakozások nem teljesülnek ▪ Ingázási célpontok kivonulása, gazdasági helyzetük romlása ▪ 81-es főút fejlesztése elmarad ▪ Vasúti közlekedés ismételt szüneteltetése
--	--

2.1.2 A 2010-ben elfogadott IVS célok és azok megvalósulásának vizsgálata:

33.táblázat. Az IVS jellemző céljainak teljesülése

Témakörök, amelyekbe sorolandók a városfejlesztési célok	Volt ilyen cél? (I / N)	Mi volt a témakörben az IVS cél konkrét megfogalmazása? (Egy cellában több cél is szerepelhet)	Kb. hány %-ban sikerült a célt teljesíteni (szakértői becslés)
Elérhetőség, közlekedési kapcsolatrendszer javítása	I	A közúthálózat-fejlesztése és közlekedésszervezés keretében a külső városrészekben a még hiányzó városszerkezeti jelentőségű közlekedési kapcsolatok kiépítése, a belvárosban a gépkocsiforgalom visszaszorítása érdekében a gyalogos és kerékpáros közlekedés előtérbe helyezése: járdák felújítása.	10 %
A vállalkozások működéséhez közvetlenül kapcsolódó („üzleti”) infrastruktúra fejlesztése	I	A helyi adottságokra épülő gazdaságfejlesztés ösztönzése, vállalkozóbarát gazdasági környezet kialakítása.	20 %
Vállalkozások közvetlen fejlesztése, vállalkozások versenyképességének javítása, munkahelyek létrehozásának ösztönzése a versenyszférában	I	Komplex piaci szolgáltatások biztosítása, a helyi lakosság vállalkozó kedvének növelése.	20 %
A környezet- és természet védelme, környezeti infrastruktúra bővítése	I	Környezettudatos gondolkodásmód erősítése,	50 %

Témakörök, amelyekbe sorolandók a városfejlesztési célok	Volt ilyen cél? (I / N)	Mi volt a témakörben az IVS cél konkrét megfogalmazása? (Egy cellában több cél is szerepelhet)	Kb. hány %-ban sikerült a célt teljesíteni (szakértői becslés)
		környezetbarát alkalmazások városi szintű elterjesztése, fejlett hulladékgazdálkodás, a rendelkezésre álló megújuló energiaforrások nagyobb arányú használata.	
Foglalkoztathatóság javítása, emberi erőforrások fejlesztése	I	A munkaerő-piaci igényekhez illeszkedő oktatási rendszer kialakítása.	20 %
Humán közszolgáltatások elérhetősége, minőségének javítása	I	Iskola felújítás; óvodai férőhelyek bővítése; szociális alapellátások funkcióinak bővítése, a meglévő szociális ellátások infrastrukturális fejlesztése; nappali ellátás fejlesztése; családsegítő szolgálat fejlesztése; étkezés, Házi segítségnyújtás, Gyermekjóléti Szolgálat fejlesztése.	25 %
Városi környezet minőségének javítása, közterület-rehabilitáció	I	A mozi épületének felújítása, funkcióbővítés.	0 %
Természeti és kulturális örökség turisztikai hasznosítása	I	Turisztikai infrastruktúra fejlesztése: a helyi turisztika összekapcsolása a térségi kínálattal.	0 %
Intézményfejlesztés, kapacitásépítés	N	E- közigazgatás létrehozása	0 %

Ha megnézzük a célok teljesülésének %-át az alacsony teljesülési szintet az alábbiak magyarázzák:

- A kitűzött célok nagyon általánosak voltak, ez kevésbé serkent a konkrét megvalósításra.
- A társadalmi változások a fejlesztési támogatásokra igen erős konkurenciát hozott létre, így nem volt elég a jó projektötlet, erős lobbizás is kellett az azonos értékű pályázatok kedvező elbírálásához.
- A fejlesztési támogatások pályázatának kiírása néha ad hoc jellegű volt, nem lehetett előre felkészülni rá.
- Bőven a reálisan elérhető lehetőségeken túl lett kitűzve elérendő cél, annak érdekében, hogy könnyebben pályázhasson fejlesztésekre a város.
- Néhány térségi cél megvalósítása független a várostól (81-es út).
- Jelentős társadalmi átalakulás megváltoztatta a célok prioritását, és elérhetőségét (közigazgatási reform, iskola, egészségügyi reform).

- A fejlesztésekhez szükséges anyagi fedezet sem állt rendelkezésre, a módosított szabályzók miatt.
- Az IVS készítését elsődleges a pályázati források megszerzése motiválta, de a dokumentum, a város társadalmi, gazdasági fejlődését elősegítő célokat és beavatkozásokat alapozott meg.
- A kedvező hatások leginkább a városi környezet minőségének javítása terén mutatkoznak, de jelentős eredmények, a környezet- és természet-védelmem terén is.
- Ugyanakkor a gazdaságfejlesztés terén átütő eredményeket nem hozott.
- A stratégiák és a projektek döntően önkormányzati orientációjúak, a megvalósult vállalkozói projektek többnyire függetlenek voltak a stratégiáktól, még ha illeszkedtek is azok céljaihoz.
- Az IVS készítéséhez csak meglehetősen régi (2001-es) statisztikai adatok álltak rendelkezésre, így tulajdonképpen már elkészítése pillanatában sem volt aktuális.
- Az akcióterületek kijelölése sok esetben ötletszerű volt, a kistépülésnél a városrészi elhatárolás is nehézkes, nélkülözte a rendszerben való gondolkodást, az akcióterületi tervek nem alkottak koherens, összefüggő rendszert.

2.2 Társadalom, humán infrastruktúra

Amit a következő időszak stratégiájához mindenképpen figyelembe kell venni az, hogy alakul várhatóan a mi és környezetünk népessége az elkövetkező évek, vagy évtizedekben.

34.táblázat. Az elkövetkező 65 évben várható lélekszám változás néhány országban és nemek arányában.

	2015	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Összesen								
EU–28	508 223 624	512 474 771	518 499 055	523 545 921	525 527 890	522 945 539	520 123 107	520 035 469
Németország	80 709 056	80 637 413	79 758 182	77 811 398	74 721 315	71 021 529	67 929 656	65 378 410
Franciaország	66 175 754	67 658 927	70 396 105	72 767 166	74 297 319	75 599 180	77 109 937	78 842 668
Horvátország	4 244 995	4 198 876	4 087 043	3 957 957	3 828 405	3 704 650	3 583 749	3 471 568
Olaszország	60 944 960	61 961 266	64 115 332	66 212 289	67 058 919	66 344 759	65 456 936	65 059 083
Magyarország	9 863 193	9 799 790	9 679 364	9 520 475	9 350 126	9 165 291	8 910 068	8 685 213
Ausztria	8 551 081	8 793 916	9 272 212	9 605 887	9 747 249	9 698 711	9 629 453	9 562 386
Románia	19 909 323	19 686 804	19 003 562	18 458 698	17 973 992	17 440 757	16 812 947	16 338 339
Szlovákia	5 416 851	5 414 527	5 314 025	5 111 991	4 869 970	4 574 335	4 218 590	3 868 254
Nagy-Britannia	64 643 370	66 693 272	70 469 762	73 841 524	77 177 523	79 951 846	82 535 019	85 148 887
Férfiak								
EU–28	248 270 681	250 789 989	254 304 993	257 190 628	258 875 644	258 625 979	258 475 916	259 549 532
Magyarország	4 699 479	4 681 387	4 649 806	4 603 822	4 554 484	4 486 624	4 384 040	4 298 149
Nők								
EU–28	259 952 943	261 684 782	264 194 062	266 355 293	266 652 246	264 319 560	261 647 191	260 485 937
Magyarország	5 163 714	5 118 403	5 029 558	4 916 653	4 795 642	4 678 667	4 526 028	4 387 064

forrás: Eurostat

A város **állandó népességszáma** 2014. január 1-jén 4.132 fő volt és az elmúlt 10 évben ez meglehetősen állandó képet mutatott.

Az élve születések és halálozások egyenlege folyamatosan negatív érték ennek következménye a népesség természetes fogyása kellene, hogy legyen. Mivel Bodajkon lakosságszám meglehetősen állandó szinten maradt a vizsgált időszakban, feltételezhető, hogy a település irányába történő bevándorlás és az átlag életkor növekedés ezt a folyamatot sikeresen tudta ellensúlyozni. Érdekesség, hogy 2013-at megelőző 5 évben az oda és elvándorlás egyenlege 0, tehát ebben az időszakban csak az átlagéletkor növekedés fedezte a negatív természetes szaporulat egyenlegét.

Ha a várható népességszám becsült változását vesszük figyelembe, akkor a következőt kapjuk.

35. táblázat. Az elkövetkező 65 évben várható lélekszám változás Bodajkon a nemek arányában.

Bodajk	2015	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080
Férfiak	2030	2022	2008	1988	1967	1938	1894	1857
Nők	2102	2091	2070	2043	2015	1979	1928	1885
Összesen	4132	4113	4078	4031	3982	3917	3822	3742

Ha figyelembe vesszük a becsült trendeket, már az elkövetkező 5 évben is várható a lakos szám csökkenése, továbbá az idős kor felé történő eltolódás eredményezheti, hogy különösen az aktív, 19-59 év közötti korosztály lélekszáma erősen csökkenni fog. Ez a gazdasági fejlesztések irányát is meghatározhatja. Az egyik kérdés új iparágak telepítése a térségbe, milyen hatással lesz a munkaerő igényekre, a másik a nagy vállalkozások robotizálása illetve a kötelező munkaidő csökkentés hatása. Az elkövetkező időszak fontos kérdése a **növekvő létszámú idősokkal** való foglalkozás. A lakosság 21%-át meghaladó 60 év felettieknek biztosítani kell az idős emberek tartós bevonását az aktív közösségi életbe, a foglalkoztatásuk és ellátásuk, ápolásuk színvonalának emelését is el kell érni, figyelembe véve a nemek közötti arány eltolódására. Jelenleg a nők aránya 60 %, de a távlati trendek szerint ez a kiegyenlítődés felé fog változni, még is a mostani probléma az amúgy is alacsonyabb foglalkoztatású nők időskori foglalkoztatása.

36. táblázat. Bodajk 2013-as állandó lakosai 60 év felett

2013 évi adat	férfi	nő	állandó lakos
60 év feletti	132	138	270
65 év feletti	210	390	600
Összes 60+X	342	528	870

A cigány népesség 15-20 fő egyéb kisebbséghez tartozó népesség 40 fő az említett értékek olyan alacsonyak, hogy a **nemzetiségi összetétellel**, mint egyediséggel nem számolhatunk, a külön kiemelésük indokolatlan.

Problémát okoz jelenleg a **város lakosságának az alulképzettsége**. A lakosság képzettségi szintjét elemezve tehát elmondható, hogy a város gazdaságfejlődéséből és munkaerő-piaci kínálatából adódóan magasabb a kevésbé kvalifikált rétegek aránya. A két népszámlálás (2001, 2011) adatai közt viszont látszik egy határozott tendencia, mely a lakosság képzettségi szintjének emelkedését mutatja.

Ezen a területen a városban élők képzésével és jól képzett munkaerő városba telepítésével tudunk előre lépni. A magasan képzett fiatalok számának növelése megkövetelheti bölcsődei férőhelyek létrehozását is mivel ezeknél az anyáknál, a szülés utáni munkába állás előbb történik meg, mint a gyerekek óvodai életkorának elérése. A jelenlegi felmérések, viszont a lakosság ilyen igényét nem támasztották alá ennek ellenére egy bölcsődei csoportot indított az önkormányzat az óvodai ellátáson belül.

A **foglalkoztatottak** aránya 58,2% volt Bodajkon 2011-ben. Ez az országos átlagnál jobb arány. A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya viszont magas a foglalkoztatottak közel háromnegyede járt el más településre dolgozni naponta. 2011-ben ez 76%-volt. Tehát kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része, több mint háromnegyede nem helyben dolgozik. Ez azzal is jár, hogy a városban a foglalkoztatottak munkalehetősége erősen függ a környező ipari centrumok fejlődésétől.

Életminőséget, a viszonylag jó humán közszolgáltatások, a zömmel kertvárosias lakókörnyezet és a város nagyságához képest jó sportolási és rekreációs lehetőségek határozzák meg.

A **térbeli társadalmi rétegződésre** jellemző, hogy a várost egy jól fejlődő belvárosi rész szolgálja ki, amit tradicionálisan kialakult felső-, alsóvárosrész és Bányász lakótelep vesz körül. Az ipari területek jól elkülönülnek a várostól, így az ipari ártalmak nem érintik a város lakosságát. Súlyos seb a településen a kastély és kastélykert jelenlegi kiszakítása a városi életből. A település részeknek egymással nincs konfliktusa, inkább csak egyediségük miatt más a fejlesztési szükségletük.

A tradicionális összetartozás egyik jellemzője a nagyon alacsony települési fluktuáció, amit a városi hagyományok megtartása, az **egyházak és civil szervezetek** aktív magatartása is elősegít.

A település **humán infrastruktúrájához** tartozik az oktatás helyzete.

Óvodai ellátás teljes mértékben megoldott, de az elhelyezési adottságok nem ideálisak az üzemeltetés és a gyermekek szempontjából. A városban csaknem teljes egészében érvényesül a szabad óvodaválasztáshoz való jog. A megváltozott ellátási előírások miatt lecsökkent az óvodai férőhely kapacitás, és az közel azonos nagyságú alapítványi óvodával együtt látja el az igényeket. Az új bölcsődei kapacitás beindításával, helyileg az óvoda épületében, jelenleg túlterhelés léphet fel az óvodai elhelyezéseknél, épület kapacitási problémák jelentkezhetnek.

Általános iskola, jól ellátja feladatát, problémaként a HH gyerekek magas száma jelentkezik. A tanuló létszám az elmúlt öt évben közel állandó 330 fő körül mozog, de csökken a más településekről bejárók aránya. Fenntartása üzemeltetése a KLIK által biztosított.

Középiskolai képzésben, városban csak az alapítványi szakközépiskola tevékenykedik. Az itt folyó munkát dicséri az, hogy a tanulói létszámot folyamatosan tudta növelni, és jelentős a más

településekről bejáró tanulók száma is. A további fejlődést a létesítmény és eszközpark fejlesztése tudja biztosítani.

A gazdaság igényeihez igazodó **munkaerő utánpótlás** terén a vállalatok és a szakképző intézmények között létezik kapcsolat, ez erősítendő, másfelől a gyakorlat-orientált duális szakképzés intézményrendszerének kialakítását elő kell segíteni.

A Móri járás egyetlen **egészségügyi** szakellátó intézménye, a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Móri Telephelye. Bodajkon az alapellátás részben biztosított, nincs gyerek háziorvosi ellátás, minimális szakellátás található, a járóbeteg-szakellátás és az egynapos sebészet, nappali és kúraszerű kórházi ellátások Mórton, kórházi ápolás Székesfehérváron van.

Bodajk Város Önkormányzata 2013-2018-ra szóló jól kidolgozott települési Esélyegyenlőségi Programmal rendelkezik és eszerint tevékenykedik.

2.3 A település gazdasága

A település – a 240/2006. (XI.30.) kormányrendelet alapján – nem tartozik sem a társadalmi, gazdasági infrastrukturális szempontból elmaradott települések, sem az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések kategóriájába.

A gazdasági szerkezet vizsgálatakor elmondható, hogy a Móri járásra erőteljes ipari jelleg a jellemző, az autóalkatrész gyártás, a járműiparhoz kapcsolódó ágazatok, mechatronika, de ez elsősorban a „Móri Észak-Nyugati Ipari Park”-ra koncentrálódik.

Bodajkra vonatkozó, gazdaságfejlesztési projektek alapjául szolgáló megállapítások az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az ipari és gazdasági területek és szolgáltatások bővítésre, fejlesztésre szorulnak
 - A meglévő ipari területek kihasználása kicsi, de a legvonzóbb 81-es főút melletti területek magántulajdon viszonyai és infrastrukturális fejlesztése pontosításra szorul,
 - A település kis- és közepes vállalkozói réteget középpontba helyező gazdasági tevékenységre alkalmas területei bővítésre, fejlesztésre szorulnak.
- Relatív alacsony jövedelmet biztosító, kvalifikált munkaerőt kevésbé igénylő, a helyi foglalkoztatási szerkezet
 - A mezőgazdasági „termelés – felvásárlás - feldolgozás” kapcsolatrendszere fejlesztendő
 - A jelenlegi piac területe és szolgáltatási színvonala nem képes a termelői és fogyasztói igények kiszolgálására
 - A turizmushoz kapcsolódó helyi termékfejlesztés és értékesítés fejlesztendő, a kapcsolódó humán erőforrás szakképzettségre alapozott tudástőkéje emelendő
- A turisztikai vonzerőleltár minőségi fejlesztésre szorul, a térségi desztináció-menedzsment erősítendő
 - A város turisztikai vonzerejének fokozása, „minőségi közösségi tér” jellegének hangsúlyozása kívánatos

- A turisztikai vonzerő-kínálat integrált infrastrukturális illetve a térség adottságaira alapozott, integrált tartalmi fejlesztésre szorul; Fókuszba helyezve a egyházi és fürdő turizmus, az aktív (halász-, vadász-, lovas-, „bakancsos”-) turizmus célterületeit
- A turizmus desztináció-központú szervezése, a külső kommunikáció és a „minőség” további fejlesztésre szorul

A további fejlesztéseknél figyelembe kell vennünk azt a korábbi tapasztalatot, hogy az egyoldalú gazdasági környezet sérülékennyé teszi a várost, ilyen volt a korábbi bányászat megszűnése. A fejlesztéseknél és új vállalkozások betelepítésénél figyelembe kell venni a jelenleg rendelkezésre álló munkaerőt, mert egy nagyarányú munkaerő betelepítés a városba, megzavarhatja és átrendezheti a város jelenlegi arculatát, társadalmi rendszerét.

A kedvező foglalkoztatási mutatók ellenére a település innováció-orientált gazdasági megújulását számos tényező gátolja. A speciális tudással rendelkező közép- és felsőfokú végzettségűek alacsony aránya. A kis- és középvállalkozói szektort fejlesztése érdekében a városban jelenleg szabadon rendelkezésre álló területek szolgáltatóipari hasznosítása is fontos.

A település előnyös természeti és épített környezettel rendelkezik, turisztikai, idegenforgalmi vonzerejének kiaknázása nem megfelelő, jelentős tartalékai vannak ennek a területnek, amit a elkövetkező időszakban hangsúlyosabban kell kihasználni.

Bodajk térségében jelentős fejlesztéseket kívánnak végrehajtani a kerékpáros turizmus infrastruktúrájának megteremtése érdekében. Ezt nem csak segítenie kell a városnak, hanem ezen projektekhez való aktívan kapcsolódására is lehetősége van.

Az önkormányzat költségvetés szerkezetében, az egyes tételek nagyságrendjében az utóbbi évek során bekövetkezett jogszabályi és kormányzati intézkedések módosulásokat generáltak. A közigazgatás átalakulásával kapcsolatos finanszírozási rendszer változása Bodajk Város Önkormányzatának gazdálkodási pozícióira kedvezőtlenül hatott, így nem biztosítja a közfeladatok magasabb szintű ellátását és korlátozott lehetőséget biztosít pályázati önrészek biztosítására.

2.4 Táj, természeti adottságok, környezeti állapot

Tájhasználati szempontból fontosabb, feladatokat jelentő helyzet az alábbi területeken jelentkezik:

- A régi szénbányászat által érintett területek és rekultivációjuk,
- A felhagyott mezőgazdasági üzemek területei és rekultivációja
- A mezőgazdasági területek, intenzív gazdálkodásnak káros hatásainak korlátozása,
- A belvárosban lévő Tófürdő újra felélesztése,
- Egyházi létesítmények színvonalának megőrzése, fejlesztése,
- Az ipar területek jól elkülönülnek a várostól, így sem tájképi sem tájhasználati romboló hatásuk nem hat a városra,
- A város területén belül, a városközpontban lévő zöldfelületek, a városi közparkok szerepe,

- A város területén belül jelentős kiterjedésű park a Lamberg-kastély belső kertjének a városi életbe való bekapcsolása,
- A város területén belül lévő 3 domb és környezetének kialakítása,
- A Mór – Bodajki vízfolyás és a Gaja patak környezetének kialakítása,
- Szélerózió csökkentése erdősítéssel.

2.5 Környezetvédelem, közszolgáltatások:

A város környezetvédelmi szempontból kedvező helyzetben van, de egyes területekre jobban oda kell figyelni a jelenlegi jó helyzet fenntartása érdekében. Ezek a területek:

- A város vízvédelmi szempontból érzékeny területen fekszik,
- A csapadékvíz-elvezető csatornák helyenként nem megfelelő kapacitása, állapota,
- A vasút és a város közötti terület belvizes problémái,
- Zaj- és rezgésszennyezés a várostól távol eső 81-es főútról nem jelentkezik, de a mezőgazdasági gépek bizonyos helyeken csak a városon keresztül tudnak a mezőgazdasági területre kijutni és ezzel jelentős zaj- és rezgésszennyezés valamint útrongálást okoznak,
- A város határában több helyen illegális hulladék lerakat, felhagyott vagy nem megfelelő üzemelésű mezőgazdasági telep található,
- Pár közintézmény esetében a leromlott műszaki állapotból következő, energiapazarlás a jellemző,
- Környezetvédelmi és környezetsztétikai szempontból is kezelendő az iparterületeken és a lakóövezeteknél, keletkező veszélyes hulladékgyűjtés hiányossága,
- Közvilágítás energiahatékonysága tovább növelhető kisebb fogyasztású aktív elemekkel és a szabályozhatóság növelésével,
- Lakossági épületenergetikai fejlesztések megvalósításának elősegítése a korábbi jó példákból adódó igények kielégítésére.

2.6 Közlekedés:

A jó közlekedési hálózat kulcsszerepet tölthet be Bodajk életében. A 81-es út léte és fejlesztése elősegítette az ipari vállalkozások letelepedését. A Győr-Székesfehérvár és Tatabánya-Székesfehérvár áramlási irány fejlesztése elengedhetetlen a további fejlődéhez.

A belterületi utak kialakításánál a tervezést az optimális megoldások irányába kell befolyásolni. A belterületi közlekedési helyzet jellemzői a következők:

- A közösségi közlekedést részben a távolsági buszjáratok biztosítják. Jobb utas tájékoztató rendszer előre lépést jelenthetne e területen.

- A biztonságos környezettudatos közlekedést nehezíti, hogy a városban nincs kiépített kerékpárút. Továbbá a tervezett térségi kerékpáros úthálózat kiépítése is területi akadályokba ütközhet. A városon belüli és a térségi hálózatokhoz való kapcsolódást biztosítani szükséges.
- Belvárosi parkoló helyzet nem kielégítő különösen, ha megvalósul a Tófürdő és a piac fejlesztése, a kapacitások növelése szükséges.
- A járdák folyamatos felújítást igényelnek, állapotuk sok helyen nem megfelelő.

2.7 Egyéb infrastrukturális jellemzők

A közművesítettség jó és teljes körűnek mondható. A városi területen a jelentős kertvárosi terület ellenére kedvező a közművesítettség és annak használata. Fejlesztést a következő területeken érdemes szorgalmazni:

- A felszíni vizek belterületi zárttá tétele előnyös lehet.
- Elektromos légvezetékek lecserélése földkábeles megoldással.
- Az utak, közművek egyéb építmények építésénél, felújításánál a 2003. évi C. törvény 94.§ (1) bekezdése szerint biztosítani kell az elektronikus hírközlési létesítmények elhelyezését.
- Az utak, közművek egyéb építmények építésénél, felújításánál a 2012. évi CLIX. törvény 31.§ (1) bekezdése szerint biztosítani kell a postai szolgáltatáshoz szükséges eszközök elhelyezhetőségét.
- Amennyiben nagyobb létesítmények is építésre kerülnek, a tűzivíz ellátás műszaki megoldását külön kell vizsgálni, az igényeknek megfelelő nagyságú térszíni tűzivíz tárolót kell létesíteni.

2.8 Kérdőíves felmérés

Az ITS készítése során 2015. július 29.-e és augusztus 7 között játékos kérdőíves felmérést végeztünk a bodajki lakosság körében. A „Településfejlesztési TOTÓ” minden bodajki választó polgárhoz ki küldésre került egy tájékoztató levéllel együtt. A szerkezete azt biztosította, hogy a véleményezők teljes anonimitást élvezhettek. 14 db kötött témáról kellett véleményt nyilvánítaniuk, és 1 db szabad ötletet lehetett hozzá tenni. Minden sorban a nyertes találat az lett, amire a legtöbben adták szavazatukat. A résztvevők között értékes díjakat sorsoltak ki augusztus 20.-i ünnepélyen.

A felmérés tájékoztatója Bodajk weblapján és a városi TV-ben is hirdetve lett. Sajnos a leadási határidő túl szűkre lett szabva, mert határidő után is nagyon sok vélemény érkezett ezek értékelését már nem végeztük el, mert úgy véltük leadott vélemények ismeret miatt nem objektív véleményeket kapunk.

64. ábra. A „Településfejlesztési TOTO” válaszainak kiértékelése

		helyes Tip	Támogatom	Ellenzem	Közömbös
1	Új lakótelkek kialakítása	2	24	125	108
2	Bob pálya, kalandpark	2	46	118	103
3	Óvoda bölcsőde építése	0	64	98	105
4	Tófürdő fejlesztése	1	205	18	44
5	Kerékpárutak létesítése	0	61	97	109
6	Csapadékcsatornák felújítása	1	147	27	93
7	Új piac létesítése	2	51	123	93
8	Mozi felújítása	0	77	82	108
9	Új játszóterek építése és felújítások	2	22	130	115
10	Városháza felújítása	2	24	130	113
11	Ipari területek kialakítása	1	125	52	90
12	Belvizes területek víztelenítése	0	82	67	118
13	Lamberg kastély felújítása	1	156	46	65
14	Utak járdák felújítása	1	147	29	91
15	Kulturált vendéglátóhely, Étterem	1			

65. ábra. Az új fejlesztési célú javaslatok

Új javaslat	Szavazat	Új javaslat	Szavazat
tanuszoda	1	Nyilvános WC	2
Tekepálya	4	Temetőnél parkoló	1
Kulturált vendéglátóhely, étterem	15	Turisztikai központ	7
KRESZ tükrök	1	Rendőrség fejlesztése térfigyelő kamera	13
Helyi pénz	1	Szolgáltatóház	1
Árok lefedés parkolónak	2	Közvilágítás felújítása	1
utcanév táblák	2	Busz ovisoknak	1
Polgárőrség támogatása	2	Kultúr központ, fedett nagyobb szórakozóhely	9
Programok	3	Egységes városháza fejlesztés	1
Kastélyparki átjárás	6	IPA csökkentés	1
Munkahely teremtés	9	Rózsakert felújítása	1
Egyedülálló szülők tám	2	Új KTV szerződés	1
Iskolafejlesztés	3	Közmunkás telephely	1
Kutya sétáltató	1	Lakástámogatás	1
Egészségellátás fejlesztése.	3	Szennyvízbővítés	1
Vízvezeték felújítása	1	Középiskola létesítése	1
Szeméttartók	1	Sport centrum	2
Közös önkéntes munka	1	Gyermeorvosi rendelés	1
Sípálya	1	Kedvezményes Internet	1
Bevásárló központ, Lidl, Aldi, Penny	13		
Útpadkák	2	Összesen	121

A beérkezett javaslatok több mint 260 családtól származtak ez 18 %-os aktív részvételt jelentett a város fejlesztési irányának meghatározásában.

Külön a felmérőlapon és a web lapon meghívó lett kiküldve, a tájékoztató előadásokra minden családhoz.

A 2015. 09. 09.-én megtartott workshop figyelembe veendő megállapításai:

- A beérkezett „Településfejlesztési TOTO” nagyon sok ötletet és hasznos információt tartalmazott.
- A város egyediségét emelhetné a három dombnak a tematikus fejlesztése, egyházi Kálvária domb, kilátó építése Kis hegyen, és kulturális téma a Kesellő hegyen.
- A Tópart utca rossz belvizes helyzetét az elvezető árkok karbantartatlansága okozza, ez nem kíván fejlesztést, csak rendszeres karbantartást.
- Az egyház több területen próbálja a Mária búcsú programját úgy kiegészíteni, hogy a látogatók ne csak félnapra jöjjenek a búcsúba, hanem tartósabb itt tartózkodás is megvalósuljon.
- Miért lett a Kék túra útvonala úgy kialakítva, hogy elkerülje az egyházi látványosságokat?
- Városi múzeum építésének a Tómalom épülete jól megfelelne.
- A katolikus templomnál lévő forrást nem tudják életre kelteni, remény magasabb karsztvíz szintnél lehet.
- Az egyházak jól együttműködnek az önkormányzattal, de a város fejlesztésénél jobban kikérhetnék a véleményüket.
- A Mária úthoz kapcsolódó zárandokszállást a katolikus egyház megoldja.
- Nem várható a karsztvíz eredeti szintre emelkedése, mert a megnövekedett ivóvíz szükséglet kitermelése alacsonyabb szinten fogja tartani a karsztvizet.
- A városnak törekednie kellene a mezőgazdasági önellátásra. Élhető környezetet kell kialakítani, jó svájci példák vannak. A jelenlegi népességnövekedés korlátait az önellátás feloldaná.
- Önkormányzat területvásárlási lehetősége.
- ITS-ről hogyan tájékozódik a lakosság? Ebben a stratégiában hogyan kapcsolódik a magán és a közsféra össze.
- A városnak saját arculatát kellene kialakítania, ez jelentené igazán a turizmus vonzerejét.
- Golfpálya építése nem megtérülő beruházás lenne.
- Nem kell „Bodajk pénz” de megoldható lenne, helyi számítástechnikai rendszerű várospénz, amely hitelezést is megoldhatna.
- A fejlesztésekhez pénz kell ehhez jó lett volna a szélkerekek telepítése bodajki területre, a megújuló energiák hasznosítását nem eléggé szorgalmazta a város, a szélenergia hasznosítását elszalasztotta.
- Miért nem szorgalmazzuk a kihasználatlan TSZ tanyák, korszerű állattartó telepi kialakítását.
- A lakosság a családi házak környezetében már kevésbé természetnek kultúrnövényeket, gyümölcsöt, és az állattartás is átalakult.
- A Tófürdő vizével lehetne geotermikus fűtési rendszert üzemeltetni, ennek ki van dolgozva ötlet szinten a terve, miért nem használja ki a város?
- A 81-es főút melletti ipari terület közelébe vannak a közművek így ennek közművesítését könnyen meg lehetne oldani.

- A mezőgazdasági támogatási rendszer nem ösztönöz munkaigényes termékek termesztésére.

2.9 Településfejlesztési koncepció partnerségi egyeztetése

Ebbe a fejezetbe csak a partnerségi egyeztetés után kerül észrevétel.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

3.1.1 A folyamatok értékelése

A témában az alábbi – már egyéb fejlesztési dokumentumokban kifejtett vagy a jelen tanulmány tartalma nyomán felmerült problémák és megoldásra váró feladatok látszanak:

3.1.1.1 Település fejlesztés:

Bodajk, mint város, kedvező kisvárosi jellegből fejlődhet tovább. Az eddig kialakult települési és társadalmi jelleg nyugodt békés környezetet biztosít az itt élő lakosságnak. Ennek a jellegnek a fenntartását és megőrzését minden fejlesztési elképzelésnél figyelembe kell venni. A szomszédságban lévő dinamikus fejlődő járásközpont és az ipari nagyvárosok közelsége mind, olyan fejlődési irányba sodorhatja a várost, amely eltorzítja a városi lét jelenlegi kiegyensúlyozott rendszerét és visszafordíthatatlan károkhhoz vezethet. Ezért a fejlesztéseket amellet, hogy figyelembe kell venni a területi prioritásokat, nagyon gondosan illeszteni kell a város jellegéhez. Valószínű a még erősebb iparosítás épp olyan káros lehet, mintha a jelenlegi helyzetet konzerválnánk.

A település fejlesztésénél elengedhetetlen a jól átgondolt településrendezési terv. Ennek átdolgozása és alapos megvitatása sokat segít a megfelelő fejlesztési elképzelések megvalósításában.

A tovább haladás során szem előtt kell tartani az OTRT-et és kihasználni a FMTEK által nyújtható pályázati lehetőségeket. Bodajk a mértékletesség és gondos odafigyelés betartásával sokat javíthat a város lakosság megtartó helyzetén.

Ki kell használni a gyorsan fejlődő járási székhely közelségét. Olyan összehangolt fejlesztéseket lehet megvalósítani, amely az egész térség és a benne lévő települések fejlesztését is elősegítik.

3.1.1.2 Társadalom, humán infrastruktúra:

- a 29 km² területű város állandó népességszáma 2014. január 1-jén 4132 fő volt. A 2000-2013-as időszakban vizsgálva Bodajk népességszáma meglehetősen állandó képet mutat, ami az országos tendenciákat figyelembe véve kiemelkedő, és kevés településre jellemző.

Az országos tendenciáknak megfelelően Bodajk társadalma is egyre inkább előregedő korstruktúrát mutat, a 0-14 évesek aránya csökken, a 60-x évesek aránya nő.

A lakosság képzettségi szintjét elemezve elmondható, hogy a város gazdaságfejlődéséből és munkaerő-piaci kínálatából adódóan magas a kevésbé kvalifikált rétegek aránya. A két népszámlálás (2001, 2011) adatai közt viszont nem látszik egy határozott tendencia, mely a lakosság képzettségi szintjének emelkedését mutatná.

A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya a 2011 évi adat alapján továbbra is igen magas, kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része, több mint háromnegyede a városon kívüli munkahelyen dolgozik.

A jövedelmi viszonyok tekintetében Bodajk meghaladja az országos arányt mindez indokolható a kedvezőbb foglalkoztatási mutatókkal.

Bodajk Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően gondoskodik a humán közszolgáltatások biztosításáról (szociális szolgáltatások, közoktatás, egészségügy), azonban ezen felül is számos intézkedés történt a hozzáférés javítása, szolgáltatások minőségének fejlesztése érdekében.

A szabadidő minőségi eltöltésének feltételei alapvetően rendelkezésre állnak a városban. A város lehetőségei környezeti adottságai több új lehetőséget rejt magában a szabadidő-eltöltését szolgáló, a sportéletnek és kulturális rendezvényeknek megfelelő helyszín biztosítására.

A városban csaknem teljes egészében érvényesül a szabad óvoda- és iskolaválasztáshoz való jog, mivel a férőhelyek száma összességében jellemzően több, mint a beiratkozók száma. Előrelépés történt a bölcsődei elhelyezési lehetőségekben is.

A város önkormányzata kötelező feladatai között – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 152 § (1) bekezdése alapján – az alábbi egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladat ellátásáról gondoskodik:

- a háziorvosi 2 felnőtt körzetben, vállalkozó orvosokkal, feladat-ellátási szerződés alapján, önkormányzati tulajdonú háziorvosi rendelőkben,
- gyermek háziorvosi rendelés csak Móron van,
- a fogorvosi alapellátásról 1 körzetben, vállalkozó fogorvosokkal feladat-ellátási szerződés alapján, az önkormányzat részéről tartós, ingyenes használatba adott fogorvosi rendelőkben,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról felnőtt és házi gyermekorvosi ügyelet formájában, a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Móri Rendelőintézetében,
- a védőnői ellátásról 2 területi körzetben, önkormányzati tulajdonú védőnői tanácsadóknak.

Az Önkormányzat a szociális törvény alapján önkormányzati rendeletben meghatározott jogosultsági feltételek mellett meghatározott célokra települési támogatás nyújtását biztosítja. Ehhez a forrást az Önkormányzat mindenkor költségvetésében biztosítani kell, mivel erre a célra állami normatíva már nem biztosított.

3.1.1.3 Gazdaság:

A Móri járás gazdaságát erőteljes ipari jelleg jellemzi, a járásközpontban az autóalkatrész gyártás, a járműiparhoz kapcsolódó ágazatok kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Ez jelentősen befolyásolja Bodajk iparosítását is, részben a kedvezőbb ipari parki környezet, részben az eddig már kialakult munkaerő elszívó hatás korlátozza a vállalkozások letelepülését Bodajkon.

A település gazdasági szereplőkhöz köthető helyi adóbevételei meghatározók a város életében a megváltozott szabályzók miatt. A gazdasági szereplők palettájának szélesítéséhez a helyi kis- és középvállalkozói munkaadói réteg bővítése, üzleti feltételeik megerősítése biztosíthat, a településen jelentkező hozzáadott érték növekedést. A versenyképes működéshez otthont adó gazdasági területek

kapacitásainak bővítése és színvonalának növelése a meglévőkhöz kapcsolódó területek beintegrálásával és infrastrukturális fejlesztésével célszerű próbálkozni.

A városban a foglalkoztatási mutatók kedvező szintet értek el, ugyanakkor az emeltszintű, speciális szaktudást kevésbé igénylő munkavégzéssel alacsony jövedelmi szintet tudnak csak elérni a munkavállalók. A jelenség lakossági vásárlóerőre gyakorolt negatív hatás tovább gyűrűzve jelentkezik a kiskereskedelmi és szolgáltató szektorban, a városlakók életminőségében a migrációs folyamatokban. Bodajk fontos célja, hogy a városban foglalkoztatott, magasan kvalifikált munkaerő (speciális szakmunkások, szakképzett technikusok, mérnökök) aránya növekedjék, hozzájárulva ezzel a település jellemző jövedelmi szintjének emelkedéséhez és a gazdaság szektorális egyoldalúságának oldásához. Az otthonteremtés, letelepedés segítségével – kell növelni a kvalifikált munkaerő arányát.

Turizmus

A járást a Vértes és Bakony hegységek jelenléte, egyedülálló állat és növényvilága, a Vértesi Tájvédelmi Körzet, a térség sokszínű rendezvénykínálata, gazdag épített, történelmi öröksége vonzó turisztikai desztinációvá teszik. Az elmúlt esztendőben, azonban a vendégéjszakák száma továbbra is kismértékű csökkenést mutat, az idelátogatók viszonylag kevés időt töltenek a térségben. A tendencia megfordítására fejlesztési célként jelenik meg a turisztikai vonzerőleltár infrastrukturális és tartalmi elemeinek fejlesztése, elsősorban

- kerékpáros turizmus
- az aktív (halász-, vadász-, lovas-, „bakancsos”-) turizmus,
- a vallás- kultúra- és épített örökség köré szerveződő turizmus ,
- valamint a fürdő turizmus

köré szerveződve.

A turisztikai desztináció, a kiemelt belföldi és külföldi turisztikai palettán folyamatosan jelen lévő, „prosperáló térségi” jövőképét megalapozó fejlesztések az alábbi alcélok mentén tervezettek:

- a turisztikai kínálat teljesebbé tétele, a jelzett turisztikai alágazatokhoz kötődő, sokszínű szolgáltatási paletta, célcsoportok igényeit kielégítő programkínálat
- a turizmus - helyi TDM szervezetet középpontba helyező - szervezésének a fejlesztése, az összehangoltság, az együttműködés feltételeinek megteremtése, a turisztikai desztináció monitoring és kutatási rendszerének kialakítása és működtetése
- a külső kommunikáció fejlesztése, a turista-információs csatornák megerősítése, a desztinációs imázs egységesítése, erősítése
- a turizmus aktorai közti belső kommunikáció, a szolgáltatások minőségének javítása, a „vendégbarát” szemlélet előtérbe helyezése

A fejlesztési alcélok a kapcsolódó humán erőforrás-háttér, az infrastruktúra, a tartalom és szálláshely-kínálat integrált fejlesztését jelentik egyidejűleg.

3.1.1.4 Közlekedés:

- Közösségi közlekedés: a közúton zajló közösségi közlekedés elfogadható minőségben szolgálja ki az utasok igényeit, utas-tájékoztatási rendszer fejlesztése is hasznos lenne. Továbbá hatásos

intézkedések fogantatása indokolt, a városon átmenő teherforgalom számára az érintett csomópontok megfelelő átalakítása révén, amely egyúttal garantálja a helyi lakosok biztonságos közlekedését is (akár gyalogosan, kerékpárral, vagy személyautóval).

- Kerékpáros közlekedés: a kerékpáros útvonalak létrehozása nagyon fontos lenne. Nem csak a turisztikai célokat szolgálják hanem a helyi lakosok által használt vonalak és szolgáltatások jótékony hatásait sem szabad figyelmen kívül hagyni. A környezetkímélő és jövedelem-takarékos megoldás, amely ugyanakkor a kerékpáros üzletek és szervizek számára bevétel-növekedést jelent. Továbbá fontos annak említése is, hogy a turizmus ezen ága kimutathatóan magas bevételi forrást jelenthet a városnak és a vállalkozásainak (a kerékpáros turisták a magas minőségű és egyedi szolgáltatásokat részesítik előnyben, sokat és rendszeresen fogyasztanak).

3.1.1.5 Táj- és természetvédelem:

- A térség természetvédelmi szempontból érzékeny, több országos és helyi védelem alatt álló ingatlan, illetve természetes alakzat, növénytársulás, facsoport, stb. található a városban. A helyi szabályozási tervben, valamint egyéb fejlesztési dokumentumokban, megállapodásokban rögzítettek szerint az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a környezeti értékek megóvására. Tekintettel a helyi körülményekre folyamatban van komplex környezetvédelmi programot készítése (mivel a város eddig nem rendelkezik vele), amely részletesen feltárja a jelenlegi helyzetet, és legalább középtávra rendszerszintű javaslatokat fogalmaz meg a lakosok, vállalkozások és az intézmények számára.
- A város jelentős közlekedési csomóponttal – folyóval rendelkezik, így (még a fokozottan környezetkímélő technológiák alkalmazása mellett is) nagy ökológiai lábnyommal kell számolnia, melyet fásítás növelése révén (legalábbis a széndioxid kibocsátási mértékének csökkentése révén) mérsékelhet.
- A Móri-árok kimutathatóan folyamatos légmozgást indukál a térségben, amely erodálja az intenzív mezőgazdasági tevékenységgel érintett termőterületeket is. A jól választott irányú és nagyságú erdősávok csökkenthetik ezen káros hatásokat is.

3.1.1.6 Közszolgáltatások:

- A kommunális szolgáltatások alapvetően kiépítettek, az ivóvíz ellátás és szennyvízkezelés javarészt megoldott a város területén.
- További fontos feladat a csapadékvíz-elvezetés rendszerének karbantartása és fejlesztése, mind a dombos, mind a laposabban fekvő területeken (az egyik oldalról a gyors vízfolyás következtében a talaj-erózió, a másik oldalról az összegyűlt, hordalékot, vegyi anyagokat tartalmazó vízmennyiség kezelése és elvezetése).
- Közép- és hosszú távon a folyékony és szilárd hulladékok újrahasznosítása technológiájának bevezetése, az illegális hulladéklerakók visszaszorítása, valamint a termelői hulladékok mennyiségének csökkentése előnyös és kívánatos annak érdekében, hogy a környezeti terhelés a lehető legalacsonyabb mértékre korlátozódhasson. Jobban előtérbe kell helyezni a veszélyes hulladék gyűjtését kezelését.
- Energiagazdálkodás: a város maga is tudatában van annak, hogy az épületek és az infrastrukturális rendszer csak akkor lehet életképes, ha a megújuló energiák bevezetésre

kerülnek az intézmények és lakások energiaellátásának struktúrájába. A város szerkezete és földrajzi fekvése, valamint a légfolyosó megléte okán javasolt megfontolni új, szélenergiával történő villamos áram termelésének lehetőségét, de előtérbe lehet helyezni a geotermikus energia felhasználását is különösen, ha a Tófürdő meleg vizű forrásai újra felélednek. Jelenleg az energia veszteségek csökkentésére és alternatív energiák használatára a város komoly erőket fordít. Ennek továbbvitele összhangban van a FMTFK prioritásával, folytatása mindenképpen előnyös.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A helyzetértékelés elkészítéséhez a SWOT analízis módszertanát használjuk fel. A következő elemzésben a lényegi pontok kiemelésére törekedtünk, az alábbi tematikus területeken:

3.1.2.1 TELEPÜLÉS FEJLESZTÉS

Erősségek

- A város rendelkezik településrendezési tervvel
- A város rendelkezik 2012 utáni fejlesztési koncepcióval
- A város rendelkezik egy középtávú ITS-sel.
- A 2010-ben jóváhagyott IVS több projektje megvalósult
- A pénzügyi gazdálkodása az Önkormányzatnak kiegyensúlyozott
- A fejlesztések figyelembe vették a hagyományokat
- Egyenletes jó színvonalú építményrendszer
- Jól elhatárolt területekre koncentrálnak egyes funkciók
- Van szabad lakásvásárlási lehetőség
- Szép jól karbantartott kertvárosi környezet
- A speciális rendeltetésű területeken jók az adottságok

Gyengeségek

- A településrendezési tervet a jövőbeli elvárásokhoz kell igazítani
- Jelenleg a városi fejlesztések nincsenek összehangolva a járás többi településének fejlesztéseivel
- Az elmúlt időszak jogszabályi változási problémái még nem oldódtak meg teljesen
- Korlátozott építési terület, Önkormányzat nem rendelkezik ilyennel
- Drága ingatlan árak
- Fejlesztést természeti akadályok és közművek is akadályozzák
- Tulajdonviszonyok korlátja, kevés az önkormányzati tulajdon
- Önkormányzat alacsony fejlesztési kerete

Lehetőségek

- A várost érintő közlekedési fejlesztések ütemezése lehetőséget biztosít átgondolt változatok kidolgozására
- Belváros további funkcióbővítő fejlesztése (közösségi élet felélénkülése, belváros kereskedelmi erejének növelése)

- Ipar terület fejlesztésénél megegyezési hajlandóság a tulajdonossal
- Modern felszíni vízelvezetés
- Kertvárosi beépítés lehetőséget ad útfejlesztésre (kerékpár út)

Veszélyek

- A térség erőltetett iparfejlesztése, a munkaerő szerkezetét és szokásait megváltoztatja, ez eltorzíthatja a település jellegét
- Sok kihasználatlan ingatlan, karbantartásának hiánya
- Magánérdekek lehetetlenné tesznek egyes fejlesztéseket
- Belvizes területek problémái nem oldódnak meg

3.1.2.2 TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA

Erősségek

- Népeség szám stabil, a vándorlási egyenleg nem negatív
- Gazdasági aktivitás a környéken javul
- Foglalkoztatottsági mutatók visszaálltak a válság előtti szintre
- Jövedelmi viszonyok kedvezőbbek, mint az országos átlag
- Élhető város, sport és rekreációs lehetőségekkel (elmúlt években kiemelkedő fejlesztések)
- Hagyományosan erős települési identitás
- Vonzó célpont lehet a település a környező kisebb településekről betelepülők számára;
- Az egészségügyi ellátás a közeli járásközponttal kiegészülve fejlett
- Aktív a civil szféra és a sportélet;
- Fejlett oktatási és nevelési környezet, óvoda, általános iskola, művészeti szakközépiskola is található a településen, beindult a bölcsődei ellátás is
- Lakosság képzettségi szintje emelkedik, 2001-hez képest 2011-ben kedvezőbb a magasan képzettek aránya
- Változatos képet mutató városrészek – gazdag műemléki rész, ipari, hagyományos városi, kertvárosi, falusias övezetek
- a város Esélyegyenlőségi Programmal és akciótervvel rendelkezik
- szociális közszolgáltatásokban erős civil szerepvállalás

Gyengeségek

- Tartósan alacsony a születések száma, csökkenő gyermeklétszám,
- A 15-59 évesek aránya az állandó lakónépességen belül kismértékű csökkenést mutat,
- Az országos átlagnál alacsonyabb a kvalifikált rétegek aránya,
- Kihasználatlan kapacitások megléte az oktatási infrastruktúra területén;
- Tartósan magas a halálozások száma;
- Alacsony iskolázottsági szint;
- Alacsony a helyi foglalkoztatási szint;
- Előregedő lakónépesség
- Naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya nő
- Gyermekorvos hiánya
- Móri kórház átszervezése miatt a tartós kórházi ápolás távolabbra került

- Rendezvény helységek szűkös volta

Lehetőségek

- Városi hagyományok erősítésével a település vonzereje tovább nő
- A lakosság egészségügyi állapotának javítása;
- A lakosság iskolai végzettségének emelkedése;
- A kulturális és művészeti hagyományok, értékek kiaknázása, oktatás fejlesztése;
- Befogadó települési szemlélet és magatartás kialakítása mind társadalmi mind pedig kulturális téren a település vonzerejének növelése érdekében.
- A környező nagyvárosok javuló foglalkoztatási helyzetet biztosíthatnak a gazdasági szerkezetváltozás következtében
- Az oktatási vonzaskörzet növekszik, városba való bevándorlást ösztönözve
- Lakókörnyezet vonzóbbá tétele, színvonalas városi szolgáltatások, melyek vonzó lakóhellyé teszik Bodajkot
- Oktatási központ szerep növelése, oktatási színvonal emelésével, képzési kínálat bővítésével
- Az Esélyegyenlőségi Program végrehajtása elősegíti a kirekesztődés csökkentését, pl. szociális és oktatási téren
- Belváros további funkcióbővítő fejlesztése (közösségi élet felélénkülése, belváros gazdasági erejének növelése)

Veszélyek

- Leszakadó népesség növekedése,
- Népesség öregedésével a város veszít foglalkoztatási potenciáljából,
- Általános és középiskolákban a tanulólétszám csökkenésével az oktatási színvonal is hanyatlik,
- Szakképzési struktúra „lassan mozdul” ,
- Mór munkaerőpiaci és oktatási vonzása növekszik,
- Ingázási célpontok kivonulása, gazdasági helyzetük romlása.

3.1.2.3 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

Erősségek

- A feldolgozóiparban alkalmazható munkaerő jelenléte
- A térség hagyományos iparági öröksége (járműipar, bányászat)
- A kis- és középvállalkozói szektor fejlesztésére alkalmas területek megléte
- A turisztikai ágazatban kiaknázható vonzerők (épített örökség, természeti-táji adottságok)
- Térségi TDM szervezet
- 81-es főút, vasútvonal közelsége,
- A 81-es főút fejlesztése az ipari területre új vállalkozásokat telepíthet, növekszik az iparűzési adó
- Székesfehérvár, Mór közelsége,
- Elfogadott rendezési terv,
- Az iparterület tulajdonjoga rendezett,
- Hivatali ügyintézés rugalmas,
- Szabad szálláskapacitás,

Gyengeségek

- A meglévő ipari területek nem szolgálják ki az elvárt vállalkozói betelepülési igényeket
- A kis- és közepes vállalkozói réteg, fejlesztésre szorul
- Relatív alacsony képzettséget igénylő helyi foglalkoztatási lehetőségek
- A települési tradíciók alapján jelenlévő munkaerőt foglalkoztatni képes foglalkoztatók speciális szakképzettséget, mérnöki tudást feltételező igénye bővítésre szorul
- A gazdaság igényeihez igazodó, gyakorlatorientált „duális” szakképző központ hiánya
- Kevés a magas szintű, helyi, speciális humántőkét biztosító, fiatal,
- A mezőgazdasági „termelés – felvásárlás - feldolgozás” kapcsolatrendszer alacsony szintű
- A turizmushoz kapcsolódó helyi termékfejlesztés és értékesítés fejlesztendő, a kapcsolódó humán erőforrás szakképzettségre alapozott tudástőkéje emelendő
- A turisztika minőségi fejlesztésre szorul, a térségi desztináció-menedzsment erősítendő
- A belváros turisztikai vonzerejének (tófürdő, hitéleti tevékenység) fokozása, „minőségi közösségi tér” jellegének hangsúlyozása kívánatos
- A turisztikai vonzerő-kínálat integrált infrastrukturális illetve a térség adottságaira alapozott, integrált tartalmi fejlesztésre szorul; Fókuszba helyezve a bor és gasztronómia, az aktív (halász-, vadász-, lovas-, „bakancsos”-) turizmus, a vallás- kultúra és épített örökség köré összpontosuló turizmus, valamint a konferencia- és wellness turizmus célterületeit
- Szakhatóságok csak a környező városokban találhatók,
- Alacsony helyi foglalkoztatási szint,
- Kevés helyi tőke,
- Önkormányzati tulajdonú területek hiánya,
- Turizmus desztináció-központú szervezése, a külső kommunikáció és a „minőség” további fejlesztésre szorul

Lehetőségek

- A térség földrajzi elhelyezkedése, megközelíthetőség jól javítható
- Működő tőke beáramlása
- A gazdasági szerkezetátalakítás folytatása révén a befektetői vonzerő növekedése, hozzájárul a felsőfokú végzettségű rétegek iránti fokozott kereslethez
- Új vállalatok bevonása a Vértes-Duna Járműipari Klaszter révén, érintheti a bodajki vállalkozásokat
- A térség adottságainak integrált turisztikai hasznosítása
- Iparterület nagysága és szabad alakíthatósága,
- Szélerősség nagysága (szélerőmű),
- A környező bányabezárások miatt a karsztvíz ismét megjelent a településen,
- Szabadidős és kulturális beruházási területek vannak,

Veszélyek

- A térségközponti hangsúly csökkenése, a térségből a vállalkozások kivonulása
- A fiatalok migrációja, a népesség öregedése
- A környező foglalkoztatási desztinációk magasabb szintű befektetői vonzereje és munkaerő-elszívó hatása

- Turizmus fejlesztéséhez tőke hiány
- Felsőfokú képzés színvonala csökken
- Duális képzés kudarcot vall
- Bio gazdálkodás bevezetésével való szembenállás
- Környezetünkben meglévő ipari parkok és ismeretségük,
- Bodajk árnyékszerepkörbe kerülése,

3.1.2.4 KÖRNYEZETVÉDELEM, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

Erősségek

- Kiépített közmű-infrastruktúra, a belterületeken 100%-os mértékben megvan,
- A helyi szabályozási terv szerint a természeti és épített értékek védelmei kiemelt figyelmet kap, az építészeti átalakításoknál, új épületek építésénél,
- Jó táji, természeti adottságok,
- Kertvárosi jelleg miatt sok a belterületi zöldterület,
- Közművesítettség magas színvonalú,
- Klíma kiegyensúlyozott jó mérsékeltövi,
- Alacsony katasztrófa veszélyeztetettség,
- Szelektív hulladék kezelés előrehaladott,
- A 81-es főút érinti a várost nem szeli szét.

Gyengeségek

- Illegális hulladék lerakóhelyek a vízfolyások medrében, külterületeken,
- A szennyvíz-csatorna hálózatba nehezen bekapcsolható ingatlanok is vannak, emiatt a talaj- és felszíni vizek terhelésének veszélye,
- Lakossági veszélyes hulladékok szervezett gyűjtése nem megoldott.
- Nem szabályozott mezőgazdasági telep rekultiváció,
- Gyenge talajadottságok,
- A sok nem túl szép légvezeték,
- Az Önkormányzat tulajdoni szerkezete nem tudja kellően befolyásolni a fejlesztéseket,

Lehetőségek

- A 2014-2020-as tervezési időszakban elérhető, a megújuló energiaforrások bevezetését ösztönző támogatások magas száma
- Bio mezőgazdasági termelési kultúra fejlesztése
- Lehetőség van a Lamberg kastély tulajdonos váltására
- Karsztvíz szint emelkedése a Tófürdő felújítását teszi lehetővé

Veszélyek

- A felszín alatti vizek állapota alapján, érzékeny területen fekvő város,
- Csúnya beltéri légvezetékek rontják a városképet,
- Nem javuló Önkormányzati tulajdon,
- Tófürdő nem szakszerű felújítása,
- Nitrát-érzékeny mezőgazdasági területek,
- Belvizes területek szennyezés veszélye.

3.1.2.5 KÖZLEKEDÉS

Erősségek

- A város jó megközelítése elsősorban közúton, a 81-es főút fejlesztése csak erősíti az ipari terület szerepét,
- Az ipari terület a városon kívül, a 81-es főút és a vasútvonal között található, ennek okán az ide irányuló forgalom elkerüli a várost,
- Az országos szintnek megfelelő úthálózat, az igényeket kielégítő szolgáltatás,
- Belső úthálózat jó minőségű a hazai viszonylatban,
- Jó színvonalú helyközi közlekedés,
- Teherforgalom lebonyolítására alkalmas vasútvonal és állomás.

Gyengeségek

- 81-es út fejlesztésének csúszása,
- A kis vasúti forgalom akadályozó tényező is,
- A városon áthaladó teherforgalom (a speciális közlekedési helyzet miatt, a belváros is érintett),
- A kerékpárút hiánya, ami hivatásforgalmi és turisztikai szempontból is érzékenyen érinti a várost.

Lehetőségek

- A közösségi közlekedést preferáló és a komplex közlekedési rendszerek (pl. intermodális csomópontok) kiépítését, bevezetését támogató szakpolitika és ehhez kapcsolódó potenciális támogatási források megszerzése,
- A megyei fejlesztések között kiemelt helyen szerepel a várost érintő kerékpárút fejlesztés.

Veszélyek

- A kerékpárút térbeli kialakítása, több ponton akadályba ütközik, így nehéz a biztonságos kialakítása,
- a 81-es főút bővítése csökkentheti a kapcsolódó ipari terület nagyságát.

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata

A Településszerkezeti tervet legalább tízévente át kell tekinteni, ha szükséges módosítani kell. A helyi építési szabályzatot és annak mellékletét, a szabályozási tervet négyévente kell ellenőrizni, és az önkormányzatnak dönteni kell arról, hogy változatlan tartalommal továbbra is alkalmazza, vagy módosítja azokat.

Bodajk város képviselő testülete 2010-ben fogadta el a **8/2010. (IX. 30.) rendeletben** a Helyi Építési Szabályzatot. Ugyancsak 2010-ben fogadták el a **152/2010. (IX. 28.)** képviselő-testületi határozattal a Településszerkezeti Tervet, amelyet azóta nem módosítottak. A jelenleg ezt egészítette ki a 2010-ben elfogadott IVS is. Településfejlesztési koncepció tartalmazza azokat a követelményeket, amelyeket a településszerkezeti terv kidolgozása során figyelembe kellett venni.

A településszerkezeti terv kidolgozása során az alábbi általános szempontokat érvényesítették:

- A településszerkezet tovább fejlesztésének igénye
- A települési funkciók bővítési lehetőségének biztosítása

- A gazdasági környezet megújulásának lehetősége
- A táji, természeti és épített környezet értékeinek védelme és továbbfejlesztése
- A lakóterületi minőség javítása, valamint a lakókörnyezeti és lakáskínálat bővítése

A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeket a Településszerkezeti Terv taglalja, a vonatkozó szabályozást pedig a Helyi Építési Szabályzat rögzíti. Építési sajátosságainak megfelelően Bodajk közigazgatási területén a beépítésre szánt területek

- lakóterületekre: kisvárosias lakó, kertvárosias lakó és falusias lakóterületekre,
- vegyes területekre: településközpont vegyes területre,
- gazdasági területekre: kereskedelmi, szolgáltató gazdasági és egyéb ipari gazdasági területekre,
- üdülőterületekre: üdülőházas- és hétvégi házas területekre tagozódnak.
- A beépítésre szánt különleges területek temető területre sport és szabadidős területre, rekreációs építmények területre, hulladékkezelő területre, mezőgazdasági üzemi területre, közmű területre és kastély területre tagozódnak.

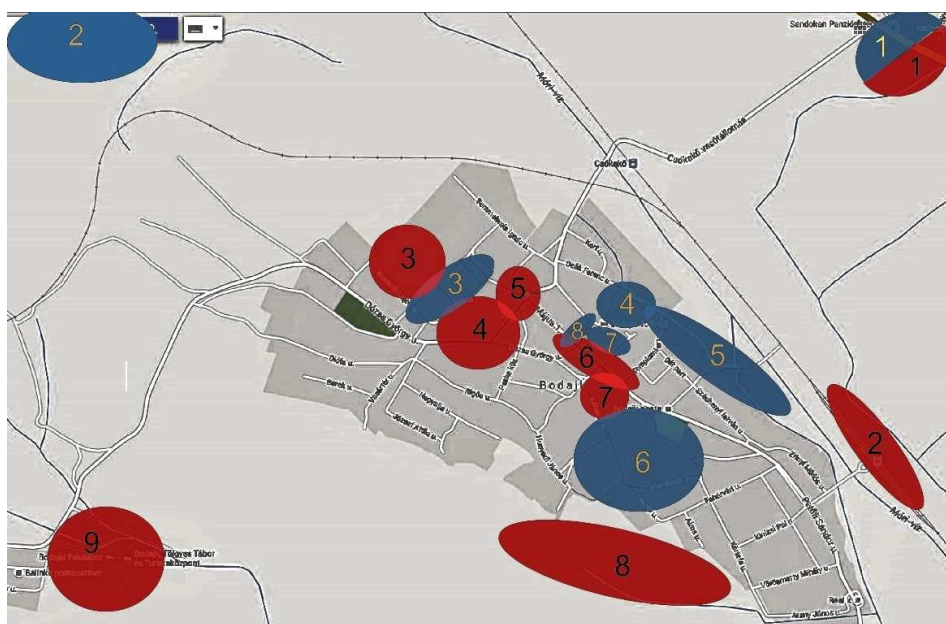
A beépítésre nem szánt területek

- közlekedési területekre, zöldterületekre, erdőterületekre, mezőgazdasági területekre, vízgazdálkodási területekre tagozódnak.
- A beépítésre nem szánt különleges területek a célzott felhasználás, valamint az elhelyezhető épületek, építmények szempontjából külszíni bányaterületre, hulladékok kezelésére szolgáló területre és rekreációs területekre tagozódnak.

Ezeknek a meglévő település rendezési eszközöknek a megújítás a változásokhoz történő igazítása történik most meg a **314/2012. Korm. rend.** útmutatásai alapján.

3.2 Problématérkép / Értéktérkép

A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában először az ITS középtávú feladataihoz lett kialakítva, de ezeknek a feladatoknak a teljesülése vagy elmaradása a hosszútávú elképzeléseket is torzíthatja, illetve hatásuk hosszútávon is jelentkezik.

66. ábra. Bodajk érték- és problématérképe

3.2.1 Bodajk város értéktérképén ábrázoltak a következők (piros színű területek):

1. A 81-es főút melletti ipar területi lehetőségek;
2. Vasúti összeköttetés és vasútállomás;
3. Általános iskola körüli sport terület;
4. Könyvtár , óvoda és bölcsőde területe;
5. Hang-Szin-Tér Művészeti Középiskola, Református templom területe;
6. Városháza, Katolikus templom épületei és környezete;
7. Kálvária domb és környéke;
8. Szabadidő, kultúr és rekreációs fejlesztési területe;
9. A Gaja patak melletti Tölgyes Turistaközpont, Bodajki Falutábor.

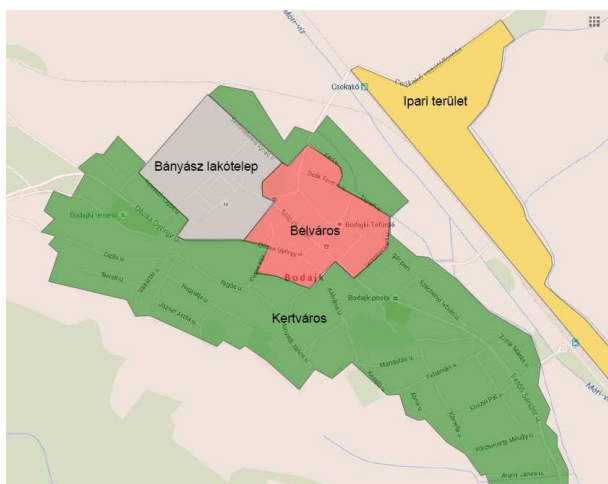
3.2.2 Bodajk város problématérképén ábrázoltak a következők (kék színű területek):

1. A 81-es főút melletti ipar területfejlesztését gátló tulajdon viszonyok;
2. A Mór-Zirci összekötő út melletti területek, a régi bánya terület és az állattartó telepek;
3. Bányásztelep, korszerűtlen energetikailag alacsony fokozatba tartozó házai;
4. Tófürdő és Tópart utca közötti rosszul elhanyagoltan hasznosított terület;
5. Alsóváros belvíz veszélyeztetett területei;
6. Hochburg-Lamberg kastély és parkja;
7. Bodajk Tófürdő területe;
8. Mozi épületegyüttes;

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatás.

67. ábra. Korábbi IVS városrészi lehatárolásai

Az egyes városrészek főbb jellemzőit lásd az 1.14.1.3 *Funkcióvizsgálat* fejezetben.

3.3.1.1 Az ITS akcióterületei.

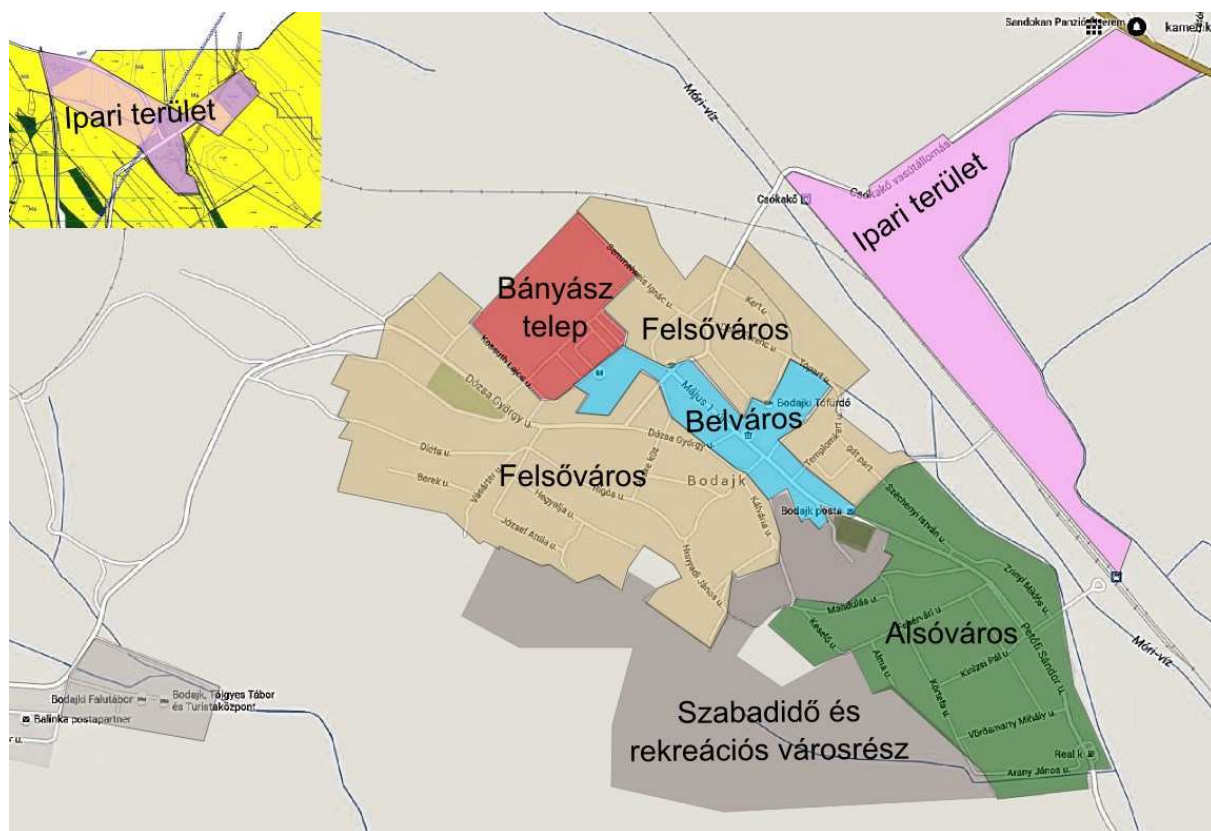
Az elmúlt időszak gazdasági, társadalmi változásai némileg módosították azokat a cél területeket amelyek a projektek szempontjából fontosakká váltak.

A város érték és probléma térképe alapján, sok új területrész elkülönítését fontosnak tartjuk.

A turisztikai értékek jobb kihangsúlyozása és az egyediség erősítése miatt előtérbe került a három domb tematikus fejlesztése. A Hochburg-Lamberg kastély egyedisége mindenképpen külön kezelést érdemel és jelentős hatással lehet a város életére, valamint elősegítheti a turisztikai vonzerő növekedését.

A más területre koncentrálódik az szabadidős és rekreációs létesítmények zöme. Nagyon szép táji adottságok következtében egy olyan komplex szolgáltatói területté fejleszthető, amely elősegíti a tudatos egészség megőrzést és pihenés kultúra szinte teljes spektrumát.

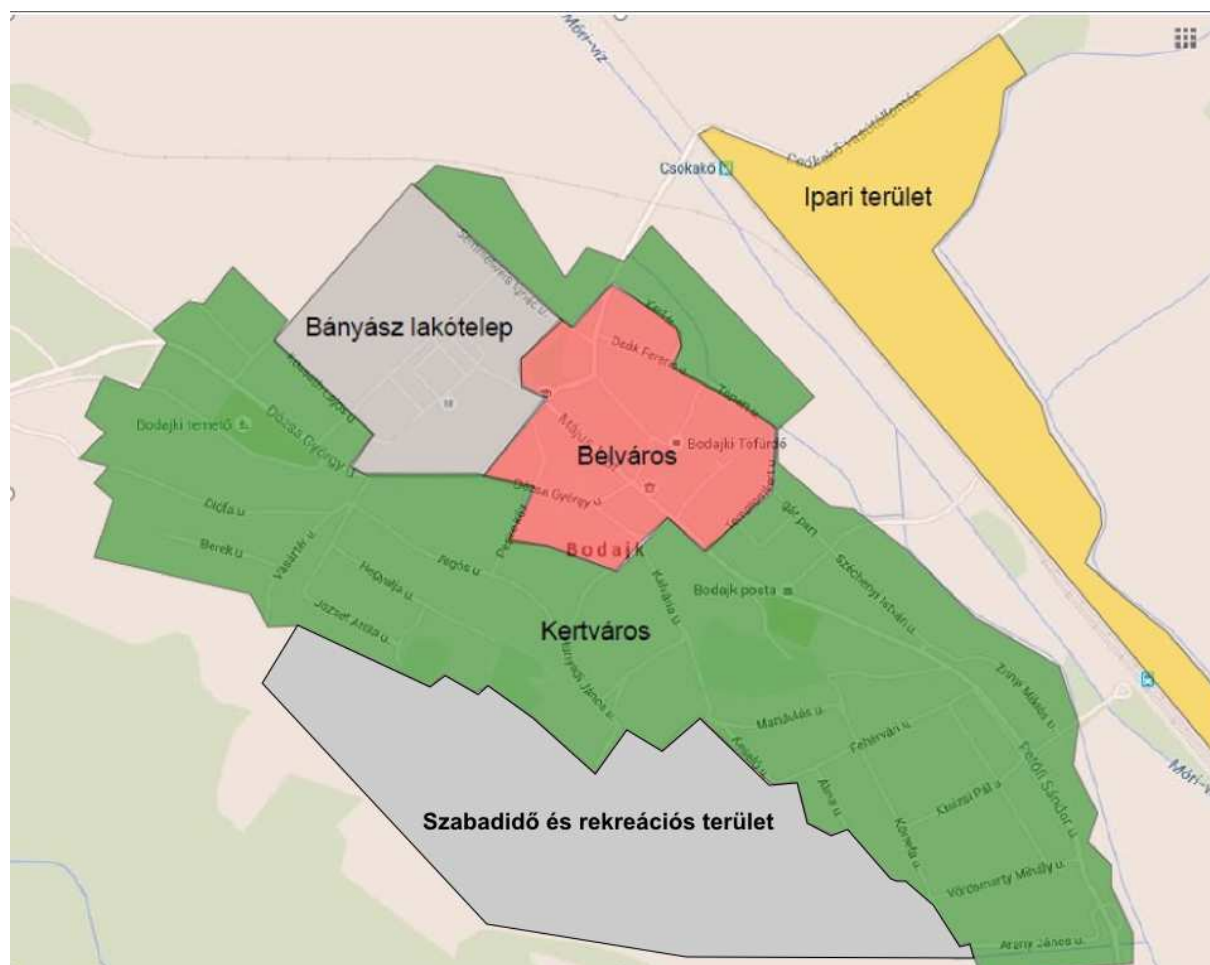
Ezek figyelembe vételével az ITS-nél az alábbi akcióterületi meghatározásokat javasoltuk.

68. ábra. Bodajk javasolt akcióterületei

A részletes terület lehatárolásokat és a kapcsolódó projekt javaslatokat a stratégiai részben részleteztük.

3.3.1.2 A településfejlesztési koncepció városrészi meghatározása

A koncepció alkotásnál nem találtunk jelentős eltérést a korábbi IVS városrészi meghatározásához képest, talán csak egy új terület a szabadidős és rekreációs terület kialakítása érdemel elkülönült figyelmet. Ennek alapján a következő városrészi kialakítás maradna meg kiegészítve egy két új elemmel.

69. Településrészek kijelölése.

A városrészek elemzése jelen állapotban az előző fejezetekben már többször szerepelt az fejlesztendő elképzelések a koncepció részben vannak részletesen tárgyalva.

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek

A Központi Statisztikai Hivatal a 2011-es népszámlálás adatai alapján Bodajk városban nem található szegregátum. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik (azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket).

Annak ellenére, hogy Bodajkon jelentős közel 40% legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, a városon belül ez egyenletes eloszlású és olyan városrész ahol ez külön kezelést igényelne nincs.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek nem kerültek beazonosításra.

4 MELLÉKLETEK

4.1 Partnerségi egyeztetés dokumentumai

4.2 Felügyeleti véleményezés dokumentumai

4.3 Tervezői válaszok